

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
י"א ניסן
- שנת הקו"ף יו"ד אל"ף -

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

י"א ניסן

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה
מאה ועשר שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

KOVETZ
YUD-ALEF NISSAN
SHNAS HAKUF YUD ALEF

Published and Copyrighted by

Vaad L`hafotzas Sichos

788 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213

Tel: (718) 774-7200 ● Fax: (718) 774-7494

5772 ● 2012

Printed in the HOLY LAND

פתח דבר

לכבוד יום הבהיר, יום עשתי עשר לחודש ניסן - חודש הגאולה - נשיא לבני אשר², אשר "הוא יתן מעדני מלך"³,

יום הולדת הק"י והתחלת שנת הקי"א של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, מהרה יגלה אמן כן יהי רצון,

בו מתחילים לומר מזמור קי"א בתהלים, על פי תקנת הבעש"ט לומר מזמור תהלים המתאים למנין שנותיו⁴,

הננו מוציאים לאור קובץ הכולל: מזמור קי"א עם מפרשים⁵ (כפי שנדפס בספר "יהל אור"), עם ליקוט ביאורי רבותינו נשיאנו⁶ על פסוקי מזמור זה.

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לביטול ופריצת גדרי הגלות, ובעיני בשר נראה בקיום נבואתו העיקרית של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, נביא דורנו - בשורת הגאולה "בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם" - "הנה זה משיח בא" "לאלתר לגאולה", ו"מלך ביופיו תחזינה עיניך" בהתגלות מלכותו לעין כל תיכף ומיד ממש.

מערכת „אוצר החסידים"

ימות המשיח⁸ י"א ניסן ה'תשע"ב
ברוקלין, נ.י.

(1) שמו"ר פט"ו, יא.

(2) לשון הכתוב - נש ז, עב.

(3) לשון הכתוב - ויחי מט, כ. וראה לקוטי לוי יצחק אגרות-קודש ע' שכד-ה. ע' תיט.

(4) מכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - נדפס ב"קובץ מכתבים" לתהלים ע' 214. אגרות-קודש שלו ח"י ע' נג. וש"נ.

(5) לתועלת הרבים, נוסף על הצילום מהקאפיטל כפי שהוא מופיע ב"יהל אור", העתקנו מחדש את המפרשים על הקאפיטל, והוספנו עליהם את פירוש הרד"ק והמלבי"ם.

(6) רשימת הספרים והמקומות (העיקריים) שמהם לוקטו ביאורים אלו: כתר שם טוב. לקוטי אמרים ואור תורה לתה"מ. תניא, תורה אור ולקוטי תורה. מאמרי אדה"ז. אמרי בינה, תורת חיים, עטרת ראש, שערי אורה, שערי תשובה - לאדמו"ר האמצעי. מאמרי אדהאמ"צ. ביאורי הוודר, אור התורה - להצ"צ. מאמרי אדמו"ר מהר"ש. מאמרי אדמו"ר מהורש"ב. מאמרי אדמו"ר מהוריי"צ. לקוטי לוי יצחק. שיחות ואגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א.

וכמוכן - מכתבי האריז"ל.

לפעמים נכפל אותו פירוש בפסוקי המזמור בכמה דרושי ורשימות רבותינו נשיאנו, אבל מכיון שכל נשיא הוסיף ביאור ופירש הענין בסגנונו המיוחד - העתקנו בכ"מ גם פירושים הדומים (ומיודסים) זה לזה. חלק מביאורי הפסוקים המופיעים בספר זה - נכתבו במקור כביאור על אותם פסוקים בפרקים אחרים בתהלים.

(7) ראה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 792

(8) ע"פ מענה מייא ניסן תנש"א, וראה סה"ש ה'תשנ"ב ח"א ע' 173: "בימינו אלה - ימות המשיח - שבהם נמצאים עכשיו".

מפתח

- 1 ..... תהלים מזמור קי"א
 5 ..... מפרשים על מזמור קי"א

ביאורי רבותינו נשיאינו על מזמור קי"א

קיי"א א - הללויה אודה הי בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

האריז"ל

13. .... א. שער הכוונות - דרושי תיקון חצות דרוש א
 13. .... ב. שער הגלגולים - הקדמה לח
 13. .... ג. עץ הדעת טוב - פרשת בהעלותך
 13. .... ד. עץ הדעת טוב - פרשת תבא

הרב המגיד

13. .... ה. או"ת סר"ג

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

16. .... ו. אוה"ת שמות ע' ב'ק

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

16. .... ז. סה"מ תרס"ה ע' פו

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

16. .... ח. תורת לוי יצחק מארז"ל ע' שו

קיי"א ג - חוד והדר פעלו וצדקתו עמדת לעד.

האריז"ל

17. .... ט. פע"ח שער השבת פ"ד

17. . . . . י. שערי קדושה - חלק ב שער ז

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

17. . . . . יא. אוה"ת סדור תפילה ע' צג

17. . . . . יב. אוה"ת מארו"ל ע' מו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

18. . . . . יג. סה"מ עת"ר ע' רעח

18. . . . . יד. המשך תער"ב ח"ב ע' א'קו

18. . . . . טו. סה"מ עטר"ת ע' תרסו

18. . . . . טז. אג"ק כ"ק אדמו"ר הרשב"א ע' קיד

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ

19. . . . . יז. סה"מ תרפ"ז ע' מח

19. . . . . חי. סה"מ תרצ"ט ע' 116

19. . . . . יט. סה"מ תש"ה ע' 78

19. . . . . כ. שיחת י"ט כסלו תרצ"ג אות יז

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

20. . . . . כא. שיחות קודש תשכ"ז ח"א ע' 230

20. . . . . כב. שיחות קודש תשל"ד ע' 276 ואילך

20. . . . . כג. שיחות קודש תשל"ה ח"א 348

21. . . . . כד. שיחת ש"פ עקב תשמ"א

21. . . . . כה. שיחת י"ט כסלו ה'תשד"מ

קיי"א ד - זכר עישה לנפלאותיו חנוך ורחום הי.

כ"ק אדמו"ר הזקן

22. . . . . כו. תו"א מקץ מא, ג

22. . . . . כז. לקו"ת ואתחנן ג, א

22. . . . . כח. לקו"ת ואתחנן ג, ג ואילך

22. . . . . כט. לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א ואילך

23. . . . . ל. לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, א

23. . . . . לא. סה"מ תקס"ד ע' רב

23. לב. סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרנו-ז

24. לג. סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרמט

כ"ק אדמו"ר האמצעי

24. לד. שערי אורה מג, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

25. לה. יהל אור עה"פ ע' תלב

25. לו. אוה"ת שמות ע' תקיב

26. לז. אוה"ת דברים ע' שנט

26. לח. אוה"ת דברים ע' א'תקא

27. לט. אוה"ת דברים ע' ב'רח

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

27. מ. סה"מ תרכ"ו ע' קיט

27. מא. סה"מ תרל"ג ח"א ע' רלד

27. מב. סה"מ תרל"ו ע' שט

28. מג. סה"מ תרל"ח ע' צד ואילך

28. מד. סה"מ תרל"ח ח"א ע' שצ

29. מה. ד"ה אשריכם זרעי תרמ"א

29. מו. ד"ה והנה כובע ש"פ ויצא תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

30. מז. סה"מ תרס"ג ח"ב ע' קע

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

30. מח. שיחת ש"פ בלק תש"נ

31. מט. סה"ש תש"נ ח"ב ע' 577 הערה 164

31. נ. ש"פ פנחס תש"נ

קיי"א ה - מרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו.

האריז"ל

23. נא. שער הכוונות - דרושי הלילה דרוש ז

הרב המגיד

33. נב. או"ת סרל"ו . . . . .

כ"ק אדמו"ר הזקן

33. נג. תו"א הוספות תצוה ע' קי, א-ב . . . . .

כ"ק אדמו"ר האמצעי

34. נד. עטרת ראש ע' 28 ואילך . . . . .

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

34. נה. אוה"ת בראשית ע' תטו . . . . .

34. נו. אוה"ת בראשית ע' תרצו . . . . .

35. נז. אוה"ת שמות ע' תתקכו . . . . .

35. נח. אוה"ת שמות ע' תתקכח . . . . .

36. נט. אוה"ת שמות ע' תתמו . . . . .

36. ס. אוה"ת דברים ע' א'תטז . . . . .

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

36. סא. סה"מ תרכ"ו ע' ג . . . . .

37. סב. ד"ה ושאתם מים בששון תרמ"א ע' שסו . . . . .

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

37. סג. סה"מ תרנ"ב ע' קכט . . . . .

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

38. סד. תורת מנחם - תפארת לוי"צ - משיחת ש"פ אמור תשמ"ב . . . . .

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

39. סה. לקוטי לוי יצחק, ח"א ע' שטו ואילך . . . . .

קיי"א ו - כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים.

האריז"ל

41. סו. עץ הדעת טוב - פרשת שלח . . . . .

הרב המגיד

41. סז. או"ת ס"ל . . . . .

42. .... סח. או"ת סרמ"ג

כ"ק אדמו"ר האמצעי

42. .... סט. תו"ח בראשית ח, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

43. .... ע. אוה"ת שמות ע' רנו

43. .... עא. אוה"ת ויקרא ע' קיג

43. .... עב. אוה"ת במדבר ע' תעה

43. .... עג. אוה"ת נ"ך ח"א ע' ז

43. .... עד. יהל אור ע' קיב

44. .... עה. ביאורי הזהר ע' שנב

44. .... עו. ד"ה ויגש תרט"ו

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

44. .... עז. סה"מ תרכ"ז ע' שיח ואילך

45. .... עח. סה"מ תרכ"ט ע' שצח

45. .... עט. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שסג

45. .... פ. סה"מ תרל"ד ע' קטו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

46. .... פא. סה"מ תרנ"א ע' צג

46. .... פב. סה"מ תרנ"ח ע' קיג

46. .... פג. סה"מ תרס"ו ע' תלה ואילך

47. .... פה. המשך תער"ב ח"ב ע' א'קפא

47. .... פו. המשך תער"ב ח"ג א'תטז ואילך

48. .... פז. סה"מ עטר"ת ע' רו

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ

48. .... פח. סה"מ תרפ"ד ע' פג

48. .... פט. סה"מ תרפ"ז ע' קנ

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

49. .... צ. סה"מ מלוקט ח"א ע' רסח

49. .... צא. סה"מ מלוקט ח"ד ע' רלט

- צב. לקו"ש חט"ז ע' 485 ואילך . . . . . 49.
- צג. לקו"ש ח"כ ע' 2 . . . . . 50.
- צד. לקו"ש חכ"ו ע' 67 ואילך . . . . . 50.
- צה. לקו"ש ח"ל ע' 250 ואילך . . . . . 51.
- צו. סה"ש תנש"א ח"א ע' 66 ואילך . . . . . 51.
- צז. סה"מ תשל"ג ע' 173 . . . . . 51.
- צח. ד"ה החודש הזה לכם תשל"ט . . . . . 51.
- צט. שיחות קודש תשל"ל ח"א ע' י"ג . . . . . 52.
- ק. שיחות קודש תשל"ל ח"א ע' 406 . . . . . 53.
- קא. שיחות קודש תשל"א ח"א ע' 105 . . . . . 53.
- קב. שיחות קודש תשל"ה ח"א ע' 116 . . . . . 53.
- קז. שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' טז . . . . . 54.
- קח. שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' כו . . . . . 55.
- קט. שיחות קודש תש"מ ח"א ע' יד . . . . . 55.
- קי. שיחות קודש תש"מ ח"ב ע' טז . . . . . 55.
- קיא. שיחות קודש תש"מ ע' יח . . . . . 56.
- קיב. שיחת ליל שמח"ת תשד"מ . . . . . 57.
- קיג. שיחת ש"פ ויחי תשמ"ו . . . . . 57.
- קיד. שיחת ש"פ בראשית תשמ"ח . . . . . 58.

קיי"א ז - מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו.

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

- קטו. לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' שלב ואילך . . . . . 59.

קיי"א ח - סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר.

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- קטז. יהל אור עה"פ ע' תלד . . . . . 59.
- קין. אוה"ת בראשית ע' 712 . . . . . 60.
- קית. אוה"ת בראשית ע' 1082 . . . . . 61.
- קיט. אוה"ת ויקרא ע' רכג . . . . . 61.

- 61. . . . . קכ. אוה"ת שה"ש ע' סד
- 61. . . . . קכא. סה"מ תרל"ד ע' קנב
- 62. . . . . קכב. סה"מ תר"פ ע' קמח ואילך

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

- 71. . . . . קכג. ד"ה סמוכים לעד תשל

קיי"א ט - פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו.

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 75. . . . . קכד. יהל אור עה"פ ע' תלד

קיי"א י - ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עשיהם
תהלתו עמדת לעד.

האריז"ל

- 75. . . . . קכה. עץ חיים - שער לח פרק ג מ"ת
- 75. . . . . קכו. שער הפסוקים - פרשת ויצא
- 75. . . . . קכז. עץ הדעת טוב - פרשת קדושים

הבעש"ט

- 76. . . . . קכח. כש"ט סק"מ
- 76. . . . . קכט. כש"ט הוספות ס"ו

הרב המגיד

- 76. . . . . קל. לקו"א סל"ח
- 77. . . . . קלא. או"ת סכ"ו וכ"ה בלקו"א סר"ג
- 77. . . . . קלב. או"ת סכ"ח וכ"ה בלקו"א ס"ז
- 78. . . . . קלג. או"ת סקע"ח
- 79. . . . . קלד. או"ת סקפ"א
- 79. . . . . קלה. או"ת סקפ"ד
- 80. . . . . קלו. או"ת ס"ר וכ"ה בשינוי לשון קצת בלקו"א סקס"ד
- 80. . . . . קלז. או"ת סר"א וכ"ה בלקו"א סכ"ו
- 81. . . . . קלח. או"ת ששי"ח

81. . . . . קלט. או"ת ששל"ה . . . . .
81. . . . . קמ. או"ת ששפ"ב וכ"ה בלקו"א סרכד . . . . .
82. . . . . קמא. או"ת סת"ד . . . . .
82. . . . . קמב. או"ת סתכ"ד וכ"ה בלקו"א סצ"א . . . . .
83. . . . . קמג. או"ת סתל"ג . . . . .
83. . . . . קמד. או"ת סתל"ד . . . . .

כ"ק אדמו"ר הזקן

84. . . . . קמה. תו"א יתרו ע, א ואילך . . . . .
84. . . . . קמו. תו"א מג"א צ, א ואילך . . . . .
86. . . . . קמוז. לקו"ת מטות פו, ג . . . . .
86. . . . . קמח. סה"מ תקס"ו ח"א ע' רא ואילך . . . . .
87. . . . . קמט. סה"מ הקצרים ע' כב . . . . .
87. . . . . קנ. סה"מ נביאים ע' קפ . . . . .

כ"ק אדמו"ר האמצעי

87. . . . . קנא. אמרי בינה עח, ד . . . . .
88. . . . . קנב. נר מצוה נה, ב . . . . .
88. . . . . קנג. נר מצוה סז, ב . . . . .
88. . . . . קנד. שערי אורה מ, א . . . . .
89. . . . . קנה. שערי אורה נד, א . . . . .
90. . . . . קנו. תו"ח בראשית תמג, ב . . . . .
90. . . . . קנז. דרך חיים הקדמה ע' 3 ואילך . . . . .
95. . . . . קנח. סה"מ בראשית ע' א . . . . .
95. . . . . קנט. סה"מ בראשית ע' כט . . . . .
95. . . . . קס. סה"מ במדבר ח"ה א'תרעד . . . . .
95. . . . . קסא. סה"מ במדבר ח"ה א'תרצו . . . . .
96. . . . . קסב. סה"ה דברים ח"ב ע' תצא . . . . .
96. . . . . קסג. תו"ח בראשית מט א-ב . . . . .
97. . . . . קסד. תו"ח שמות רכד, ד . . . . .

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

98. . . . . קסה. דרך מצוותיך ב, א . . . . .
98. . . . . קסו. דרך מצוותיך צב, ב . . . . .

99. . . . . קסז. דרך מצותיך קלו, א
99. . . . . קסה. אוה"ת בראשית ע' 1394
99. . . . . קסט. אוה"ת בראשית ע' תקעה
99. . . . . קע. אוה"ת בראשית ע' 1654
100. . . . . קעא. אוה"ת שמות ע' תרפג
100. . . . . קעב. אוה"ת שמות ע' אישצו
100. . . . . קעג. אוה"ת שמות ע' איתתקלה
101. . . . . קעד. אוה"ת שמות ע' ב'רכז
103. . . . . קעה. אוה"ת ויקרא ע' תרצג
103. . . . . קעז. אוה"ת דברים ע' יב
103. . . . . קעז. אוה"ת דברים ע' קכה
103. . . . . קעה. אוה"ת דברים ע' רעא
104. . . . . קעט. אוה"ת דברים ע' תקסג
104. . . . . קפ. אוה"ת דברים ע' תתרכח
104. . . . . קפא. אוה"ת נביאים ח"א ע' שנ
104. . . . . קפב. אוה"ת כתובים ע' תתקע
104. . . . . קפג. אוה"ת שה"ש ע' קכה
105. . . . . קפג. אוה"ת דרושי חתונה ע' רלה
105. . . . . קפד. ביאורי הזהר בראשית ע' קכד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

105. . . . . קפה. ד"ה וישב יעקב תרל"א
105. . . . . קפו. המשך מים רבים תרל"ו אות ק
601. . . . . קפז. סה"מ תרל"ו ע' רצה

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

601. . . . . קפח. סה"מ תרס"ה ע' פו
107. . . . . קפט. סה"מ תרס"ו ע' שדמ
107. . . . . קצ. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקצז ואילך
107. . . . . קצא. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שעז
107. . . . . קצב. סה"מ תרס"ג ח"ב ע' רסג

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

108. . . . . קצג. סה"מ תרפ"ה ע' שכז

קצד. סה"מ תרפ"ט ע' 104 . . . . . 108.

קצה. אג"ק כ"ק אד"ש מה"מ ח"ג ע' רא . . . . . 115.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קצו. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 420 . . . . . 116.

קצו. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 432 . . . . . 116.

קצה. ד"ה ליהודים היתה אורה פורים תשי"ב . . . . . 116.

קצט. ד"ה מרגלא ש"פ וישלח תשמ"מ . . . . . 116.

ר. שיחת ש"פ בראשית תשי"ד . . . . . 117.

רא. שיחות קודש תשל"ד ח"א ע' 188 . . . . . 117.

רב. שיחות קודש תשל"ה ח"א ע' 13 . . . . . 117.

רג. התוועדיות תשמ"ח ח"א ע' 684 . . . . . 118.

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

רד. תורת לוי יצחק ע' קמט . . . . . 118.

קובץ

י"א ניסן

– שנת הקו"ף יו"ד אל"ף –

(א) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

רש"י: הללויה וגו' - מזמור זה הוסד באלף בית את אחד בראש הפסוק ואחד באמצעותיו וכן כלם מאל"ף ועד תי"ו, וכמו כן מזמור השני, הראשון מדבר בשבחו של הקב"ה והשני מספר בשבחו של צדיק:

מצודות דוד: הללויה - אתם כולכם הללויה ואף אני אודה את ה' בכל לבב. בסוד - בעצת ישרים ובני העדה ר"ל כפי אשר יורו ישרי הלב ויתר העם: מצודות ציון: בסוד - ענין עצה כי נעשית בסוד לבל יגלה, או הוא מל' יסוד כי העצה למעשה היא כמו היסוד להבנין:

אבן עזרא: הללויה אודה ה' - הללויה דברי המשורר הללו יה כמוני כי אני אודה השם בכל לב. בסוד ישרים - בסתר ועדה בגלוי וזה הוא שאודה לאמר:

רד"ק: זה המזמור נאמר באל"ף ב"ת, שתי אותיות בפסוק אחד, ושני פסוקים אחרונים שלו שלוש, כי המזמור קצר, והוא מזמור נכבד מאד, ידבר בו להתבונן במעשי האך ולזכור תמיד נפלאותיו ועוצם גבורותיו, ואמר בו להתעסק ביראת האל ובחכמה. וכל מזמור שנאמר באל"ף ב"ת, נראה כי לפי גדלו והדברים הנכבדים שנאמרים בו, נאמר כן ברוח הקודש. אמר למשוררים הללויה, כי כן אעשה גם אני. אודה ה' בכל לבב, כלומר בכל כוונת לבי. בסוד ישרים ועדה, בעצת ישרים והם ישראל, כמו(במדבר כג, י): תמות נפשי מות ישרים, כי הם ישרים במעשיהם על פי המשפטים שנתן להם האל יתברך. ועדה, כמו: ובעדה. ובי"ת בסוד במקום שנים, כלומר בעצת ישראל ובעדת אודנו, כי כולם יסכימו עמי.

(ב) גדלים מעשי ה' דרושים לכל הפציהם.

מצודות דוד: גדולים מעשה ה' - עם כי מעשה ה' המה גדולים ר"ל עשויים בחכמה נפלאה עכ"ז המה דרושים ונמצאים לכל התפצים להתבונן בהם:

אבן עזרא: גדולים מעשי ה' ודרושים - מבואר, אמר ר' מרינוס כי הפציהם על משקל זקניהם והטעם שימצא בהם הדורש כל חפציו שידרוש כמו וכל חפצים לא ישוו בה):

רד"ק: גדולים מעשי ה', זה תחילת ההודאה. אמר: גדולים מעשי ה' שעשה בנבראים, ואף על פי שהם גדולים הם דרושים לכל הפציהם, כלומר, לכל מי שחפץ להתבונן בהם ודורש אותם הם דרושים ונמצאים לו. והפציהם, תואר, מן חפץ - חפצים, כמו מן זקן - זקנים, זקניהם.

(ג) הוד והדר פעלו וצדקתו עמדת לעד.

מצודות דוד: עומדת לעד - היא דבר המתקיימת לעולם משא"כ צדקת בשר ודם: אבן עזרא: הוד - אע"פ שמעשיו גדולים דרושים הם לדורשיהם ומבוארים כי פועל השם נראה לעין על כן הוד והדר וטעם וצדקתו שכל פעלו צדק:

רד"ק: הוד והדר פעלו. כשיתבונן אדם בפעלו שהם השמים והארץ, יראה כי הוא

והדר הוא. וצדקתו שהוא העולם כולו, שהוא צדקה מאתו לנבראים, עומדת לעד.

(ד) זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה':

רש"י: זכר עשה - קבע לישראל שבתות ומועדים ומצות שנאמרו בהם וזכרת כי היית במצרים (דברים ט"ו) לפי שהוא חנון ורחום על בניו וחפץ להצדיקם: מצודות דוד: זכר עשה לנפלאותיו - כמ"ש במן קח צנצנת וגו' והנה אותו וגו' למשמרת (שמות יז) למען תהיה לזכרון. חנון - כי הוא חנון ורחום ולזה עשה זכרון על הנסים למען ייטיבו דרכם ויקבלו שכר: אבן עזרא: זכר - הטעם בכל דור יעש' זכר לנפלאותיו שעשה במצרים שהוא חנון ורחום לחון הצועקים אליו כמו ושמעתי כי חנון אני: רד"ק: זכר עשה לנפלאותיו. אחר שסיפר מעשיו בעולם שהם גדולים ונאים, סיפר בנבחרים בנבראי מטה והם ישראל, ואמר כי זכר עשה לנפלאותיו שעשה עמהם במצרים, ואותם היו תחילת הנפלאות, והיו כל כך גדולים שהם נזכרים בכל דור ודור. חנון ורחום ה', שהנן אותם וריחם עליהם. ויש לפרש זכר עשה כי הנפלאות שעשה עמהם בכל דור ודור זכר עשה לנפלאותיו הראשונים שעשה עמהם במצרים, שאדם זוכר אותם על אלה הנפלאות. ובדרש (מובא ברש"י כאן): זכר עשה, בשבתות ובמועדים שנתן לישראל שאומרים זכר ליציאת מצרים.

(ה) טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו.

רש"י: טרף נתן - מזון: מצודות דוד: טרף - זה המן שכלכל בו אנשי דור המדבר. יזכור - כי זכר לעולם הברית אשר כרת את אברהם להביאם לארץ ולזה אף כי מרו בו לא חסרו דבר: מצודות ציון: טרף - ענין מזון כמו הטריפני לחם חוקי (מלכים א ד): אבן עזרא: טרף - דבר וינצלו את מצרים כמו הטריפני, טעם יזכור לעולם בריתו הוא ברית בין הבתרים ושם כתיב ואחרי כן יצאו ברכוש גדול: רד"ק: טרף נתן ליראיו. נתן לישראל טרפם, ממון מצרים, כמו שאמר (שמות יב, לו): וינצלו את מצרים. יזכור לעולם בריתו, זכר לזמן רב בריתו שכרת עם אברהם אבינו בין הבתרים, שאמר לו (בראשית טו, יד): ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

(ו) כח מעשיו הגיד לעמו.

רש"י: כח מעשיו הגיד לעמו - כשנתן להם נחלת גוים הודיעם כחו וגבורתו, ומדרש נתחומא כתב לישראל מעשה בראשית להודיעם שהארץ שלו ובידו להושיב בה כל מי שייצא ולעקור אלו ולהושיב אחרים שלא יוכלו האומות לומר לישראל גזלנים אתם שכבשתם ארץ שבעה גוים: מצודות דוד: הגיד לעמו - הבטיח לעמו להראות כח מעשיו להוריש ז' האומות ולתת להם נחלת הגוים והם ולזה הגיד שלא יאמרו במקרה בא: אבן עזרא: כח - הטעם שהשם עושה חסד ומשפט וצדקה וזה הוא שהגיד לעמו ללכת

אחריו לתת להם כדרך כי לא באתם עד עתה וכתו' כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען ושם כתו' את משפטי תעשו והנה פירש כח מעשיו:

רד"ק: כח מעשיו. אף על פי שהראה להם במצרים נפלאותיו ומעשיו הגדולים, כח מעשיו הגיד להם לעמו, כשאמר להם שיתן להם נחלת גוים, כי כשהוציאם ממצרים לא היה כל כך נראה כמו שנראה כשגרש שבועה גוים גדולים ועצומים מארצם, והשכין בה ישראל. וכן אמר משה רבינו ע"ה (דברים ט, כח): פן יאמרו (יושבי הארץ אשר הוצאתנו משם מבלי יכולת וגו', יאמרו: אף על פי שהיה בו כח להוציאם מעבודתנו, לא היה בו כח לגרש גוים מארצם ולתתה להם. ואמר הגיד, כי זה היה יותר פלא, כי קודם המעשה אשר שיעשה, שלא יאמרו בדרך מקרה היה. לפיכך הגיד להם קודם שיעשה זה, וכן עשה. ובמדרש (ב"ר א, ס"ג): כח מעשיו הגיד לעמו, שכתב לישראל מעשה בראשית להודיע כי הארץ שלו, כי הוא ברא אותה, ובידו להושיב בה כל מי שירצה, ולעקור אלו ולהושיב אלו, שלא יוכלו אומות העולם לומר לסטים אתם שכבשתם ארץ שבעה אומות.

(ז) מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו.

מצודות דוד: מעשי ידיו אמת - מה שגרש הגוים ההם היה לאמת הבטחתו לאברהם ובמשפט היה כי העובדי גלולים נגרשו בעונם. נאמנים - כי כל פקודיו המה נאמנים ולא ימצא בהם דבר עול:

אבן עזרא: כל פיקודיו - הם התורות והמצוות הנטועות בלב כל האדם על כן אמר עמהם נאמנים:

רד"ק: מעשי ידיו. מה שעשה במלחמות הגוים וגרשם מארצם, לא תאמרו כי עול היה זה, אבל אמת ומשפט היה. אמת, שקיים דברו שאמר לאברהם אבינו. ומשפט, כי לא היה מהדין שישבו בה עוד מפני מעשיהם הרעים, כמו שאמר (בראשית טו, טז): כי לא שלם עון האמורים עד הנה, מלמד שבעונם גרשם מארצם. והארץ ההיא היא אדמת הקודש (זכריה ב, טז), ולא יתכן שישארו וישכנו בה עושי התועבות ההם, וכן אמר (דברים לא, טז): אלהי נכר הארץ, וכן אמר (שם ט, ה): כי ברשעת הגוים האלה ה' אלהיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבותיך, הנה אמר ומשפט. נאמנים כל פקודיו, ולא זו בלבד אלא כל פקודיו נאמנים, אין בהם עולה.

(ח) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר.

רש"י: סמוכים - הם פקודיו על סמך עז מחוזקין בעונשין ואזהרות והפרשיות קבועות זו על זו כסדר ולדרוש וזהו שאמר שלמה שוקיו עמודי שש וגו' (שיר השירים ה'): ה':

מצודות דוד: סמוכים - פקודיו המה סמוכים ונשענים להתקיים לעולם כי המה עשויים באמת וישר ואין א"כ מקום שיהיו בטלים בשום זמן:

רד"ק: סמוכים לעד לעולם, כי לא ימעדו ולא ימוטו לעולם, לפי שהם עשויים באמת ובדרך ישר, לפיכך לא יכשלו ההולכים בהם והשומרים אותם.

(ט) פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו.

מצודות דוד: פדות - להפדותם ממצרים. צוה - על כי צוה להם התורה הנתונה בברית המתקיימת לעולם ובעבור קבלתה שלח הפדות. קדוש וגו' - ולזה קדש גם אותם במצותיו למען תהיה יראת ה' על פניהם:
 אבן עזרא: פדות - טעם פדות לעולם ישלח פדות לעמו והם השומרים בריתו כי בריתו לעולם עומדת והוא קדוש ולא יוכל נברא לחלל בריתו על כן מלת ונורא:
 רד"ק: פדות שלח לעמו, שלח להם פדות. וצוה שיזכרו לעולם בריתו, כי קדוש ונורא שמו, לפיכך יראוהו ויהיו קדושים, כי קדוש הוא שקדשם והבדילם מן האומות, וכן אמר: והתקדשתם והייתם קדושים (ויקרא כ, ז), כי קדוש אני מקדשכם (שם כא, ח).

(י) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עשיהם תהלתו עומדת לעד.

מצודות דוד: ראשית חכמה - הנכון הוא שבתחלת למוד החכמה ישריש האדם בלבו יראת ה' ולשכל טוב יחשב לכל העושים כן כי אז תהיה תהלתו עומדת לעד להיות מהולל בחכמה כי תהיה מתקיימת משא"כ אם לא תקדים היראה אל החכמה וכמ"ש רז"ל:

אבן עזרא: ראשית - בעבור שהזכיר שהוא נורא אמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב יש לכל עושי פקודיו וכל אחד מהעושים תהלתו עומדת לעד כמו בנות צעדה עלי שור ויתכן שישוב וי"ו תהלתו אל שכל טוב, ורבי משה אמר כי ה"א ומ"ם עושיהם שבים אל החכמה והיראה והטעם כי העושי' כפי חיובם וכדרך שידוד:

רד"ק: ראשית חכמה יראת ה', וצוה להם ראשית חכמה יראת ה'. ואנה צוה להם זה? כשאמר (דברים י, כ): את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ובו תדבק וגו'. תחילה אמר תירא, ויראת ה' היא שמירת התורה והמצות, והחכמה היא חכמת החקירה האמיתית, לדעת כל מעשה בראשית, והיא עבודת האל יתברך, כי בה יכיר האדם את בוראו. לפיכך אמר אחר כן ואותו תעבוד. ובהתבודדו בחכמה ההיא, ויסיר מלבו כל דברי העולם השפל, אז ידבק באל יתברך, זהו ובו תדבק, כי נפשו קדושה בעליונים, ואז ידע שמו, וזהו ובשמו תשבע, כי מי שאינו יודע שמו אינו ראוי להשבע בשמו. והקדים באותו פסוק יראת ה' לעבודה, וכן בזה הפסוק צוה להקדים יראת ה' לחכמה, ואמר ראשית חכמה יראת ה'. אמר: מי שהכין את לבבו להתעסק בחכמה תחילה יתעסק ביראת ה' ויעשה ממנה שורש ועיקר, ועל דרכיה יתנהג בחכמה, שילמד על דרך שאמר רז"ל (אבות ג, יא): כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת. ואם ילמד אדם חכמת החקירה תחילה, אולי יבהל ברוחו, ויעזי מצחו להכחיש האותות והמופתים הגדולים הנמצאים בכתבי הקודש. לפיכך צריך להקדים לימוד התורה שהיא יראת ה', וישים בלבו להאמין כל הכתוב בה: חידוש העולם ושינוי הטבע באותות ובמופתים, וכאשר יתבונן האדם בתורה, ימצא בה דרכי החכמה, כמו שכתוב (שם ד, ו): כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו', כי אין צריך לומר התורה והמצות שהם בנויות על דרך השכל, כי גם החוקים אשר נאמר עליהם שאין להם טעם, כן הוא נראה לרוב בני

אדם, אבל החכם המתבונן בהם ימצא טעמים ברור ומבואר. ואחר שהתבונן החכם המבין בדברי התורה, וישימה יסוד לחכמה, וישתדל בלבד לקרב הדברים הרחוקים אל הדעת, וילמוד חכמה הפילוספיה אחרי כן, לא תשתבש דעתו בלומדו החכמה בתורה אשר למד תחילה. כי כבר תקעה יתד במקום נאמן, ויקרב דרכי החכמה אליה בכל כחו. לפיכך אמר: ראשית חכמה יראת ה'. ואמר: שכל טוב לכל עושיהם, פירוש שכל טוב - עיון טוב, והשגחה טובה יש לעושה את שתייהן, שמתעסק ביראת ה' ובחכמה. או פירוש שכל טוב - הצלחה טובה, כמו (ש"א יח, ד): ויהי דוד בכל דרכיו משכיל, שפירושו מצליח, כלומר שיצליח המתעסק בשתייהן, בעולם הזה ובעולם הבא. תהלתו עומדת לעד, כי עושה מעשה היושר, ושומר התורה והמצוות, תהיה תהלתו בפי האנשים לכמה דורות. ונפשו גם כן עומדת לעולם הבא לעד, עד עולם. וכבר הרחבנו יותר בפירוש הפסוק הזה בפתיחת פירוש נביאים.

ביאורי רבותינו נשיאינו

על מזמור קי"א

קיא, א - הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

קיא א - הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה. האריז"ל

א

וְדַע כי כוונות אלו המזמורים הם ענין זווג לאה ועיבורה ולידתה בסוד ותקם בעוד לילה כו' וזכור זה היטב ולכן תאמר מזמור הללויה אודה ה' בכל לבב כו' כל המזמו' כולו ותכוין כי יש במזמור זה כ"ב אותיות אלפא ביתא כנודע.

שער הכוונות - דרושי תיקון חצות דרוש א

ב

יִוָּם אחד א"ל, שאזהר מאד לומר הללויה אודה ה' בכל לבב וגו', ואח"כ אכוין בשם מנצפ"ך, ואעשה כך תמיד כשאקום בכל לילה אחר חצות, כי מועיל מאד אל ההשגה.

שער הגלגולים - הקדמה לז

ג

אֵן אפשר לומר והי' לך למקרא העדה וכו' כי אלו שתי התצוצרו' שני הכרוזים העליונים הם קוראים את העדה היא השכינ' כנ"ל בס' הזוהר על פסוק בסוד ישרים ועדה.

עץ הדעת טוב - פרשת בהעלותך

ד

וְעֵנִית בקול רם ואמרת וכו' כי הנותן הודאה להש"י יהי' בקהל רב נשמע לכל כמ"ש ובתוך רבים אהללנו וכתוב אודה ה' וכו' בסוד ישרים ועדה להגיד חסדיו לרבים בקול רם כי בזה יתגדל ויתקדש שמו ית' בעולם.

עץ הדעת טוב - פרשת תבא

הרב המגיד

ה

אֵן נ"ל באופן אחר כי הגה יש לדקדק למה אמר אודה ה' בכל לב"י הלוא אמרו רז"ל על פסוק וסעדו לבכם. גבי מלאכים נאמר לבכם שאין היצה"ר שולט בהם וגבי אנשים נאמר לבבכם וא"כ למה לא נאמר אודה ה' בכל לבב"י כמ"ש אודה ה' בכל לב"ב בסוד ישרים ועדה וכמו ואהבת את ה' בכל לבבך. ועוד מהו הלשון אספר"ה כל נפלאותי"ך ולא אמר אגידה כל תהילתי"ך כמ"ש ופי יגיד תהילתי"ך. ויש לומר ע"פ מ"ש רז"ל שאין המלאכים אומרים שירה עד שישראל אומרים שירה. שנאמר קדמו שרים וגו' וצריך להבין מהו ענין ההמתנה. שממתינים המלאכים עד שיתחילו ישראל. ויש לפרש על פי הקדמה הידוע שישראל עלו במחשבה תחילה להבראות. אע"פ

שנברא האדם אחר מעשה בראשית, היה קודם במחשבה שנאמר אחר וקדם צרתני. והנה ידוע כי במחשבה יש כל הכ"ב אותיות וה' מוצאות הפה. ומשם שורש כל האותיות כי אין האדם מוציא דיבור מפיו אם לא יחשוב תחילה. וכאשר מוציא איזה דיבור בלי מחשבה, הדיבור הוא מחוסר חכמה ושכל. כמ"ש לעיל באריכות. נמצא כי המחשבה הוא שורש כל העולמות שנתגלו ע"י הדיבור והוא עד"מ כאשר האדם כותב איזה אותיות. הנה קודם כתיבת ציור האות הוא מתחילו ביו"ד כי זאת הנקודה קטנה מציאות' בכל האותיות. וגם מקודם שכותב האות הוא חוקק תמונת האות (ונאמר ומחוקק מבין רגליו) וזאת החקיקה נקראת מחשבה. כמו מחשבה הקדומה למוצא האות והדיבור כי כאשר המחשבה מעורב באות ודיבור ניכר האות והדיבור נמצא כי ישראל הנקראים ראשית הם שורש כל העולמות ומלאכים ושרפים ואופנים וזהו מ"ש בזהר מאתערותא דלתתא אתער עובדא לעילא. כי העליונים אין להם התעוררות אם לא ע"י ישראל שהם שורש כולם ופשיטא שאינם יכולים להוציא שום דיבור בלתי ישראל שהם שורש כולם. כי הם עיקר המחשבה כנזכר. נמצא כי כאשר ישראל מתחילין לומר שירה, יש להם למלאכים כח לומר ג"כ שירה. וז"ש שיר השירים. ר"ל שיר של ישראל גורם שירים הרבה של העליונים. אך כל זה הוא התעוררות מכת ישראל אבל התעוררות ישראל עצמן מהיכן באה ויובן עפ"י מ"ש כבר שכל דיבור ואמירה מוכרח להיות שם הוי"ה מלוכש בתוכו. ואות יו"ד משם הוי"ה נקרא נקודה בהיכלי'. ע"ש שהיא מתלבשת בתוך כולם. ואפילו בכל אות ואות. ומן היו"ד נתגלה ונתפשטה בה' ראשונה. ומן הה' נתארך ונתפשט הקול שהוא ו' שית עזקין דקנה. ונכנסין בלב. והלב מבין ומצרף האותיות וז"ס מ"ש ה' צרופה וגו' ומשם בא אל הפה. ושם נגמר הדיבור ונתגלו ד' אותיות הוי"ה וז"ש אודה ה' בכל לבי ר"ל אני אודה לו בתמידות וא"ת מאין בא לי התעוררות לכך אמר בכל לבי ר"ל ששם הויה שנצטרף בתוך לבי. ונתלבש בתוך אותיות הדבור כנזכר. זהו הגורם התעוררות שלי. ומה גם שבנקל אני יכול לכוון דיבורי מפני שהוא בכל לבי. כמ"ש רז"ל על דוד המלך ע"ה. ע"פ ולבי חלל בקרבי. ואפשר לומר שזהו פירוש הפסוק עורה כבודי וגו' אעירה שחר. ואמרו רז"ל אני מעורר השחר ואין השחר מעורר אותי ור"ל כי מדת רוב בני אדם בתחילת תפילתו אין מחשבתו וכוונתו כל כך זכה ונקיה. אך אחר כך מחמת הפצרת רבוי עתר התפילה כוונתו מזדככת נמצא כי התפילה הנקראת שחר היא מעוררת אותם ומגברת היצ"ט על היצר"ה. להפיל תחניתו לפני בוראו יתברך בכל לבבו. אבל אני שלבי חלל בקרבי. אינני צריך לכל זה. כי אדרבא אני מעורר השחר שהיא התפילה. כאשר ה' בכל לבי כנזכר ששם הוי"ה הוא מתלבש בכל דיבורי ולכך אמר ג"כ פתח דבריך יאירו לשון התלהבות לבת אש. כמ"ש רז"ל והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני. והיה האש מלהט סביבותיהם ואפשר לומר שגם שם רמוזו שהיו עוסקים בתורה בהתלהבות גדול בדחילו ורחימו והיו הדיבורים והאותיות היוצאים מהבל פיהם מתלהבים ומתנוצצים ופרחין לעילא לעילא להתדבק בשרשם גם אלו סלקין לעילא ואלו נחתין לתתא. כנתינה מסיני. שהשפיע הבורא והאיר אורות הכ"ב אתוון. שבהם מלוכש שם הוי"ה ב"ה. והאיר כל העולמות מאורם כך היה זה הענין וז"ש כמזמוטי חתן וכלה. שנעשה ע"י זיווגים ויחודים עד אין קץ ובפרט שהיו עוסקין ברזון

דאורייתא. ר"ז גימטריא או"ר. והיה נראה כמו אש. אעפ"י שלא היה שם אש ממש. רק בהירות אור וניצוצין אתון דפרחין. כי מי שעניו פקוחות ויש לו עיני השכל יוכל לראות כל זה כמ"ש בזוהר בכמה מקומות. ובוה גרמו שמחה ותענוג לעולמות העליונים והגבוהים. עולם התענוג והשמחה המשפיע לעולם החכמה. ובוה נתרבה חכמתם בחידושי רזין דאורייתא וגם אליהם הגיע התענוג והשמחה. שהיו שמחים שמחה של מצוה הגורם השראת השכינה כידוע ואפשר לומר שזה רמז הפסוק יין המשמח אלהים ואנשים. כי יי"ן גי' סוד. והוא רמז להנזכר. גם אש הוא צירוף אות א' ואות ש'. כי אות ש' הוא צירוף ג' קיים. המורה על קוי אמ"ר. אשר הם יסודות בה' מוצאות ואות א' הוא המתחבר לג' קוי השי"ן. ונעשה צירוף א"ש. כי באמת המוצאות הם רק ד' רק אות א' הוא חוזר על כל המוצאות ומתחבר עמהם כי בלתי אפשר להוציא שום מוצא את אחת. וזלת הרגש את א'. וזהו עושה פלא ר"ל עולם העשיה שהוא הד' מציאות מוצאות הדיבור. הכל הוא ע"י פלא אותיות אל"ף. שהיא עיקר המלכות פה כנזכר. ונחזור אל הענין כי האדם העוסק בתורה ובתפילה בענין זהו. גורם שמחה ותענוג לכל העולמות העליונים. עולם התענוג והשמחה שהם גבוהים ונעלמים ומכוסים מאוד בלתי מושגים. כדמיון השמחה והתענוג הבאה אל האדם מחמת התענוג שהיה לו. נמצא כי התענוג הוא רוחני מאוד שהוא גורם לשמחה כנזכר. ואפשר לומר המשך הפסוק כך אודה ה' בכל לבי כנזכר. מכת שם הוי"ה המצרף אותיות בתוך לבי ומתלבש בתוכם. ועוד כי הכל בכל לבי בלי שום פניה. כי לבי חלל בקרבי, רק כוונתי ומחשבתי. מה שאני מודה ומשבח. הכל בשביל אספר"ה שהוא לשון בהירות. כמו אבן הספ"ר. כלומר כוונתי בכל העולמות העליונים הנעלמים ומכוסים בלתי מושגים וזהו כל נפלאותי"ן ר"ל העולמות המופלאים ומכוסים ונעלמים. כמו כי יפלא. שהוא לשון העלם ומכוסה ומובדל. ואח"כ אמר הפסוק שלאחריו אשמחה ואעלצה בך. ר"ל שאל יפול על לב האדם הרוא אותי שמח ועלץ בעבודת בוראי יתברך שמחה יתירה וגדולה עד מאוד. לא יעלה על לבו שאני שמח מפאת עצמי. כדרך העבד המקרב דרון למלך והנה בראות העבד שנתקבל קרבנו לרצון. יש לו תענוג ושמחה גדולה מזה יותר ויותר מתענוג המלך כי אין לו תענוג והנאה כי אם בהקרבת הדורן. ואף גם זה בעצם אין חשוב בעיני הדורן לכלום רק מה שעשה רצון המלך לבד. אבל העבד יש לו הרבה שמחות הא' שהוא רואה שנחשב בעיני המלך שנתקבל קרבנו לרצון. ועוד יודע הוא תשלום השכר מאת המלך. וגם בשילום יש ב' מיני שמחות, א' הקפת רצון המלך. והב' המשאות שהוא נושא מאת פני המלך. לא כן עמדי כי העבודה כזה אינה שלימה. והשמחה היא אינה עקרית כלל וכלל. אך מה שאני שמח הכל הוא וז"ש אשמחה ואעלצה ב"ך לעשות נחת רצון יוצרי. ולהאיר ב"ך כ"ב אתון. ולספר ולהאיר בכל העולמות העליונים כי מה לי לתלות בי השבח כי ממך הכל ומידך נתנו. וז"ש אזמרה שמך עליון כלומר מה שאני משבח ומזמר לפניך הכל הוא ממך כי התקנת בפי ובלשוני כלי הזמר והשיר והשבח מכת שמך עליון המלושב בתוך ה' מוצאות דיבורי כנזכר.

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ו

וענין עדות הנה אין עדה פחותה מעשרה והיינו כי עדה הוא במל' כמ"ש בפרדס בעה"כ בשם זהר ויצא קמ"ט ב' ובמל' כבר נתחלקו לה"ח וה"ג שהן עשרה בחי' ועוד כי בנין המל' מעשר מלכות דו"א ממל' שבחכ' נעשה חכ' שבמל' כו' וזהו אודה בכל לבב בסוד ישרים ועדה כי ברוב עם הדרת מלך וכנ"ל בענין ברהמ"ז שכשהם רבים ממשיכים ממקור עליון יותר וכמ"ש באג"ה סי' כ"ג בענין עשרה שעוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם, והנה פי' בכל לבב ל' רבים זהו"ע מי מעידין על האדם קירות לבו שהן ב' בחי' חו"ג הנמשכים מהדעת בסוד ישרים ועדה היינו כשנתפשטו האהוי"ר בכל בחי' הנפש במחדומ"ע שהן מבחי' מל' הנק' עדה והוא כמ"ש בכל דרכיך דעהו להכניס הדעת בכל פרטי בחי' מתדומ"ע.

אוה"ת שמות ע' ב'קכ

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

ז

ןן"ש אל יתהלל חכם בחכמתו בחי' ח"ע דאצי' כ"א בזאת דוקא זאת היא בחי' מל' שעל ידה נמשך הגילוי לבי"ע ובוה דוקא יתהלל המתהלל שזה עיקר הכוונה (וענין יתהלל המתהלל הוא מל' בהלו נרו בחי' גילוי אור כו') ומכאן נמשך גילוי אור עליון יותר וזהו השכל וידוע אותי כו' השכל הוא למע' מחכ' וכתוב שכל טוב לכל עושיהם במצות מעשיות דוקא מצות המלך שמצד המל' כו' כנ"ל שע"י מצות מעשיו דוקא עי"ז השכל וידוע אותי כי באלה חפצתי בחי' חפץ פנימיות הרצון ותענוג העצמי הוא במצות מעשיות להיות הגילוי אור למטה דוקא.

סה"מ תרס"ה ע' 19

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

ח

ועיין בווה"ק פ' ויצא דקנ"ה ע"ב אודה ה' בכל לבב בסודי ישרים כו' דאינון שית כגוונא דלעילא, ועדה הוא אתר דיהודה ע"ש. דקדק לומר אתר דיהודה, והוא יהודה הוא מל', ואתר דיהודה הוא בחי' דמל' מה שהיא עטרת יסוד ז"א, והוא כי יסוד נקרא עד כמ"ש ביוסף עד תאות גבעות עולם, ועטרת היסוד הוא עדה, עד ה', כי בחי' זו דמל' מה שהיא עטרת יסוד ז"א היא בחי' ה' אחרונה דשם הוי". וי"ל עדה הוא ג"כ מלשון עדי עדיים, דהיינו עטרה, והיינו עטרת היסוד, ע"ד כמו האתרוג שהוא עטרת היסוד, והוא השביעי מלמעלה למטה בהו' מינים שבלולב, שהם ג' הדסים חג"ת, ב' ערבות נו"ה, הלולב יסוד, האתרוג עטרת היסוד.

תורת לוי יצחק מארד"ל ע' 150

קיא"ג - הוד והדר פעלו וצדקתו עמדת לעד.

האריז"ל

ט

כי כל המצות שאדם עושה, נרשמות במצחו. וכל מצוה ומצוה, נרשמת באות א', דרך אותיות המיוחדת לאותו מצוה. ואם עושה מצוה אחת מאיר האות של אותו מצוה, ואם עשה מצוה אחרת, אז הארת אות מצוה א' מסתלקת, ונבלעת בפנים במצחו. אבל אם עשה מצוה של צדקה, אינה נבלעת בפנים כמו בשאר האורות של שאר אותיות, אלא מאיר כל השבוע במצחו, בסוד וצדקתו עומדת לעד, ולא נבלעת תיכף.

פנ"ח שער השבת פ"ד

י

צדקה נתבאר בישעיה (נ"ח ז') הלא פרוס לרעב לחמך וגו' או תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנבי, וכתוב (דברים ט"ו י') כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך, וכתוב (משלי כ"א י"ד) מתן בסתר יכפה אף (משלי פרק י"ז) וצדקה תציל ממות, וכתוב (תהלים קי"ב ג' וט') וצדקתו עומדת לעד. ואין עבירה מכבה אותה כשאר מצות, וגורמת חיים לאדם כמעשה דבנימין הצדיק הנזכר לרבתינו ז"ל (ב"ב דף י"א ע"ב).

שערי קדושה - חלק ב שער ז

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

יא

וצדקתו עומדת לעד. והנה מזה יובן דקאי אדלעיל עצת ה' לעולם תעמוד ר"ל שתקיים בודאי. שהרי כי הוא צוה ויעמוד שע"י ציווי ומאמר עומד העולם ומתקיים, וכש"כ עצת ה' מה שיעץ ממחשבה עמוקה שלמעלה מבחי' מאמר ודבור כו', אשר לעולם תעמוד.

אוה"ת סדור תפילה ע' צג

יב

וכדפי' האריז"ל בענין וצדקתו עומדת לעד, (בטעמי מצות פ' ראה) דכשאדם עושה מצות של צדקה האות שלה אינו מסתלק מהר כשאר אותיות של שאר המצות וזהו וצדקתו עומדת לעד, ונמצא א"כ צדקו דברי הרמב"ם ז"ל דטוב יותר להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות ולא בפעם א' גם כי הסך הכל א' לפי שע"ז עולה בידו שתי המעלות שמיחד יחוד העליות פעמים רבות וגם ממשיך ממקום גבוה כאילו נתן כל הסך בפעם א' כיון שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

אוה"ת מארז"ל ע' מו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

יג

אך באצ"י גופא הוא נמשך בדרך תוס' אור והיינו שההמשכה שנמשך באצ"י ע"י המצות אינו בערך האורות דעולם האצ"י והוא למעלה מעלה מהם שזהו מ"ש וצדקתו עומדת לעד שהפי' הוא אשר המשכת האורות שע"י המצות הוא עומד בפ"ע באצ"י, וי"ל הפי' בזה היינו שהוא למעלה ואינו בערך האורות דאצ"י.

סה"מ עת"ד ע' רעח

יד

והיינו מה שבמצות מעשי' כמו במצות תפילין נעשי' התפילין הגשמי' כלים לאלקות ששורה בהם הרצה"ע כו' (ועמ"ש בסש"ב פכ"ג), אבל מ"מ א"ז עכשיו בגילוי ממש והגילוי אור עכשיו הוא רק באצ"י כו', אך גם באצ"י הגילוי הוא רק הארה מזה אבל עצם ההמשכה גנוז וטמון למע' באצ"י כו', וכמ"ש במ"א בענין צדקתו עומדת לעד דההמשכה שע"י צדקה עומדת עתה לעד היינו בפ"ע שאינו מאיר בגילוי גם באצ"י רק גנוזה וטמונה שם, והגילוי יהי' לעתיד למטה שהיד הגשמי הנותנת צדקה עכשיו תהי' כלי לאוא"ס ב"ה כמו חסד דרועא ימינא דאצ"י כו', ורק אפס קצהו מן האור הנוסף ע"י זריעת המצות מאיר עתה באצ"י ובג"ע שמתוסף אור ע"י המצות כמא' לעבדה זו רמ"ח מ"ע כו', וגם אפס קצהו מאור זה יורד ומשתלשל למטה מטה גם בעוה"ז, וכמ"ש את הברכה אשר תשמעון כו' דקאי על מ"ע שנמשך ע"ז הברכה ברוחני' בבחי' תוס' אור וגילוי בנפש כו'.

המשך תער"ב ח"ב ע' אקו

טו

ויש ג"כ מצות שהן בבחי' העלאה וכמו הקרבנות וכה"ג, מ"מ כללות כולם הן להוסיף אורות באצ"י, וצדקתו עומד לעד שלעתיד יהי' הגילוי למטה וכמ"ש במ"א.

סה"מ עטר"ת ע' תרטז

טז

והו"ע עליות המל' בכתר וכמ"ש אח"כ קרנו תרום בכבוד דבחי' מל' נק' קרן זוית ומתעלה בבחי' רוממות הכתר וממילא לא יהי' בה שינויים. וזהו וצדקתו עומדת לעד, לעד יש בו ג' פי' ל' נצחית ול' עדי וקישוט ול' עד פה תבוא והוא כשיאיר בחי' הכתר במל' או יהי' במל' ג"כ נצחית בל"ג כנ"ל ול' עדי וקישוט וכמו ועטרותיהם בראשיהם ול' עד פה תבוא דבחי' כתר הוא למעלה מהשגה.

אג"ק כ"ק אדמו"ר הרש"ב ח"א ע' קיד

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

יז

וזהו שהמצות הם אברים והיינו שהם המשכות וגילויים. ויש מצות שהם העלאה, וכמו קרבנות וכה"ג, אבל בכללות כולם הוא שהם ממשיכים אורות וגילויים, וכמאמר להוסיף אורות באצי, וכמ"ש וצדקתו עומדת לעד כמו שהוא באצי, והגילוי מזה יהי רק לע"ל וכנ"ל.

סה"מ תרפ"ז ע' מז

חי

וע"כ שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כי עכשיו א"א להיות גילוי זה, כ"א בביאת המשיח בב"א, שהעולם לא יהי בהגשמה, או יהי גילוי אוא"ס הסוכ"ע, ויהי גילוי שכר המצות, אבל עכשיו א"א להיות גילוי זה, וכל העבודה עכשיו הוא להוסיף אורות באצי, וגם בעולם האצי, הנה ההמשכה של המצות עומדת בפ"ע, וכמ"ש וצדקתו עומדת לעד, להיות כי גם עולם האצי כמו שהוא עכשיו, אינו יכול לקבל את האור ורק עומדת בפ"ע.

סה"מ תרצ"ט ע' 116

יט

והענין דהנה אי בע"ח שמ"ט פ"ה דהעיקר ענין תומ"צ הוא לברר הניצוצות שנפלו בק"נ, וצ"ל והלא אי בזה דתרי"ג מצות הן תרי"ג ארחין דגולגלתא ותרי"ג מד"א וז"מ דרבנן הן תר"ך עמודי אור, וכן אי בע"ח דרמ"ח פקודין הן רמ"ח אברים דמלכא שהן בחי' המשכות וגילויים, ויש ג"כ מצות שהן בבחי' העלאה וכמו הקרבנות וכה"ג, מ"מ כללות כולם הן להוסיף אורות באצי, וצדקתו עומדת לעד שלעתיד יהי הגילוי למטה.

סה"מ תש"ה ע' 78

כ

וע"ז נאמר וצדקתו עומדת לעד, אז ער האט א קאפיטאל אין עולמות עליונים און מיט דער צייט וועט ער וויסען פון דעם אויך.

שיחת י"ט כסלו תרצ"ג¹ אות יז

(1) לקו"ד ליקוט ב', וכן בלקו"ש ח"ז וכן באג"ק ח"ט ע' קנו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

כא

וע"י ההמשכה לבחי' זו - ספי' המל', דלית לה מגרמה כלום - קומט מען צו קרנו תרום בכבוד, אז מ'איז מעלה ספי' המל' - קרן - "בכבוד". וכמבואר במ"א דער דיוק פון בכבוד (ב כבוד), אז דורך די עבודה נעמט מען סיי כבוד נברא און סיי כבוד נאצל, וויבאלד אז ער דרלאגט אין פנימיות הכתר, כמשנת"ל בפי' צדקתו עומדת לעד, אז ער איז מעלה מל' אין כתר.

שיחות קודש תשכ"ז ח"א ע' 230

כב

און כאן המקום צו דערמאנען נאך אמאל וועגן דעם ענין וואו במשך השנה העברה האט מען גערעדט וועגן דעם כמה פעמים, און דאס איז, וואס די גמרא זאגט אין כתובות "וצדקתו עומדת לעד - זה הכותב ספרים ומשאילן לאחרים".

און דאס איז אויך וואס דוקא דא שטייט וצדקתו עומדת לעד, אז דורך דעם וואס ער גיט יענעם א ספר, איז אט דער וואס טוט דאס, איז די פעולה זיינע בלייבט לעד, און ס'איז נאכמער ווי די פעולה וואו ער טוט בשעת ער לייגט תפילין וכיו"ב מיט א צווייטן, ווארום בשעת ער גיט יענעם א קצור שו"ע אדער א הומש כו', און ער לערנט אין דעם א געוויסן ענין, איז דאס א ענין וואס בלייבט לעד ולנצח, ווארום דער ענין וואס ער האט געלערנט עקבערט אין עס און דאס וועט ברענגען אז זונטאג אין דער פרי וועט ער לייגן תפילין, מאנטאג אין דער פרי וועט ער לייגן תפילין, און דערנאך איז מצוה גוררת מצוה וועט דאס אים בריינגען צו מקיים זיין נאך מצוות, און אין דעם וועג וואס ער מחנך זיין - זיין קינד, און אין דעם זעלבן וועג וועט דער קינד מחנך זיין - זיין קינד, און אזוי עד סוף כל הדורות, במילא קומט אויס אז די פעולה פון הכותב ספרים ומשאילן לאחרים - דאס וואס ער האט יענעם געבראכט צו לערנען תורה איז דאס עומדת לעד.

שיחות קודש תשל"ד ע' 276 ואילך

כג

און אויכעט דער ענין פון נתינת צדקה, וואס דער אריז"ל איז דאך מפליג ביותר דער ענין פון צדקה, ביז וואנעט ווי ער טייטש דאך אפ אויף וצדקתו עומדת לעד, אז בשעת מ'טוט א מצוה שטייט דער רושם במשך א זמן קצר, מערניט אויף דעם טאג, משא"כ בנוגע צו צדקה שטייט דער רושם א ליינגע צייט, בפרט ווי ס'שטייט אויכעט די הנהגה פון דעם אריז"ל בנוגע צו צדקה וכו'.

שיחות קודש תשל"ה ח"א 348

כד

וואס ווי די אלטער רבי שרייבט (תניא פל"ז) . . בנוגע צו צדקה או "בכל תלמוד ירושלמי נקרא בשם מצוה סתם",

וכמובן אז דער אלטער רבי מיינט ניט דערמיט סתם שרייבן א מראה מקום וואס דאס איז ניט דעם אלטן רבינ'ס ענין אין תניא כמדובר כמ"פ, נאר מיטן אנזייכענען דער ירושלמי מיינט דער אלטער רבי מרמז זיין, או צדקה איז אן ענין שבדוגמת ענין הירושלמי - אן ענין פון אור ישראל, וואס זמן קען דאס ניט משנה זיין,

וכתורת האריז"ל'ו אויף "וצדקתו עומדת לעד", אז ביי אלע מצוות פון דעם אויבערשטן איז ניכר זייער רושם אויף א משך זמן, משא"כ "וצדקתו", זיין צדקה, איז "עומדת לעד" - זמן קען דאס ניט משנה זיין און דאס בלייבט לנצח.

שיחת ש"פ עקב תשמ"א

---

(1) הועתק לעיל ט.

כה

וסיום המסכת בגמרא - בירושלמי - הוא: "תני המוכר ס"ת של אביו אינו רואה סימן ברכה לעולם, וכל המקיים ס"ת בתוך ביתו עליו הכתוב אומר הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד".

פירוש הדברים:

המדובר הוא אודות "המוכר ס"ת של אביו" - לאחר שכתב ס"ת משלו, כפי ששנינו שאע"פ שהניח לו אביו ס"ת, מצוה על האדם שיכתוב לו ס"ת משלו. ולכן רוצה למכור את הס"ת שהניח לו אביו. ועל זה אומרת המשנה שאע"פ שיש לו ס"ת משלו, מ"מ, אם מוכר את ס"ת של אביו "אינו רואה סימן ברכה לעולם". כלומר: אין הכוונה שמענישים אותו עי"ז שנוטלים ממנו דבר מסויים - שהרי המכירה היא בהיתר, מכיון שיש לו ס"ת משלו, אלא ש"אינו רואה סימן ברכה לעולם" ממכירה זו.

ולאידך - "כל המקיים ס"ת בתוך ביתו", היינו שמשאיר בביתו את הס"ת שהניח לו אביו, אע"פ שיש לו ס"ת משלו, "עליו הכתוב אומר הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד", היינו, שרואה סימן ברכה - "הון ועושר בביתו". וטעם הדבר - מכיון ש"צדקתו עומדת לעד", דקאי על הכותב ספרים ומשאלין לאחרים (כתובות נ, א), וענין זה יכול להעשות רק כאשר יש לו ס"ת נוספת (שהניח לו אביו), שהרי אינו יכול להשאיל לאחרים את הס"ת שלו, מכיון שהוא בעצמו צריך ללמוד בה.

שיחת י"ט כסלו ה'תשד"מ

ק"א ד - זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה'. כ"ק אדמו"ר הזקן

כו

וְזָהַן ענין הוי' הוי' אל רחום וחנון כו' שלהיות אל רחום וחנון כו' שהן הי"ג ת"ד שראשיתם היא מבחי' אל צ"ל המשכה מבחי' הוי' הוי' ב' פיאות כו'. שהוא המקור הנמשך מ"מ"ס כו'. והנה בתורה כתיב הוי' הוי' ופסיק טעמא בגווייהו. ובנביאים כתיב כי אתה גרי הוי' והוי' יגיה חשכי. הוי' והוי' בתוס' וי"ו המחבר ואינו פסיק כו'. הענין הוא כי הנה כתיב חנון ורחום ה'. וכתיב ה' רחום וחנון. שיש ב' הויות א' בז"א להיות עולמות הברואים כו'. והא' בא"א להיות חנון ורחום. והנה ה' רחום וחנון הוא בא"א המשכת הוי' דא"א ב' פאות כו'. להמשיך י"ג ת"ד בז"א אבל חנון ורחום ה' היינו המשכת חנון ורחום י"ג ת"ד בז"א להיות הו"א בשם הוי' כו'. . ועי"ז מתרבה גלוי אור א"ס עצמו שהי' בהעלם במ"ס קודם שירד לימשך בי"ג ת"ד.

תו"א מקץ מא, ג

כז

והענין כי הנה כתיב ה' אל רחום וחנון כו' וכתיב חנון ורחום ה' אך הנה פי' הוי' אל רחום וחנון שמבחי' הוי' מקור כל ההתהוות נמשכו המדות להיות חנון ורחום. אבל חנון ורחום ה' פי' שכדי להיות בחי' הוי' שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' כל זה הוא מחמת שהוא חנון ורחום כו' כמ"ש במ"א סד"ה שובה ישראל. וזהו ואתחנן אל הוי' שהמשכתי מבחי' חנון כדי להיות בחי' הוי'.

לקו"ת ואתחנן ג, א

כח

והנה כתיב חנון ורחום הוי' וכתיב הוי' רחום וחנון והענין שיש בחי' מדת רחמים הנמשכת משם הוי' וא"ז נאמר הוי' רחום וחנון כו' אך יש בחי' רחמים שלמעלה משם הוי' שהם בחי' רחמים גדולים וע"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחי' חנון ורחום להיות הוי' (וכמ"ש במ"א ע"פ אשירה להוי' ע"ש) והיינו פי' ואתחנן אל ה' ולא נאמר כדכתיב גבי שלמה אשר התחננתי לפני הוי' מפני שבחי' החנון שנאמר בשלמה היא למטה משם הוי' וכענין הוי' רחום וחנון אבל ואתחנן אל ה' היינו שמה המשיך מבחי' י"ג מדות הרחמים מקור האצילות אל בחי' הוי'.

לקו"ת ואתחנן ג, ג ואילך

כט

וְזָהַן שנאמר ביג"מ רחמים ויקרא הוי' הוי' כלומר שהוי' קורא וממשיך בחי' הוי' דהיינו שע"י בחי' הוי' אלקיך שהוי' הוא בבחי' אלקים ממשיך להיות הוי' נמשך בבחי' אלקים ביחודא עילאה ותתאה ובי' הויות אלו הם כתובים בשני מקראות

דכתיב הוי' רחום וחנון וכתוב חנון ורחום הוי' פי' הוי' רחום וחנון שמבחינת הוי' נמשך בחי' רחמנות וחסד להוות עולמות יש מאין ולהתצמצם במדת אלקים שהיא ג"כ מדת החסד כנ"ל. וחנון ורחום ה' פי' שהתהוות והמשכות החסד שהרי אין זה אלא בחי' צמצום לגבי אור א"ס ב"ה עצמו כביכול הגורם להיות צמצום זה הוא חנון ורחום שמבחי' אנכי מי שאנכי נמשכים יג"מ רחמים שבהם ועל ידם קורא וממשיך הוי' הוי' כו' כנ"ל (ועמ"ש מזה סד"ה ואתחנן אל הוי').

לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א ואילך

ל

וזהו ותתפלל חנה על הוי' על דוקא ובכה תבכה הוא בחי' רחמנות כי הגם שבכיה היא מצד השמחה ג"כ מ"מ אינה שמחה לבדה שהרי בשמחת נישואין אינה מתערבת בכיה רק בשמחה שבאה מתוך צער כיתרון האור הבא מן החשך וכמו מי שהיה רחוק מאביו ואח"כ ראהו כו' והרי הבכי' באה מהתכללות ב' הבחי' כמו רחמנות שהיא כלולה משני בחי' ועי"ז נמשכים י"ג מדה"ר ויקרא הוי' הוי' שהויה הא' קורא וממשיך הוי' הב' כי הוי' האד הוא בא"א שם חנון ורחום ה' שכדי להיות הוי' הקדים חנון ורחום והוי' הב' בז"א להיות הוי' אל רחום וחנון כו' וכמ"ש כי עמך הסליחה למען תורא פי' כשנמשך סליחה גילוי רצון בחי' א"א אזי למען תורא גילוי יו"ד דשרא על רישי' דביה שריא דחילו היא אור אבא כי אבא יונק ממזל הח' ואבא הוא שרש האצילות.

לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, א

לא

אך הענין הוא כמו שאנו מוצאים לפעמים נאמר ה' אל רחום וחנון כו', ולפעמים נאמר חנון ורחום ה' כו'. לפי שמבחי' ש' הוי' צמצום והתשפטות כו' דוקא יתצמצם העצמות להקראות בשם רחום וחנון כו' כידוע המאמר דלאו דאית לי' צדק ידיעא כו' ולאו מכא"מ כלל כו' וכמ"ש במ"א. ולכך אמר ה' אל רחום כו'. ואמנם כדי להיות הצמצום ע"י ש' הוי' צריך להקראות ג"כ בשם חנון ורחום כו' ברב טוב וחסד שיצמצם עצמו בשביל מציאת שפע הנאצלים כו', וזהו חנון ורחום ה', פי' מה שיקרא הוי' אינו אלא שהוא חנון ורחום בתחלה ואם לאו לא הי' מתצמצם א"ע כו'.

טה"מ תקס"ד ע' רב

לב

וזהו ענין ב"פ הוי' שנאמר ב"ג מדה"ר כמ"ש ה' ה' דהנה ראשית המשכות י"ג מדה"ר מתחילה מבחי' אל וידוע דאל זה הוא חכ' דאל נהירו דחכמתא בכל מקום ואמנם כאן הוא מבחי' ח"ס שמשם נמשכים י"ג תקוני דיקנא כו' והנה ידוע דב' הוי' הנו' כאן ה' ה' כו' היינו בחי' ב' פאות הראש שעל ידן יעבור האור מבחי' מו"ס ב"ג מדה"ר שנק' י"ג תקונין ונמשכין ב' פאות מתקונא גולגתא דא"א עדיין אע"פ

שהן תלוין ונמשכין למטה אבל מתחילין משערות שבראשו שלמעלה מהמוחין שבתוך הראש כמ"ש במ"א באריכות והן בחי' מקורין להמשכת י"ג מדה"ר מח"ס דא"א וזהו ויקרא ה' ה' ואח"כ אל רחום וחנון כו' ואל הנמשך מבחי' ח"ס ממש כידוע, וענין ב' הוי' הללו הוא כמ"ש לפעמים חנון ורחום ולפעמים ה' רחום וחנון דמבואר למעלה דכדי שיהי' רחום וחנון הוא ע"י שם הוי' בתחילה דוקא וכדי שיהי' שם הוי' צריך להיות חנון ורחום תחילה כו'.

סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרנו"ז

לג

וזהו כי אתה תאיר נרי ה' וה' יגיה חשכי פי' וה' בתוספות וא"ו וכפל להזכיר שם ה' ובתוספות וא"ו כי הנה כתיב ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון כו' ב' פעמים ה' ופסיק טעמא בגווייהו אבל כאן אומר בהוי' הב' וה' לחבר ב' הוי' כי כל וא"ו הוא בחי' מחבר כידוע והענין כמ"ש במ"א על מה שלפעמים נאמר חנון ורחום הוי' ולפעמים אומר ה' רחום וחנון כי כדי שיהי' רחום וחנון ושאר מדות צריך להיות בחי' צמצום והתפשטות והמשכה והתפשטות שהוא ענין שם הוי' ביו"ד ה"א וא"ו כו' משום דבאמת לאו מכל אילין מדות כלל וז"ש הוי' תחילה ואח"כ רחום וחנון ומ"ש חנון ורחום הוי' הוא מפני שכדי שיבוא לכלל בחי' צמצום והתפשטות בבחי' שם הוי' הנה לזה עצמו צריך שיהי' בחי' אתדל"ע מצד עצמו כי חפץ חסד הוא ורחום וחנון. ע"כ הוא מצמצם כו' כדי שיוכל לימשך מאתו אור שפע למקבלים ואם לאו לא הי' בחי' השתלשלות כלל וזהו דווקא באתדל"ע מצד עצמו כי חפץ חסד הוא ולא מצד אתדל"ת כלל ולכן אין שם הוי' נזכר לפני זה וז"ש חנון ורחום ה' לפי שאין אתדל"ת מגיע לשם כלל.

סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרמט

כ"ק אדמו"ר האמצעי

לד

וביאור זה הנה יש להקדים ענין מה שלפעמים מקדים חנון ורחום לה' כמ"ש דוד חנון ורחום ה' ולפעמים מקדים ה' לרחום וחנון כמו ביי"ג מדה"ר שא' ה' אל רחום וחנון כו' כי הנה ידוע דעצמות אא"ס ממש למעלה מכל מדה וספי' וכמ"ש ולא מכל אינון מדות כלל גם למעלה מרצון ותענוג וכמו שאו' יהי רצון כו' וא"כ כדי שיבא לכלל מדות דרחום וחנון גם במדות עליונות שברצון ותענוג הוצרך להיות ע"י שם הוי"ה תחילה שהן ד' אותיות י' צמצום וה' התפשטות וזו המשכה וה"א התפשטות שע"י ד' אותיות אלה בא דילוג האור להיות בבחי' מקור למדות שברצון כמו להיות רחום וחנון וארך אפים וכה"ג והוא שם הוי"ה הב' שבי"ג מדה"ר שלפני אל רחום כו' ומה שא' חנון ורחום ה' היינו כדי שיבא לכלל צמצום והתפשטות כו' שהוא שם הוי"ה הנה לזה עצמו צריך שיתעורר תחלה בעצמות רק מצד עצמו כי חפץ

חסד הוא בעצמותו ונק' רחום וחנון בעצם שמחמת זה יבא לכלל שם הוי"ה בצמצום והתפשטות כו' להיות מקור למדות דרחום וחנון שברצון ותענוג (כמו שאנו או' יהי רצון מלפניך כו' הרי צריך לבקש שיומשך א"ס ברצון וזהו ויהי רצון לפניו והיינו ממדות דרחום וחנון שבעצמות א"ס ממש שע"ז יבא להיות גם בחי' אל רחום וחנון ברצון והי' דילוג האור ביותר כידוע וד"ל) וזהו שמקדים לפעמים רחום וחנון לה' להיות שם הוי"ה גם ברצון העליון שהוא בחי' א"א דאצילות מקור לע"ס דאצילות.

שערי אורה מג, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

לה

ד זכר עשה לנפלאותיו. במדרש תלים כל מה שעושה הקב"ה לצדיקים בעוה"ז אינו כלום אלא זכר עושה להם אלא כשיעשה לעוה"ב וצדקתו עומדת לעד וכה"א צדקתך צדק לעולם עכ"ל. נראה עפ"מ"ש אדמו"ר נ"ע בפי' זכר רב טובך יביעו רק הזכר לבד מבחי' רב טובך יסוד דאצילות יוכל להתגלות בבי"ע ולא העצמיות כמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי השני ובסודר ע"פ זכר רב טובך. ועד"ז כל מה שעושה הקב"ה לצדיקים בעולם הוא רק זכר ממה שיעשה לעוה"ב. ואפ"ל שאפילו נסים דיצי"מ הם רק זכר לבד מנסים דלע"ל. וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ופי' הרמ"ז פ' תצא דרע"ו ע"ב שלע"ל יהי' גילוי פנימיות עתיק משא"כ אפילו בימי משה לא הי' ההמשכה רק מחיצוניות עת"י וז"ש וראית את אחורי ופני לא יראו כו'. וכ"כ עוד הרמ"ז ס"פ בא דף מ'. שלכן ארו"ל שתהא יצי"מ טפלה כדרך החיצוניות שהוא טפל לפנימיות. וע' זח"ג דרל"ט ודרס"ו ע"ב ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. וזהו זכר עשה לנפלאותיו היינו לבחי' אראנו נפלאות דלע"ל. ובמא"א נתבאר פ' ציון לשון סימן שכמ"כ המצות כולן הם זכר וסימן למה שיהי' לע"ל דלמ"ד מצות אינן בטילות לע"ל יהי' באופן נעלה מאד עד שקיום המצוה עכשיו רק זכר וסימן לזה וכמו לימוד טכסיסי מלחמה שהוא רק זכר וסימן לעצם המלחמה ממש. של"ה ל' א' קנ"ז ב'. ועיין רבות תחלת קהלת בענין הבל הבלים שכל מה שנברא בששת ימי בראשית הבל הוא לגבי לע"ל וכמ"ש ברבות שאפילו תורה דעכשיו הבל הוא לגבי גלוי התורה לע"ל שיהי' וכל בניך למודי הוי' ממש.

יהל אור עה"פ ע' תלב

לו

וזהו חנון ורחום ה', הטוב כי לא כלו רחמיך רחמים רבים שלמעלה מההשתלשלות, והיינו ע"י לעשות צדקה ומשפט, בכדי שלא יומשך האור כ"א למקום הראוי, משפט וצדקה ביעקב, ועי"ז אתה עשית שיהי' הגילוי עד שיהי' בבחי' אתה.

אורה"ת שמות ע' תקיב

לז

בבחי' שם ה' הנ"ל המהווה עולמות מאחר שהוא בחינת כח הפועל בנפעל בהכרח הוא שקודם לבוא ראשונה ברצון העליון דהיינו כשעלה ברצונו להאציל כו' וכשעלה ברצונו לברוא כו' אלא שהי' שם בבחי' העלם העצמיות עדיין וא"כ כמו שיש בחי' שם הוי' למטה בפרט בד' אותיות י"ה כו' כך יש שם הוי' למעלה בבחי' הרצה"פ בפרט ג"כ והוא היו"ד בתחלה ואח"כ הה' כו', והכל ברצון ומח' עדיין להאציל ולברוא כו' כמבואר ממשל הנ"ל דבכל סדר פרטי הפעולה קדמה לבוא תחלה בעצמות הפועל ברצונו ומח' עדיין כו' וזהו"ע הי' הוא ושמו בלבד, ועוד נת' מזה בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי קודש לה' יעו"ש, והנה כדי להיות נמשך גילוי שם הוי' מן ההעלם מבחי' היה הוא ושמו בלבד זהו"ע ויקרא הוי' הוי' שנאמ' גבי יגמה"ר היינו שהוי' דלעילא קורא וממשיך בחי' הוי' הב' כמ"ש בד"ה ועשית ציץ והיינו ע"י מדות טובו ורחמנותו כמ"ש אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם לפניך, וזהו טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו המחודש בטובו כו' ועמ"ש בפי' המחודש בטובו בביאור על פסוק ואתחנן הטוב כי לא כלו רחמיך כו', ועל זה נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחינת חנון ורחום להיות הוי' שהן הן י"ג מכילתין דרחמי מקור האצילות כמ"ש במ"א וזהו דרך והמשכה להיות בחי' הוי'.

אוה"ת דברים ע' שנט

לח

והנה סדר התשובה שלא כסד ההשתלשלות המדריגות מלמטה למעלה כו' רק הוא בבחי' דילוג למעלה מבחי' השתלשלות והטעם ביאר הכתוב כי כשלת בעוונך והיינו כמ"ש כשל בעוניי כחי וכת היינו הנשמה כמ"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך כו' שהנשמה קרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם ועבירה מכבה כו' שמכבה את הנר כו' לכך אין כח בנשמה לעמוד בקשרי המלחמה בבחי' אתכפי' ואתהפכא ולהמשיך הוי' בבחי' אלקינו יחו"ע ויחו"ת אחרי שנתחלשה וכשל כחה מפני עבירה שכתבה נרה וע"כ צריכה לדלג שור על רום המעלות וזהו כי תצא למלחמה על כו' על דוקא ולכן מתחלה שובה ישראל עד שהוי' יהי' בבחי' אלקי' ואח"כ קחו עמכם דברים הם התורה והמצוות ושובו אל ה' להמשיך בחי' הוי' בבחי' אלקי' יחו"ע ויחו"ת ע"י אתכפי' ואתהפכא כי זהו תכלית בריאת האדם בעוה"ז ולשמור ולעשות ולקיים כסד המדריגות ולילך ממדריגה למדריגה מלמטה למעלה רק התשובה הוא לפי שעה שהשעה צריכה לכך לדלג שור שלא כדרך וסדר ההשתלשלות אבל אחר שישוב אל ה' וירחמיהו הנה מזה נמשך שם ה' בחי' התהוות כל ההוויות והתחדשות החיות כו' לתקן כל הפגמים ולמלאות כל החסרונות שחסרו מ"ע או שפגם מצות ל"ת אזי יהיה נמשך שם הוי' בבחי' אלקי' ביחו"ע ויחו"ת להיות אתכפי' ואתהפכא וזהו שנאמר ביי"ג מדה"ר ה' ה' כלומר שהוי' קורא וממשיך בחי' הוי' דהיינו שע"י בחי' הוי' אלקים שהוי' הוא בבחי' אלקים ממשיך להיות נמשך הוי' בבחי' אלקי' יחו"ע ויחו"ת וב' הויות אלו הם כתובים בשני מקראות דכתיב ה' רחום וחנון וכתוב חנון ורחום פי' ה' רחום וחנון שהם בבחי' ה' נמשך בחי' רחמנות להיות עולמות יש מאין ולהתצמצם

במדת אלקות שהוא ג"כ מדות הח"ס כנ"ל וחנון ורחום ה' פי' שהתהוות ה' והמשכות החסד שהרי אין זו אלא בחי' צמצום לגבי אא"ס עצמו כבי' והגורם להיות צמצום זה הוא חנון ורחום שמבחי' אנכי מי שאנכי נמשכים מ"ג מדה"ר שבהם וע"י קורא וממשיך ה' ה' כו' כנ"ל.

אוה"ת דברים ע' איתקא

לט

ועמ"ש מזה ע"פ חנון ורחום ה' דבחי' רחום שייך במקום שיש מדה"ד אלא שאעפ"כ מרחם, אבל חנון הוא במקום שאין דין כלל וכמ"ש בפרדס ערך חנון והוא בחי' עתיק.

אוה"ת דברים ע' בירח

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

מ

כי יש ב' בחי' רחמים, הא' בחי' רחמים שבסדר השתלשלו' שיש מדה"ד כנגדה וזהו ה' רחום וחנון, אבל יש בחי' ר"ר שלמעלה מבחי' השתלשלו', וזהו חנון ורחום ה' בחי' ברחמיך הרבים לא עשיתם כלה, וע"י הבכ"י מתעורר ר"ר להיות גילוי ש' הוי' דלעילא במ"ת וזהו מי בכים ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו, פי' שע"י הבכ"י ממשיכי' ש' הוי' ממקומו דוקא, וזהו מ"ש לכן אמור לבנ"י אני הוי' שבמ"ת הוי' גילוי ש' הוי' דלעילא ע"י השעבוד שלהם.

סה"מ תרכ"ז ע' קיט

מא

וזהו מ"ש ושמרו דרך הוי', פי' דרך הוי' יש בו ב' פירושי', הא' שיהי' גילוי שם הוי' למטה, גם פי' דרך ה' שהוא בחי' דרך והמשכה להיות הוי', כי הוי' הוא בחי' גילוי וצ"ל בחי' יו"ד צמצום כו', ולכן כדי שיהי' מעצמותו ית' בחי' שם הוי' ע"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהוא בחי' חנון ורחום כדי להיות הוי', וממשיכים בחי' חנון ורחום ע"י הצדקה שעושה למטה כו', גם צ"ל בחי' משפט כו'.

סה"מ תרל"ג ח"א ע' רלד

מב

בדרוש ואתחנן (ג"ל) נת' שחנון גבוה מרחום שרחום אינו נופל כ"א על מי שמעונה בדין ח"ו, אבל חנון הוא גם על מי שאינו בדין כלל, ועכ"ז שייך לחנן עליו, וצ"ע דהא בתוספת בר"ה די"ו ע"ב ד"ה שלש עשרה מדות בהג"ה ביאר שרחום הוא קודם שתגיע הצרה הוא מרחם שלא תבוא כלל אבל חנון הוא שחונן בעת

הדחק כמ"ש חנון יחנך לקול ועקך (ישעי' למד) ואולי יש לחלק מאי דכתי' ה' אל רחום וחנון זהו כפי' התוס' בהג"ה, אבל חנון ורחום ה' דכתי' חנון קודם ורחום שבחי' חנון זה היא שמתחנן גם על מי שאינו נפל עליו רחמי' לרחם מחמת דחקו, כ"א שמשם נמשך רחמי' פשוטי'.

סה"מ תרל"ו ע' שט

מג

דהנה פעם כתי' ה' רחום וחנון, ופעם כתיב חנון ורחום הוי', והענין הוא כי פי' הוי' רחום וחנון שכדי להיות התגלות מדת רחום וחנון מאוא"ס דלאו מכל אינון מדות איהו כלל הוצרך להיות בחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות, אך פי' חנון ורחום הוי', היינו שמבחי' חנון ורחום דהיינו מפני היותו חפץ חסד כמ"ש כי חפץ חסד הוא נמשך בחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטות כו' שבסדר השתלשלות משא"כ הוי' שקודם רחום וחנון הוא ההוי' שלמעלה מגדר השתלשלות, ושם נעשה בחי' הוי' שהוא ג"כ צמצום והתפשטות כו' כדי להמשיך מדת חנון ורחום בהוי' שבסדר השתלשלות, כי הנה ב' הויות א' בו"א שפי' הוי' ל' מהוה, והיינו היות עולמות הנבראים, והגם כי זהו בדרך ממילא ומאיליו כמ"ש כי הוא צוה ונבראו מ"מ הנה הוי' ל' מהוה כו', והוי' הא' הוא בא"א להיות חנון ורחום, כי בחי' ש' הוי' זה הוא ב' פיאות דא"א, להמשיך י"ג ת"ד בו"א, אבל חנון ורחום הוי' היינו המשכת יגת"ד בו"א להיות הו"א בש' הוי' כו'.

סה"מ תרל"ח ע' צד ואילך

מד

וביאור הענין הוא דהנה לפעמים כתיב ה' רחום וחנון ולפעמים כתיב חנון ורחום ה', ולכאורה מאחר שע"י ש' הוי' נתהווה בחי' רחום וחנון שהם מדות איך אח"כ יתהווה מחנון ורחום ש' הוי', והענין הוא דהנה או"ס לאו מכא"מ איהו כלל וכדי שיתהווה ממנו בחי' רחום וחנון הוא ע"י ש' הוי' יו"ד צמצום להורות שהאור הוא רק נקודה חדא, ה' התפשטות ואי' בכוונת כשצריכים ליכתוב אות ה' צריכים ליכתוב יו"ד ואח"כ להמשיך ממנו ה' להורות שהתפשטות ה' הוא מהיו"ד, ו' המשכה ה' אחרונה התפשטות וכשצריכים לעשות ה' צריכים לעשות תחילה ו' ואח"כ ממשיכים ממנו ה', כן אי' בכוונות, וש' הוי' זה הוא ש' הוי' דלעילא, וממנו נתהווה אח"כ בחי' רחום וחנון הגם שהם מדות מ"מ ענין החנינה שייך למוה דמי שיש לו שכל דק וחושם דקים מרגיש יותר בחנינה ובאמת שרשו למעלה משכל, ורחום הוא בחי' תפארת שעולה עד קצה העליון, וזהו ה' רחום וחנון שמבחי' הוי' שלמעלה מסדר השתל' נמשך מדת רחום וחנון, ומ"ש חנון ורחום הוי' היינו מה שנמשך מבחי' חנון ורחום שם הוי' שבסדר השתל' שהוא מהווה עולמות נבראים ולכן נק' הוי'.

סה"מ תרל"ח ח"א ע' שצ

מה

וביאור הענין דהנה כתי' חנון ורחום ה' א"א וגדל חסד וכת' ה' רחום וחנון, והענין דהנה הוי' הוא ל' מהוה אך הוא ה' הוה ויהי' כאחד וא"ז מושג לנבראים דנברא הוא מוגבל בזמן שהוא ג"כ מתודש והי' הוה ויהי' הם מרוחקי' זמ"ז שהוא עבר הוה ועתיד, אף שהוא עיקר ההתהוות מ"מ ענין ההתהוות הוא כמ"ש יהללו שם הוי' כי הוא צוה ונבראו ולא ברא כמ"ש בראשית ברא אלקי' שהוא התלבשות כח הפועל בנפעל, משא"כ כאן כתי' ונבראו בדרך מאיליו וממילא, וזהו ה' רחום וחנון וחנון ורחום ה' וה"ו ההפרש בין אב הרחמן לאב הרחמים, אב הרחמן שאומרים בנוסח דברכת ק"ש היינו רחמים דסדר השתל', וזהו ה' רחום וחנון שמשם ה' נמשך שיהי' רחום וחנון, ומ"ש רחום וחנון ה' היינו רחמים שלמעלה מסדר השתל' והו"ע רחמים גדולים דכתי' ע"ז לע"ל ברחמים גדולים אקבצך והם רחמים פשוטים ור"ר וזהו מ"ש בעש"ת במוספים ובמנחה דשבת ובנעילה אב הרחמים שלמעלה מסדר השתל' וזוה נמשך שיהי' הוי' יוד צמצום ה' התפשטות ו' המשכה, וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו ואח"כ נעשה הצמצום ותחלה הי' ההטבה שהוא בחי' רחמים ומבחי' זו נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע דמצד א"ס אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו ומה מידך יקה, וכחשיכה כאורה בב' כפי"ן דלא די דהאור שוה לחשך אלא שגם החשך שוה שכל נהוראין מתחשכאין קמי', ולכן נמשך משם להיות נושא עון ועובר על פשע, ומ"ש לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו, למי שמשים עצמו כשריים היינו שיהי' כלי לקבל בחי' זו, אבל מצד קמי' אינו נוגע כלל.

ד"ה אשריכם זרעי תרמ"א

מו

וביאור הענין דכתי' חנון ורחום ה' א"א וגדל חסד, ומצינו דכתי' ה' רחום וחנון, אך הענין הוא דהנה פי' ש' הוי' הוא ל' מהוה, אלא שהוא הי' הוה ויהי' כאחד כו', מה שלא יש בחיק הנבראים והרי גם הזמן הוא נברא ומחודש כמ"ש במ"א, ולכן הגם כי עיקר ההתהוות הוא מש' הוי' כמ"ש כי הוא צוה ונבראו, מ"מ הוא בדרך מאיליו וממילא וכמו נושא פי' לשון ונבראו, ולא כמו ברא שקאי על בחי' כח הפועל בנפעל כו', והנה בבחי' ש' הוי' נא' ה' רחום וחנון שיש בחי' הרחמים שנמשכי' גם מבחי' ש' הוי' זה, וע"ז הוא שא' ה' רחום וחנון כו' שקאי על בחי' הרחמים שבסדר השתלשלו' שע"ז תיקנו בנוסח ברכת אהבת עולם לומר אבינו אב הרחמן שהוא בחי' רחמים שבסדר השתלשלו' האצי' כמ"ש מזה במ"א, ואמנם יש בחי' רחמים שלמעלה מסדר השתלשלו' והם הנק' רחמים רבים שעז"נ וברחמים גדולים אקבצך, וכמו שאומרי' במוספי' ובמנחה דשבת ונעילה אב הרחמים שבחי' רחמים אלו הם למעלה מש' הוי' המהוה כלליות סדר ההשתלשלו' דאבי"ע, ועז"נ חנון ורחום הוי', שכדי שיהי' בחי' ש' הוי' שהוא יו"ד צמצום ה' התפשטות וא"ו המשכה כו' זהו ע"י שהקדימ

חנן ורחום שע"י היותו ית' בבחי' חנון ורחום שהם בחי' רחמים גדולים הנ"ל צמצם להיות בחי' ש' הוי' ל' מהוה כו', ומבחי' יגמה"ר אלו נמשך בחי' מחילת וסליחת עוונות נושא עון ועובר על פשע, כי אם חטאת מה תפעל בו כו' שאינו תופס מקום כלל.

ד"ה והנה כובע ש"פ ויצא תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

מז

דבתורה כתיב ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, ויש ב' פירושים א' דרך הוי' שיאיר גילוי שם הוי' למטה בבי"ע, ב' דרך הוי' דרך ומבוא להיות שם הוי', דבכדי שיהי' שם הוי' הוא ג"כ ע"י הצמצום, וזהו"ע הד' אותיות שבשם הוי' יו"ד צמצום ה' התפשטות כו' וזהו דרך הוי' שיהי' שם הוי' כו', וכן כתי' חנון ורחום הוי' שע"י חנון ורחום עי"ז נעשה הוי' כו'.

סה"מ תרס"ג ח"ב ע' קע

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מח

עה"פ (בפרק זה) "זכר עשה לנפלאותיו", מביא הצ"צ (ברשימותיו על תהלים) את המדרש: "כל מה שעשה הקב"ה לצדיקים בעוה"ז אינו כלום אלא זכר עושה להם כשיעשה לעוה"ב וצדקתו עומדת לעד", ומבאר ש"כל מה שעושה הקב"ה לצדיקים בעוה"ז הוא רק זכר ממה שיעשה לעוה"ב, ואפ"ל שכולל בזה אפילו נסים דיצ"מ הם רק זכר לבד מנסים דלע"ל, וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות . . . שלע"ל יהי' גילוי פנימיות עתיק משא"כ אפילו בימי משה לא הי' ההמשכה אלא מחיצוניות עת"י . . . וזהו זכר עשה לנפלאותיו היינו לבחי' אראנו נפלאות דלע"ל". וממשיך לבאר ש"המצות כולן הם זכר וסימן למה שיהי' לע"ל דלמ"ד מצות אינן בטלות לע"ל יהי' באופן נעלה מאד עד שקיום המצות עכשיו רק זכר וסימן לזה . . . ועיין רבות תחלת קהלת בענין הבל הבלים שכל מה שנמברא בששת ימי בראשית הבל הוא לגבי לע"ל וכמ"ש ברבטת שאפילו תורה דעכשיו הבל הוא לגבי גלוי התורה דלע"ל כו'.

ויש לומר שבזה מודגש החידוש שבשנת המאה ועשר של יוסף - שאז מתגלה איך ש"יוסף" בא לידי ביטוי בהמשך הדורות, מתחיל מדור הגאולה האמיתית והשלימה, שהוא שלא בערך לכל הענינים שישנם בעוה"ז (בשית אלפי שנין דהוה עלמא), לא מיבעי בזמן הגלות אלא אפילו בזמן הגאולה, גאולת מצרים ולא מיבעי בנוגע לעניני העולם, אלא אפילו בנוגע לתורה ומצוות בזמן הזה - הרי כל זה רק זכר וסימן

"לנפלאותיו", להגילוי ד"אראנו נפלאות", הנפלאות גדולות לבדו (שכעת רק הקב"ה מכיר בהם, נפלאותיו), ול"תורה חדשה מאתי תצא" וקיום המצוות "כמצות רצונך", ש"ע"ז יתגלה לע"ל.

שיחת ש"פ בלק תש"נ

מט

להעיר ממ"ש במזמור תהלים המתאים למספר שנותיו - מזמור קי"א - "זכר עשה לנפלאותיו", ומבאר הצ"צ* ברשימותיו לתהלים (על יסוד מארו"ל (מדרש תהלים עה"פ) "כל מה שעושה הקב"ה לצדיקים בעוה"ז אינו כלום אלא זכר עושה להם כשיעשה לעוה"ב"), ש"כולל בזה אפילו נסים דיצי"מ, (שהם רק זכר לבד מנסים דלע"ל, וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות . . . וזהו זכר לנפלאותיו, היינו לבחי' אראנו נפלאות דלע"ל" (ראה גם לעיל ע' 165 ס"ז).

ויש לומר, שהענין ד"זכר" הוא גם למעליותא** - שיצי"מ הוא השרש לכל הגאולות, גם לגאולה העתידה.

ומודגש בנוגע לעבודתם של ישראל בקיום התומ"צ בזמן הזה - שאע"פ שאינה אלא "זכר וסימן למה שיהי' לע"ל" (כפי שמבאר הצ"צ בהמשך הענין), הרי, הגאולה היא דוקא ע"י "מעשינו ועבודתנו כל משך זמן הגלות" (תניא רפ"ז), היינו, שה"זכר" דתומ"צ בזמן הזה פועל ומביא את קיום תומ"צ בשלימות ("נפלאותיו") לעתיד לבוא.

סה"ש תש"נ ח"ב ע' 577 הערה 164

(* ראה שוה"ג להערה 16.

ויש לומר, שהוראה זו קרשורה עם שמו (המורה על ענינו) - שמו של משיח - מעין ודוגמת והכנה לקיום היעוד "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" (יל"ש ישע"י רמז תקג. ועוד. וראה לקו"ת מסעי פט, ב). ובהדגשה יתירה בשנה זו - שמלאו מאתיים שנה להולדת הצמח-צדק. (** אף שלשון המדרש הוא "אינו כלום".

נ

"זכר עשה לנפלאותיו", ומביא על זה הצמח צדק (שמו של משיח, ושנה זו היא מאתיים שנה להודלתו) דברי המדרש, שכל העינין שעשה הקב"ה בעוה"ז הם רק זכר לעוה"ב, היינו שיש בזה ב' קצוות: בזמן הזה יש זכר לגאולה העתידה, ולאידך - הרי זה זכר בערך ל"נפלאותיו" דלע"ל, "אראנו נפלאות", שהם נפלאות גדוות לבדו, שרק הקב"ה מכיר בהם (ולא בעל הנס): אבל אין זה באופן דנהמא דכסופא, כי יש בזה "זכר עשה לנפלאותיו" בזמן הזה, ע"י המועדים (כמבואר בפרשתנו) וכיו"ב שיש לנו עכשיו, וזה נעשה הכנה לגאולה העתידה.

ש"פ פנחס תש"נ

ק"י"א ה - טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו. הארז"ל

נא

יש עון אחר דומה לזהו הוא מי שמשמש מטתו ואינו שוהא עד שיצאו כל הטפין לגמרי כי אותם שיורי הטיפו היוצאו לבטלה אף ע"פ שאינם ראויים להוליד עכו" נבראים מהם ג"כ בחי' מזיקים ומשחיתים רעים ע"ד הגו' . . כי עיקר התיקון הוא שיכוין להמית ע"י הק"ש של מטתו אותם הגופים של המזיקים ועי"כ יוכל האיש הזה להעלות עם נפשו אותם הנשמות למעלה אל הקדושה לתקנם בכל לילה . . אחר אשר נת' כי עון זה פוגם עד או"א אם כן צריכין אנו להוריד שפע מזלא קדישא עלאה דא"א הנק' דעת עליון החופף על או"א כנודע דמזלא אתכלילן ומרוב האור הגדול ההוא הנשפע משם אין יכולת אל הקלי' להתגבר ולקבל הארה ההיא כלל ועיקר ואז הם מתים וכבר הודעתך כי זה המזלא עלאה דדיקנא עילאה דא"א הוא נק' דעת החופף על או"א והוא בחי' שלשה הויות דיודין שכל א' בגי' ע"ב ושלשתם בגי' רי"ו וז"ס ע"ב רי"ו שנתבאר אצלנו בענין ויעבור וע"ש שאותיות ע"ב רי"ו הם ויעבר והם צירוף עיבור כי הוא עיבור של המשכת טיפת הנשמה משם כי כללות כולם ביחד הם בחי' מציאות הויה דיודין העולה ע"ב ובפרטן הם ג' הויות העולו' רי"ו ואם תחבר ע"ב רי"ו יהיו בגי' רפ"ח וז"ס פסוק והנה פרח מטה אהרן לבית לוי כי אהרן הוא חסד שהוא בגי' ע"ב ולוי הוא גבורה שהוא בגי' רי"ו ושניהם יחד בגי' פרח. גם ז"ס רוח אלהים מרחפת והיא מלה מורכבת מבי' תיבות מ"ת רפ"ח ואותיות מ"ת הם בר"ת וס"ת ואותיות רפ"ח הם האמצעיות שבין אותיות מ"ת והוא ענין קלי' נוגה הנק' בשם רוח אלהים מרחפת לפי שע"י קלי' זו הנק' נוגה ונק' רוח אלהים אותה הטיפה העליונה של הנשמה הנמשכת ויורדת מן רפ"ח העליון שהם ההויות הנ"ל של הדעת העליון הנקרא מזלא הנה היא נמשכת למקום המיתה הנ"ל בענין עון המוציא שז"ל. ונמצא שהרפ"ח נכנסת באמצע המית' שהם אותיות מ"ת של מרחפת. גם זהו סוד פסוק טרף נתן ליראיו כי רפ"ח הגו' שהם בגי' טרף ע"ה שהם אותה הטיפה הגו' אשר נטרפה בחיצוני' ונעשית טרפה חוזרין יראיו של השי"ת וטרפין אותה מתוך הקלי' באופן שיש ג' הבנות במילת טרף הא' הוא בחי' רפ"ח עם הכולל נקרא טרף. הב' היא ענין היו' נטרפים מן החיצונים ולוקחים אותם. הג' היא ענין יראי ה' שחוזרין לטרוף אותם מהחיצונים ע"י כוונות ק"ש שעל המטה כנ"ל וכמו שנבאר בפסוק לא ישכב עד יאכל טרף וביאר הכתוב באיזה אופן ניתן הטרף הגו' ליראיו ואמר כי הוא כאשר יזכור לעולם בריתו ר"ל כאשר ימשך שפע דעת העליון מזלא קדישא הנקרא זכור למטה ביסוד התחתון וזהו בריתו ונמצא כי ענין המשכה זו צריכה להתכוין בק"ש שעל המטה וז"ס לא ישכב עד יאכל טרף שע"י ק"ש שעל המטה טורף האדם אותם הטיפות הנמשכות מן רפ"ח עליון כגו' מיד המזיקים החיצונים ומחזירין אותם למקומם לקדושה.

הרב המגיד

נב

יזכור לעולם בריתו. ברית נקרא אבר המוליד. ומסתמא כלולים בו כל האיברים כי הלוא הוא מוליד אדם ברמ"ח איברים. כך הצדיק נקרא ברית כי הוא מביא חיות בכל העולמות ומסתמא כלולים בו כל העולמות ונקרא אית"ן. ובתורה שבע"פ נקרא תני"א בהיפוך אתוון וזהו משכיל לאית"ן מי הוא משכיל את הצדיק האורח"י הוא אברהם אבינו ע"ה מחמת אהבה משכיל אותו כמשל בן המלך שעושה מעשה נערות יש להאב תענוג ונושק אותו לכך יעבוד אדם את הקב"ה שלא על מנת לקבל פרס שאז הוא בבחי' בן. ויש לו יתברך תענוג שאם יעבוד על מנת לקבל פרס יביא עצמו לבחי' עבד וכל מה שאדם עושה אינו נחשב לעבודה אצלו יתברך כי כולא קמיה כלא חשוב ואם יעשה העבד מעשה נערות אזי לא יהיה אהוב למלך כלל וזהו יזכור לעולם בריתו הוא יתברך יזכור להעולמות מחמת ברית"ו דהיינו מחמת הצדיק הנקרא ברית כנזכר.

או"ת סרל"ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

נג

דהנה ידוע בענין הבירורים שהמל' מברר בכל יום וכמ"ש במל' דאצ"י ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו' טרף היינו רפ"ח ע"ה וכמ"ש עלה זית טרף בפיה וכן טרף נתן ליראיו כו'. ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא היינו שמעלה את המל' שנק' מטרוניתא עם כל בחי' הניצוצות שביררה והן הנרות שבמנורה הכוללים כל הבירורים ומפני בחי' ההתחדשות הזאת מסתעפת בחי' השמחה למעלה והשמחה למעלה באצילות הוא בבחי' ה"ג דאימא וכמ"ש אם הבנים שמחה. וזהו ענין אורה ושמחה השמחה באימא ואורה באבא וכללותם יחד הן או"א שנק' תריץ ריעין כו'. וביאור הדברים הנה שמחה של מצוה הוא בבחי' בינה שהוא יותר גבוה גם מרוב כל מבחי' צדיק שנק' כל כידוע שה"ח שביסוד הן נש"ב ושמחה של מצוה היא בבחי' פנימית בינה שהיא יותר מרוב כל. ועמ"ש מזה ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב ועוד כי בינה רק עד הוד אתפשטת משא"כ ביסוד וכמ"ש ברע"מ ר"פ תשא ע"פ והדל לא ימעיט וא"כ מה שנק' היסוד כל ע"ש שמקבל נש"ב אינו עצמיות נש"ב כ"א כמו חותם. וע' בפע"ח בכוננות הושענא רבה. ולכן במצות נאמר מרוב כל יותר מבחי' כל.

תו"א הוספות תצוה ע' קי, א"ב

כ"ק אדמו"ר האמצעי

נד

ובאמת יש להבין דלמה אמ' שיעלה זכרוניכם דוקא לפני הלא ביום ר"ה הכל נזכרין לפניו כמ"ש אתה זוכר כל המפעל כו' עד להפקד כל רוח כו' ומי לא נפקד כו' וי"פ דזכרונו' לא נא' רק על ישראל לבדם כמ"ש וזכרתי להם ברית ראשונים כו' וגם מ"ש יזכור לעולם בריתו לפי שטרף נתן ליראיו הן ישראל וכה"ג בכל הפסוקים ונק' יום הזכרון מפני שזוכר את הברית דוקא כנ"ל.

עטרת ראש ע' 28 ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

נה

ויש להבין איך שייך השראת השכינה לתיבת זאב יטרף. ואפ"ל ע"ד מ"ש טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו תלים סי' קי"א ה' ות"א מזוונא יהב לדחילי. וכן בפסוק הביאו את המעשר כו' ויהי טרף בביתי במלאכי סי' ג' יו"ד. היינו ג"כ מזוון. אך מה שנק' טרף זהו כדפי' בזהר פ' אמור ד"צ ע"א טרף כו' כמ"ד ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה כו' מהו טרף. טרף ממש דאיהי נטלא מאתר רחיקא עלאה דכתיב ממרחק תביא לחמה כו'. ובמק"מ שם מהרח"ו ממרחק נכתב בצדו היא חכמה דכתיב מרחוק ה' נראה לי . . והרמ"ז שם פ' אמור פ' טרף הוא ע"ב רי"ו הנמשך מדעת העליון דעתיק עד יסוד דנוקבא אור מזל נוצר חסד ובו ממייתים החיצונים וטורפים הניצוצות העשוקים בידם כו' והנה האור הזה הוא המתקן יסודה לעשות כלי כו'. ע"ש. וע"כ נק' בחי' זו טרף והוא מושאל ממזון החי' הבאה ע"י טרפה שאינו כדרך משון הבהמה שבא לא כסדר הנהוג שניזונות מצמת הארץ משא"כ מזון החיה שבא לה ע"י טרף והמצאה מרחוק כו'. וכמ"כ עד"מ המזון שבסדר ההשתלשלות מעילה לעילה אינו נקרא טרף אבל מה שנמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות ממוחין דאבא כנו' בד"ה מצה זו הנ"ל לכן נק' טרף והיינו ממרחק תביא לחמה וזהו הנמשך ליראיו דוקא וכמ"ש יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו פ' בחי' אין דהיינו מ"ש והחכמ' מאין תמצא הוא ממלא כל מחסור ליראיו כי יראה עילאה היא בחכמ' כח מה.

אוה"ת בראשית ע' תטו

נו

ין"ש המדרש כאן טרף נתן ליראיו טירוף נתן ליראיו ופי' המ"כ טלטול ונדנדוד בלי שלוה, והיינו שע"י יבררו רפ"ח ניצוצי' שנפלו בשבה"כ שהן נק' טרף רפ"ח ניצוצי' עם הכולל גי' טרף, ובידור זה צריך לירד למקומם לברר וזהו ענין בנימין שאב יטרף, ועי"ז לע"ל יזכור לעולם בריתו, ובמא"א יו"ד י"ח יסורים מאו"א, מוסר

אביך, אשר תייסרו י"ה שהן או"א, ושרשרו מגבורה דעתיק, וכמ"ש הרמ"ז ר"פ פנחס וכמ"ש במ"א ע"פ ודרך חיים תוכחות מוסר, ולכן לא הפקיד אברהם כי אברהם עיקר תשוקתו לגדולה וברכה הנ"ל שהן חיי עוה"ב בחי' ודרך חיים.

אוה"ת בראשית ע' תרצו

נז

ועפ"י אפשר להבין מאמר המכילתא בענין השבת משל לזאב שטורף מלפניו ומלאחריו כו' דר"ל מה שתבררים ימי החול שיהיו נעשים עטה"ק זהו משל לזאב שטורף כו', היינו שטורף וחוטף מבחי' חול שהוא עה"ד טו"ר להעלותו לבחי' קדש כו' ועז"נ באשת חיל ותתן טרף לביתה וכתוב טרף נתן ליראיו. וביאור הענין דהנה כתיב בנימין זאב יטרף, ות"א בארע"י תשרי שכינתא ובאחסנתיה יתבני מקדשא* וצ"ל איך המשיל השראת השכינה לענין זאב יטרף מה ענין זה לזה הלא לכאורה אין המשל דומה לנמשל כלל, ואם נאמר דהכוונה על אכילת מזבח שאוכל את הקרבנות הרי ע"ז נאמר אח"כ בבוקר יאכל עד דת"א על הקרבת התמימין שנים ליום, וא"כ ענין זאב יטרף משמע ענין השראת השכינה, והענין דהנה בזהר פ' אמור ד"צ ע"א ע"פ טרף נתן ליראיו מהו טרף טרף ממש דאיהו נטלא מאתר רחיקא עילאה כד"א מרחק תביא לחמה ובמק"מ שם בשם נ"ב מהרח"ו שהיא חכמה דכתיב מרחק הוי' נראה לי, וע' בזהר שמות ד"ב ע"פ ותתצב אחותו מרחוק ובמק"מ שם.

אוה"ת שמות ע' תתקכז

יתבני מקדשא: בבוך באב' 33 נוסף בגליון הכת"י הגה"ה וצ"ע אם זהו מכ"ק אדמו"ר הצ"צ וז"ל ההגה"ה: ע' בגמרא זבחים דף נ"ד ע"א ב' גירסאות בהתרגום רב מתרגם מדבחה ולוי מתרגם מקדשא וע' תוס' זבחים דף ס"ב ע"ב ד"ה שיתין, וע' רש"י יומא דף ט"ו ע"ב ד"ה קרן.

נח

ולכן נק' בחי' זו טרף והוא מושאל ממזון החיה שבא לה מרחוק ע"י טרף ולא כמו מזון הבהמה שבא לה מקרוב שניזונית מצמח הארץ שמצוי לה וקרוב לה משא"כ ענין הטרף של החיה וכמ"ש הכפירים שואגים לטרף כו', ועד"ז יש למעלה שההמשכה והחיות הנמשך כסדר ההשתלשלות עו"ע מבחי' ממכ"ע אינו נק' טרף, אבל ההמשכה שנמשך מאתר רחיקא מבחי' מרחוק הוי' נראה לי מבחי' סוכ"ע עז"נ טרף נתן ליראיו הטרפני לחם חוקי בחי' כי חוק לישראל הוא הנמשך מאותיות החקיקה כו' וכמ"ש במ"א ההפרש בין עילת העילות ובין סבת הסבות אשר מקור ההשתלשלות דרך עו"ע מקור זה נק' עילת העילות ושרשו מהקו"ח ונק' ממכ"ע, אבל סיבת הסיבות הוא אור הסוכ"ע שאינו עילת העילות דרך עו"ע כ"א סיבת הסיבות ע"ד כי הוא צוה ונבראו ומשם נמשך החיות שלא כדרך ההשתלשלות כ"א כמו בחי'

טרף כו', גם טרף פי' הרמ"ז גימ' ע"ב רי"ו דהיינו ענין ויעבור הוי' על פניו שהוא המשכה עליונה מאד כנודע וזהו הנמשך ליראיו דוקא.

ארה"ת שמות ע' תתקכז

נט

ואפ"ל על פי מ"ש בוח"ג פ' אמור ד"צ ע"א ע"פ טרף נתן ליראיו טרף ממש דאיהו נטלא מאתר רחוק דכתי' מרחוק תביא לחמה והיינו מבחי' חכמה עילאה.

ארה"ת שמות ע' תתמו

ס

וזהו טרף נתן ליראיו הם בחי' יוצר משרתים הנ"ל ומוזה נמשך גם למטה בעולם השפל יזכור לעולם בריתו וע' מזה בוח"ג אמור ד"צ ע"א ובפי' רמ"ו שם שהאריך דטרף הוא ע"ב רי"ו וא"כ הוא המשכה מבחי' ארי' כו'.

ארה"ת דברים ע' א'תטז

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

סא

והענין דאיתא בזהר אמור ד"צ א' ע"פ טרף נתן ליראיו דאיהו נטלא מאתר רחיקא עילאה כמד"א ממרחק תביא לחמה, ובמק"מ בשם נ"ב מהרח"ו שהוא חכ' דכתי' מרחוק הוי' נראה לי, וע' בזהר שמות די"ב ב' ע"פ ותצב אחותו מרחוק ובמק"מ שם.

והענין שיש ב' בחי' הא' סדר השתלשלות והב' מה שלמעלה מהשתל' וזהו ההפרש בין מוחין דאבא למוחין דאימא ע' בלק"ת בד"ה מצה זו ובד"ה אלה פקודי פ"ב, ולכן בחי' החכ' נק' מרחוק הוי' נראה לי כמ"ש אחכמה והיא רחוקה, ע' בד"ה ביום השמע"צ הג' שהחכמ' מאירה בבחי' ריחוק מקום, ובד"ה כי המצוה הזאת בפי' ולא רחוקה היא, וז"ע ממרחק תביא לחמה שקאי על לחם התורה שנמשכת מלמעלה מהשתלשלות ולכן נשפלת למטה בענינים גשמי' כמ"ש בד"ה צאינה וראינה השני פ"ג, ע' בד"ה ראשי המטות בפ"י לכו לחמו בלחמי, ולכן בחי' זו נק' טרף שמושאל ממזון החי' שבא ממרחק ולא כמו הבהמה שניזונית מצמח האדמה שמצוי וקרוב לה, וכמ"ש הכפירי' שואגים לטרף להיותו בא ממרחק, וכמו"כ יובן למעלה שיש בחי' שנמשכת בבחי' השתל' ממכ"ע אינו נק' טרף, אבל ההמשכה מאתר רחוק מבחי' מרחוק בחי' סוכ"ע, עז"נ טרף נתן ליראיו הטריפני לחם חוקי, בחי' כי חוק נמשך

מאותיות החקיקה, וכמ"ש במ"א ההפרש בין עילת העילות לסיבת הסבות, אשר מקור השתלשלות עו"ע נק' עילת העילות ושרשו מהקו וחוט ונק' ממכ"ע, אבל סיבת הסיבות הוא מקור אור הסוכ"ע שלא כדרך עו"ע כ"א סבת הסבות ע"ד כי הוא צוה ונבראו ומשם נמשך שלא כדרך השתל' כ"א כמו בחי' טרף, גם טרף פ"י הרמ"ז ע"ב רי"ו, שז"ע ויעבור שהוא המשכה עליונה מאד, וזהו נמשך ליראיו כדכתי' יראו את הוי' קדושו כי אין מחסור ומבואר במ"א שבחי' אין הוא מ"ש והחכ' מאין ממלא כל המחסור של יראיו, וזהו בנימין זאב שקאי על השראת השכינה, כי כדי שיהי' השראת השכינה בהתגלות בעש' ובמקום גשמי הוא ע"י שהמשכה באה מלמעלה מעלה, שלכן נק' קד"ק ע' בד"ה שבת שבתון ובד"ה מזמור שיר חנוכת גבי ענין מזון לבוש בית, ולכן נק' טרף ע"ד טרף נתן ליראיו.

סה"מ תרכ"ו ע' ג

סב

ועד"ז יובן ברוחני' שיש ב' מיני שפע הא' עילת העילות, הב' סיבת הסיבות, עה"ע הוא בחי' ממכ"ע שנמשך מחכ' לבינה, ומהם לזו"נ, משא"כ מציאות החכ' מלמעלה מן החכ' זהו מאין למציאות יש דחכ' בדרך דילוג הערך ולכן נא' ע"ז תמצא בדרך מציאה סיבה רחוקה סבה"ס, וא"כ ההמשכה מח"ע ואילך נק' בשם מזון, משא"כ ההמשכה מלמעלה מהחכ' נק' טרף, וז"ע טרף נתן ליראיו, וכדכתי' אין מחסור ליראיו ע"ד ב"ג רבות וחסרון מילוי החסרון כו', ולפ"ז יובן שענין השראת השכינה בבהמק"ד שהי' בחלקו של בנימין הוא הנק' טרף להיות כי בו הי' גילוי סוכ"ע, והוא בחלקו של בנימין להיותו בחי' צדיק (שלא הי' במכרי"ו) שעולה מעלה מעלה להמשיך אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות, כידוע שיסוד עולה עד הדעת ופנימיות הכתר, וממשיך במל' וזהו דאחיד בשמי' (היינו שמי השמים) וארעא, וזהו בנימין זאב יטרף, ואח"כ בבקר יאכל עד היינו הקרבנות שע"י נמשך יחודי' עליונים ע"י בירורי ניצוצות דתהו שעולים וגורמים המשכה חדשה מלמעלה מהשתלשלות, והנה בירורי נוגה זהו ג"כ סיבה רחוקה, כדכתי' ממרחק תביא לחמה, וז"ע בנימין זאב כו' שבאחסנתי' יתבני מקדשא וישרי שכינתי' ויקריבו שם קרבנות כו'.

ד"ה ושאתם מים בששון תרמ"א ע' שסו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

סג

וכן פרט הו"ע העלאת רפ"ח ניצוצים בחי' טרף נתן ליראיו כו'.

סה"מ תרנ"ב ע' קכט

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

סד

א. נוסף על מ"ש אדמו"ר בביאור דרשות ר"ש (שבחינתו בחי' הדעת) על אלו הג' פסוקים לנגד בחינותיהם של ר' יוסי ר' יהודה ור' חזקי' (בחי' מלכות חסד ונצח) שהלכו עמו, יש להוסיף ולבאר סדר זה (מלכות חסד ונצח) בנוגע לכללות הענין דלימוד התורה (דעת):

הסדר דלימוד התורה הוא שכל ענין מיוסד על הנאמר בתורה שבכתב (כלשון חז"ל "מנא הני מילי דאמר קרא"), בקיצור וברמז ("ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא"), ולאח"ז באה אריכות הביאור והשקו"ט בתורה שבעל פה, ולאחרי אריכות השקו"ט באה מסקנת הענין למעשה בפועל, "לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא".

וע"ד ג' השלבים בהתגלות השכל: נקודת השכל, התפשטות והתרחבות הנקודה באורך ורוחב ועומק, ונקודת התמצית.

וענין זה מרומז בסדר הדרשות של ר"ש לנגד בחינותיהם של ר' יוסי ר' יהודה ור' חזקי', מלכות חסד ונצח: ספירת המלכות היא בדוגמת נקודת השכל, באופן של צמצום ורמז בלבד. ספירת החסד היא בדוגמת התפשטות והתרחבות נקודת השכל בריבוי סברות ושקו"ט. וספירת הנצח היא בדוגמת נקודת התמצית ומסקנת הענין, עי"ז שמנצח את נביעת השכל בריבוי סברות לכאן ולכאן, ומברר את נקודת התמצית ומסקנת הענין בנוגע לפועל.

והחיידוש הוא - שגם בלימוד תורתו של רשב"י (פנימיות התורה, כולל ובמיוחד החיבור דפנימיות התורה עם נגלה דתורה) צ"ל הסדר שמתבטא בג' הדרשות לנגד ג' הבחינות מלכות חסד ונצח.

ב. ויש להוסיף ולבאר ג' ענינים אלו בכללות עבודת האדם:

לכל לראש בעבודת התפלה (התחלת עבודת היום) - שהתחלתה באופן של הודאה וביטול ("הודו לה'", ולפנ"ז, "מודה אני לפניך"), ולאח"ז באה ההתבוננות בגדלות ה' באופן של הבנה והשגה (בפסוקי דזמרה וק"ש וברכותי), ולאח"ז בא תכלית הביטול שלאחרי ההבנה וההשגה (בתפלת העמידה), ע"ד ובדוגמת ג' השלבים האמורים לעיל בנוע ללימוד התורה שהם כנגד ג' הבחינות דמלכות חסד ונצח.

ועד"ז בכללות עבודת היום - מבית הכנסת לבית המדרש, ואח"כ הנהג בהם מנהג דרך ארץ - שעבודת התפלה, שכללותה הו"ע הביטול, קשורה עם ספירת המלכות; לימוד התורה, שכללותה הו"ע של הבנה והשגה בהרחבת הביאור, קשור עם ספירת החסד; והנהג בהם מנהג דרך ארץ, בירור עניני העולם (מסקנת הלימוד בנוגע למעשה בפועל), קשור עם ספירת הנצח.

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

סה

דף צ, א וב. ר"ש הוה אזיל בארחא והוה עמי' ר' יהודה ור' יוסי ור' חזקי'.
פתח ר"ש ואמר טרף נתן ליראיו וגוי' וכו' תו פתח ואמר ולא
יחלל זרעו וגוי' וכו' תו פתח ואמר לה' הישועה על עמך ברכתך סלה וכו':

מה שאמר ר"ש על אלו הג' פסוקים, טרף נתן ליראיו. ולא יחלל זרעו. לה'
הישועה. ומהו שייכותם זה לזה. י"ל אמרם לנגד ר' יהודה ור' יוסי ור' חזקי'
שהלכו עמו. כי ר"ש הוא דעת. ור' יהודה הוא חסד, ור' יוסי הוא מל' ור' חזקי' הוא
נצח כמ"ש בקול ברמה בריש פירוש האד"ר. ועיין לקמן דקכ"ז ע"ב בריש האד"ר
בנצוצי אורות ע"ש. הנה עם ר"ש בחי' דעת הלכו ר' יהודה חסד שהוא מיד אחר דעת
ואחריו ר' יוסי מל' ואחריו ר' חזקי' נצח. ומה שחושב ר' יוסי מל' קודם ר' חזקי' נצח.
הוא כי ר' יהודה שהוא חסד הוא ראשית המדות דו"א והוא כולל בחי' ז"א בכלל. כי
ז"א בכלל הוא חסדים כמ"ש זכר חסדו. ועננא דאהין חסד אזיל עם כולהו עננין. וז"א
הוא פרצוף. ור' יוסי מל' היא נבנית מגבורה דו"א כי היא בזרוע שמאל דו"א כמו
התש"י מל' הוא בזרוע שמאל דכורא דז"א. והיא ג"כ פרצוף. לכן חושבו אחר ר'
יהודה חסד. כי גבורה שממנה נבנית המל' היא אחר חסד. וביהודה יש שם הוי' בחי'
ז"א. (ומספרו ע"ה אל בחי' חסד אל) ויוסי מספרו אלקי"ם בחי' מל'. ור' חזקי' נצח.
הנה נצח הוא רק ענף החסד ואינו פרצוף. ונו"ה הם בכלל לבר מגופא. והם באים רק
בבחי' תוספות בלבד. לכן חושבו לבסוף. ונצח הוא כמו האמצעי בין חסד למל' כי
הוא הספירה האמצעית שביניהם שבינו לחסד יש הפסק ב' ספירות. ת"ת גבורה. ובינו
למל' יש הפסק ב' ספירות הוד יסוד. (וחזקי' פירושו תוקף וחוקף הוא בחי' נצח
שפירושו תוקף.) והוא ענף החסד. הוא שייך למל' כמא' והנצח זו ירושלם, הנה הם
הלכו בדרך עם ר"ש בחי' דעת. כדי לקבל דברי תורה ממנו, כי דעת הוא הנשמה
והחיות דכל המדות כמ"ש בתניא סופ"ג והוא המשפיע להם. והארחא שאזיל בי' ר"ש
הוא הארח צדיקים כאור נגה שהוא הארחא דאזיל בפלגותא דשערי דא"א שהוא
באמצע הראש המבואר לקמן באד"ר דקכ"ט ע"א שמאיר שם בחי' יסוד דעתיק עיין
בקול ברמה שם ובטעמי מצות להרח"ו ז"ל זיע"א פ' תשא במצות מחצית השקל ע"ש.
הנה ר"ש שהוא בחי' דעת שרשו ביסוד שלמעלה ממנו. (כמ"ש בפע"ח שער הלולב
ובפ"ג שם בדרוש להרר"י מערבי ז"ל זיע"א ע"ש). ועיין במא"א מע' אורחא
דבפלגותא דשערי הוא סוד דעת דא"א שבו יסוד דעתיק. זהו שר"ש דעת הלך באורח
הזה. או יל"פ הארחא הוא יסוד אימא הנק' דרך. הנה דעת הולך ביסוד אימא כי יסוד
אימא מלובש בדעת כידוע, ור' יהודה ור' יוסי ור"ח הלכו עמו כדי לקבל ממנו דברי
תורה שיומשכו ויתגלו לר"ש בהארחא ההיא, הנה מתחלה אמר ר"ש על פסוק טרף
נתן ליראיו. זה שייך לר' יוסי מל'. כי יראה הוא במל' הנבנית מעטרא דגבורה, יראה
גימט' גבורה. והטרף שליראיו הוא המשכה מבחי' דעת דר"ש לר' יוסי בחי' יראיו. כי
טרף הוא מספר אהו"ה פעמים אהו"ה שבדעת, והוא כמו שבנימין בחי' מל' בחלקו הי'
המזבח הטרף ואוכל את הקרבנות שלכן כתיב בבנימין בנימין זאב יטרף, כי הרוחא

דשביק בגווה דמל' נמשך מדעת, כמ"ש ובין כתפיו שכן. ואימתי יש הטרף הזה בדעת, שאז הוא נותנם למל', הוא כשדעת מלביש ליסוד אימא ששם הוא הרוחא דשביק אבא בגווה, אז נמשך מדעת ע"י יסוד ז"א למל' כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י' ובפע"ח בשער ק"ש שעהמ"ט ע"ש. זהו כשר"ש הלך בארחא דיסוד אימא ששם הוא הרוחא דשביק אבא בגווה שאז יש הטרף בדעת, אז נמשך הטרף מדעת ר"ש ליראיו דמל' בחי' ר' יוסי. והטרף נמשך למל' באמצעות יסוד ז"א שהוא המניח בה הרוחא בביאה ראשונה כמ"ש זהו יזכור לעולם בריתו, שההמשכה ליראיו מל' הוא ע"י ברית יסוד. והיינו הצדיק חד עלאה שקאי על יסוד ז"א. ול' רחוק לפרש שבריתו קאי על יסוד דנוקבא הנק' ברית (כי איתתא כמאן דמהילא דמיא) שהוא מה שהאשה כורתת ברית למי שעשאה כלי בביאה ראשונה. הנה הברית הזוה נסתם מיד אחר הביאה ראשונה מחשש יראת יניקת החיצונים. כמו שתרעי דג"ע אסתימו בלילה כמ"ש. והיינו מה שמל' נקראת יראה שיראה מחשש יניקת החיצונים אם יהי' פתחה פתוח וסותמת פתחה. הנה יסוד ז"א יזכור לעולם הברית הזוה מה שהאשה דמל' הנקראת יראה כרתה לו ופותח את רחמה מחדש בכל פעם קודם שיכניס הטפה זרעית לשם. (וזהו לעולם המ' סתומה דלעולם הוא מה שנסתם היסוד דמל' שלא יהי' פתוח לחיצונים ח"ו, ועיין בפע"ח שם בכוונת המ' סתומה דלעולם ועד ע"ש.) ועיין במד"ר בלק פ"כ סכ"א בפירוש עד יאכל טרף מבואר שם שקאי על ק"ש שעל המטה ע"ש. והוא כי בק"ש שעל המטה אז נמשך הרוחא דשביק אבא בגווה דאימא בדעת דז"א בפסוק שמע ישראל כו' אחד. ונמשך הרוחא הזה מיסוד ז"א בגווה דמל' לעשותה כלי בברוך שם כו' לעולם ועד כמ"ש בפע"ח שם (והיינו מה שאמרו במד"ר שם לא ישכב עד יאכל טרף כשהוא אומר ה' אחד נאכלין המחבלין מלפניו ומלחשין אחריו בשכמל"ו ובורחין) והיינו מה שהמל' נקרא יראה, גימט' רי"ו הוא הרי"ו דע"ב קד"ם שנמשך בה בביאה ראשונה שמצד זה כורתת ברית, אמנם הרי כתיב ליראיו לשון רבים ב' בחי' רי"ו הוא כי לפעמים מתחברים הרי"ו העליון ג"פ ע"ב עם הרי"ו התחתון ע"ב קד"ם ושניהם נמשכים במל' וכמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ב כלל כ"ב ובלקו"ת בהביאור דואהי' אצלו אמון בענין תבל ע"ש.

קיא ו - כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. האריז"ל

סו

גם אפשר על משו"ל על כח מעשיו הגיד לעמו במעשה בראשית שיכירו כי לו הארץ ומלואה ובידו לתת להם נחלת גוים כי אע"פ שכבר ירשוהו הכנעני וז"ש ארץ כנען הנה בידי לתת אותה להם וז"ש אשר אני נותן ואלו הם מעצמם היו כובשים אותה היתה גזל בידם, או ירצה במה שנודע כי הארץ הזאת נפלה בירושה בחלקו של שם הנקרא מלכי צדק מלך שלם וכפי זה לא הייתי יכול אני לחזור לקחתה מידי אחר שנתתיה לו וליתנה לבני ישראל אבל עתה שהכנעני כבש אותה מידי וכבר נתייאשה בידו ג' דורות כנ"ל הוסרה מחזקת מלכי שלם אומנם כנען שגולה יכול אני לקחתה מידי ולתת אותה להם וז"ש ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל.

עץ הדעת טוב - פרשת שלח

הרב המגיד

סז

במדרש ואברהם זקן בא בימים. הדא הוא דכתיב עטרת תפארת וגו' בדרך צדקה תמצא לפי שנאמר באברהם למען יצוה וגומר ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו'. לכך נאמר ואברהם זקן בא בימים. ולא עוד אלא שהקב"ה ברכו שנאמר וה' ברך את אברהם בכל. ואפשר לומר ע"פ מ"ש רז"ל בהבראם אל תקרי בהבראם אלא באברהם ויש לדקדק אם נאמר שבזכות אברהם נברא העולם. אם כן האיך היה קיום לעולם קודם למדת אברהם. והלוא הוא היה עשרים דורות אחר בריאת העולם ויובן ע"פ מ"ש רז"ל ע"פ ויתן לו מעשר מכל. ואמרו רז"ל שהמעשר נתן אברהם לשם. אבל לפי פשוטו של הכתוב משמע ששם נתן לאברהם המעשר. כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם הוציא להם ויין ויתן לו מעשר מכל. אבל צריך להבין מהו ענין המעשר שנתן שם לאברהם כי בשלמא לפי דרשת רז"ל אתי שפיר שנתן לו אברהם מעשר מכל השבי. אבל אם הוא כפשוטו ממה נתן שם המעשר ומהו מכל ואפשר לומר כי כבר בארנו ענין הוספת אות ה' שניתוסף לאברהם שהיא ה' מוצאות הפה. ולכך אברם אינו מוליד ואברהם מוליד ועי' לעיל ביאור על ענין זה. ואפשר לומר גם כן שזהו פי' ויתן לו מעשר מכל רצה לומר שנתן לו הוספת אות ה' שהוא המעשר מן מכל כי כל גימטריא נ' וה' היא מעשר מן חמשים. והשפיע לו ממדת כ"ל אל הדבור ונתן לו ה' מוצאות הפה. וזהו עיקר קיום העולם. ועיקר עבודת השם יתברך להעלות הדבורים והאותיות אל הקדושה. וז"ש כח מעשיו הגיד לעמו כלומר כח מעשיו שהוא הדבור שנעשה בו העולם כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו. באורייתא ברא קודשא בריך הוא

עלמא בכ"ב אתון אותו הכח הגיד לעמו. פי' המשיך לעמו. ר"ל אות ה' שהוא ה' מוצאות הפה שיהיה בהם גם כן כח להעלות הדבורים כנוכר.

או"ת ס"ז

סח

כח מעשיו הגיד לעמו התורה נקראת כח מעשיו. כי באורייתא ברא קב"ה עלמא. והוא הכח של מעשיו יתברך וזה הגי"ד לשון המשכה לעמו כי כשאדם לומד תורה באהבה ויראה אזי על ידי אותיות התורה ממשיך חיות לכל הברואים.

או"ת טרמ"ג וכ"ה בשינוי לשון קצת בלקו"א טצ"ד

כ"ק אדמו"ר האמצעי

סט

אך הענין הוא משום דכל עיקר כח מעשיו דהיינו בחי' החכ' דמע"ב שהוא מא' דבראשית ה' בשביל התורה וישראל שנק' ראשית כנ"ל והיינו כאשר יבואו בני' לא"י ויקיימו את התו"מ בארץ דוקא וזהו ה' עיקר הכוונה שבח"ע הקדומה שנא' ואהיה אצלו אמן כו' כנ"ל כי סוף מעשה דוקא הוא שעלה במחשבה תחילה כמא' שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני' כו'. והגם שבמ"ת קיבלו י' הדברות באמרם נעשה ונשמע (וכנ"ל דעיקר הכוונה ה' בשביל גילוי אור דח"ע דתורה עצמה כו') אבל עדיין לא בא לידי קיום המעשה בפ"מ רק בא"י דוקא שרוב המצוות שבתורה תלויים בא"י דוקא ולזה היה כל עיקר המכוון שבח"ע הקדומה לפי שז' אומות שבא"י שרשם ה' מבחי' ז"מ דתוהו (שהן הנפילים בני הענק שנק' ארץ רפאים כו' וכמ"ש וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות כו') שנפלו שם בחי' רפ"ח ניצוצים ברע גמור דו' מדות הרעות דק"נ כידוע ושרש ישראל עלה במח' הקדומה שהוא בחי' חכמה הקדומה דתורה הוא בחי' שם מ"ה דתיקון שמתקן ומברר לו' מדות דתוהו (והוא מלך השמיני הדר כו') ע"כ בביאת בני' בא"י בקיום התו"מ בשם מ"ה דחכ' זהו שלימות התיקון לבחי' ב"ן דתוהו וזהו שארז"ל התנה הקב"ה כו' שזהו כשיקיימו התו"מ בא"י ולא בקבלת התו"מ לבד במ"ת שלא בא לידי מעשה עדיין. וזהו שאר"י שלא היה צריך להתחיל התורה רק מהחדש הזה כו' לפי שעיקר התורה הן המצוות בציור אדם כמו שהוא למעלה כמו (ש"ב ז, יט) וזאת תורת האדם אך משום דכח מעשיו הגיד לעמו ישראל דוקא לתת להם א"י מפני שצריך לתקן ולברר בחכמה דתו"מ בא"י כמ"ש אשר ברא אלקים לעשות לתקן וע"כ פתח בבראשית שהי' רק בשביל התורה וישראל דסוף מעשה עבמ"ת כנ"ל.

תו"ח בראשית ח, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ע

כמו"כ ענין המכוון של התורה שהוא ההמשכה מבחי' הפונה קדים ע"י ביטול היש לאין הנה ענין זה בלתי אפשר שיגיע לנפש אלא ע"י כח מעשיו הגיד לעמו מענין בראשית ברא כו' מאין ליש וכנ"ל.

אזה"ת שמות ע' רנו

עא

הנה רז"ל פי' בכח לפי כח של כל אחד א"כ זה מורה על כח הפועל בנפעל ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' שהוא מל' דא"ס, גם חכמה כח מ"ה כח מעשיו הגיד לעמו

אזה"ת ויקרא ע' קיג

עב

והנה בפסוק בראשית ברא יש כ"ח אותיות והוא ענין כח מעשיו הגיד לעמו, חכ' כח מ"ה, וזהו ג"כ ענין כח אד', כי בחכמ' יסד ארץ, וגם יוד דאד' שרשו מיוד דהוי' וכנ"ל, אך כאן נא' יגדל נא כח, והגדלת כח זה נמשך מהכתר, שהוא א"א שכולו חסדים ועז"נ ימינך ה' נאדרי בכח והיינו שבפסוק וידבר אלקי' את כה"ד האלה לאמר יש ג"כ כ"ח אותיות, וכח זה נמשך מבחי' אנכי, וגם כי בחי' כח בראשית היינו בחי' ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים נטה שמאלו וברא ארץ כו' ב"פ י"ד גימ' כח אבל הכח דא"א הרי לית שמאלא בהאי עתיקא וא"כ ב' הידות הם ב"פ ימין.

אזה"ת במדבר ע' תעח

עג

וענין כ"ח אותיות מבואר בפרדס שער פרטי השמות פ"ד אשר שם הוי' במלואו הוא עשר אותיות ומילוי המילוי הוא כ"ח אותיות והם ג"כ ב' ידות, ומהם נמשך כ"ח עתים שבספר קהלת ומקורם הוא בינה הנק' כח, וזהו כח מעשיו הגיד לעמו מעשה הוא בבינה כמ"ש בוח"ג בהר ק"ח ב' ושם הכח והגיד ר"ל המשיך כו' וההמשכה בבינה מחכמה הנק' כח מה עכ"ד.

אזה"ת נ"ך ח"א ע' ז

עד

קול ה' בכח. בפסוק וידבר אלקים ותחלת עשה"ד יש כח אותיות ויש להעיר מענין כל העונה איש"ר בכל כחו. כמ"ש במ"ע אופן רי"א. ומענין ימינך ה' נאדרי בכח. וממ"ש הרמ"ז פ' פינחס דף ר"כ בפ"י כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך. והנה במע"ב נאמר ג"כ כח. כח מעשיו הגיד לעמו. מכין הרים בכחו. וקשה הרי במאמר

נברא העולם לא בעמל ולא ביגיעה בה"א בראם אתא קלילא וכו' ונק' יש מאין פי' מאין מהארה בעלמא. וי"ל מ"מ הרי יש בהארה זו יכולת בלתי גבול שה"ע התהוות יש מאין ע"כ נק' כח. אך עכ"ז הוא כח אור א"ס המאיר בבחי' מל'. אבל התורה היא כח אור א"ס המאיר בחכמה. וכמו עד"מ באדם יש כמה כחות. כמו כח המעשה וכח השכל הרי שניהם בחי' כח ועכ"ז כח השכל הוא כח עליון יותר הרבה כו'. ועמ"ש בפ' מ"ש אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולמה לא נאמר בורא שמים וארץ. אלא משום כי הבריאה יש מאין הוא מבחי' דבר ה' דבור לכד. אבל יצ"ח ומ"ת המשכה מבחי' אנכי ממש. אפ"ל פי' בכח עדמ"ש ע"פ ויפח באפיו מאן דנפח מתוכיה נפח שהוא ענין כח. והיינו כדי לחבר נשמה עליונה שהיא חלק אלוה להתלבש בגוף גשמי שמק"נ זהו חיבור ב' הפכיים וזהו ענין כח. כמ"כ המצות הן תר"ך עמודי אור דכ"ע כדי שיתלבשו בעשיה גשמיות ממש זהו חיבור ב' הפכיים והיינו ענין קול ה' בכח.

יהל אור ע' קיב

עה

ועמ"ש מענין ב"פ כח בהגהות ע"פ ועתה יגדל נא שיש כ"ח אתוון בפסוק בראשית ברא ע"ש כח מעשיו הגיד לעמו וכן כ"ח אתוון בפסוק וידבר אלקים דעשרת הדברות כו'.

ביאורי הזהר ע' שנב

עו

וכמו שאנו רואים למטה בגשמי' בכל השפעה שעיקר המכוון נשלם בסוף כמו למשל תבואה או אילן שמתחלה נגדל האילן והקש ואח"כ נגמר הפרי שהוא עיקר המכוון כו' וכן בהשפעת שכל שמשפיע הרב לתלמיד שמתחלה צריך להקדים לו הקדמות ומשלים ואח"כ מבין את השכל שהוא העיקר, וכן פירש"י בחומש ע"פ בראשית ברא אר"י לא ה' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, אלא כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים ומכח זה הקדים ברה"ע כו' (הגם שספר בראשית הוא למעלה משאר ספרים שנק' ספר הישר מ"מ עיקר התורה היא מהחודש הזה לכם כו'), וכך במח' ארץ קדמה, אך בהשתלשלות ברה"ע נברא שמים תחלה לפי שארץ מקבל מבחי' שמים וכמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, לכך נברא שמים תחלה.

ד"ה ויגש תרס"ז

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

עז

וזהו מ"ש ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר, והנה ארז"ל לא משכחת צורבא דרבנן דמורי, היינו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא אלא

דאתי משבט לוי או ישכר, והוא מפני כי בישכר נאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים שבני יששכר מחברים את הבינה לעתים כל כ"ח עתים, שיש כ"ח עתים שהוא בחי' כח מעשיו הגיד לעמו, והיינו שהוא בחי' אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים כו' ששני פעמים יד בגימ' כח כו' שהוא בחי' מדות עליונות שהם מקור לעולמות חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא כו', ובני יששכר הם מחברים בינה לעתים דהיינו שהם ממשיכים בחי' בינה במדות וכיון שהם יכולים לחבר בינה במדות, ע"כ ששרשן גבוה יותר, והיינו ששרשן מבחי' ח"ע שהוא בחי' הוי"ו וע"כ הם יכולים לכוון הלכה על אמתתה שהיא בחי' הוי"ו כו' שזה"ע אמת לאמתו.

סה"מ תרכ"ז ע' שיח ואילך

עח

דהנה ידוע מחלוקת התנאי' בגמ' חגיגה ח"א שמים קדמה לארץ כמ"ש בראשית ברא את השמים ואת הארץ, וח"א ארץ קדמה לשמים כמ"ש ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים ואלו ואלו דא"ח שבמחשבה ארץ קדמה לשמים וכשברא ברא השמים תחלה, והענין כי סוף מעשה עבמח"ת, פי' כי הארץ לפי שהוא סוף מעשה ע"כ שרשה במח' היא בבחי' תחילת המחשבה, אבל שמים שהם תחלת המעשה הם אחרונים במח' כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה בתחילת המח', והיינו לפי שעיקר המכוון נגמר בסוף וכמו שאנו רואים למטה בגשמי' בכל השפעה שעיקר המכוון נשלם בסוף כמו למשל תבואה או אילן שמתחילה נגדל האילן והקש ואח"כ נגמר הפרי שהוא עיקר המכוון כו', וכן בהשפעת שכל שמשפיע הרב לתלמיד שמתחלה צריך להקדים לו הקדמות ומשלים ואח"כ מבין את השכל שהוא העיקר, וכן פרש"י בחומש ע"פבראשית ברא אר"י לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, אלא כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים ומכח זה הקדים ברה"ע כו' (הגם שספר בראשית הוא למעלה משאר ספרים שנק' ספר הישר מ"מ עיקר התורה היא מהחדש הזה לכם כו') וכך במח' ארץ קדמה, אך בהשתלשלות ברה"ע נברא שמים תחלה לפי שארץ מקבל מבחי' שמים וכמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, לכך נברא שמים תחלה.

סה"מ תרכ"ט ע' שצח

עט

ההמשכה הוא בבחי' תורה שהוא בחי' יד רמה שע"ז יגדל נא כח אד' שהיא יד הגדולה בבחי' כח מעשיו הגיד לעמו.

סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שסג

פ

ובזה יובן דברי רי"צ שא' לא הי' צריך להתחיל את התורה כ"א מהחדש הזה לכם, פי' כי ענין התורה הוא להמשיך וא"ס שלפני הצמצום שיומשך באו"כ דאצי'

וא"כ א"צ כלל לענין ספור ברה"ע ושעבוד מצרי' שהרי זהו מבחי' הצמצום כו', ולכן לא ה"צ להתחיל כ"א מהחדש הזה, חודש ל' חידוש היינו שנמשך המשכה חדשה מאוא"ס שלפני הצמצום הזה שגורם גילוי משא"כ מע"ב הנמשך מש' אלקי' הוא עולם ל' העלם והסתר אל מסתתר. ומפני מה פתח בבראשית ברא משום כח מעשיו הגיד לעמו, פי' להראות כי בירור ק"נ אינו גזילה ח"ו, אלא כי ממך הכל, ובתחלת הבריאה היו החיצוני' בשפל המצב כו' רק מחמת חטא אדה"ר בעה"ד נתרבה גבולם, ואמנם ע"י בירור מצרי' נתן להם מה שראוי להם מתחלה. ואמר החדש הזה לכם, פי' בחי' חידוש זה שיומשך מאוא"ס שלפני הצמצום יגרום בחי' זה הוא בחי' הגילוי, ע"ד משה נתנבא בזה, זה הוי' קיוונו לו, הוא לכם, לפי כי ראשון הוא לכם כי ע"י מהמ"צ ממשיכין מבחי' ראשון הוא בחי' ראש בבחי' ראשית כנ"ל, לכן כל החדשי' שהוא בחי' החידוש הנמשך מש' הוי' בחי' שמשא בסיהרא הנה חדש הוא ראשון שהוא ראשית ציוי המצות שממשיכי' ע"י מבחי' ראש לבחי' ראשית חכ', ולפי שאנחנו הם העושי' את המצות לכן החדש הזה הוא לכם דוקא, וראשון הוא ג"כ לכם דוקא כו'.

סה"מ תרל"ד ע' קטו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

פא

וְזָהוּ לא הי' צריך להמשיך בחי' או"ח הנ"ל. ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם כו' שלא יאמרו דבירר ק"נ הוא גזילה ח"ו, לזאת מספר ענין מע"ב דממך הכל והעולם על מילואו נברא והיו החיצוני' בשפל המצב, ועיקר הכוונה הי' בשביל האדם כמ"ש ויניחה בג"ע לעבדה כו' שימשיך תוס' אורות, אלא שע"י חטא עה"ד נתרבה גבול החיצונים דשלטא בעלמא, ובא לידם בדרך גזילה כמ"ש בענין כל הנהגה בעוה"ז בלא ברכה כאלו גזול כו' בד"ה חייב אדם לברך רל"ח פט"ו וי"ו, ואח"כ ע"י שעבוד מצרים בחומר ובלבנים שהוא תיקן חטא עה"ד ניתנה לישראל מה שראוי להם מתחלה שזכו למ"ת וירושת הארץ כו' (החודש רל"ד).

סה"מ תרנ"א ע' צג

פב

אך הוא ית' נק' אלקים האלקי' שהוא בחי' כח הבלתי מוגבל כלל. וזהו מ"ש בראשית ברא אלקי' כו', ויש בזה כ"ח אותיות שהוא בגימ' כח בחי' כח מעשיו הגיד לעמו. והיינו שהוא בחי' כח הבלתי מוגבל כלל.

סה"מ תרנ"ח ע' קיג

פג

וְזָ"ש כח מעשיו הגיד לעמו בחי' כ"ח הנ"ל ובני יששכר יודעי בינה לעתים שמחברים בחי' בינה בכל העתים הנ"ל והיינו שמחברים בחי' מוחין במלכות

שכל העתים יהיו לטובה ולא יהי המלכות בחי' אתר דמשתני כו' והכח שיש בהם לחבר הוא מפני שמאיר בהם גילוי אור עליון יותר, ולכן בכחם לכוון הלכה לאמיתתה שזו"ע בחי' אמת לאמיתו כו'.

סה"מ תרס"ו ע' תלה ואילך

פה

מה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו והו"ע הביורורים שז"ע כח מעשיו היינו הכח והשליטה על הטבע כמשנת"ל ד"ה זה היום, והן הכ"ח אותיות שבפסוק בראשית ועי"ז הוא הגילוי דהאור דסדר השתל' כו'.

המשך תער"ב ח"ב ע' אקפא

פו

וביאור הענין הוא דהנה אמרו"ל כל העונה איש"ר בכל כחו קורעין לו גז"ד שנא' בפרוע כו' בהתנדב עם ברכו ה', ופרש"י שע"י שמתנדבין לברך את בוראן עי"ז בפרוע, כי פרוע מתרגמין בטל, ובכל כחו פרש"י בכל כוונתו, גם פי' בכל כחו כמ"ש ועתה יגדל כח אד', דהנה בפסוק בראשית ברא יש כ"ח אותיות שעז"נ כח מעשיו הגיד לעמו כו', דהרי בראשית נמי מאמר הוא אך הוא מאמר כללי שכולל כל המאמרות כו', וזהו כח מעשיו שהוא מקור ושרש כל המעשים שנתהוו במע"ב כו', והיינו בחי' חיצוניות החכ' שהיא ראשית ההשתל' מקור בחי' חו"ג דבששת ימים עשה ה' כו'. והנה ביש"ר יש ג"כ כ"ח אותיות ועי"ז שעונה איש"ר בכל כחו ממשך תוס' כח בבחי' כח מעשיו כו', וזו"ע ועתה יגדל נא כח אד' דהיינו הגדלת ותוס' כח בבחי' כח מעשיו כו', ועי"ז קורעין לו גז"ד כו', והוא כדאי' בסדה"י הטעם עי"ז דכח הוא ב"פ יד שביד יש י"ד פרקין (היינו באצבעות היד שלשה בכל אצבע ושנים באגודל, ובמשנה פ"א באהלות אי' ששה בכל אצבע היינו עד הקנה כמ"ש בתוי"ט שם), וב"פ יד שהוא יד ימין ויד שמאל הוא בגימט' כח כו', וזו"ע כ"ח עתים שבקהלת י"ד עתים לטובה וי"ד עתים לרעה והן נמשכים מב' ידות ימין ושמאל כו', ושרשם מע"ס שהן במספר עשר אצבעות חמש נגד חמש שהן ה"ח וה"ג כמשנת"ל, ומחמש אצבעות של יד ימין נמשכים י"ד עתים לטוב והו"ע חמשה הוא לטובה כו', ומחמש אצבעות דיד שמאל נמשך י"ד עתים לרעה כו'. אך העונה איש"ר בכל כחו שנמשך בבחי' כח מעצמות אי"ס דלאו מכא"מ, ועי"ז מורה הוא"ו שהוא בחי' המשכה כו', עי"ז נתהפך מיד שמאל להיות ג"כ יד ימין, וכמ"ש ימינך ה' נאדרי בכה ימינך ה' כו' ב"פ ימין משום דלית שמאלא כו', וזהו"ע הוא"ו שממשך מבחי' לאו מכא"מ איהו כו', וכידוע דוא"ו הוא ברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה כו', וידוע דברית התיכון הוא שמברית מן קצה יותר עליון עד קצה היותר תחתון כו', והיינו שממשך מבחי' פנימיות הכתר כו', וזהו דוא"ו הוא אות אמת שהו"ע אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים כו' (ועמשת"ל ד"ה ויגדלו הנערים). ולכן עי"ז קורעין גז"ד לפי שנמתק

מדה"ד ונהפך לחסד כו', וז"ע חד הוא כו' הוא ה' אלקינו שזהו בחי' ע"ק דלית שמאלא כו' שזהו בחי' ברית יחיד אנת הוא חד כו', וזהו הגדלת הכח בחי' תוס' אור מבחי' עתיק כו', וע"כ בכל הארץ משפטיו משפט איהו רחמים שמדת רחמיו לעולם כו'.

המשך תער"ב ח"ג איתסז ואילך

פז

וזהו ארי"צ לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהרי עיקר ענין התורה הוא להמשיך אחר הצמצום בחי' אוא"ס שלפני הצמצום, וברה"ע ה"ז ע"י הצמצום ומבחי' הארה לבד וא"כ מה זה נוגע לתורה, ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו כו' לתת להם נחלת גוים שהרי עיקר הכוונה היא להמשיך בחי' עצמות א"ס בחי' רזא דשמ"י כו'. וזה דוקא ע"י אתכפי' סט"א בבחי' ביטול היש כו'. וזהו כח מעשיו הגיד לעמו בחי' עשי' והכרח שלהם בבחי' ביטול היש שהוא הביטול דנחלת גוים כו'.

סה"מ עטר"ת ע' 17

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ

פח

וזהו נחלת גוים דיודע אשר קודם החטא הי' מעמד ומצב הקליפות מתחת כל העולמות ולא הי' להם אחיזה בעולם והעולם לא הי' גשמי' ולא הי' מסתיר על אלקו' וע"י החטא נתגשם העולם ונעשה בו תערובו' טו"ר עד שיש אחיזה גם להגוים בעולם, וזהו נחלת גוים, ועבודת נש"י הוא להבדיל הרע מן הטוב ולעשות המקום למקום קדוש כמו שהי' בתחלה, והנה כח מעשיו הגיד לעמו הוא העלאת המ"ן מינ'י ובי' שעלה לפניו ית' ממעשה הטוב דתו"מ שיקיימו הצדיקים בעולם

סה"מ תרפ"ד ע' 19

פט

וכדאי' ברש"י א"ר יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם ומה טעם פתח בבראשית ברא אלא משום דכח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. ופי' בעה"מ דבראשית ברא הו"ע הצמצום שנעשה חלל ומקו"פ שמזה שרש התהוות הכלים להוות ב"ע, שז"ע מע"ב ואח"כ ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, שהכוונה הוא להמשיך תוס' אורות ע"י הקו עד שלעתיד יהי' גילוי אוא"ס לאחה"צ כמו קודם הצמצום.

סה"מ תרפ"ז ע' קנז

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

צ

ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. והיינו שהענין דכח מעשיו גוי' לתת להם נחלת גוים הוא נעלה יותר גם מענין המשכת הסובב, בחי' אוא"ס שלפה"צ. דהנה תכלית הכוונה (דתומ"צ) הוא להמשיך בחי' אור חדש, היינו בחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מהאור שהי' ממלא מקום החלל. והמשכת אור זה הוא דוקא ע"י עבודת הברורים.

סה"מ מלוקט ח"א ע' רסח

צא

ובכללות יותר יש לומר, דזה שהתורה מתחלת בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים הוא ע"ד ההקדמה דמעשה המצוות לתורה, כי רובם של המצוות תלויות בארץ (נחלת גוים).

סה"מ מלוקט ח"ד ע' רלט

צב

ויש לומר, אז אט דעם ענין - דער חיבור פון "החודש" מיט "כ"ה אדר" - איז רש"י מרמז אין דעם מאמר "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם", וואס ער ברענגט בפירושו אויפן ערשטן פסוק פון תורה "בראשית ברא אלקים גוי'" - דלכאורה איז ניט גלאטיק:

(א) כידוע איז ניט דער דרך פון רש"י צו זאגן פריער די שוועריקייט אין פסוק און דערנאך פארענטפערן זי, נאר ער הויבט גלייך אן מיטן פירוש והסברה (ובדרך ממילא פאלט אפ די קשיא) - פארוואס שטעלט ער דא פריער די קשיא "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם", און הויבט ניט אן גלייך מיטן פירוש "פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו וכו'?"

(ב) אפילו אויב מ'זאל זאגן, אז בנדון דידן וואלט מען ניט פארשטאנען די שוועריקייט אין דעם וואס "פתח בבראשית" סיידן מ'איז פריער מסביר אז די תורה (וואס געהערט צום אידישן פאלק) אהאט זיך געדארפט אנהויבן מיט "החודש הזה לכם" שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל" - איז אבער פארט ניט גלאטיק אין פירוש רש"י:

(א) וואס איז דא נוגע צו אויסטייטשן אז "מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל" איז "החודש הזה לכם" - לכאורה האט רש"י געדארפט מקצר זיין און זאגן "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא ממצוה (ראשונה) שנצטוו בה ישראל"?

(ב) וויבאלד אז רש"י'ס קשיא איז, ווי מפרשים זאגן, אז די אלע פרשיות ביז "החודש גוי'" האבן ניט געדארפט שטיין אין תורה שבכתב - פארוואס נוצט ער דעם

לשון "לא הי' צריך להתחיל את התורה" (וואס איז משמע, אז בלויז די התחלה האט געדארפט זיין ניט מיט דעם), עס וואלט געווען מער מתאים צו זאגן (כלשון המדרש) "לא הי' צריך לכתוב את התורה אלא מהתודש הזה לכם?"

איז דער ביאור אין דעם (אין "יינה של תורה" וואס אין דעם פירוש רש"י):

"לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהתודש הזה לכם" איז ניט נאר א קס"ד, נאר דאס בלייבט אויך לפי המסקנא: וויבאלד אז דאס איז "מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל" מוז מען זאגן אז דאס איז באמת דער יסוד והתחלה פון גאנץ תורה (וכנ"ל סעיף ב').

און דאס מיינט רש"י מרמז צו זיין מיט זיין פירוש אויף "בראשית" - "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהתודש הזה לכם": וויבאלד אז (אויך) "בראשית ברא גו'" איז א חלק פון תורה, דאך מען זאגן, אז "התודש הזה לכם גו'" איז די "התחלה" (ויסוד) אויך פון "בראשית ברא גו'" דאס מיינט, אז די עבודה פון אידן אין אן אופן פון "התודש גו'" דארף זיך אנהויבן אלס עיקר ויסוד (אויך) אין עניני העולם, אויפטאן דעם ענין הגאולה אין וועלט גופא.

און ווי רש"י איז מסביר אין המשך פירושו - "פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים": די עבודה פון אידן באשטייט אין דעם, אז אויך "נחלת גוים" - וועלט - זאל ווערן אויסגעלייזט און איבערגיין אין רשות פון אידן, וועלעכע מאכן דאס (איבער) לשם שמים, און א וועג צו דעהו.

לקו"ש חט"ז ע' 485 ואילך

צג

וואס דערמיט וועט מען אויך פארשטיין דעם טעם, וואס אין דעם פסוק (וואס ווערט געבראכט אין מאמר ר' יצחק) "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", ווערט ניט דערמאנט אז דאס איז אן ענטפער צו אוה"ע, נאר "הגיד לעמו"; ד.ה. דער "כח מעשיו הגיד לעמו" איז נוגע אידן אליין - כדי אז אידן זאלן ניט טראכטן אז דורך זייער כיבוש פון "ארצות שבעה גוים" זיינען זיי "לסטים", דערציילט מען זיי גלייך אין התחלת התורה אז "בראשית ברא אלקים".

לקו"ש ח"כ ע' 2

צד

דער ענין פון "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" - כיבוש ארץ ישראל - איז מרמז, וויזט (אויך) אויף דעם "וכבושה", כיבוש פון (גשמיות) העולם, אידן (נעמען זיך איין) און מאכטן דערפון קדושה (ע"ד ארץ ישראל, ארץ הקודש). ד.ה. המשכת הקדושה אין מקום.

לקו"ש חכ"ז ע' 67 ואילך

צה

וצ"ל שהמענה והמענה אינן רק כדי להוציא מלבן של אומות העולם, אלא זה נוגע גם לבני עצמם, ולכן הוכנה כל הענין בתורה (וכלשון הכתוב "כח מעשיו הגיד לעמו") . .

והמענה ע"ז - "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים": נתינת א"י לעם ישראל אינה כמו אצל שאר האומות להבדיל - אלא היא חלק בעבודתם, לגלות "כח מעשיו" של הקב"ה:

תכלית עבודת של בני"ה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים דוקא, שקדושתו ית' תשרה ב"ארציות" של עוה"ז הגשמי דוקא (שלכן רוב מצות התורה הן מצות מעשיות, כדי שע"י קיום התומ"צ תומשך קדושה (גם) בענינים הגשמיים) . .

וזהו תוכן הכתוב "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" - שזוהי עבודתם של ישראל, בקיום התומ"צ בכל מקום ומקום, "לכבוש" את ארצות העמים תחת "בעלות" הקדושה - "לתת להם נחלת גוים".

לקו"ש ח"ל ע' 250 ואילך

צו

וצריך להבין:

כדי לשלול טענת אוה"ע לישראל "לסטים אתם" - מוטב הי' שהקב"ה יתן את הארץ מלכתחילה לישראל, ולא ליתנה תחילה לאוה"ע, ואח"כ ליטלה מהם וליתנה לנו? . .

יש לומר הביאור בזה (ע"ד הרמז):

כשם שהסדר דכללות הבריאה הוא באופן ש"הארץ היתה תוהו ובוהו וחושך", ואח"כ "ויאמר אלקים יהי אור", כן הוא הסדר בנוגע לארץ ישראל - "לתת להם נחלת גוים", שהכוונה היא שישראל יעשו מ"נחלת גוים" (תחתונים) "ארץ ישראל" (דירה לו ית'), ולכן בתחילה "נתנה להם" (לאוה"ע), ועד שבגלל זה יש מקום (ע"פ תורה) לטענה דאוה"ע לישראל "לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים", להיות תחילה "נחלת גוים".

טה"ש תנש"א ח"א ע' 66 ואילך

צז

ולכן הי' צריך להתחיל את התורה מהחודש הזה לכם, שהו"ע הבל"ג, בכדי להמשיך מעצם התורה שלמעלה, בהאות ב' דבראשית, שהוא התורה כמו שהיא למטה, וע"ז מבאר, דאף שהי' צריך להתחיל את התורה בענין הבל"ג, מ"מ פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שהכוונה העליונה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, בתחתונים דוקא, שזוה"ע נחלת גוים. וזהו ג"כ עיקר

הכוונה בנתינת התורה, להמשיך ענין הבל"ג בעולם וגבול גופא, היינו שע"י התורה יכולים להעלות את העוה"ז התחתון לענין הבל"ג.

סה"מ תשל"ג ע' 173

צח

וזהו שמבאר ומה טעם פתח בכראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת נחלת גוים. כי הנה נת"ל שתכלית הכוונה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים דוקא. והיינו (כמבואר בתניא ובהדרושים המבוארים ענינים אלו בפרטיות) לעשות מכל עניני כל העולמות שיהיו בבחי' דירה נאה וכלים נאים להקב"ה, ועד שיהי' נמצא שם בקביעות בכל עצמותו. . אך כדי שהבירור יהי' בשלימותו, צריך להתחיל מבירור המדריגות הכי תחתונות, שזהו"ע לתת להם נחלת גוים, דמה שהי' אצל הגוים ובאופן דנחלה נותנים אותו לישראל והם משתמשים בו באופן דכל מעשיך יהיו לשם שמים ובכל דרכיך דעהו, עד שמחולין על טהרת הקודש (תכלית השלימות שבחולין) עושה בחי' קודש, דירה לו ית' בתחתונים.

ד"ה החודש הזה לכם תשל"ט

צט

אויפן פסוק בראשית ברא וגו' איז רש"י מפרש אז דאס איז "משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"; און דערנאך זאגט רש"י "שאם יאמרו או"ה לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה וכו'". וואס דאס איז ניט דער זעלבער ענין ווי "כח מעשיו הגיד לעמו", נאר אן ענין בפ"ע, ווארום אין פשוטו של מקרא איז דער "כח מעשיו הגיד לעמו" צוליב "לתת להם נחלת גוים", ד.ה. אז ס'איז צוליב אידן, און ניט צוליב אפענטפערן די אוה"ע, און אויף אראפנעמען די טענה פון די גוים "לסטים אתם וכו'" איז גענוג דאס וואס רש"י איז מפרש "כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה וכו'".

און דאס גיט א הבטחה אז עס קען מקויים ווערן, און אז עס וועט מקויים ווערן, דער "לתת להם נחלת גוים", ווארום "כח מעשיו הגיד לעמו"; און ניט סתם "מעשיו", נאר "כח מעשיו".

די הוראה פון דער רש"י בנוגע לפועל: רבותינו נשיאינו האבן גענטפערט צו די וואס האבן געפרעגט אז זיי ווילן עולה זיין קיין א"י: "מאך דא א"י"! ד.ה. אז במקום דירתו זאל ער מאכן א"י (דער ערשטער פון די רביים אויף וועמען איך האב געהערט אז ער האט דאס געענטפערט, איז דער צמח צדק).

שיחות קודש תשל"ל ח"א ע' י"ג

ק

און זיי וויסן א טאלק, זיי וויסן א בירור וואס זיי האבן צוטאן בעולמם, צוליב וואס האט מען זיי באשאפן - כדי די וועלט זאל זיך פירן ווי דער אויבערשטער וויל. וואס וויל דער אויבערשטער - "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", דער אויבערשטער האט לכתחילה אנגעזאגט אז גוים וועלן קומען מיט א טענה, און מען האט גלייך באווארנט אז מען דארף ניט האבן א הסכם פון א גוי, דאס איז "ברצונו נתנה להם" פריער, און דערנאך איז "נטלה מהם ונתנה לישראל".

שיחות קודש תשל"ח ע' 406

קא

קען דאך א איד טענה'ן: פארוואס דארף ער האבן דעם גאנצן ענין, עס איז דאך "נשמה שנתת בי טהורה היא וכו'", וויל ער ניט האבן קיין שייכות צו "ברא וכו' את השמים ואת הארץ", אויף דעם זאגט רש"י אז דאס איז בכדי עס זאל זיין "לתת להם נחלת גוים", אז אידן זאלת בריינגען אלקות אין וועלט, און אויף דעם גיט מען א ספעציעלן כח - "כח מעשיו הגיד לעמו".

און דאס איז פארבונדן מיט "יש"כ ששברת", ווארום עי"ז וואס מ'איז מהפך אלץ צו קדושה, האט מען א תוס' כח - עס ווערט "יישר כחך ששברת", א הסופה אין דעם כח, ועי"ז ווערט "כח מעשיו הגיד לעמו", בכדי עס זאל קענען זיין "לתת להם נחלת גוים", (ווי דערך לשון פון דעם קאפטיל (תהלים ב') וואס מען חזר'ט לעצטנס, אז דער אויבערשטער זאגט "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחותך ארץ").

און דאס איז אלץ אין אן אופן פון "אמר רבי יצחק", וואס אויף יצחק שטייט (בראשית כא, י) "כל השומע יצחק לי", וואס אבימלך און די ליצני הדור האבן דאס גענומען אויף אן אופן פון ליצנות, אבער באמת איז דאס אן ענין פון קדושה, דער ענין פון צחוק, וואס דער אמיתית הענין פון צחוק ווערט ערשט זיין לע"ל כמ"ש (תהלים קכו, ב) אז ימלא שחוק פיננו (ברכות לא, א), (און דאס וואס הקב"ה איז משחק מיטן לויתן (ע"ז ג, ב) איז דאס בלויז אן ענין פון בדיחותא (ראה תוס' שם ד"ה אף)).

און דאס איז פארבונדן מיט דעם "אמר רבי יצחק", ווי דער צ"צ איז עס מבאר אין אוה"ת.

שיחות קודש תשל"א ע' 105

קב

וואס דערפאר איז יעצט די צייט אויפצוטאן אין דעם ענין פון יבנה, וואס כפשוטו מיינט מען דאס לימוד התורה בשופי, און דורך דעם פועל'ט מען אין וועלט, אזוי ווי רש"י בריינגט אראפ בתחילת פרשתנו, אז כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת

גוים, וברצונו נתנה לנו, אז מ'וועט קריגן א"י בשלימות, ווילע דער אויבערשטער גיט דאס, און גיט ווילע גוים זאגן, אדער ווילע מ'האט א צבא מיט נשק וכו', און דאס וואס מ'דארף דאס האבן איז נאר כדי צו יוצא זיין פאר סדרי הטבע, און גיט נתפעל ווערן פאר קיינעם גיט ווארום דעם אויבערשטן איז מי יאמר לו מה תעשה, אפילו גיט ב"ד של מעלה און גיט ב"ד של מטה און כ"ש גיט די וואס זיינען נאך נידעריקער פון ב"ד של מטה, ועאכו"כ גיט קיין גוים.

שיחות קודש תשל"ה ח"א ע' 116

קז

דערנאך זאגט מען אז "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים". אז ס'איז דא א מציאות וואס גויים קומען און טענה'ן אז א"י געהערט צו זיי, און אידן זיינען לסטים וואס מ'האט דאס צוגענומען ביי זיי, וואס דאס איז דאך א טענה עפ"י שכל און עפ"י יושר, און א טענה וואס איז זיך מתקבל על הדעת.

קומען צוגיין די שבעה אומות, וואס זיי זיינען די פארשטייערס פון די שבעים אומות, און זיי טענה'ן אז זיי זיינען געווען אין א"י נאך פון פריער, און אידן זיינען לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים -

זאגט רש"י צו א בן חמש למקרא, אז בשעת ס'וועט קומען א גוי און וועט טענה'ן די טענה, דארף מען אים ענטפערן אז כל הארץ של הקב"ה היא, און ברצונו נתנה להם, קיינער איז טאקע גיט מכחיש אז דער כנעני וכו' זיינען געווען אין א"י איידער אידן זיינען דארטן געווען, אבער דאס וואס די שבעה אומות זיינען דארטן געווען, איז דאך דאס גיט מצד כוחי ועוצם ידי, נאר דאס איז דערפאר וואס ברצונו נתנה להם, דער אויבערשטער האט דאס זיי געגעבן, און וויבאלד אז דאס וואס זיי זיינען געווען אין א"י איז נאר מצד דעם וואס דער אויבערשטער האט דאס זיי געגעבן, איז ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו, ובמילא נאט דאס קיין שייכות גיט צו זיי .

איז בשעת דער קינד איז נאך קליין, הערט ער טענות פון א גיט איד וואס איז בגילוי, און דערנאך אז ער ווערט עלטער הערט ער אנדערע טענות פון דער גוי וכו', ביז אז דער גוי טענה'ט אז לסטים אתם וכו', און אויף דערויף זאגט מען אים אז ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

די וועלט איז גיט קיין הפקר, ס'איז דא א בעה"ב אויף די וועלט, און ברצונו נתנה להם, דאס וואס די שבעה אומות זיינען דארטן געווען איידער אידן זיינען געקומען דארטן, איז דאס נאר דערפאר וואס ברצונו נתנה להם, ובמילא אז ער וויל, איז ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

און דעם ענטפער זאגט גיט רש"י מעצמו, נאר ער ברענגט דאס בשם רבי יצחק, וואס רבי יצחק האט דאס אויך גיט געזאקט מעצמו, נאר אזוי שטייט אין פסוק - "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים".

און דאס וואס די וועלט איז א דעמאקראטישע, און מ'טענה'ט אז אחרי רבים

להטות - איז בשעת מ'רעדט בנוגע צו דעם אויבערשטן, איז ניט שייך צו זאגן א רוב. און בשעת מ'רעדט מיטן גוי אויך אזא אופן, או מ'זאגט דאס בדברים היוצאים מהלב, און מיט א תוקף, דעמולט פועל'ט דאס אויף אים, און ער דערהערט דאס.

שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' טז

קח

און דאס וויסט אפי' א פינף יאריקער קינד וואס מ'האט אים דערציילט אז רש"י ברענגט דאס וואס ס'שטייט אין מדרש "אמר ר' יצחק וכו' כח מעשיו גוי" - וואס דאס איז די גאנצע וועלט, און דער אויבערשטער האט געזאגט "לתת להם נחלת גוים", ער זאגט בפירוש אז אמאל איז דאס געווען "נחלת גוים", און ער זאגט אויך אז דאס איז נאר דערפאר וואס "ברצונו נתנה להם", וואס דאס איז ע"מ אז דערנאך זאל זיין "לתת להם (נחלת גוים)" - צו בני"י.

שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' כו

קט

און דאס זאגט מען אין התחלה פון תורה, ווערט דאך א שאלה ווי אזוי קען זיין א דבר והיפוכו - זאגט מען אז כח מעשיו הגיד לעמו, במילא איז פארשטאנדיק בפשטות ווי אזוי ס'איז דא אן ענין פון נחלת גוים, און דערנאך איז לתת להם נחלת גוים.

וואס דאס איז אויך כולל דעם אפטייטש אז גוים ווערט דאס אנגערופן די גוי'שקייט (די חומרות) פון דער וועלט, ווי דער קלף איז פארבונדן מיט א בהמה וואס וויסט ניט פון די ענינים, עכ"פ דער גוף אירער וויסט ניט, משא"כ דער מזל למעלה, אבער כדי האבן תפילין כשרים דארף מען האבן דעם קלף גשמי פון דער בהמה גשמית מיט די אלע הכנות וואס דערצו דארף מען אנקומען צו עיבוד עורות, ווי ער זאגט אין תו"א דער ביאור בזה, און ווי פארשטאנדיק פון דעם דין אז א מעבד עורות איז ניט שייך ער זאל זיין א כה"ג, און אעפ"כ זאגט מען ממלכת כהנים וגוי קדוש, ווי ער טייטשט אפ אין בעה"ט (פון מדרשים) אז ממלכת כהנים מיינט מען דאס כה"ג, אויף יעדער אידן אט דאס איז די תכלית השלימות וואס מ"ת האט געגעבן כח צו יעדער אידן, און במילא ווערט דאס סוכ"ס מקויים ווערן.

שיחות קודש תשי"מ ח"א ע' יד

קי

המדובר לעיל וועגן "לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל", נאר אין ירושלים, ועד"ז דאס וואס מ'האט גערעדט אין דעם מאמר (וואס ער איז מיוסד אויף דעם צ"צ א מאמר, און אויף די דרושים פון רבותינו נשיאינו שלאחריו) וועגן "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" - איז פארבונדן מיט אן ענין שהזמן גרמא.

שיחות קודש תשי"מ ח"ב ע' טז

קיא

דענאך זאגט מען אבער אז "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים":

דער פנימיות הכוונה פון דעם וואס אידן נעמען צו "נחלת גוים", איז - דערפאר וואס "כח מעשיו הגיד לעמו": די פשטות און עצמיות פון אידן איז איין זאך מיט די פשטות ועצמיות שלמעלה, ווי די רשימה הידועה ד"ה "אתם נצבים היום כולכם", אז די פשטות פון אן איש פשטות פארבינדט זיך מיט דער פשטות פון עצמות ומהות.

און מצד דער דרגא דערגרייכט מען טיפער ווי דער ענין פון "החודש הזה לכם ווארום" "החודש הזה לכם" איז די דרגא פון לפני הצמצום, און "כח מעשיו הגיד לעמו" איז העכער פאר דעם צמצום און העכער פאר למעלה מן הצמצום - דאס דערגרייכט אין עצמות ומהות ממש.

וואס דאס איז די העכערע דרגא אין תשובה, די תשובה פון "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", אז ער ווערט איין זאך מיט אויבערשטן, און ער ווערט א בעל הבית אויף תשובה, ווי דער אלטער רבי טייטשט אף "בעל תשובה" (אין דער העכערע דרגא פון תשובה).

ב. וואס לפי ביאור זה קומט אויס אז "בראשית ברא אלקים" איז העכער פאר "החודש הזה לכם".

און דאס איז אויך פארבונדן מיט "כיבוש הארץ", ווארום דער ענין פון "ארץ" איז דאך כמארו"ל (ב"ר פ"ה, ח) "למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה", מיט די ביידע פירושים אין "רצתה" - סיי לשון מרוצה סיי לשון רצון, כתורת הבעש"ט (כש"ט הוספות אות ג. וש"נ) -

וואס דער ענין פון "רצתה לעשות רצון קונה" איז דער זעלבער ענין פון "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה".

און דאס קומט כאמור דורך דעם ענין המלחמה מיט די מדידות והגבלות פון וועלט.

וע"ד ווי ס'איז געווען בפשטות אין כיבוש הארץ, אז מ'האט געמוזט אנקומען צו א מלחמה, און אפי' "אילו זכו" און משה רבינו וואלט אריינגעבראכט אידן אין א"י, וואלט מען אויך געדארפט אנקומען צו א מלחמה,

און ווי רש"י האט שוין מפרש געווען אין אנהויב פ' בראשית אז ס'דארף זיין "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", ד.ה. אז מ'דארף ארויסנעמען א"י פון די אומות העולמות וואס אויף דערויף מוז מען אנקומען צו אן ענין של מלחמה, ביז אז די ארץ זאל אנהערן אז דאס איז "כח מעשיו גו'".

ק"ב

הנה כאשר ה"בן חמש למקרא" מציג שאלה זו בפני ה"מלמד", עד ל"ראש המלמדים" - רש"י, משיב לו רש"י - "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים": אינך יכול להתעלם מהעובדה שנמצא אתה בעולם שיש בו גוים כו', זוהי עובדה קיימת שעמה צריך אתה להתמודד, אבל לאיך - אין לך מה לפחד, מכיון שיש לך כח לפעול בעולם כולו, שהרי "כח מעשיו הגיד לעמו גו'".

שיחת ליל שמח"ת תשד"מ

ק"ג

סיום ספר בראשית קשור גם עם ההתחלה ההתחלה דספר בראשית כנהוג ב"הדרן" לקשר את הסיום עם ההתחלה ("מתכיפין התחלה להשלמה"), וגם ההתחלה דספר שמות - כפי שמצינו בכמה מסכתות בש"ס שמחפשים טעם והסבר למה נשנית מסכתא זו לאחרי המסכת שלפני.

וההסברה בזה:

סיום ספר בראשית הוא - "ויישם בארון במצרים", ירידה למצרים (מקום הגלות). וענין זה קשור עם התחלת ספר בראשית, "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" - כפירוש רש"י: "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", היינו, שההתחלה ד"בראשית" בענין בריאת שמים וארץ היא כדי "לתת להם נחלת גוים", ע"י הקדמת הירידה למקום הגלות (מצרים). וזהו גם הקשר עם התחלת ספר שמות - שהתחלתו (לא בענין דמ"ת, בפ' יתרו, ועכ"פ "החודש הזה לכם", "מצוה ראשונה כו'", כי אם) "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה".

ונקודת הביאור בזה - שתכלית הענין דמ"ת הוא לפעול בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו, עד למטה מטה, גם ב"נחלת גוים" - לעשות מהם "ארץ ישראל", ומטעם זה, הרי כללות הענין דמ"ת בא לאחרי ההקדמה דגלות מצרים - בהתחלת ספר שמות, ומכיון שהנתינת כח לעבודה זו היא "מעשה אבות", לכן, צריך להיות מעין ודוגמא לזה גם בעבודתם של האבות, ככל פרטי הענינים דספר בראשית, כדלקמן. ולכאורה אינו מובן: כיצד יתכן שבגלל טענתו של גוי יהי' שינוי בתורה - שבמקום להתחיל מ"החודש הזה לכם", מתחילה תורה מ"בראשית"!!

אלא ודאי בהכרח לומר שזוהי טענה שיש לה מקום בשכל, כלומר, אין זו טענה שנובעת מצד ה"גוי'שקייט" דאוה"ע, כי אם טענה שכלית, אשר, המענה היחיד לטענה זו הוא - "כח מעשיו גו'", ומכיון ש"כח מעשיו הגיד לעמו" דוקא, לכן, באה טענה זו מ"אומות העולם", מצד העדר ידיעתם בענין ש"הגיד (הקב"ה) לעמו", עד ששומעים את הביאור והמענה מבנ"י (ועד"ז אצל בני גופא - שטענה זו יכולה לבוא

מצד ה"גוי אשר בקרבך", עד שלומד את ביאור הענין בתורה).

ותוכן הטענה - "לסטים אתם", כלומר, מכיון שהקב"ה נתנה לאוה"ע, היתכן שבאים בני"י וכובשים את "ארץ כנען" ועושים ממנה "ארץ ישראל"!!

והמענה - "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", כלומר, תכלית הכוונה היא "לתת להם נחלת גוים", שבני"י יעשו מ"נחלת גוים", "ארץ כנען" - "ארץ ישראל", ע"י עבודתם באופן של מסחר, שזהו"ע ד"כנען" - סוחר - בכחי' הקדושה (כמבואר בדרושי חסידות).

ועפ"ז מובן שמענה זה מבטל את הטענה ד"לסטים אתם" - כי הטענה ד"לסטים אתם" שייכת רק כשלוקחזים מהם דבר מסויים, משא"כ בנדו"ד, הרי אדרבה - עי"ז שבני"י כובשים ארצות שבעה גוים נפעל בהם עילוי גדול ביותר, שכן, העילוי ד"נתנה להם" אינו בערך כלל וכלל לגבי העילוי ד"נתנה לנו", לבני"י דוקא, אשר, עי"ז נשלמת כוונת הבריאה - "בשביל ישראל ובשביל התורה", עבודת של ישראל בקיום תרי"ג מצוות התורה (לא רק שבע מצוות בני נח).

וההסברה בזה - ע"ד ובדוגמת שהתורה עצמה אינה מתחילה ב"החודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצוו בה ישראל", כי אם ב"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", אשר, טעם הדבר הוא - "משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (כנ"ל בארוכה), וענינו בעבודה הפרטית דכל יום - שתכלית העבודה היא (לא לימוד התורה כשלעצמו, כי אם) לימוד התורה שיפעל גם במציאות העולם, "מבית הכנסת לבית המדרש", ואח"כ "הנהג בהם מנהג דרך ארץ" ע"ד ובדוגמת כללות הענין ד"לתת להם נחלת גוים"

שיחת ש"פ ויחי תשמ"ז

קיד

טענתם של אוה"ע לישראל "לסטים אתם" היא היא טענתם של ישראל כלפי אוה"ע, כי, כל דבר שבעולם, בכל סדר השתלשלות, מהעולם הכי עליון עד לעולם הכי תחתון, "עלמא דפרודא", עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו - כל מציאותו אינה אלא "בשביל ישראל", ובמילא, כאשר אוה"ע משתמשים בדבר מסויים שבעולם, הרי, אם קיבלו רשות מישראל, ניתא, ואם לאו, אומרים להם ישראל! גזילה היא בידכם, "לסטים אתם"!

שיחת ש"פ בראשית (התועדות ב') תשמ"ח

ק"א ז - מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו. כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

קטו

וְזָהָן מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו. מעשי ידיו הוא חסד וגבורה שהם ב' ידים חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא, אמת ומשפט ת"ת (והב' לשונות אמת ומשפט, י"ל לנגד חיצוניות הת"ת ופנימיות הת"ת, משה מלגו יעקב מלבר. ומה שאמת ומשפט ת"ת הוא מעשי ידיו דחסד וגבורה. הוא כמו שיעקב ת"ת נמשך מאבותיו אברהם ויצחק חו"ג, נאמנים כל פקודיו, נה"י. כל יסוד, פקודיו נו"ה. והקדים כל יסוד לפקודיו נו"ה כי כל, יסוד הוא עובר על הפקודים דנו"ה ועומד למעלה מהם כמ"ש במאור"א שם. ולכן בכאן ג"כ הקדים גזירין דינין עונשין הגבורות שמקבלתם מיסוד. לפיקודין שהם נו"ה רומזים על הגבורות דנו"ה דמל' שהם העולים להגדיל את כתר מל' והעלאתם הוא ע"י יסוד אבא הנק' פקד אחוריים דע"ב דחכ' כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ה ובל"ת פ' נשא הנ"ל. ופירוש זה יותר נכון כי לפי פירוש זה הכל הוא בבחי' גבורות שהמל' נבנית מהם. (משא"כ לפירוש הקודם פקודין הם חסדי נו"ה שבחו"ב דמל') והרי מה שמל' נקראת חקתי הכל הוא מצד הגבורות כאמור בריש המאמר דגזירין כו'. וא"כ ג"כ מה שנקט פקודין לבסוף. כי העלאת הגבורות דנו"ה הוא אחר ירידת הגבורות במל' בדעתה בגופה וברחמה. (משא"כ לפי פירוש הקודם. הרי המשכת החסדים מגו"ה דו"א לחו"ב דמל' הוא קודם ירידת הגבורות במל' כמ"ש בשער תיקון הנוקבא פ"ו שם ובמ"ח מס' קטנות רחל ע"ש.) ולפי פירוש זה שפקודין הם גבורות. יתפרש פקודין מלשון והי' ביום פקדי ופקדתי שקאי על גבורות, והנה זהו בניו המל' מן הגבורות בזמן קטנותה, ויתפרש עוד על בנין המל' בזמן נערותה דהיינו בעת נסירתה בהתרדמה דו"א שאז נמשכים ג' בחי' גבורות למל' דבינה דו"א ודחלקה כמספר תרדמ"ה כמ"ש במאור"א מע' תרדמה ע"ש.

לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' שלב ואילך

ק"א ח - סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר. כ"ק אדמו"ר הצ"צ

קטז

ח סמוכים לעד לעולם פ"ק דברכות ד"י ע"א סמוכים מן התורה מנין דכתיב סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר. ופרש"י בדברי תורה כתיב אחרי נאמנים כל פקודיו. סמוכים סמיכת כל פקודיו עשויים באמת וישר ולצורך ולא דבר ריק. וכ"ה בפ"ק דיבמות דף ד' ע"א. רק ברכות איתא א"ר יוחנן וביבמות ר' אלעזר. רבות ס"פ פינחס ממש אבל המועדות האלו אינן בטלים לעולם ולא החדשים

למה שהן להקב"ה שנאמר אלה מועדי ה' כו' ולכך אינן עתידים ליבטל ועליהם נאמר סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר עכ"ל. זח"א בראשית ל"ה א' אבל סמך דא עזר ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין דכר ונקבא אסתמיך דא לקבל דא ודאי סמוכים כחדא. סמוכים עולם תתאה בעולם עילאה סמוכים דא דכר ונקבא דאינון סמוכים כחדא. סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר דעד לא אתתקן עולם תתאה לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרן כו' עכ"ל. וע' זמ"ג מ"ד ב' פ"ג ב' ה' א'. וזה המאמר הביאו בפרד"ס שער מהות והנהגה ובשל"ה דקמ"ט ע"א. וע' זח"א פ' ויגש אליו יהודה דר"ו ע"ב בענין כי הנה המלכים נועדו כדין תרין עלמין מתקשרין כחדא כו'. ובפ"י הרמ"ז שם ומשמע יובן ענין זה. ועמ"ש בבה"פ ז' נח איך בהנמשך גם מהמ"ן נצטייר הולד ולכן נמשך לזווג כו' ועמ"ש בת"א פ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו. וז"ש בפרד"ס ערך סמוכים שהמל' נסמך בתפארת ותפארת במלכות כו'. ועמ"ש בענין מחצית השקל שהיו"ד נק' אבנא למשקל בה המ"ן כו'. ועמ"ש ע"פ שלח לך אנשים ויתורו וזהו ענין שילוח המרגלים להעלות ארץ כנען שהיתה ביד כנען כו' שכדי להעלותה צ"ל המשכה מבחי' דכורא וז"ש כולם אנשים. והוא כענין ברכת המצות כו'. והנה מתחלה נמשך הסמיכה והכח מיהו"ע דכורא ליהו"ת נוק' להעלותה ואח"כ עיי"ש שהיא מעלה מ"ן נמשך בו תוס' אור כו' וכענין נושאות ומנושאות מתחלה מנושאות ואח"כ וההיות נושאות כו'. ועד"ז יובן ענין סמיכת גאולה לתפלה פ"ק דברכות ד"ט ע"ב כל הסומך גאולה לתפלה כו' וד"י ע"ב והטוב בעיניך עשיתי סמך גאולה לתפלה כו' וסמיכה זו הוא ענין היכל קדה"ק דבריא. ובפ"ו דברכות דמ"ב ע"א שלש תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה תיכף לגאולה תפלה כו' היינו כי הקרבן זהו כמו התפלה שהרי תפלות כנגד תמידין תקנום. אי"כ ענין הסמיכה שצ"ל סמוך לשחיטת הקרבן זהו ממש כמו סמיכת גאולה לתפלה כו'. וזהו עשויים באמת וישר. באמת היינו אמת ויציב. שזהו ענין גאולה המשכת ת"ת קו האמצעי. וישר היינו שמונה עשרה דוגמת ורגליהם רגל ישרה. וע' זח"ג פ' אחרי דנ"ט סע"א ע"פ צדיק וישר הוא דהיינו דו"ב וכמ"כ זהו ענין באמת וישר. כי ההמשכה שמלמעלה נק' אמת. ובחי' ישר זהו שגם למטה יהיה גילוי האמת כמו למעלה והיינו שיהי' ישר מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה כמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר בעיני ה'. וע' מענין סמיכת גאולה לתפלה בזח"א ר"פ ויגש. ומכ"ז יובן הרבות ס"פ פינחס הנ"ל אבל המועדים כו' סמוכים באמת וישר כי ענין יחוד הנ"ל דאמת וישר זהו ענין המועדים וג' רגלים ור"ח שכולם ענין גלוי אור אי"ס ב"ה בבחי' מלכות כו'. וסמיכת גאולה לתפלה נפקא מקרא דכתיב ה' צורי וגואלי תלים י"ט. וסמוך ליה יענך ה' ביום צרה כדפירש"י בפ"ק דברכות ד"ד ע"ב. וע' מהרש"א ד"ט ע"ב ד"י ע"ב.

יהל אור עה"פ ע' תלד

ק"ז

בשערי אורה שער השני די"ח ע"ג וע"ד ולפי שסוד גאולה ותפלה ה"ס אל חי אד' וה"ס זכור ושמור ארז"ל בירושלמי אלו שמרו ישראל שבת אחת מיד

נגאלין וזהו טעם ברור שהיו סומכים כל ישראל זכור אצל שמור שו"ס סומך גאולה לתפלה. סמוכים לעד לעולם כו'. דע כי לפעמים נק' מל' בלשון גואל והטעם דע כי בהתחבר אל חי עם אד' שה"ס הגאולה והתפלה הרי אד' מתמלא משפע הגאולה וגם מדת אד' פועלת גאולה בשליחות אל חי כו' אמר יעקב המלאך הגואל כו' והטעם שקרא למדה זו מלאך לפי שאינה פועלת גאולה אלא בשליחות אל חי כו' ולכן נק' המלאך הגואל כלומר נקרא בשם המשלחו.

אוה"ת בראשית ע' 712

קיה

אבל סמך דא עזר כו' סמוכים לעד לעולם כו' סמוכים עולם תתאה בעולם עילאה, יובן ע"ד מה שכתוב בזהר ר"פ ויגש דף ר"ו ע"ב ע"פ כי הנה המלאכים נועדו תרין עלמין מתקשרין כחדא שתוספות אור באצ"י בא ע"י העלאת מ"ן מבי"ע ועמ"ש בת"א ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים כו', ע"כ נק' סמוכים זה נמשך בזה וזה בזה כו'.

אוה"ת בראשית ע' 1082

קיט

והנה כתיב סמוכים לעד לעולם ופי' בוח"א בראשית ל"ה א' דקאי על זו"ג שהם סמוכים לעד כו' ובפרדס בעה"כ באות סמך פי' שהמל' נסמך בת"ת וכמ"כ הת"ת במל', והנה מה שהמל' נסמכת ע"י ת"ת זהו ענין וסמך את ידו כו', וסמיכה בב' ידיו שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקי להעלותה כו' כנ"ל.

אוה"ת ויקרא ע' רכג

קכ

וענין ששים היינו ו"ק כל א' כלול מעשרה והם ממשיכים מבחי' סמך שהוא עלמא עילאה בחי' סובב כל עלמין ומשם נמשכים הסמך והעזר לכנסת ישראל כו' להיות סמוכים לעד לעולם ועיין זח"ב ר"פ תרומה קכ"ז בענין סמך באפרסמון כו'.

אוה"ת שה"ש ע' סד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

קכא

והנה כתי' סמוכים לעד לעולם ופי' בוח"א בראשית דל"ה א' דקאי על זו"ג שהם סמוכי לעד כו', ובפרד"ס בערכי הכינוים באות סמך פי' שהמל' נסמך בת"ת

וכמו"כ הת"ת במל'. ועפ"ז יובן ג"כ ענין הסמיכה מה שהמל' נסמכת בת"ת ז"ע וסמך את ידו, וסמיכה בשני ידיו היינו שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני להעלותה, וע"י עלי' זו היא המעלה אותו ג"כ ע"ד והחיות נושאות את הכסא לבחי' כי לא אדם הוא כו' כנ"ל, א"כ נסמך הת"ת ע"י המל' כו'. וזהו בבחי' מל' שורש כנס"י כו', וכמו"כ בפרט בכאו"א קודם התפלה שהוא עיקר ההעלאה אומר' תהלות לאל עליון, שאז יורד המשכה מבחי' אור אבא לצורך ההעלאה, וכמו הכהן המקריב את הקרבן צריך קידוש ידי' כן האדם בקומו משנתו צריך נט"י, וגם נט"י לתפילה, ולובש טלית ותפילין שהם המצות המסייעין אותו לצורת הגבהת נה"ב, גם ארוז"ל אלמלא עוזרו לא הוה יכול לו ה"ז הסיוע שנמשך מלמעלה, גם לימוד התורה שקודם התפלה מסייע לבידור נה"ב ע"ד עוז ותושי' שנותן כח לנה"א, ומתיש כח הנה"ב שירצה בבחי' הבירור. וזהו וסמך ידו על ראש העולה כו', ושתי ידיו הם תושב"כ ותושבע"פ, ובכל כחו ע"ד שארוז"ל אם ערוכה בכל שמורה אם ערוכה ברמ"ח איברי' שמורה שז"ע בשני ידיו בכל כחו כו'.

סה"מ תרל"ד ע' קנב

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

קכב

בס"ד פר"ת*

סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר. ואי' בזה בראשית דל"ה ע"א וז"ל אבל סמך דא עזר (עמ"ש הפרדס ש"ח פי"ח, וי"ל דסמיכה הוא שסומך אותו שלא יפול יותר וכמ"ש בס' אשל אברהם על מ"ש בזה בהקדמה ד"ב ע"ב באות ס' דאית ביי סמיכה לנופלים ואת ס' ממך לו בגין דלא יפלון יותר, ועזר הוא שנעשה בו התחדשות ע"י העזר וסיוע, וכאן מפרש הזהר דהסמיכה היא מלמטלמ"ע שהתחתון סומך את העליון וא"א לומר שסומך אותו מן הנפילה שזה שייך מהעליון אל התחתון, ע"כ מפרש דסמך הוא עזר שהתחתון עוזר אל העליון, וז"ש) ודא עזר דלעילא (היינו שנעשה עזרה להעליון ע"י התחתון וכמ"ש אעשה לו עזר שהאשה היא עזר לאיש) דאתהדר לעילא אנפין באנפין (שע"י הנסירה) דאדם וחיה למטה אתהדיר לעילא ז"א ומל' להיות פב"פ), דכר ונוקבא אסתמיך דא לקביל דא (היינו פנים בפנים, ואפשר הכוונה שהן עוזרין זה לזה, דאחר שפי' דסמיכה דהתחתון להעליון הוא העזר לעליון שכן בהכרח לומר כנ"ל, ממילא מובן דגם הסמיכה דהעליון אל התחתון אינו רק סמיכה לבד כ"א בבחי' עזר כו' וכמשי"ת) ודאי סמוכים לעד לעולם כו' סמוכים דא

(* כנראה מהיומן - נדפס לקמן בהוספות - נאמר כ' מר חשון. מאמר זה נדפס בקו' בפ"ע (תשי"ב). ההערות בשוה"ג, הן מכ"ק אדמו"ר שליט"א.
שע"י הנסירה: ראה ברכות סא, א. ועיין ד"ה כי עמך הסליחה תש"ט (קונטרס סח) פ"ג ואילך.
ובמקומות המסומנים שם.

דכר ונוק' דאינון סמוכים כחדא*, סמוכים עולם תתאה בעולם עילאה, דעד לא אתתקן עולם תתאה לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרן כו' עכ"ל. והיינו כמ"ש הפרדס שם שהמל' נסמך בת"ת ות"ת במל'. והענין הוא כמ"ש במ"א בענין לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה דבכל עליית המקבל אל המשפיע צ"ל תחלה המשכת המשפיע בבחי' חיצוניות שבו לבחי' חיצוניות המקבל כדי שע"י המשכה זו יוכל לישא א"ע ולהתעלות להיות קרוב למדרי' המשפיע ואז יקבל המשכה הפנימיות מהמשפיע כו' (ואפשר שו"ע שאמרוז"ל בפסחים דקי"ז ע"א דרבה' מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא וקא בדחי רבנן ואח"כ יתיב באימתא ופתח בשמעתתא, דמילתא דבדיחותא הו"ע שיחת חולין, דבאמת שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד, ומ"מ הוא בחי' חיצוניות וכמ"ש במ"א שזהו בחי' נובלות כו', והוא בכדי להעלות ולהגבי' את התלמידים. ובד"כ הוא פתיחת הלב והמוח וכמ"ש במ"א בענין הבדיחא והשמחה שהיא פתיחה כו' וכמ"ש באורך בתו"ח בד"ה ואלה תולדות יצחק, ועי"ז יוכלו לקבל ההשפעה פנימיות דפתח בשמעתתא כו'). ועד"מ בן יניק וקטן כשאביו רוצה להשתעשע עמו פא"פ, והרי התינוק הוא קצר הקומה, צריך האב להשפיל את ידיו שהן גבוהים ונעלים מראש התינוק עד למטה מתחת התינוק ולהגביהו עד ראשו של אב כו', ואז ידבר וישתעשע עמו פא"פ כו', והרי ההמשכה של חסד דאב בהשפלת ידיו הוא בחי' חיצוניות שהוא רק להגביה את התינוק, וכן התינוק לא קיבל בפנימיותו שישכיל ויכיר הטובה בידי האב שהגבי' אותו (כי לא יש בזה איזה השפעה כ"א בהדבור והשעשועים שאח"כ או שמשפיע לו מאכל ומזון). וגם להיות שנוטל אותו מסביבו ומתחתיו נדמה לו שמעצמו הוא מתקרב כו'. ואח"כ בהיותו פב"פ מקבל ההמשכה הפנימיות של האב כו', רק שא"א להיות ההשפעה פנימיות אם לא שיהי' קודם ההשפעה חיצוניות הנ"ל כו'. ובעבודה הוא כמ"ש במ"א בענין פב"פ ואב"א שתחלה צ"ל אב"א שזהו בא ממדרי' עליונה יותר רק שהוא בבחי' חיצוניות ואח"כ בא לידי פב"פ כו'. ומבואר שם דיש שני מיני אהבה הא' האהבה הבאה מהשגה והתבוננות בגדולת א"ס ב"ה, והב' אהבה והתלהבות שלמעלה מעלה מהשגתו. והנה האהבה שע"פ השגה נק' פב"פ כי בפנים יש הכל שכל ומדות כו', והשכל הוא בחי' פנימי שזהו שבא בבחי' או"פ שמאיר אצלו הענין המושג והוא מאיר את נפשו בבחי' גילוי אור כו'. משא"כ האהבה שלא ע"פ השגה נק' אהור, וכמו באחור רק עצמות לבד עורף וכמו שאחד דוחפו בעורף ואינו יודע מאין היתה לו זאת כו' והו"ע קוצי דשערי המכה באחור דנוק' שהיא אהבה מבחי' עליונה מאד רק שנמשך בהמקבל שלא ע"פ השגה כו'. ועמ"ש בתו"א בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק. והנה לבוא להשגה יותר גדולה שהיא בחי' פב"פ, צ"ל מקודם אב"א היינו להתלהב לבו למעלה מכפי ערך השגתו (וי"ל שזהו האהבה וההתלהבות הבאה מהתבוננות בענינים הנעלים

כחדא, סמוכים ... דקא אמרו: בזהר שלפנינו: כחדא, דאינון סמוכים ... דקאמרו. אבל בפ"י הצ"צ על התהלים (נדפס בשם יהל אור) עה"פ סמוכים לעד - הובא כמוש"כ כאן.
 דרבה: כן הוא בש"ס ועין יעקב. אבל בתניא פ"ז הביא גירסת רבינו חננאל וכן הוא בילקוט שמעוני רמז רכו רבא. ויש לעיין בד"ס ובשבת ל.ב.
 כמ"ש במ"א: ראה סד"ה ויוצא משה - חה"ש אעת"ר.

באוא"ס ב"ה שההרגש בהם הוא הפלאה דאוא"ס כו' דהשגה באלקות שייך בהארה אלקית שהיא בבחי' התלבשות בעולמות שההרגש בזה הוא הטוב של הגילוי והאהבה הוא הקירוב והדביקות שנדבק בזה, אמנם בענינים הנעלים באוא"ס שלמעלה מהעולמות גם בענינים ששייך בהם השגה (היינו לא שהתבוננות הוא בהפלאה דאוא"ס כ"א בהשגת הענין שמושג אצלו הענין) הנה מצד עילוי הענין בעצם ההרגש בזה הוא בהפלאת הענין והאהבה היא בבחי' התלהבות כו'. והבכך בזה הוא בשני אופנים אם שזהו מרומם את הנפש שעיי"ז נעשה כלי להשגה גדולה ולקירוב גדול יותר, או שזהו עושה בו שפלות וביטול גדול וכמ"ש במ"א בענין חקיקה מבחון שנעשה ע"י הפלאת הענין והיינו שעיי"ז נעשה זיכך הכלי בכללות להיות כלי לקבל כו') ואח"ז לבוא לבחי' ביטול נקודה תחת היסוד שהוא בחי' ביטול פנימי בעצם מהותו כו' ואזי יבוא לידי השגה יותר פב"פ כו'. ולכן בכל תפלה צריך לג' ראשונות שאו' מלך עוזר ומושיע כו' דהיינו שעיי"ז יבוא לבחי' פב"פ בתפלה כו'. וזהו ג"כ שקודם מ"ת כפה עליהם הר כגיגית שזהו בחי' אהבה העליונה וכמ"ש בלק"ת בסד"ה אחרי ה' תלכו, והוא לבוא בבחי' פב"פ ע"י התורה כו'. ועמ"ש בלק"ת ד"ה קדש ישראל לה' פ"ב בענין ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי, דבחי' אנכי השפיל פנימיות רצונו דמצות בבחי' רגל בגשמיות בכדי להגבי' נשי' כו' וכמ"ש ג"כ בד"ה ועתה יגדל נא פ"ב. וז"ע טלית ותפילין לתפלה כו'. והגם שהמצות הן פנימיות הרצון. י"ל דהרצון בכלל הוא בחי' חיצונית כו' וכמ"ש בהבי' דאני ה' אלקיכם דרוה"ב ובא בבחי' מקיף על האדם כו', ונת' במשל שנדמה לו כאלו מתקרב מעצמו י"ל דבמצות להיות שנתלבשו בדברים גשמיים וגם להיותם בבחי' מקיף אינו נרגש וכאלו העלי' הוא בדרך ממילא כו' (ובד"ה קדש ישראל הנ"ל מבו' כמו"כ בתושבע"פ, ואפשר שזהו באמת מבחי' פנימיות כו'). וכמו"כ הוא בבחי' מל' כשצריכה לעלות אל אצ"י לאחר שנסתתרה בג' עולמות ביי"ע להיות בבחי' ראש לשועלים שאז היא בבחי' קטנות מאד לגבי האורות עצמיים דבחי' ז"א דאצ"י וכידוע שכל פרצופה שבבי"ע הוא נחשב רק כנקודה לבד לגבי אצ"י כו'. ובכדי שיהי' העלי' עז"א לכה דודי לקראת כלה שנמשך הארה מבחי' ז"א בבחי' המשכה חיצונית (וכענין קוצני דשערי הנ"ל) בכדי שעיי' המשכה זו תוכל להתעלות מהשפלתה בבי"ע ולהיות אח"כ בחי' פב"פ ולקבל המשכה הפנימיות הנק' פני שבת כו', והיינו שהמדות שבמל' מקבלות הארות המדות העצמיים פב"פ דוקא שזהו הנק' פני שבת כו', דעלייתה מהצמצומים דבי"ע נק' שבת תתאה שבתא דמעלי שבתא, וההמשכה הפנימיות שאחר עלייתה נק' פני שבת פנימיות השבת שבה כו'. ועמ"ש בלק"ת בד"ה והי' מדי חדש בחדשו פ"ב בענין לכה דודי לקראת כלה דכלה היא כנס"י ונמשך הארה מלמעלה להיות העלי' וכמו משכני מלמעלה ועיי"ז אחריו נרוצה כו', והיינו כמ"ש בד"ה אדם בענין האתעדל"ע לעורר האתעדל"ת שלפעמים בא התלהבות שלא בהכנה כו'. יעו"ש. והו"ע בחי' אב"א שנת"ל שעיי"ז יבוא לבחי' פב"פ כו'. וז"ע סמיכת גאולה לתפלה. דתפלה היא בחי'

וכמ"ש במ"א: ראה קונטרס העבודה פ"א. ד"ה והברית התיכון תרנ"ד. טוב טעם ודעת תרס"ה.

ועוד.

בד"ה אדם: כנראה הכוונה לד"ה אדם כי יקריב בלקו"ת ויקרא.

מל' כמ"ש ואני תפלה והוא עליית המל' שעולה באצ"י כו', וכן עיקר עליית הנשמה הוא בשמו"ע וכידוע דשמו"ע הוא באצ"י והו"ע וראשו מגיע השמימה שמגיע לשרש ומקור הנשמה כמו שהיא באצ"י בחי' טהורה היא כו'. וז"ע השתחוואות דשמו"ע שהוא בחי' אין כמו שהוא באצ"י כו' וכמ"ש במ"א. ובכדי שיהי' העלי' בתפלה ע"ז הוא סמיכת גאולה לתפלה, דגאולה הוא בחי' יסוד ז"א וכמ"ש אם יגאלך טוב יגאל כו'. ובפע"ח שער הק"ש פכ"ט בענין תהלות לאל עליון שזהו המשכת בחי' יסוד להעלות המל' שהו"ע התפלה וכמ"ש בזהר בזה דמלכא עילאה נפיק לקבלא כו' ומלכא עילאה הוא בחי' יסוד אבא, והיינו המשכת הארה מאצ"י להעלות בחי' המל' כו'. ושם בפע"ח שהמשכה היא בק"ש שנמשך להיכל הרצון שזהו באמת ויצ"ב כו'. וי"ל עפמ"ש במ"א בענין ההפרש בין ברכת ק"ש וק"ש ששניהם הן בהיכלות דבריאה (עמ"ש בלק"ת סוף הבי' דואהי' אצלו אמון בענין ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ובד"ה צאינה וראינה דרוה"ב) דברכת ק"ש הן היכלות דבריאה עצמן וק"ש הוא התגלות בחי' אצ"י שבבריאה כו'. גם י"ל ע"פ מ"ש בד"ה צאו"ר הנ"ל דמ"ש בפע"ח דכהיותנו בברי' יכולים ליחד יהודים באצ"י שזהו בק"ש כו' ונמשך משם הארה להעלות בחי' המל' כו'. וז"ע סמיכת גאולה לתפלה שהז"א סומך ועוזר לבחי' מל' לעלות מבי"ע לאצ"י כו'.

(ב) אמנם מש"א פני שבת נקבלה ל' רבים הוא שגם ז"א מקבל בחי' פני שבת

שלו ע"י עליית המל' מבי"ע לאצ"י כו'. וכידוע דבשבת נמשך תוס' אורות בז"א שז"ע גילוי התענוג שנמשך בשבת מבחי' עתיק כו' דשבתא דיומא הוא סעודתא דעתיקא וזעיר אנפין וחקל תפוחין קדישין אתיין לסעדא בהדי' כו' שזהו תוס' אור נעלה בבחי' ז"א והוא ע"י העלי' דבחי' המל' אחר הירידה בבי"ע כו' וכמ"ש ויכל אלקים ביום השביעי שזהו בחי' הכליון והעלי' דבחי' מל' ואזי וישבות ביום השביעי כו' ויברך אלקים ביום השביעי כו'. ועד"מ העונג שנמשך ע"י השביתה והמנוחה ממלאכה, דלולא הירידה והצמצום במלאכה לא הי' המשכת העונג כלל רק להיות שירד ונתצמצם במלאכה אח"כ כששבת ממלאכתו ה"ה מתענג כו', וכמו"כ בירידת המל' בבי"ע להיות מקור לנבראים אח"כ כשעולה ונכללת באצ"י נמשך עי"ז גילוי התענוג כו' (וגם בחי' מנוחה עצמיות שזהו בחי' תענוג העצמי שבסעודה שלישית דשבת, ה"ז ג"כ שבא לאחר העונג והמנוחה ממלאכה שע"ז נמשך ממילא בחי' עונג העצמי שהו"ע מתנה טובה יש לי בבית גנוזי כו' וכמ"ש במ"א). וזהו שע"י עליית המל' מתוסף אור בז"א כו'. ובד"כ ע"י השפעת הז"א למל' מתוסף אור בז"א, שהרי ידוע שהמשכת האורות דאצ"י אינו בשביל עצמן רק בשביל התהוות בעלי גבול מאין ליש כו' וכמ"ש בסש"ב פל"ו, ובשביל עצמותם היו חוזרים למקור הממשיכם כו', וכידוע דטבע האור הוא לעלות למעלה וירידתו למטה הוא בשביל המקבל שכן היא הכוונה העליונה להיות בחי' המשכה כו' וכמ"ש בס' בהדרוש שאחר עלינו. וא"כ מובן דעיקר תוס' הארה בבחי' ז"א הוא כאשר משפיע בבחי' מל' מקור דבי"ע כו' דהיינו כאשר המל' עולה מבי"ע לאצ"י דאזי המל' מקבלת אורות דאצ"י כו' (והיינו

וכמ"ש במ"א: ראה בכל הנ"ל ד"ה טום טעם ודעת תרס"ה.

וכמ"ש במ"א: ראה המשך תרס"ו בסופו. ד"ה תבוא תרע"ה. ועוד.

שע"ז המל' משפעת בימות החול בבי"ע בחי' פנימי' האור להיות גילוי אלקות בעולם כו' וכמ"ש במ"א* בענין דמיני' מתברכין כולהו יומין כו' וזהו עיקר הכוונה בהתהוות בי"ע כו'), וכמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דכאשר ז"א משפיע במל' מתוסף אור בז"א כו'. וביותר הוא ע"י עליית המל' מבחי' הצמצומים דבי"ע כשעולה באצ"י נמשך עי"ז תוס' אורות באצ"י כו'. וכמו"כ הוא ע"י עבודת הנשמות הוא שנמשך תוס' אורות למעלה וכמ"ש ועבדתם את הוי' אלקיכם כו' ומוסכם מכל המקובלים* שהעבודה היא צורך גבוה, וכמארז"ל שבזמן שישראל עושין רצונו ש"מ מוסיפין כח בגבו' של מעלה כו' וכמ"ש במ"א באורך. ועמ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה עזר"ת. וזהו הסמיכה והעוזר שמבחי' מל' לז"א שע"י עליית המל' מתוסף אור בז"א כו'. וזהו סמוכים לעד לעולם דבחי' ז"א ומל' נסמכים ונעזרים זמ"ז כו'. וזהו עשויים באמת וישר באמת היינו אמת ויציב שז"ע גאולה כנ"ל. וישר היינו שמו"ע דוגמת ורגליהם רגל ישרה כו'. והיינו דבסמיכת גאולה לתפלה הן נסמכים זמ"ז דז"א סומך למל' להיות בבחי' עלי' באצ"י. וע"י עליית המל' וכן עליית הנשמות בעבודתם נמשך תוס' אור בז"א כו'. וביותר הוא התוס' אור שנעשה ע"י עבודת הבריורים שנשי' מבררים למטה. וכן בחי' מל' יורדת לבי"ע לברר בירורים בנוגה דבי"ע וכמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה טרף בגימ' רפ"ח ע"ה שע"ז נעשה תוס' אורות למעלה כו', וכידוע דעיקר עבודת הנשמות בששת ימי החול הוא לברר בירורים לזכך ולתקן את הנה"ב וכל הדברים התחתונים כו' וכמ"ש ששת ימים תעבוד דהיינו עבודת הבריורים כו'. ומה שמתברר בששת ימי החול בשבת עולים באצ"י כו' וזהו עליית המל' בשבת שעולה עם כל הנצוצות המתבררים ונכללים באצ"י, ועי"ז הוא המשכת העונג בשבת כו' וכמ"ש באורך במ"א על מאה"ז ויקהל דר"ר ע"ב האי רוחא אפשטותא דהאי נקודה כו'. וכמו"כ בכל יום הוא העלי' בתפלה שזהו הארת שבת שבכל יום כו'. וזהו ג"כ ענין סמיכת גאולה לתפלה ליתן כח על עלי' זו כו'. דהנה ארז"ל ג' תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה תיכף לגאולה תפלה כו'. מזה מובן דענין אחד הוא סמיכה על הקרבן וסמיכת גאולה לתפלה. וידוע דקרבתות הוא הקרבת הנה"ב ועכשיו תפלה במקום הקרבנות כו'. והנה עיקר ענין שתפלה היא במקום הקרבנות (היינו תמידין שהן עולות שעולה כולו לה' כו') הוא בשמונה עשרה. והענין הוא כמ"ש בתו"א ד"ה יהודה אתה דראובן שמעון ולוי שהן ב"פ דק"ש ואמוי"צ הן בחי' ממכ"ע ואין זה בחי' ביטול ממש כמו בשמו"ע רק בחי' אהבה להיות נכספה וגם כלתה כו' ולהיות משתוקקת להתכלל ולהתייחד במאצילה ב"ה מכלל שהיא עדיין אינה כלולה ומיוחדת באור אין סוף הסוכ"ע (י"ל כמ"ש במ"א במ"ש בסש"ב פיי"ט בענין כח החכ' שהוא שחפץ ומשתוקק להיכלל כו', שמ"מ הוא שלא נתכלל עדיין. והביטול דכתר הוא בבחי' התכללות ממש כו'. ועמ"ש במ"א בהב"י דולא אבה דלק"ת שלא נדפס). אבל שמו"ע הוא ביטול אמיתי והתכללות באוא"ס ב"ה ממש הסוכ"ע כו' ולכן תפלה היא בלחש כו'. ואינה עולה בשם אהבה כלל רק בחי' ביטול במציאות לגמרי והיינו

וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה שמור את יום השבת תרע"ה ואילך.
מכל המקובלים: ראה שלי"ה בהקדמתו חלק שער הגדול בארוכה.
כמ"ש במ"א: המשך בשעה שהקדימו תרע"ב ח"ג ע' איתכר.

בחי' השתפכות נפשו אל חיק אבי' ממש להיות כאין ואפס ממש שע"ז מרמז ענין השתחואה כו'. וצ"ל והלא ק"ש הוא למס"נ באחד שזהו בחי' ביטול. אך הענין (בהגהות לשם) עפמ"ש בפע"ח דק"ש ואוי"צ הכל הוא בהיותנו בבריאה, רק דראי' ושמיעה שזהו ב"פ דק"ש ובחי' נשיקין דאוי"צ זהו מה שנמשך מאצי' לבריאה כו' כנ"ל, אבל שמו"ע הוא היכל קדה"ק שנעשה אצי' ממש כו', ולכן בק"ש המס"נ ג"כ אינו בבחי' ביטול במציאות ממש מאחר שזהו בברי' עדיין כו' (וי"ל ע"פ המבו' בכ"מ בענין ה' אחד שהעולמות אינם תופסים מקום כלל לגבי עצמות כו'. ומבו' במ"א דהביטול הועדר תפיסת מקום הוא ביטול בעצם המהות והמציאות, כמו חכם קטן שמתבטל לפני חכם גדול ה"ה מתבטל בעצם מהותו שאינו נחשב לגבי חכם כלל וכל חכמתו הוא אצלו (גם גבי החכם קטן) כשטות יחשב לגבי חכ' החכם גדול. ומ"מ הרי אין זה שאינו במציאות כלל שהרי מ"מ גם הוא חכם ולגבי הקטן ממנו חכמתו נחשבת למציאות, ורק כשהוא לפני חכם הגדול הוא בטל במציאות, אבל בפ"ע ה"ה חכם. והגם שבודאי יש בו הביטול והשפלות גם בהיותו בפני עצמו בביטול חכמתו, זהו מפני שגם בהיותו בפ"ע נרגש בו חכמת החכם הגדול במקצת עכ"פ כו', אבל מ"מ הוא חכם בפ"ע כו'. וא"כ גם בהיותו בפני הגדול אינו בבחי' ביטול כל מציאותו ממש כו'. וכמ"כ בביטול העולמות בהעדר תפיסת מקום שזהו ביטול במציאות, ומ"מ אין זה בחי' ביטול כל המציאות לגמרי כו'. וזהו שגם הביטול דאחד אינו בבחי' ביטול במציאות ממש להיות בבחי' אין ואפס ממש כו'. וי"ל שלמעלה מזה הוא המבו' במ"א בענין ה' אחד שהעולמות לאחר שנבראו ה"ה כמו קודם שנבראו, מפני שכל מציאותם הוא ע"י הצמצום דאוא"ס כנודע, והרי לגבי אוא"ס אין הצמצום מסתיר כלל ומאיר אור הא"ס לאחר הצמצום כמו קודם הצמצום וממילא הרי העולמות אינם במציאות כלל כו'. והו"ע היחוד דה' אחד מלמטלמ"ע כמ"ש בהקדמת אמרי בינה שהוא ההכללות העולמות באוא"ס שאינם בבחי' מציאות כלל כו'. ומה שמ"מ נבראו הו"ע התכללות אלקי' בהוי' והיינו מה שאוא"ס נותן להם מקום וערך, לא שהן בבחי' ערך ומציאות בעצמם רק מה שאוא"ס נותן מקום וערך לדבר שאינו בבחי' ערך בעצם כו' וכמ"ש מזה בדרוש בשעה שהקדימו, תער"ב) אבל בשמו"ע שהוא בחי' היכל קדה"ק שנעשה אצי' ממש ושם מתהפך הנברא לאצי' ע"י הביטול לאשתאבא בגופא דמלכא והו"ע מיכאל מקריב גשמותיהן של צדיקים ע"ג המזבח כו' (והיינו כמו שנת"ל באופן הב' דה' אחד. גם י"ל שזהו כמ"ש במ"א ההפרש בין אין זולתך לאפס בלתיך דאין זולתך הוא בהאור שחוזן לעצמותו כבי' ולהיותו דבוק בהעצמות ע"כ נרגש בו איך שאינו מציאות בפ"ע כ"א כל מציאותו הוא מצד המקור כו' (וכידוע שכל מציאות האור הוא מצד המאור כו'), אך עם המקור הרי ישנו במציאות כו'. ואפס בלתיך הוא בהאור כמו שכלול בעצמותו דשם הביטול הוא שאינו בבחי' מציאות לעצמו כלל, והיינו שגם עם המקור כל מציאותו הוא רק המקור ואפס בלעדו כו'. וכמו"כ י"ל דבק"ש שזהו בברי' ה"ז ג"כ בחי' אצי' שבברי' כנ"ל, רק להיות שזהו חוץ לאצי' הביטול הוא בבחי' אין זולתך, ובשמו"ע שהוא באצילות בחי' לאשתאבא בגופא

ומבו' במ"א: ראה סד"ה בסוכות תשבו תרס"ז ואילך. ד"ה ציון במשפט תרע"ד ואילך.
כמ"ש במ"א: ראה במאמרים שהובאו בהערה הקודמת.

דמלכא שהוא בבחי' התכללות באוא"ס ב"ה ה"ז הביטול דאפס בלתך כו'. ועוד יובן מ"ש בד"ה יהודה אתה הנ"ל (וסמך ידו) דמס"נ בק"ש זהו מגיע לנפש האלקית בלבד שבה מאיר הביטול האמיתי וזהו שמע ישראל הוא הנה"א הוי' אלקינו ממש, אבל הנה"ב לא באה לביטול אמיתי ממש אף שמסכמת על מס"נ אין זה רק הסכם וביטול היש וכמ"ש בתו"א בד"ה בכ"ה בכסלו דלמסור נפשו באחד קאי על הנה"א כו' מחמת שהיא בבחי' פנימיות העולמות (דישראל עלו במחשבה, ששרשם בבחינת הכלים הוא בבחינת פנימי' הכלים שמיוחדים בעצם האור כו' וכמ"ש במ"א. ובאגה"ת שהנשמות הם ממש הוי', דהיינו ששרשם מבחינת האורות כו', וע"כ גם כמו שבאה הנשמה בבריאה ונעשה בבחינת נברא אינה כמו הנבראים, והיינו שהיא אלקות בעצם מהותה כו' וכמ"ש במ"א וע"כ) היא בטילה ונכללת ביחוד עליון בה' כו' אבל בהשתלשלות דנה"ב הגשמי הוא מסך מבדיל כו', ועל ידי בשכמל"ו נמשך בה להיות ביטול היש כו', ומ"מ היא עדיין יש גמור רק שבטל בבחי' אתכפיא כו', אכן שיהי' לה ביטול אמיתי ממש להיות כאין ואפס ממש זהו ענין שמונה עשרה, וכמ"ש בד"ה ונתתי"ך לך מהלכים שבשמו"ע היא הממשכת ומשפעת המשכת הביטול לאוא"ס ב"ה במלאכים כו', כי שמו"ע הוא בחי' קרבן כנ"ל דשמו"ע היא כנגד תמידין, דבקרבת הוי' הבהמה נכללת באש של מעלה ממש, וכמו"כ שהנה"ב נכללת בבחי' אין ממש בהשתפכות לאוא"ס ב"ה ממש עד שמתעלית לשרשה ומקורה שבעולם התהו שהוא בחי' בהמה רבה שלמעלה מבחינת אדם דתיקון כו', אך כדי שיהי' כח בנה"ב ליכלל בביטול אמיתי בשמו"ע לזה צ"ל סמיכת גאולה לתפלה, וכמו בקרבן הוי' צריך האדם להקדיש תחלה את הבהמה, וההקרבה הוי' צ"ל על ידי הכהן דוקא שכ"ז הוא המשכה מלמעלה שתוכל הבהמה להתעלות וליכלל באש של מעלה כו' וכמ"ש במ"א. כמו"כ להקרבת וביטול הנה"ב צ"ל סמיכת גאולה לתפלה שהוא המשכת כח מלמעלה ע"י נה"א שכבר הגיע לבחי' מס"נ בק"ש שז"ע הגאולה ויצי"מ שהוא היציאה מהמצרים וגבולים ליכלל באוא"ס ב"ה באחד כו'. והסמיכה היא בשתי ידים שהן ב' בחי' מס"נ דק"ש באחד ובכל נפשך וכמ"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון בענין שאו ידיכם קודש, ועמ"ש בד"ה שה"ש האי. ובכל כחו היינו גילוי פנימי' הנפש בחי' חי' ויחידה, דכח ר"ת כתר חכמה, והוא בחי' מזל"י דנה"א שתתחבר לנה"ב להאיר כ"ו על הנה"ב, ועי"ז תתבטל הנה"ב כנר בפני אבוקה, להיות ג"כ בבחינת אין ממש כו', וכאשר הנה"ב מתבטל להיות בבחינת אין ממש עי"ז מתוסף תוס' אור רב בנה"א. דהנה בדרך כלל על ידי הבירור דנה"ב גם בבחי' ביטול היש מתוסף אור בנה"א וכידוע בענין כי לא על הלחם לבדו כו' כ"א על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם שזהו בחי' מוצא פי הוי' שבנה"ב ובדברים הגשמי' וכמ"ש בכ"מ. ובפרט כאשר הנה"ב בא לבחי' ביטול אמיתי שע"ז נעשה תוס' אור בנה"א כו' וכמ"ש במ"א דבכל מאדך שבא מצד הנה"ב הוא

וסמך ידו: כנראה הכוונה שבד"ה וסמך ידו (להצמח צדק? - והוא בכתובים) מדובר בזה. [נדפס באוה"ת ויקרא ע' רכא ואילך, המו"ל].

וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה פנים בפנים תרס"ז. ובכ"מ.

וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה אנכי ה"א תרס"ז ואילך.

בד"ה ונתתי: ראה תורה אור ס"פ וישב.

למעלה יותר מבכל מאדך דנה"א מצ"ע כו' (עמ"ש בד"ה לך לך, פר"ת). וזהו אדם ובהמה תושיע הוי', דאדם הוא הנה"א ובהמה היא הנה"ב וכאשר מתייחדים ביחוד אמיתי כו' תושיע הוי' בבחי' תוס' אור רב כו'. וז"ע סמוכים לעד שנסמכים ונעזרים זה מזה כו'.

ג) והנה בזהר בהקדמה ד"ג רע"א בענין אות סמ"ך דאית בי' סמיכה לנופלים דכתיב סומך הוי' לכל הנופלים אמר לה על דא אנת צריך לאתרך כו', ועמ"ש ע"ז בס' הד"מ סי' ע"ו ועמ"ש בס' ע"פ סומך הוי' לכל הנופלים (ועמ"ש בס' אשל אברהם על מאמר הזהר הנ"ל. ונראה שזהו שהו' מדות שרשן מבחי' ז' מלכין קדמאין כו' וכמ"ש במ"א). והענין הוא דהנה כתיב ותפול לפני רגליו, דבזמן הגלות כנס"י היא בבחינת נפילה, והו"ע סוכת דוד הנופלת. כי הנה במ"ת כתיב פנים בפנים דבר הוי' עמכם שהי' הקב"ה עם כנס"י בבחי' פב"פ, וכן הי' כל זמן בהמ"ק, פנים הוא בחי' פנימי' והיינו בהאדם מה שהוא פנימי' חפצו ורצונו משא"כ מה שאינו חפץ כ"א על צד ההכרח ובקרירות ה"ז בחינת אחור, ובזמן בהמ"ק היו כללות גש"י בטבעם נמשכים להוי', (היינו שהי' בהם התגלות טבע הנפש ופנימי' רצונו העצמי כו'), לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם ותפצם האמיתי כו' ועניני עוה"ז לא הי' אצלם כ"א על צד ההכרח ובקרירות כו', משא"כ בגלות הוא להיפך שנמשך אחר צרכי הגוף וזה יש בו חיות, ומה שעושה טוב וסור מרע ומעורר את האהבה להוי' לדבקה בו ובתורתו הוא בא ע"י יגיעה להתבונן בגדולת הוי' ולהטות לבו והיא אהבה העשוי' כו', וכמ"ש מזה בתו"א בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק, ונק' בחי' זו אחור כו' (ועמ"ש בד"ה אור לארבעה עשר, תער"ג, ענין פנים ואחור בכל כחות הנפש בעבודה), וכמ"ש כ"ז בד"ה כי ההרים ימושו וסיבת הדבר הוא מפני שבבהמ"ק הי' גילוי השכינה דבחי' מלכות דאצי' הי' מאיר בקה"ק, וכמ"ש במד"ר ע"פ באתי לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה כו', ועי"ז הי' בחי' רעו"ד בנש"י וכמ"ש במד"ר ע"פ משכני אחרין נרוצה מה שהשרית שכינתך בתוכנו אחרין נרוצה, דבחי' נקודת המל' שמאירה בהיכל קדה"ק דברי' היתה מאירה בק"ק בבהמ"ק"ד (ועוד למעלה יותר מהגילוי שבהיכל קדה"ק למעלה וכמ"ש בסש"ב פנ"ג) ובנפש היינו בחי' עצם הנפש בחי' חי' ויחידה כו' וע"כ ע"י גילוי בחי' נקודת המל' הי' בנפש התגלות בחי' יחידה שבנפש. וזהו עצם טבע הנפש ורצונה העצמי לאלקות כו'. וכמ"ש בלק"ת ד"ה מזמור שיר הנוכת הבית הא' בענין השתחווה שזהו ביטול פנימי ועצמי שהוא ע"י הראי' באלקות דשלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך שע"י הראי' במהות אלקות בבהמ"ק"ד הי' בהם הביטול והשתחווה כל השנה כו' משא"כ בזה"ג דאותותינו לא ראינו שאינו מאיר גילוי אלקות כלל, וע"כ גם בנפש הוא בחי' חשך והעלם שאינו מאיר בחי' פנימיות הנפש כו'. ובאמת זה גופא שנתעלם אור האלקי הוא מגרם העלם הנפש. דהנה הגילויים דמ"ת ובהמ"ק באמת היו גילויים מלמעלה בבחי' אתעדל"ע

וכמ"ש במ"א: ראה לקו"ת ד"ה האוינו (השלישי) פ"ב. ובכ"מ.

וד"ש והוא אסור: ראה ילקוט שמעוני לירמי' מ"א. בחיי שמות טו, ג.

גסות הרוחניות: ראה לקו"ת דרושים לר"ה ד"ה להבין כו' מי אל כמוך פ"ה.

מצ"ע כו' ומ"מ הי' ג"כ אתעדל"ת דמ"ת הי' ע"י שעבוד מצרים דויזעקו אל ה' כו' וגם הקדימו נעשה לנשמע כו', ובהמק"ד נקרא מעשה צדיקים כמו שארז"ל גדולים מעשה צדיקים כו' מקדש אד' כוננו ידך כו', וע"י ירידת הנפש וגלותו בעלמות והסתרים דנה"ב גורמים למעלה גלות השכינה וכמ"ש באגה"ת פ"ו, וכת"י אלביש שמים קדרות שמים הוא ההשפעה הנמשכת ממדות העליונות וזהו שמים אש ומים בחי' חו"ג והממוצע הוא בחי' ת"ת, והשפעה זו נמשכת ע"י מדת מלכותו ית' שנק' לבוש מל' שמלביש ומכסה על ההשפעה העליונה שלא יומשך אל החיצונים (וי"ל כי מל' הוא בחי' דין וכמא' דינא דמלכותא והיינו שיומשך למקום הראוי דוקא, וזהו דמדד מדות העליונות שהן בבחי' א"ס יכול להיות ההשפעה גם למקום שאינו ראוי, וכמו אברהם שאמר לו ישמעאל יחי' כו', והלבוש דבחי' מל' הוא שיומשך למקום הראוי דוקא כו'). אך ע"י שבפשיעכם שולחה אמכם שירדה בחי' המל' שרגל' יורדות ב"ס דנוגה עי"ז גם השמים מתלבש בלבוש קדרות שהן היכלות החיצונים. וז"ש והוא אסור* בזיקים, פי' והוא זהו כמש"א אני והוא הושיעה נא, אני בחי' המל' והוא בחי' ז"א, ועי"ז אמר והוא אסור בזיקים להשפיע להיכלות הסט"א אשר שנא נפשו כו', וכמו נ"ב זכה להיות מושל בכיפה עבור ג' פסיעות שעשה לש"ש, ומי הוא זה ואיזהו מפחותי הערך מישראל שלא יהי' לו ח"ו זכות יותר מטורה ג' פסיעות, אלא שזהו מפני גלות השכינה דאלביש שמים קדרות ושק אשים כסותו כו'. והנה ה' סומך נופלים בין נש"י למטה וכן כנס"י למעלה. והעצה היעוצה להאדם לקום מפילתו ולהיות פב"פ הוא כמש"א אשר קדשנו במצותיו כו', שע"י קיום המצות נמשך בחי' רצה"ע ומאיר ומתגלה בנפש להיות עי"ז התעוררות הרצון בנפש ג"כ לדבקה בו בבחי' אהבה רבה כו'. וזהו אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות נמשך מבחי' קדש העליון מה שקדוש ומובדל שאינו יכול להתלבש בעולמות לקדש אותנו ג"כ שיומשך לנפש האדם הארה זו בנפשו להיות האהבה ורצה"ע שבנפש שהוא בחי' רעו"ד ואה"ר כו'. אמנם ההמשכה שע"י המצות זה מספיק לנשמות גבוהות, אבל נשמות נמוכות שהן בבחי' גסות הרוחניות* ונתפסות ביותר בגוף ונה"ב בכדי לעורר האהבה בנפש צריכים עזר וסיוע לבד הנ"ל, והוא משארז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין דבכדי שיהי' גאולת הנפש לצאת מהמצרים וגבולים ולהיות בבחי' אה"ר צ"ל תשובה, ואינו מספיק בזה שלא יעשה עבירה כ"א צ"ל תשובה שהוא התעוררות ר"ר על נפשו להקימה מפילתה, דהתעוררות רחמים בבחי' הפנימיות דאוא"ס שמגיע גם במקום החשך וכמ"ש והי' יג' חשכי דש' הוי' דלעילא מגי' גם החשך וההעלם ביותר שזהו בדורות האחרונים כו' וכמ"ש בד"ה כי אתה נרי ה'. וזהו הטעם שאחר חורבן היו נשמות היותר גבוהות מבזמן בהמק"ד כמו נשמת רשב"י ע"ה שלא הי' כמוהו בזמן הבית להשיג תעלומות חכ' כו', והטעם הוא כנ"ל שבהיות סוכת דוד היא המל' שנפלה למטה צריך לבוא לה עזר ממקום גבוה מאד נעלה כו'. וזהו ג"כ ענין דקדוקי סופרים וגדרים וסייגים שנתוספו בזמן בית שני ואחר החורבן, דק"ס הן מפנימיות האהבה

במ"א באור: ראה המשך מזה זו - תר"מ פ"מ ואילך.

וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה העושה סוכתו תרע"ד. והוא כחתן תרנ"ז. שיר המעלות ממעמקים

תרס"ד.

העליונה, וכמ"ש בד"ה ושמע אבי' את נדרה, וכמו"כ מצות דרבנן שהן כמו ל"ת שגבוהים ממ"ע וכמ"ש בהבי' דשחורה אני דרוה"ב, וכמו"כ הוא במצות דרבנן, ולכן נ"ח מאיר גם בבחי' חוץ כו' וכמ"ש במ"א באורך. וז"ע הסמך שהוא בחי' סמיכה ועזר לכל הנפלים גם בזה"ג דהנה בזהר תרומה דקכ"ז ע"א בענין אפריון ואפרסמון שזה מ"ם סתומה וסמ"ך ובמק"מ דמ"ס הוא בחי' תבונה, וסמ"ך הוא בחי' בינה כמו שכלולה בחכ' והוא הו"ד שביו"ד והן בחי' או"א עילאין כו'. ומבו' במ"א שזהו בחי' יחוד פנימי דאו"א שההמשכה היא מבחי' פנימיות הכתר כו' וכמ"ש בהביאור דונקדשתי, ובמ"א בהביאור דואלה המשפטים שלא נדפס שזהו בחי' מקיף הקרוב ומקיף הרחוק כו' ועמ"ש במ"א בענין כי בענן אראה כו'. והיינו דסמ"ך הוא בחי' המקיף שאין לו אחיזה בפנימיות כלל כו' ובשרשו י"ל שזהו בחי' א"ס שקודם עלות הרצון או בחי' עצם האור בחי' הוא שלמעלה משמו כו' וכמ"ש במ"א. ומשם נמשך העזר וסמיכה גם בזה"ג כו' וע"ד מ"ש בהבי' דאני ישנה שלא נדפס בענין הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל שזהו מבחי' עתיק משום דלית גבינין דמכסיין כו'. וכמו"כ נמשך משם העזר בזה"ג כו'. וזהו סמוכים לעד כו'. י"ל להיות שזהו אמיתית הגילוי שיהי' לעתיד דעכשיו מזה הוא העזר בבחי' כח נעלם ולעתיד יהי' בזה בגילוי וזהו סמוכים לעד היינו הגילוי שיהי' לעתיד כו'. גם י"ל לעד ל' עדי וקישוט כמ"ש בהבי' דאלה פקודי. וזהו סמוכים לעד לעולם דגם בזה"ג עצמות א"ס ב"ה הוא סומך ועזר לנו כו'.

סה"מ תר"פ ע' קמח ואילך

במ"א באורך: ראה המשך מצה זו - תר"ם פ"מ ואילך
 וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה העושה סוכתו תרע"ד. והוא כחתן תרנ"ז. שיר המעלות ממעמקים
 תרס"ד

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

קכג

בס"ד. ש"פ וירא, כ"ף מר חשוך, ה'תש"ל

סמוכים¹ לעד לעולם עשויים באמת וישרי² (וזהו גם ההתחלה של המאמר שנאמר בכ' מ"ח שנת פר"ת³ - לפני חמישים שנה), ואי' ע"ז בזהר⁴ סמך דא

-
- 1) לכללות מאמר זה - ראה יהל אור ע' תכה-תל. סה"מ פר"ת שבערה 3.
  - 2) תהלים קיא, ח.
  - 3) נדפס בסה"מ פר"ת ע' קמח ואילך. וראה גם יהל אור ע' תלד ואילך.
  - 4) ח"א לה, א. הובא ונתבאר במקומות שבערה הקודמת. עיי"ש.

עזר דהיינו שמ"ש כאן סמוכים, אין פירושו כמו סומך נופלים⁵, שזהו רק מה שסומך את הנופל שלא יפול ממדרגתו, אבל אין נותנים לו סיוע שיוכל לעלות למדרגי געלית יותר, אלא הפירוש בזה הוא מלשון עזר, וכמ"ש אעשה לו עזר כנגדו, שע"י העזר מגיע למדרגי כזו שמצד עצמו לא הי' יכול להגיע לשם. וכמו אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לוי, וע"י העזר יכול לו וכן הוא גם הפירוש במ"ש סמוכים לעד.

והנה הטעם להתחלת המאמר בפסוק זה, אף שמצד תוכן המאמר הי' יכול להיות ההתחלה בפסוק אחר, הוא משום שאז הי' שנת הששים להולדתו ופסוק זה הרי מתחיל באות ס', ובפרט שהוא בקאפיטל כזה שהוא ע"פ סדר הא"ב הרי שהתחלת הפסוק יש לו שייכות מיוחדת לאות ס'. ולפ"ז יש לקשר זה עם קאפיטל ק"י⁸, שהשנה היא שנת הק"י להולדת שלו.

והנה בקאפיטל ק"י איתא אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, וברשימות הצ"צ על תהלים¹⁰ מביא מ"ש ברש"י על זה, שהוא מפרש כאן בסגנון שונה מבכ"מ - פירשו רבותינו דקאי על אברהם ומפ' כל הקאפיטל כנגד אברהם (וזהו גם השייכות לפרשתנו). ועוד פירוש בזה¹¹ הוא דקאי על דוד, ומפ' כל הקאפיטל כנגד דוד, ושייכות ענינו של דוד להפסוק, הוא במש"ש אתה כהן לעולם דאתה קאי על דוד, וכמ"ש בזה¹² דאתה דא שלטנו ורברבנו שזהו ענין של דוד, וכן ביהודה נאמר בו¹³ יהודה אתה.

והנה¹⁴ בענין אתה יש בזה ב' אופנים, אתה מלא ה', ואת חסר ה', דאת חסר ה' מורה על מלכות, ואתה מלא ה' הו"ע שבאי"ע לזה. והריחוק שביניהם יובן ממ"ש¹⁵ אתה הוא הוי' לבדך אתה עשית את השמים, דאתה הא' הוא מלא, וקאי על לפה"צ, ואתה הב' הוא חסר, וקאי על מה שלאח"צ, שיש לו שייכות לעולמות. ועפ"ז יובן ריחוק הערך שבין אתה מלא ואת חסר, שכמו שרחוק ערך מה שקודם הצמצום [שהי' אוא"ס ממלא כל המציאות ולא הי' מקום לעמידת העולמות]¹⁶, ולא רק לעולמות

(5) ע"פ תהלים קמה, יד.

(6) בראשית ב, יח.

(7) סוכה נב, ב.

(8) כידוע המנהג לומר הקאפיטל תהלים המתאים למספר שנותיו (אגרות-קדש אדמו"ר מהור"י צ"ח ס"ע נג), וענין זה שייך גם לאחר ההסתלקות - ראה הקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לד"ה סמוכים לעד הנ"ל (סה"מ פר"ת ע' שנו). ובכ"מ.

(9) פסוק ד.

(10) יהל אור ע' תכה ואילך.

(11) יהל אור שם ע' תכט.

(12) ח"ב קד, א.

(13) ויחי מט, ח.

(14) בהבא לקמן - ראה יהל אור שבהערה 11.

(15) נחמ"י ט, ו.

(16) עץ חיים דרוש עיגולים ויושר ענף ב.

הנק' בשם ארץ אלא גם לעולמות הנק' בשם שמים, והי' רק אתה הוא הוי' לבדך] - עם מה שלאחה"צ, ששייך לעולמות, כמו"כ הוא ריחוק הערך שבין אתה מלא לאת חסר, ועוד יותר לפי המבואר במ"א¹⁷, דאת חסר היינו שחסר הה' פרצופים דכתר, עתיק, ואריך, עד המלכות. והנה הגם שגם במדרית את חסר ישנם כל האותיות מא' עד תי"ו, שהו"ע השלימות כמו"ש בשעהיזה"א¹⁸, מ"מ הרי חסר הה' פרצופים, והכוונה הוא, להמשיך ע"י קיום התומ"צ את הה' פרצופים גם במדר"י את חסר, דהיינו שגם במלכות, שהו"ע הנוק' - את חסר, שהו"ע תשש כחו כנקבה, יומשך גילוי הה' פרצופים, והי' אתה מלא. והגם שמצד אתה כמו שהוא מלא, שהוא מה שקוה"צ, לא הי' מקום לעמידת העולמות, ורק ע"י הצמצום, שהוא מה שנחסר, או נעשה אפשרות לעולמות, מ"מ הנה אחר שכבר נתהווה, יכול להיות שיומשך גם האור שקודם הצמצום צ"ל היינו גילוי הה' פרצופים, ומ"מ ישארו העולמות אלא שיהי' במציאות נעלית יותר.

אבל מ"מ צ"ל, איך יש בכח הנבראים, שמציאותם הוא לאחר מה שהמלכות היא במדר"י את חסר, להמשיך ע"י עבודתם שיהי' גילוי הה'. הנה ע"ז הוא אומר שמ"ש אתה כהן לעולם קאי גם על אברהם, כי ע"י אברהם, שהו"ע החסד, יכול להיות המשכה הזאת במלכות. וזהו גם ע"י חסד שבסדר השתלשלות, היינו שע"י יחוד זו"ן (שזהו המשכה דו"א במלכות), נשלמת האת עם ה', וכש"כ כשהמשכה הוא מהחסד כפי שהוא (במדר"י) נעלית יותר, שזהו מדר"י אברהם, שעליו כתוב²⁰ שהוא אדם הגדול בענקים, שחסדו של אברהם הוא חסד בל"ג, שזהו מדר"י נעלית מכללות סדר השתלשלות, הנה ע"ז נמשך למטה במלכות, שגם במלכות הי' הגילוי דאתה מלא. ועפ"י יובן קישור ב' הפירושים בהפסוק, דבתחילה מקדים הפירוש דקאי על אברהם, דע"י שישנו תחלה אברהם, חסד שלמעלה מהשתלשלות נמשך האתה גם במדר"י דוד בחי' המלכות שתהי' אתה מלא ה'. וזהו ג"כ מ"ש²¹ דרכו של איש לכבוש ואין דרכה של אשה לכבוש, שהמשכה לכבוש את העולם (אייננעמען די וועלט) הוא דווקא מצד החסד, וזהו ענין הזכר משא"כ ענין הנוקבא, מלכות, הנה מצ"ע אין הגילוי מאיר למטה.

ואחר כך ממשיך בפסוק עוד ענין, דעל דברתי מלכי צדק, דברתי עם יו"ד [והוא ע"ד המבואר בתו"א²² בענין המגביהי לשבת²³, שלכא"ל הול"ל המגבי' (בלי יו"ד בסופו), ומהו ענין היו"ד בסופו], ומבאר שם²⁴ שזה קאי על או"א עילאין, שזהו

(17) סה"מ עור"ת ע' קיט. ועוד.

(18) פרק ב'

(19) לשון חז"ל - ברכות לב, א. ועוד.

(20) יהושע יד, טו. ב"ר פי"ד, ו. במדב"ר פי"ג, ג. הובא באוה"ת חנוכה שכח, א.

(21) ראה קידושין ב, ב.

(22) לח, ד. נתבאר ביהל אור ע' תלח. ומציין שם לוח"ג דלקמן הע' 24.

(23) תהלים קיג, ה.

(24) יהל אור שם ס"ע תכט. - ע"פ זח"ג רסה, סע"ב וברמ"ז שם.

למעלה מכל(לות) סדר השתלשלות. והנה בכינה גופא ישנם ב' מדרי', דבינה נק' אפרסמון²⁵, שבוה ישנם האותיות מ', ס', שהחילוק ביניהם הוא שאע"פ ששניהם ענינם מקיף מ"מ חלוקים הם, וכמו שהוא בגשמיות, הנה המ' הוא בחי' מקיף הבא בהתיישבות, דהרי ישנו בו התפשטות ועי"ז יכול לבא להתיישבות, משא"כ הס' הוא בחי' מקיף שאינו בא בהתיישבות, דהרי הס' הוא כולו עגול, ואין לו שום מקום שעליו יכול להתיישב. ובכללות זהו"ע ב' הבחינות במקיף, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק, שמ"ם הוא בחי' מקיף הקרוב והסמ"ך הוא בחי' מקיף הרחוק, למעלה מסדר השתלשלות לגמרי. ועי"ז אומר אתה כהן לעולם, על דברתי מלכי צדק, שממשיכים גם בחי' המקיף שאינו בא בהתיישבות, מקיף הרחוק, למטה.

וזהו ג"כ מ"ש²⁶ נאום הוי' לאדני שב לימיני, דקאי על אברהם, ולפירוש השלישי שמביא שם²⁷ קאי על משיח, שזהו הגילוי שיתגלה לעת"ל, בחי' מקיף הרחוק, הגילוי שלמעלה מסדר השתלשלות. שלכן לעת"ל יהי' הסדר לא כמו שהוא עכשיו שנקבה יולדת ותוזרת ומתעברת, שזהו ענין הגלות, הנה לעת"ל יהי' הגילוי דלמעלה מסדר השתלשלות, ותהי' רק ענין היולדת בלבד, שזהו"ע הגילוי. ומכיון שיש כל ענין וענין בתורה, הנה בתורה זהו"ע גילוי רזין דאורייתא, ורזין דרזין, שבא בהבנה והשגה, שזהו גילוי מדרי' מקיף, גילוי המ"ם, ועד גם להמשכת המקיף הרחוק, ענין הס', שזהו"ע פנימיות התורה.

וזהו ג"כ סמוכים לעד, שסמוכים הו"ע סמ"ך, שזהו גילוי שיתגלה לעת"ל²⁸, וזהו באופן של לעד שלעד הוא מלשון²⁹ עדי עדיים, לשון תענוג³⁰, שיהי' גילוי התענוג (שזהו ג"כ המדרי' דשבת, תענוג, ובפרט ברעוא דרעיון³¹). וכל זה תלוי במעשינו ועבודתינו משך זמן הגלות³², שע"י הלימוד ברזין דאורייתא עד שבא בהבנה והשגה ממש, הנה עי"ז נמשך מלמעלה מסדר השתלשלות, שבא למטה בעולם (ס'קומט אראפ אין וועלט) און ס'ווערט דורכגעפירט הכוונה כללית דלעשות לו ית' דירה בתחתונים³³, שמצד גילוי זה יהי' השיר חדש, לשון זכר³⁴, עד שממשיכים בחי' שב לימיני, שקאי על משיח, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

(25) ראה זח"ב קצו, א. הובא בד"ה סמוכים לעד הנ"ל בפנים (סה"מ פר"ת ס"ע קנז ואילך).

(26) תהלים קי, א.

(27) יהל אור שם ע' תכה, תל.

(28) ראה ד"ה סמוכים לעד שם (סה"מ פר"ת ע' קמח) הועתק לעיל אות קכב.

(29) יחזקאל טז, ז.

(30) לקו"ת פקודי ה, א. הובא בד"ה סמוכים שם (שבהערה 28).

(31) ראה המשך תרס"ו ע' תקמו ואילך.

(32) ראה תניא רפ"ז.

(33) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(34) ראה תוד"ה ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב.

**קיא ט - פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו.
כ"ק אדמו"ר הצ"צ**

קכד

ט פדות שלח. ח"ב ס"ח ב':

יהל אור עה"פ ע' תלד

**קיא י - ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עשיהם
תהלתו עמדת לעד.
האריז"ל**

קכה

והנה רו"ל פ"י על פסוק עקב ענוה יראת ה' מה שעשתה יראה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסולייטא ביאור הדברים האלה של ז"א שהם לאה ורחל נקרא ענוה ויראת ה'. ואמנם רחל נקרא יראת ה' ראשית חכמה כי היא ראשית כל הספירות מתתא לעילא והיא פתח לכולם והיא הנקרא אשת חיל יראת ה' שהם סוד ושמתי כ"ד כ"ד שמשותיך שהם גימטריא חיל.

עץ חיים - שער לח פרק ג מ"ת

קכו

ובזה יובן מאמר חז"ל שאמרו על פסוק (משלי כ"ב ד') עקב ענוה יראת ה', וז"ל, מה שעשתה יראה עטרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסוליתא וכו'. ירצה, כי הנה רחל נקראת יראה, ועליה נאמר, (תהלים קי"א י') ראשית חכמה יראת ה'. כי היא התחתונה שבכל האצילות, ועומדת למטה מן לאה. ולכן נקראת ראשית, כי היא ראשונה ממטה למעלה, בפתח שער עולם האצילות, וגם היא נקראת אשת חיל יראת ה', וכמ"ש לקמן.

שער הפסוקים - פרשת ויצא

קכז

והנה זהו השורש העיקרי של כל התורה כמ"ש ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וכתוב ראשית חכמה יראת ה' כי היראה מביאה לידי קיום כל המצות.

עץ הדעת טוב - פרשת קדושים

הבעש"ט

קכח

מבעש"ט ז"ל כל רב בבבל וכל רבי בארץ ישראל, כי בחינת חכמה ובינה נתפשט בכל העולם, והוא ר'ראשית חכמה, ב' הוא בינה, וכל עניני ומעשה עוה"ז הכל הוא זווגים ויחודים, רק שלא יש שם נביע היא אות י', ועם נביע מאין סוף שהוא אות י' נקרא רבי והוא בא"י.

כש"ט סק"ח

קכט

בראשית ברא אלקים, בראשית איז ענינו ב' ראשית, עס זיינען פאראן צוויי ראשית'ן, ראשית פון בריאת העולם, דער וועלטלעכער בראשית און דער תורה ראשית, בראשית ברא אלקים. די ב' ראשית'ן זיינען בכדי עס זאל זיין ברא אלקים מען זאל מגלה זיין די אמיתית הכוונה פון דעם שם אלקים. ספירת הכתר איז ראשית און ספירת החכמה איז ראשית. דער ראשית פון ספירת הכתר איז העלם דער ראשית פון ספירת החכמה איז גילוי, ראשית חכמה יראת ה', דער אור וחיות פון חכמה וואס איז מאיר אין שבת בראשית ווערט נמשך על כללות השנה, וואס אלע טעג פון שנה, הן די ימי החול שבת ומועדים הכלליים, הן די מועדים הפרטים פון יעדער יחיד, יום הכניסה לחדר, יום הבר מצוה און אנדערע ימי חיי האדם ומאורעותיו זיינען זיי אלע מקבל פון דעם שבת בראשית.³

כש"ט הוספות ט"ו

(1) ראה תורת חיים בתחלתו.

(2) תהלים קיא, י.

(3) ספר המאמרים תשי"א (קונטרס פד) עמוד 59. וראה לקו"ש ח"ב ע' 856, ח"א ע' 1. וראה סה"ש תש"ה ע' 56: עס איז דא א מאמר פון הוד כ"ק רבינו הזקן או די הארה פון שבת בראשית איז מאיר בכל שבתות השנה. הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק האמצעי איז מאריך אין דעם. עי"ש הביאור בזה.

הרב המגיד

קל

והנה ידוע שמדת יראה היא המצמצמת ומגבלת והכל על ידי החכמה המתלבש בתוכה ומה גם שנאמר ראשית חכמה יראת ה' כי הנה ידוע שהחכמה היא יוד הקטנה מכל האותיות מפני שהיא מקטנת את עצמו ומצמצמת א"ע מפני שהיא ראשית הכל וקרובה לעילת כל העלות.

לקו"א סל"ח

קלא

אֵיתָא בזוהר ע"פ וירא והנה איל אחר וגומר אותו איל נברא בע"ש בין השמשות. ובן שנתו היה וי"ל עפ"י מ"ש רז"ל בין השמשות לא הכריעו בו חכמים. אם כולו מן היום. או כולו מן הלילה או תציו מן היום ותציו מן הלילה. פי' עד"מ יש בכל דבר ד' יסודות אש רוח מים עפר והנה אש ומים הם נגדיים זה לזה. ואיך יכול להיות נכללים זה בזה. רק צריך לדעת שיש דבר המחברם. שלא יבטל ויכבה האש ממים. או להיפך. לכך צריך להיות דבר המחברם. שלא יתבטלו ממציאאות הוי' ההוא. והדבר הזה המחברם נקרא אין. וטעמו של דבר. כי כח הפועל בנפעל. והפועל אינו כלי. לכך יש כאן אין. וכן יש בעובדא אלוהות. יש אהבה ויש יראה והם נגדיים זה עם זה כי איך יכול להיות אהבה ויראה כאחת. למשל יראת האדם מהנחש אין בזה היראה שום אהבה. או כדומה בדבר טוב אין בו אלא אהבה אבל אם הוא אהבת הבורא או יראת הבורא. יכול להיות שניהם כא'. ואהבה נקרא יום. ויראה נקרא לילה. והדבר המחברם נקרא בין השמשות שלא הכריעו בו חכמים מה הוא ונקרא אין. ואין הוא החכמה כי החכמה מאי"ן תמצא. והחכמה נקרא ראשית כמד"א ראשית חכמה וה' בחכמה יסד ארץ. נמצא מוכח מזה מה שאנו קורין כאן אי"ן אין בזה שום תמונה. ואפילו הכי אין לו קריאת עצם אלוהות כי אי"ן נקרא ראשית והוי מספר. והוא ית' נקרא אחד. אבל לגבי הקב"ה נקרא זה האין ההיולי. דהיינו תחלת המחשבה. ויום נקרא אהבה ולילה נקרא יראה כידוע. והמחברם שהיא בה"ש נקרא מדת אי"ן. והעקידה שאלקים ניסה את אברהם פי' שמדת היראה היה עליו עם מדת האהבה. ויש שבעה שנים. פירוש שבעה השתנות במדות הנקרא שנים. ואי"ן נקרא שנה ראשונה. נמצא כי בשעת העקידה שהיה עליו יראה ואהבה. הוצרך לבא במדת אי"ן וזהו מ"ש איל בעל שנתו היה.

אור"ת סכ"ז וכ"ה בלקו"א סר"ג

קלב

והנה איל אחר. איתא בזוהר הוא האיל שנברא בין השמשות ובן שנה היה פי' בין השמשות נקרא דבר הממוצע בין יום ובין לילה. כי בכל דבר יש ד' יסודות ארמ"ע. והם דברים מתנגדים מים מכבה האש. רוח מפזר עפר. רק צריך להיות עוד דבר א' המחברם. והוא מדת אי"ן כשמגיע יסוד המים לבטל יסוד אש. נתבטל המים ממציאאות שהגיע למדת אי"ן. ובאהבה ויראה גם כן כך כי בדבר גשמיות כשאוהב דבר או אין ירא ממנו בשעת מעשה וכשהוא ירא ממנו אז אינו אוהב אותו. אמנם בהקדוש ברוך הוא יש אהבה ויראה כאחת. כי הוא המחברם וכח הפועל בנפעל. למשל אומן עוש' כלי יש כחו בהכלי והכח אינו כלי. והאין נקרא חכמה ע"ד והחכמ' מאין תמצא. והחכמה נקרא ראשית ראשית חכמה וכו'. וכשנקרא ראשון או יש לו מספר כי אחד משמעות שלו הוא אחדות אבל ראשון הוא התחלת המספר. ומסתמא יש מדרגה שהיא למעלה מן החכמה. ויום נקרא בהירות שאדם רואה את בהירתו. והמחברם הוא האי"ן. וזהו בה"ש דבר המחבר יום ולילה. וזהו היתה העקידה. שהעלה את יצחק לכלול אותו במדת אהבה והאלקים ניסה את אברהם הגבורות יש להם עליה מכח מדת האהבה

ובוודאי הוצרך להעלותה למדת אי"ן ובן שנתו היה פי' שנה לשון שינ"ה. דהא כתיב ה' בחכמה. הוא ית' שורה בהחכמה. והחכמה מדריגה קטנה ממנו ית'. והיא אצלו ית' רק היולי תחלת המחשבה.

אר"ת טכ"ח וכ"ה בלקו"א ט"ז

קלג

המשך הפסוקים והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך ולקחת מראשית וגו' אשר תביא מארצך וגו' ושמת בטנא והלכת אל המקום וגו' ואפשר לומר על פי רמזו כי הפסוקים האלו מורים ומלמדים את האדם הנהגתו בעולם הזה כדי שיזכה בהם העולם הבא כי הנה ידוע שעולם הבא נקרא ארץ ונקרא ירושה ונחלה. כמ"ש צדיקים לעולם יירש"ו אר"ץ ונאמר להנחיל אוהב"י יש וזהו אמרו והיה כי תבוא אל הארץ פירוש כ"י לשון כאש"ר ר"ל כאשר תרצה לבוא אל הארץ העליונה אשר ה' אלהיך נותן לך כי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא וירש"ת לירשה ירושת עולמים בכדי שלא יצטרך להתגלגל רק וישבת בה ישיבה עולמית ונצחית ככה תתנהג ותזכה ולקחת מראשית וגו' רצה לומר ראשית לקחתך מעינוגי העולם הזה יהיה מראשית שהיא החכמה שנאמר ראשית חכמה וגו' פירוש שכל עניני עולם הזה מעורב בה ניצוץ קדוש שהוא החכמ' כידוע כמ"ש כולם בחכמ' עשית לכן כל לקחתך ועשייתך הן באכילה שלך והן בשארי עשיות יהיה הכל עיקר השגחתך ומגמתך על הראשית שבו שהיא החכמה הקדושה שבו ולכן אמר מראשית"ת ולא כל ראשית כי כולה גשמיות הוא רק שיש בה קצת קדושה שהיא ראשית כנוצר ויהיה כל כוונתך להעלות הניצוצים אל שורשם למקום קדושה עליונה כי זהו עיקר עבודת האדם בעולם הזה וי"ש מראשית כל פרי האדמה שהם הניצוצות שבתוך הצומח ולא מיבעיא שתראה לברר מתוך הצומח אלא אפילו אשר תביא מארצך פירוש אפילו מדבר שהוא ארציות גמור שהוא הדומם שהוא גשמי יותר מצומח. ולא הזכיר כאן הניצוצות שבתוך בעלי חיים מפני שבנקל יוכל להעלותם אל הקדוש' כמ"ש בכתבי האר"י זלה"ה והדר אמר לא תימא שאני מזהירך רק בדברים גשמיים שהם דומם צומח חי. אלא אפילו בדברים הרוחניים. שהם דברי תורה וי"ש אשר ה' אלהיך נותן לך שהתור' ניתנה במתנה. ומה גם שאמרו רבותינו ז"ל מה שאנו מברכין ברוך אתה ה' נותן התורה כי השם יתברך נותן התורה לאיש הישראלי בתמידות שמוצא בכל עת ועת טעמים חדשים. לכך אמר אשר ה' אלהיך נותן לך ולא תימא מאחר שאני עוסק בתורת ה' ובמצותיו שהם קדושה גמורה אף בלי כוונה הם מעצמם קדושים אל תאמר כן. אלא אדרבא דווקא בדבר שבקדוש' יהיה כוונתך רצוי' ומחשבתך זכה ודיבורך שלם כי חיים הם למוצאיהם שיהיה ניכר בכל דיבור ודיבור היוצא מפיך כל אות ואות ונקודיו וטעמיו שבו וי"ש ושמת בטנא. כי טנא ר"ת טעמי"ם נקודות"ת אותיות"ת. ולא הזכיר כאן תגיך. מפני שאינם במבטא ולשון ושמת"ת הוא מלשון ושמו"ה האמור בתרומת הדשן שדרשו רז"ל ושמו בנחת ושמו שלא יפזר ושלא יזרוק כך הוא כאן ושמת בטנא בנחת ושלא יפזר ויזרוק התיבה בלי כוונה רק בנחת ובמתון שיהיה ניכר המבטא והטעמים והנקודות היטיב כי הם המנהיגים את האותיות וחיותם כידוע. וכאשר תתנהג כך

והלכת אל המקום ר"ל שתהיה הולך ממדריגה למדריגה למעלה עד אל המקום וגו' ותעלה הכל אל הקדושה וזהו אשר יבחר ה' אלהיך כי זהו בחיר"ת השם יתברך ונחת רוח ועשיית רצונו ועיקר עבודתו ובוודאי ישרה שכנינתו עליך וזהו לשכן שמו שם. כמו שכתוב בכל מקום אשר אזכיר את שמי, ותרגמו באתר דשכינתו' תמן אבוא אליך וברכתיך ותזכה לחיי עד ונצחיות. וזהו שפתח הכתוב בלשון והי"ה שהוא לשון שמחה כי עיקר העבוד' שתהיה בשמח' ובטוב לבב ובהתלהבות גדול וזאת נקרא שמח' של מצוה כי העובד מאהבה שמח תמיד בעבודתו וגם תגרום להעלות הניצוצות כנוצר מכל דבר גשמי וגם להם תהיה שמח' גדולה בזה כמ"ש בכתבי האר"י זלה"ה כי כאשר האדם מעלה הניצוצות הם שמחים ומשבחים ומודים ומזמרים להשם יתברך ואומרים ארומך ה' כי דליתנו וגו'.

או"ת סקנ"ח

קלד

אֵיתָא בזוהר הנסתרות לה' אלהינו הם אהבה וירא'. והנגלות הם תורה ומצות. פירוש דאיתא בכל דרכיך דעהו והוא עד"מ אם רואה עץ ואבן או שום דבר מה שיש בעולם הגשמי כי בדבר ה' שמים נעשו. וכח הפועל בנפעל. ומהיכן נברא הדיבור כי הלוא אנו רואים שאין הדיבור קדמון. כי נברא מן הקול כי הקול ממשיך הדיבור. והדיבור נחלק לה' חלקים ה' מוצאות הפה והקול נמשך ג"כ מן ה' כנפי ריאה. אף על פי שיש בריאה הוורדא לבד כנפי הריאה יש בפה גם כן עוד מוצא אחד פירוש דהיינו שבכל הה' מוצאות יש בהם א' מתחילה. שהוא חכמה בראש אבל הוא נעלם. כי אלף הוא אותיות פל"א. וזהו פירוש הפסוק בראשי"ת. כי העולם נברא בדיבור. והדיבור מן הקול והקול מן המחשבה. וזהו בראשי"ת וגו' כ"ב אתון שברא בהם השמים. וכ"ב אתון שברא בהם הארץ. והוי הדיבור כמו המלך שמצוה לעבדיו לעשות שום דבר והם עושים. והעבדים הם עם המלכות אחדות. כי מפני מה הוא מלך והלוא הוא כמו הם אלא שהם נמנו לו למלך עליהם נמצא הוי אצלם המלכות נמצא כשרואים שום דבר מקשר את עצמו לדיבור שיש בתוכו ומן הדיבור עוד יותר ויותר לרום המעלות וכתוב שמש ומגן ה' אלהים כי אלהים גימטריא הטב"ע והוא כמו שמש בנרתיקה כי שם הוי"ה באלהי"ם ר"ל בטבע נמצא כשאדם מדבק עצמו מכל הגשמות אל הרוחניות שבתוכו הוא מקשר את עצמו תמיד לשם הוי"ה. וזהו הנסתרות ר"ל כשאני מקשר את עצמי לאהבה ולירא' כי זה נקרא חכמה ובינה. כי בחכמה הנקרא ראשית חכמ' יראת ה' יכול להעלות לה' דהיינו שם הוי"ה אלהי"נו היינו הטבע גשמיות הדבר. והנגלות דהיינו ו"ה תורה ומצות הוא עושה פעולה להיפך. שיביא השפע מלמעלה למטה. וזהו לנו ולבנינו.

או"ת סקנ"ח

קלה

כִּי הנה ידוע כי עבודת הבורא ית' המוטל על האדם הנה הוא בכ' אופנים באהבה וביראה והנה מצינו גם במלאכים ב' מדות הללו שנאמר והחיות רצוא ושוב, כמו

שפי' רש"י ז"ל רצוא שהם רצים להתקרב ולראות את השכינה אשר למעלה מראשיהם ומחמת היראה הם שבים ומתחבאים ויש לומר כי רצוא ושוב רומזים אל ב' מדות אהב' וירא' כי מלת רצוא הוא אהבה ושו"ב הוא ירא' ובו"ש ממנו והיוצא מזה שצריך האדם לעבוד עבודת הבורא בשלימות דהיינו ביראה ואהבה והנה תחילת עבודתו צריך להמשיך על עצמו יראת הבורא ית' שהיא יראת הרוממות ולא יראת העונש כי זו יראת חיצונית רק שזאת היראה האמיתית אינה באה אל האדם בנקל כי אם אחר טורח גדול והתאמצות והתקשרות גדול' בתמידות במחשבתו אל הבורא ית' בלי הפסק רגע וזוה יזכה להיכנס בהשער הראשון שהוא היראה כמ"ש זה השער לה' וגו' ונאמר בזאת יבוא אהרן וידוע שהיא מדת ירא' והיא נקראת ראשית. כמ"ש ראשית חכמ' יראת ה' גם נקראת מפתחות החיצוניות כידוע. וזאת המדה להשיג ולכנס אל השער ההוא צריך טירחא ויגיעה גדול'. אבל כאשר כבר השיג האדם ירא' הרוממות בנקל יוכל להשיג מדת האהב' כי אהב' נקראת מפתחות הפנימיות.

או"ת סקפ"ד

קלו

ונחזור לד' צמצומים הנזכרים. או ראה שהיא בחינת חכמה. וחכמה נקראת עיני העדה. והיא נקראת ראשית חכמה יראת ה'. ירא"ה אותיות ראי"ה. ע"כ במשה כתיב ויר"א ראשית לו. הגם שמשה זכה לבינה לבד אעפ"כ היא נקראת אספקלריא דנהרא. והראה לו ממנה בחינת ראשית. ואח"כ ויספר"ה שהיא בינה עלמא דחירות. מונה מספ"ר. ולעתיד לבוא כתיב או תעבורנה הצאן ע"י מונ"ה. דהיינו הבינה שיצאו לחירות. ואח"כ אל' שהבינה קאי על חק הנזכר. וגם חקרה מדת יעקב נקרא חק"ר. וגם הוא מחכמה נפיק. לפי שהיא מדת התחברות. ואינו יכול להיות בלא חכמה. המתברת דברים המתנגדים לפי שנקרא אי"ן וכתוב אי"ן חק"ר. וכן ג"כ נקרא עי"ן שחכמים נק' עיני העדה, וכתוב עי"ן יעקב.

או"ת ס"ד וכ"ה בשינוי לשון קצת בלקו"א סקס"ד

קלז

לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. ע"ד המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר. כי יש ב' מיני נתינה הא' העשיר שנותן לחבירו מתנה. וא' שנותן לעני. וההפרש שביניהם הוא זה העשיר אין לו בוש' לקבל המתנ'. אבל העני יש לו בוש' לקבל המתנה. אך כדי שלא יתבייש העני. אם העשיר עוש' עצמו כאלו אין לו כי אם זה שנותן לו. אין זה בוש' וזהו המכס' שמים בעבים. דאיתא בר"מ חייט שלקח (חתוכות) שלימה וחותרך לחתיכות קטנות מי שאינו אומן אומר שהוא מקלקל. אך מי שמבין שזה החתיכ' על בית יד. או על דבר אחר. הוא מכיר ויודע הכל. נמצא כשרוצ' לתפור צריך ג"כ אומן. כך קודם הבריא' היה הוא לבדו ית'. ואח"כ ברא את העולמות כדי שיכירו גדלו. ולא ניכר שוע לפני דל. קודם הדלות לא היתה ניכרת האדנות

והוצרך להיות שבירה. כדי שיוכר האור והכל נברא מהחכמה ה' בחכמה יסד ארץ ממילא ג"כ אם אני רוצה להעלות בחכמה ראשית חכמה יראת ה'. וכשבא לו לאדם מחשבת חול. צריך להביא א"ע למדת יראה שהיא בושה שיבוש לפני הקב"ה. כי הלא הוא ית' שוכן בכאן ואני רק חושב בדברי שטות. ובהגיעו למדת יראה מחשב א"ע לאי"ן ואי"ן הוא מהחכמ' ובחכמה אתברירו.

או"ת ט"א וכ"ה בלקו"א סכ"ז

קלה

החכם עיניו בראשו. פירוש כל מה שהוא רואה בעיניו הוא מסתכל בראשו. פי' בשרשו כי כל דבר מה שיש בעולם הכל יש להם שורש בעולם העליון כנודע. נמצא מזה ההסתכלות עליהם הוא מקשר ומיחד הבורא ית' עליו והוא בבורא ית' להורות כי מלא כל הארץ כבודו רב ושליט שרשא דכל עלמין. וזהו ראשית חכמ' יראת ה' יראה מכל בושה. להעלות מכל המדות והתנועות' להשי"ת כנוכר. בגין דאיהו רב ושליט ואם לאו ח"ו הוא נרגן מפריד אלוף. אלופו של עולם. וגם כל התנועות צריך שיהיה עושה אותם בירא' ובבושה כי הוא עושה ממש בכחו יתברך מחשבה מעולם המחשבה. הדיבור מעולם הדיבור. כי בצלם אלהים נעש' לכן צריך שיהיה לו יראה ובוש' שהוא מעורר את העולם העליון ממש כנוכר.

או"ת טשי"ח

קלט

לא תירא לבייתה משלג אי"ק בכ"ר גל"ש וכו'. והנה בכ"ר הוא שני לאי"ק ונקרא בכ"ר לשון ראשון. על שם ראשית חכמה שהוא ראשון במספר והראשון שבכולם אינו בכלל מספר כידוע לכך הב' נקרא בכ"ר. ועל כן הם אותיות שניות ביחידות ובעשירות ובמאות שהוא משנה למלך המחבר המלך והעם. כי לפני הב' היא א'. מלך שאין לו תפיסה. כי לפני א' מה אתה סופר. ואחר אותיו' בכ"ר הם אותיו' גל"ש שהוא שג"ל נוקבא והבן.

או"ת טשל"ה

קמ

וקוי ה' יחליפו כח וגו' ירצו ולא ייגעו וגו'. דאיתא בספר יצירה אין למעלה מעונג ואין למטה מנגע ואפשר לומר כי עונג הוא עולם התענוג וההשגה נקרא גם הוא עולם התענוג שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שיש למדה זו בושה גדולה נגד מה שלמעלה ממנו הוא קרוב יותר למלכות מאוד ומגודל התענוג אינו מרגיש התענוג למשל השר העומד לפני המלך תמיד מגודל הבושה והתענוג אינו משיג כבודו כלל וזהו סייג לחכמה שתיקה כי חכם אינו מדבר לפני מי שהוא גדול ממנו ואדם עומד תמיד לפני המלך מלכו של עולם ולכך אינו ראוי לדבר לפניו וזהו אי"ן למעלה

מעונג כלומר אי"ן הוא למעלה מן העונג. ואי"ן למטה וכו' כי הקב"ה הוא סובל כל עלמין וסובב כל עלמין והוא בתוך כל עלמין וממלא כל עלמין כי הקב"ה כביכול מצמצם אורו אפילו במדרגיגה הפחותה שבגשמיות נמצא כשתחקור ותבין כל הדברים ישיג עצם כבודו ית' וזהו אי"ן למטה מנגע.

אר"ת שפ"ב וכ"ה בלקו"א סרכד

קמא

מ"ט שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד, איתא בזוהר מה שמו של השער הזה אית"ן פי' על דרך גודע בשערים בעלה כל חד כפום שיעורין דיליה ויש ז' מדות חצבה עמודיה שבעה אהבה ויראה והתפארות ונצח והוד ויסוד ומלכות וכל אחד כלול מכולם למשל כשאוהב את אחד שונא את שונאיו וזהו יראה ומפאר אותו ומנצח את שונאיו ומקושר לו וסיום הדבר נקרא מלכות מדרגיגה התחתונה ועיקר המדות הם ה' כי התקשרות באה מכת המדות הנזכרים שמקושר לאהבה וליראה ואלו החמש הם כלולים מעשר כנוצר אלו שבע הנזכרים וג' עליונות למשל אהבת הקב"ה ממה היא באה כשאני יודע אני אוהב אותו ומוזה אני יודע שאני מביין שיש בורא יתברך ומוזה אני מביין צמצום את מהשבתי שלא לחשוב בשום דבר אך בזה וזה המדה נקראת אי"ן שדוחה מחשבות אחרות וזהו מדת החכמה וכתוב ראשית חכמה וכשנקרא ראשית עדיין אינו אחדות שהרי ראשון הוא מלשון מספר כי אח"ד הוא לשון אחדות מסתמא יש מדרגיגה שהוא אי"ן וכנגדו הוי זה י"ש וזהו חמשים שערי בינה שכולם הם שער לעבודת הקב"ה ושער אי"תן לא נתגלה לו אי"תן נקרא מדת אי"ן והצירוף הוא אי"ן ת' לשון זהו הת"עונג לא נתגלה לו כי הוא היה תמיד דבוק להקב"ה והיה הדבר אצלו תמידיות ולא תענוג מקרי כידוע אבל יתרו שהיה מקודם כומר לעז"ז ואח"כ עבד להקב"ה והיה בא להתענוג כמשל בן המלך שהיה בשביה ואח"כ בא אל המלך יש להמלך תענוג ולכן כתיב ביה אי"תן מושבך וזהו עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלוקים שהעלה כל המדריגות התחתונות אל הקדוש ברוך הוא וזהו פירוש המדרש שבע שבתות תמימות שיהיו בשלימות.

אר"ת סת"ד

קמב

ותרין צדיקים הנזכרים הם תמונת ב' אתוון צ' כפופה ופשוטה הכפופה היא נוקבא שנכפפה לקבל מעלמא דדכורא והיו"ד היינו חכמה כי כשהצדיק רוצה להתפלל ולהמשיך שפע מתחילה משתחוה דהיינו שנכפף קדם עלמא עילאה כתמונת ג' כפופה אך כל עצמו מתלבש ביראה דהיינו חכמה, ראשית חכמה יראת ה' דהיינו שמעלה על לבו וזוכר לפני מי הוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ונופל עליו יראה גדולה אימה ובושה וזהו השראת השכינה דהיינו יראה פנימיות חכמה בגין דאיהו רב ושליט ונופל עליו כ"כ יראה עד שיהיה בטל ממציאות נגד המלך ונכנס לשער

אי"ן שהוא חכמה יו"ד ובוה מקשר היו"ד עם הנו"ן ונעשה צדיק כפופה אך עדיין הוא בחכמה תתאה דהיינו יראה ועי"ז מוסיף תענוג להשי"ת וזהו עצם השעשועים שבשבילים נברא העולם כמו האב שיש לו תענוג כשהבן מבקש ממנו דבר והוא נותן לו וזהו בראשי"ת יר"א בוש"ת והכל אחד התרגום יונתן והמדרש הנזכר והצדיק כיון שנכנס אל אי"ן כנזכר אזי מקשר את עצמו לחכמה עילאה בזה כי כיון שהוא עצמו אי"ן והאי"ן אינו מתאווה לשום דבר.

אר"ת סתכ"ד וכ"ה בלקו"א סצ"א

קמג

היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו רבי אליעזר אומר יש להם על מה שיסמוכו שנאמר כי יפליא ב' פעמים אחד לאיסור ואחד להיתר, קב"ה סתים וגליא ואורייתא וקב"ה כולא חד וגם היא סתים וגליא הנסתרות לה' וגוי' והנגלות לנו וגוי' ופירש בזהר והנגלות קול ודיבור נגלות לכל וקשה למה לא נאמר בהנסתרות י"ה כמו בזה"נגלות ו"ה אך באמת מחשבה שהיא ה' עילאה מושגת היא לאדם עצמו ולאחרים אינה מושגת אבל קדמות השכל אינה מושג לאדם ע"כ לא כתיב גבי נסתרות רק ה' שהוא לה' אלקינו ובאמת נקודת פת"ת שתחת הה' של ה"נסתרות היא נקודת החכמה כי קמץ" מורה לשון סתימה ע"ד וקמץ הכהן קמץ" מדריגה ידוע הכהן הוא הכהן הגדול מאחיו והוא תילוף הבכור שהיתה עבודה בבכורות על דרך קדש לי כל בכור שמרמו לחכמה ראשית חכמה ראשית כל בכורי וחכמה אינה מגולה רק מהנקודה ולמטה מפתח"א דכליל שית הוא פת"ת כי הוא ו' ונדר הוא בלב כי בלא כוונה אין הנדר חל כי האדם בשבועה ונדר"ר הוא נ' ד"ר כי נ' מתפשט בדירין הם אותיות ובמקום אחר הצירוף הוא נר"ד כי שיבולת הוא שיבולת הזקן זה שקנה חכמה ועל כן החכם מתיר הנדר משום דאישה יקימנו ואישה יפירנו וזהו היתר נדרים פורחין באויר דהיינו שאין להם התגלות בתורה ורבי אליעזר אומר יש להם התגלות בתורה ואמר כי יפליא ב' פעמים על דרך ואא"לפך חכמה פל"א הראשון הוא נקודת קמץ" והוא לאסור ופל"א הב' הוא נקודת פת"ת והיא היתר ומזה ראייה שהחכם מתיר את הנדר.

אר"ת סתל"ג

קמד

בית שמאי אומרים שברא מאור האש ובית הלל אומרים בורא מאורי האש דכמה נהורין וכו' כל דבר יכול לידע מאיזה שורש הוא על ידי החוש שהוא מרגיש אותו על דרך משל האור מרגיש אותו ע"י חוש הראות, והראי"ה אותיות ירא"ה ראשית חכמה יראת ה' חכמים נקראים עיני העדה והחכמה נקרא חומר הראשון לובש צורה ומפשיט דהיינו ע"ד שבע יפול צדיק וקם כשיפול לצדיק אחת מז' מחשבות מקדמות השכל הוא מדבק את עצמו ויפשוט אותה מחשבה וזהו ה' צדיק יבחן אשה

מזרעת תחילה יולדת זכר הטעם בזה שהזכרות שבסוף גובר וישראל נקראים בנים ע"ד קודש ישראל לה' ראשית קדש לי כל בכור ישראל יש להם עלייה במחשבה ואומות העולם נקראים בנו"ת על דרך בנו"ת ירושלים והבנות יונו שאין להם עיקר ירושה רק מזון וזהו אור זרוע לצדיק שהוא אינו יכול לעשות פעולה הבהורה כי אם ע"י חכמה ואין לך דבר שאין בו חכמה בחכמה אתברירו ה' בחכמה יסד ארץ פי' הקב"ה בחכמה ועי"כ שורה בארציות ובחכמה עצמה אין בה גוון רק כשהיא מלובשת בכלים או נראה הגוונים על הכלים על כן דעת בית שמאי דהא נהורא ובית הלל סברי כיון שהוא בכלי ובו יש כבר גוונים והבן זה מאוד.

או"ת סתל"ד

כ"ק אדמו"ר הזקן

קמה

ביאור הדבר הוא הדנה כתיב ראשית חכמה והיינו בחי' חכמה עלאה שנק' ראשית. כי ח"ת נק' סופא דכל דרגין כנודע שהיא בחי' מל' וח"ע נק' ראשית. והנה ראשית בתי"ו מורה על לשון נקבה. כי ראש הוא לשון דכר. וראשית הוא לשון נוקבא. והיינו כי החכמה היא בחי' מקבל שמקבלת מבחי' ראש. וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שנמשכת מבחי' אין דהיינו שלא בדרך השתלשלות עילה ועלול רק כמו בחי' יש מאין. כי בחי' האין שממנו תמצא החכמה הוא למעלה ממדרגת החכמה והוא כמו עד"מ באדם כשנופל לו איזה המצאה וסברא חדשה אזי מתמלא תענוג. מזה אנו רואים שבחי' תענוג הוא למעלה מבחי' חכמה. דהיינו שהוא מקור החכמה ולכן בתחלת התחדשות הסברא יהי' הענג גדול להיות כי רגע זו יצאה ונמשכה החכמה ממקורה התענוג. לכן מאיר בה אור התענוג משא"כ כשמתיישן אח"כ אינו מתענג כ"כ מהסברא שכבר נתרחה ממקורה שהוא התענוג. וכמו"כ למעלה בחי' תענוג העליון הוא מקור החכמה. וזהו בחי' מאין תמצא. מאין הוא בחי' עונג. וזהו שנק' חכמה ראשית שהיא בחי' מקבל מבחי' ראש הוא התענוג עליון שנק' ראש אותיות אשר שהוא לשון אושר ותענוג וכמו באשרי כי אשוני בנות אשרי יושבי כו'.

תו"א יתרו ע, א ואילך

קמו

וביאור הדברים יובן בהקדים לבאר מארו"ל תכלית חכמה תשובה ומע"ט שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא נאמ' כו'. והלומד שלא לעשו' נוח לו אלו נהפכה שלייתו על פניו מפני שהעיקר הוא המעשה והיינו במצוה שא"א לעשות ע"י אחרים אבל במצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים ארו"ל ע"פ וכל הפצים לא ישוו בה אפי' הפצי שמים שכל המצות אינם שוים אפי' לדבר אחד מדברי תורה שיש בחי' מעלה יתירה בדברי תורה על קיום המצות ויש

מעלה יתירה בקיום המצות על דברי תורה, ונבאר עתה בחי' ומעלה שיש בקיום מצות על ד"ת ע"ד מאמר תכלית חכמה כנ"ל. והלומד שלא לעשות כו', והענין כי הנה חכמה היא ראשית ההשתלשלות, ובחי' ההשתלשלות היא כשלשלת מהרבה טבעות אחוזות זו בזו, כך החכמה היא בבחינת ההשתלשלות שממנה נשתלשלו המדות. והחכמה עצמה מלובשת היא בתוכן והמדות מלובשות במחשבה ומחשבה בדבור ומעשה. ועם היות שהחכמה מאין תמצא והיא בחי' מקור ושרש לכל ההשתלשלות עכ"ו בהיותה נק' ראשי' הגלוי הרי יש לה שניה ושלישי' שגם הראשונה נמנית מן המנין למנות אחר' שני' ושלישי' לכן אברהם שהיה מדתו מדת החסד נק' אב"ר מ"ה שהוא בבחי' אבר וכלי להתלבשות בחי' חכמה כח מ"ה שהחכמה עצמה היא המלובשת בתוך המדות ולכן כתיב והחכמה מאין תמצא ולא אין ממש. ומשרבע"ה שהיה בבחי' ונחנו מה דהיינו בבחי' אין ממש אמר כבד פה וכבד לשון אנכי כבד פה לגבי תושבע"פ וכבד לשון בתושב"כ שהיה מדרגת נשמתו למעלה מבחי' התורה דאורייתא מחכמ' נפקת שהיא בבחי' ראשית והתלבשות ואו"ס ב"ה שבה הוא בבחי' ממכ"ע כסדר ההשתלשלות שמתלבש בבחינת עלמין בכל עולם לפי מדרגתו. אבל הארת והמשכת או"ס ב"ה במעש' המצות גשמיות תרומות ומעשרות כו' הוא בבחי' סוכ"ע שלא בדרך הדרגה והשתלשלו' אלא בדרך דילוג. כמ"ש קול דודי דופק כו' מדלג על ההרים כו'. לפי שאין ההארה ההיא מלובשת ממש בדברים גשמיים שבהם נעשים המצות כמו החכמה המלובשת במדות ומדות במחשבה כו'. אלא בחי' הארה בעלמא. והענין הוא כי אם היתה המשכת או"ס שבתוך עלמין רק בדרך התפשטות והתלבשות בבחי' ממכ"ע בסדר ההשתלשלות בדרך עילה ועלול לא היו יכולים הנברא' להיות מאין ליש כלל רק היו בטלים במקורם ושרשן ואפי' התהוות בחי' ח"ע להיות חכים ולא בחכמה ידיעא מ"מ מאחר שנק' בשם חכמה הרי הוא בחי' דבר מה עד שעולה בשם בפ"ע ולא הי' זה אפשר להיות מאו"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כנ"ל רק היתה כלולה במקור' ושרשה כמו התכללו' המדו' בשכל עד"מ שהרי המדות נולדו ונתהוו משכל המולידן ובודאי היו כלולין בשכל תחלה קודם שנולדו ונתהוו בבחי' מדות מורגשות בפ"ע אלא שבעודן כלולים בשכל אין עולות בשם מדות כלל אלא אחר שנולדו ונתגלה להיות מדה בפ"ע. וכך בחי' ח"ע אינה עולה בשם חכמה אלא אחר יציאתה מן ההעלם אל הגילוי ויציאה זו שמההעלם אל הגילוי אינה בבחינת ההשתלשלות אלא החכמה מאין תמצא מבחינת אין ממש דרך מציאה. והיינו מהארת בחי' סוכ"ע ומכ"ש להיות התהוות מאין ליש גשמיות שאין התהוות הגשמיות מן הרוחניו' דרך השתלשלות עו"ע לפי שאין ערוך בין רוחניות לגשמיות כלל. כי מה שנפש הבהמות היא נמשך מבחי' פני שור שבמרכב' והעופות מפני נשר. ונה"ב שבאדם כו' היינו בחי' הנפש היא הרוחניות וחיות אבל גוף הגשמי של אדם ובהמה וחיות ועופות לא נתהוו מרוחניות כלל אלא התהוות הגשמי הוא מהארת בחי' א"ס ב"ה ממש הסוכ"ע שהוא ית' כל יכול וקמיה כחשכה כאורה ורוחניות וגשמיות שוין לפניו משם נמשך הארה והמשכה להיות בחי' יש ודבר בהשתלשלות העולמות עד שמתהוו אפי' יש גשמי מחומריות העוה"ז ואו"ס ב"ה הסוכ"ע מאיר וממשיך חיות לכולם בשוה בבחי' טובב ומקיף עליהם מלמעלה. ולכן נק' הבריאה מאין ליש כי

מאחר שלא היה כדרך השתלשלות דרך עו"ע אלא דרך דלוג הרי אין ההארה ההיא מלובשת ממש בתוך עלמין אלא הארה בעלמא וה"ו יש מאין ממש. ולכן אמרו תכלית חכמה תשובה ומע"ט כו' כי חכמה היא בבחי' השתלשלות בחי' ממכ"ע אלא שהיא נמנית ראשונה שהיא ראשי' ומקור לכולם ומ"מ מאחר שנק' ראשית הוא מן המנין וראוי למנות אחריה שניה ושלישית כו'. משא"כ תשובה ומע"ט היא המשכת אוא"ס ב"ה הסוכ"ע. והגם שאינו בבחי' גדר כל עלמין ואינו נמשך אלא הארה בעלמא בחי' אין ממש מ"מ מאחר שהארתה והמשכת' הוא אוא"ס ב"ה ממש הסוכ"ע הרי היא בבחי' ומדרגת יותר נעלה על המשכת אוא"ס ב"ה הנמשך בבחי' ההשתלשלות דרך עילה ועלול הוא בחי' ממכ"ע. רק לא כל המעשים שוים רק מע"ט דוקא הם דברים שנעשה בהם המצות שהם רצה"ע ב"ה להיות צצית של צמר וקלף של תפלין ובהם מאיר אוא"ס ב"ה הסוכ"ע בגלוי ממש בלי שום הסתר פנים ולבוש. משא"כ שאר כל המעשים אשר לא לה' המה הגם שאוא"ס ב"ה הוא הסוכ"ע ומקיף כל העולמות בהשוואה אחת הוא המהוה היש והעשיה יש מאין מ"מ יש שם לבוש והסתר פנים המכסה ומסתיר אור ה' וקדושתו ונראים ליש ודבר נפרד בפ"ע. משא"כ דברים הנעשים בהם המצות שהם רצונו ית' הרי הם בטלים לאור ה' וקדושתו ואוא"ס מתגלה בהם בלי הסתר פנים ולבוש. הגם שהן מלובשים בדברים גשמיים. הנה מאחר שיש בהם גלוי אוא"ס ב"ה הסוכ"ע ומקיף את כולם בהשוואה אחת הרי כל מה שלמטה מטה במדרגה יותר ובפרט מדרגה התחתונה שבעשיה גשמית יש בה גלוי יותר מהארת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע שזמה נעשה היש כנ"ל.

תו"א מג"צ, א ואילך

קמז

ולכן נאמר במשה והאיש משה ענו מאד לפי שהיה מבחי' חכמה. גם בחי' יראה נמשך מהמות והחכמה כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' וגם בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא שנק' אשה יראת ה'. ולכן העצמות נמשכים מן המוח וענין העצמות הוא שיש בהם חווק גדול וגם הם בחי' עומדים ועמידה היא בחי' ביטול רצון וביטול זה הוא בחווק גדול והיינו מחמת ההתמדה בתקיעת הדעת בחווק בגדולת ה' תמיד ולא שתהא חולפת ועוברת אחר התפלה.

לקו"ת מסות 19, ג

קמח

שהחסד נמשך ונסתעף מבחי' החכמה שהיא ראשית הנאצלי' ולכך הרוצה שיחכי' ידרים וזהו שרש הכהנים דאתו מסטר ימינא דכתי' ראשית עריסותיכם תרימו כו' וכן ראשית הגז שמגיע לכהנים כל בחי' ראשית, מצד ששרשם מקו ימין דאצי' שמצד שהחסד נסתעף מהחכמה לכך נשפע אלי' בחי' ראשית חכמה דאצי' ולכך כל ראשית מגיע לכהנים.

סו"מ תקס"ו ח"א ע' רא ואילך

קמט

אך הצדיק הוא בבור, פי' בחושך ואין לו כח להעלות. לפיכך וירצהו פי' שנתעלה הצדיק למדת חכמה שנקרא רצון ויגלה הסיר כל הקליפות מפני שבא על ידו התגלות אלוקות בעולם ואז יתפרדו כל פועלי און ותרם כראם קרני קרן יו"ד פי' שהמלכות נתעלה. ויחלף שמלותיו, פי' הצירופים נקראו שמלותיו החליף הצירופים שהיו בקליפה ונתעלו ובאו לקדושה. ויאמר יוסף שבע פרות וגו' שבע שנים הנה וגו'. כי מתחלה היו ז' פרות וז' שבלים מפני שהמלכות היה בדל"ת בסוד דינא קשיא לפיכך היה נפרדים והצדיק העלה מעט לבעלה באחדות בסוד דינא רפיא וזה שאמר ז' פרות וז' שבלים אחד הוא לפי שראו שהצדיק נתן עצה זו לפיכך אמר אתה תהיה על ביתי. ויסר פרעה את טבעתו, ונעשה מלך שהמלכות נתעלה על ידי הצדיק. עתה ירא פרעה, פי' פרע"ה הצירופים כשבאו ליראה שהוא ראשית חכמה כי הכל בחכמה איתברירו נתעלו. איש נבון וחכם, פי' הצדיק שיש בו יראת ה' שהוא ראשית חכמה על ידו יתקן הכל. ויוסף הוא השליט על הארץ, פי' שהצדיק הוא מושל ביראת אלהים פי' מפני שיש בו יראת ה' מפני זה הוא מושל ועל ידי היראה בא לחכמה ואז הוא למעלה מן המדות וזה שאמר הכתוב ויוסף הו"א כשהוא במדריגת אי"ן ואינו מושג ונקרא הוא ואז הוא שליט ובמה הוא שליט על הארץ ביראה שנקרא ארץ.

סה"מ הקצרים ע' כב

קנ

אימתי יש יתרון לחכמה מן הסכלות כשהחכם עיניו בראשו עיניו הוא עיונו בראשו וראש התחלת החכ' ומוצאה הוא בחי' אין כמה"כ והחכ' מאין תמצא ובחי' חכמה היא נק' ראשית כמה"כ ראשית חכ' יראת כו' ע"כ היינו רואים שכל מה שאינו בבחי' עיניו בראשו שהוא ניהו בחי' אין כנ"ל אזי הגם שעובד ה' בבחי' חכ' דהיינו שחכמתו ושכלו מסכימים לעבודתו וכ"ש מדותיו המתנהגים ע"פ חכמתו וק"ו ב"ב של ק"ו שמחשבתו ודיבורו ומעשיו המתנהגים ע"פ חכמתו הכל הוא מבחי' כסיל בחושך הולך כנ"ל והחושך יכסה ארץ וכו'.

סה"מ נביאים ע' קפ

כ"ק אדמו"ר האמצעי

קנא

ומעתה יש להבין בשרש התורה שהוא בבחי' ז"א דאצ"י הנהגה לכאורה יש סתירה לזה ממ"ש בזהר בכמה דוכתי דאורי"י מח"ע נפקת והחכמ' למעלה מבחי' המדו' כידוע והתירוץ ידוע דמ"ש מאור ח"ע נפקת היינו שיוצאת משם אבל היא עצמה בבחי' המדו' רק שמקור חוצבה ומקור מוצאה מח"ע ואם אורי"י בח"ע עצמה איך יאמר מח"ע נפקת ובאמת אין זה מובן לכאורה דודאי שהתורה שרשה בבחי' החכמה עצמה שנאמר בה ה' קנני ראשית דרכו ואין ראשית אלא חכמהכמה שכתוב ראשית חכמה

כו' וכתיב ה' בחכמה יסד כו' בחכמה שבתורה ונק' משל הקדמוני וים הקדמוני כידוע אך הנה באמת שרש עצם התורה מחכמתן י"ת העצמי דוקא וכמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' ונק' חכמ' הקדומה שבעצמו' ממש כמשל כח החכמ' העצמי' שבאדם למטה ואמנם ירדה מבחי' העצמו' למטה באצו' ונתלבשה באור אבא דאצו' ונק' תורה דאצו' (ונק' נובלות חש"מ העצמי' כו') ומאצו' לברי'א' בחכמ' דברי'א' וכו' עד התורה הנגלית לנו בפנימי' חכמה דו"א דעשי' כו' כידוע דהנה שרש התורה בבחי' עה"ח שלמעלה מעה"ד טו"ר כמ"ש עץ חיים היא כו' והמדו' דתורה באו בבחי' הבדלה בין טו"ר כמ"ש עץ חיים היא כו' והמדו' דתורה באו בבחי' הבדלה בין טו"ר כמ"ש להבדיל כו'.

אמר' בינה עז, ד

קנב

וזהו מגיד מראשית אחרית פי' מגיד ל' המשכ' מההעלם לגלוי והחכמ' הגם שמאין תמצא ליש מ"מ נק' ראשית כמ"ש ראשית חכמה לפי שבה ראשית הגלוי אור דא"ס שבהעלם אור הכתר כידוע והוא הנק' מקור הראשון להאיר ולהמשיך אור ושפע עד בחי' המל' שנק' אחרית סופא דכולא וא"כ לא תעל' המל' יותר ממקור הראשון שהוא החכמ' שנק'ראשית וז"ש מגיד מראשית אחרית ונק' שרותא וסיומא כו' והיינו בכלל ענין שם מ"ה שמשפיע לבין כנ"ל.

נר מצוה נה, ב

קנג

וזהו שאם אין חכמה אין יראה היינו בע"ס דאו"י מלמעלה למטה החכמה קודם ליראה ובע"ס דאו"ח אם אין יראה שבסוף שהוא המל' אין חכמה שבראש כו' וזהו שכל שיראת חטאו קודמת דוקא לחכמתו חכמתו מתקיימת כו' וכמ"ש ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לעושיהם ולא ללומדיהם כו' וכן תכליתחכמה תשובה ומע"ט כו' וא"כ לכאורה יש להבין בזה דהלא ידוע שנש"י הן בבחי' היושר כמ"ש והאלקים עשה את האדם ישר כו' ואתם קרויים אדם כו' וכידוע וא"כ למה בכנ"י היראה עיקר ותחלה וכמ"ש מה ה' אלקיך שואל ממך כ"א ליראה כו' וכן דוד אמר אחת שאלתי כו' שבת' בבית ה' כו' וכמ"כ ויהי נועם ה' כו' ומעשה ידינו דוקא כוננהו בצדקה תכונני וכתיב בזאת יבא כו' וכה"ג ולכך א' דדוקא כשיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכמ"ש סוף דבר כו' את האלקים ירא כו' כי זה כל האדם דהמעשה עיקר וגם מה שתלמוד גדול אינו אלא מפני שמביא למעשה כידוע כו'.

נר מצוה טז, ב

קנד

ובכל זה יובן הטעם שהחכמה נק' בשם ראי' כמו וירא ראשית לו שהחכמה שנק' ראשית נק' בבחי' ראייה וע"כ החכמים נק' בשם עיני העדה כידוע וכמאמר

איהו חכם הרואה את הנולד שרואה מה שיהיה לעתיד שנעלם מהכל כמו שרואין לאור הנר ממש כל דבר הנעלם מן העין כך החכמה נק' אור שיראה החכם בחכמתו כל הנעלם לפי שבשרשה החכמה מאין תמצא לגלוי אור לראות כל דבר הנעלם ונק' עין השכל שרואה כמו לפני האור בהבהקתו וכך הוא בבחי' חכמה בחי' כח מ"ה שבנשמה שהוא בבחי' ראי' עין השכל לאמיתת אור אלקי כמו שהוא למעלה מן השגת והבנת השכל שנק' בינה וכמאמר אינו דומה שמיעה לראיה כידוע שהשמיעה הוא בבינה והשגה שמרחוק והראיה הוא בחכמה בעין השכל מקרוב כמו שאינו דומה שמיעה לראיה בגשמיות כו' (וכנ"ל בענין השמין שלפי ערך צלילתו כך יראה אור נך בהיר כו') והנה כתיב הן יראת ה' היא חכמה הרי החכמה היא היראה וכן ראשית חכמה יראת ה' כו' דראיה אותיות יראה וכמאמר אם אין חכמה אין יראה כו' ולכאורה מה שייך היראה עם החכמה כו' אך הנה ידוע בזה ור"מ שיש ד' מדריגות דחילו ורחימו רחימו ודחילו הרי יש ב' מיני יראה יראה הקודמת לאהבה ויראה שאחר האהבה והן ב' מדרגות דיראה תתאה ויראה עילאה וב' מיני רחימו באמצע רחימו תתאה שאחר יראה תתאה ורחימו עילאה שקודם ליראה עילאה ויראה עילאה היא העולה על הכל שזהו בחי' יו"ד דחכמה שז"ש הן יראת ה' היא חכמה כח מ"ה בחי' ביטול במציאות ממש וז"ש אם אין חכמה אין יראה ויראה תתאה היא האחרונה מכולן כידוע.

שערי אורה נ, א

קנה

ביאור מארו"ל תכלית חכמה תשובה ומע"ט שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא נאמר כו' והלומד ואינו עושה מוטב לו שתתהפך לו שלייתו על פניו כו' כי לא המדרש עיקר אלא המעשה אך היינו דוקא במצות שא"א לו לעשות' ע"י אחרים אבל במצוה שאפשר לעשות' ע"י אחרים אמרו בהיפך ע"פ וכל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים שכל המצות אינן שוין אפילו לדבר א' מד"ת הרי אנו רואים שיש בחי' ומעלה יתירה בתורה על המצות ויש בחי' ומעלה יתירה בקיום המצות יותר מד"ת וגם מה שאמרו ות"ת כנגד כולם ואעפ"כ מה שנמנו וגמרו דתלמוד גדול אינו אלא מטעם שמביא לידי מעשה וזיל בתר טעמא הרי מזה משמע ג"כ שיש מעלה בזה מה שאין בזה, ותחלה יש להבין בענין מעלה יתירה שבקיום המצות על ד"ת והוא במה שא' ג"כ דתכלית חכמה שבתורה הוא תשובה ומע"ט דוקא וכן הלומד ואינו עושה כו' הרי בחי' תכלית המכוון הפנימי שבחכמה אינו רק תשובה ומע"ט והתורה אינו רק כמו דרך ומבוא לבוא אל תכלית הכוונה הפנימי' כו' והענין הוא בהיות ידוע שהחכמה היא בחי' ראשית כל ההשתלשלות וע"כ נק' החכמה ראשית כמ"ש בראשית ברא ות"י בחוכמתא כו' וכמ"ש כולם בחכמה עשית כו' אך אמרו בראשית נמי מאמר הוא שגם בחי' החכמה בבחי' ההשתלשלות עכ"פ רק שנק' בשם ראשית לכל ההשתלשלות ונק' ראשית הגלוי וכמו שלכל ראשית יש למנות אחריו שנית ושלישית הרי גם הראשית מן המנין מאחר שמונין אחריו שנית ואם אין הראשית מן המנין לא יתכן לקרות שנית כידוע.

שערי אורה נד, א

קנו

דהנה כתיב והחכמה מאין תמצא שהחכמה היא בחי' ראשית הגילוי בהשתלשלו' וכמ"ש ראשית חכמה כו' והיינו מפני שהחכמה נק' כח מ"ה כו' והוא היו"ד דשם הוי' כמארו"ל ביו"ד גברא העוה"ב פי' בחכמ"ה גברא העוה"ב שהוא בחי' בינה והשגה באלקו' להיו' נהנין מזיו כו' ונק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש כו' והיינו מאין ליש.

תו"ח בראשית תמוג, ב

קנד

כתיב ראשית חכמה יראת ה' כו'. וכתוב הן יראת ה' היא חכמה. ולכאורה שני פסוקים אלו סותרים וא"ז דמ"ש ראשית חכמה כו' הרי יראה קודמת לחכמה וכמאמר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת. ומ"ש הן יראת ה' היא חכמה הרי החכמה קודמת ליראה וכמו שאמרו דאם אין חכמה אין יראה וכן להיפך אם אין יראה אין חכמה כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' וא"כ באיזה יקדים. אלא צריך לומר דהחכמה והיראה אחת היא ממש וכמ"ש יראת ה' היא חכמה וכן מ"ש ראשית חכמה יראת ה' היינו שיראת ה' ראשית בפתח החכמה כו' ומ"ש כל שיראת חטאו קודמת קודמת ממש היינו יראת חטא דוקא. דאית יראה ואית יראתו והיינו יראה תתאה שנק' יראת חטא ויראה עלאה שנק' יראת ה' או יראת אלקים כידוע. ויראת חטא ודאי קודמת ליראה עלאה שהיא החכמה כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה כנ"ל דחכמה ויראה אחת היא ממש שז"ש אם אין יראה אין חכמה ואם אין חכמה אין יראה. וכשיראת חטא קודמת לחכמתו היינו שקודמת ליראת ה' שהיא החכמ'. ונמצא כללות ענין שלימות העבודה התמה בדרכי ה' כולל כמ"ש (במ"ש?) ראשית חכמה כו' אך שא"א להגיע לזה כ"א ע"י יראת חטא קודם שע"ז דוקא חכמתו ויראתו מתקיימת ואם לאו אינה מתקיימת רק לפי שעה לבד וד"ל. ויש להבין דהלא אמר סוף דבר כו' אל האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם הרי נק' יראת אלקים סוף דבר ובאמת יראת אלקים נק' ראשית כמ"ש ראשית חכמה כו'. וצריך לחלק בין יראת אלקים ליראת ה' דיראת אלקים היינו יראת חטא שסר מרע. ואינו כן דיראת חטא נק' סר מרע לבד ויראת אלקים למעלה מזה שהוא יעקר יסוד למעשה הטוב לשמור המצות מצד יראת אלקים ונק' עובד מיראה בקבלת עומ"ש כידוע. אלא ענין יראת חטא הוא עיקר יסוד התשובה שקודמת ליראת אלקים ויראת ה' דחכמה והוא הנק' תשובה תתאה ששב בפ"מ עד שהוא סר מרע בפ"מ לגמרי כי ירא למרוד ולפרוק עול מ,ש וגם שעדיין אינו בכלל ירא אלקים בקבלת עול מ"ש שלימה נק' בשם ירא חטא עכ"פ שירא לעשות החטא ועון בפ"מ כמו שנשמר בגזל ואונאה ועול כמו"מ ומעושי דלים ונושא ונותן ביגיע כפיו באמונה ונשמע מכל דבר רע שבזנות גם בהרהור לבד דהיינו שאינו מביא עצמו לידי הרהור כלל. שעיקר ההיפך מיראת חטא הוא רק בחי' פריקת עול שלבו ודעתו קלה ואינו חושש ומרגיש כעון שדש בעקביו מצד שאינו מרגישו לעון וחטא כלל כך אינו מרגיש גם שידוע שזהו עון וחטא כהרהור זנות שכל המביא עצמו

לידי הרהור אין מכניסים אותו ונק' נידוי כידוע. ועכ"ז מביא עצמו לידי הרהור במזיד דוקא דכרשע יחשב שלא נק' רשע רק כשאינו עושה תשובה בפ"מ והוא שאינו מדחה זה ההרהור הרע ממחשבתו כלל אדרבא יוסיף להמשיך לבו לזה ולהעמיק בו עד שיבא לכלל תאוה רעה ויבא לידי טומאת קרי בלילה וכה"ג בכל יצא מחשבות אדם לרע כי יצר לב האדם רע מנעוריו רק רע ולא טוב כלל כו' וע"ז הוסד כל עיקר ענין תיקון חצות בבכיה בדמעות על פריקת עול דוקא שהוא מקור כל הסתעפות רע במחשבה עד שבא לפ"מ כמ"ש אוילים מדרך פשעם כו' פשעים אלו המרדים כו' (כמשי"ת בפנים). ובחלוקה זו דיראת חטא שפחד אלקים לנגד עיניו להכניע לבו הקשה כאבן עד שיפחד מעשות הרע בעיני ה' בפ"מ עכ"פ יש הרבה כתות חלוקות. הא' אותן שיריאים מן מעשה החטא וגם לחשוב ולהרהר בו אבל כבר מושקע בדבר ההוא עד שלבו תמיד נמשך אח"ז וגם שתמיד מדחהו חוזר ונופל לבוה כו' ואיננו שב בתשובה שלימה כי חוזר לקלקולו תמיד כידוע לכל מי שאינו מטעה א"ע ואינו מחפה באהבתו א"ע לשות בלבו הקטנה בדבר או לעשות שקר בנפשו כאילו אינו עושה רע גמור ואע"פ שחוזר וניעור בהתעוררות תשובה אבל אינו מתקיים בה זה לא נק' יראת חטא ולא בע"ת אמיתי. ומ"מ באותה שעה ששב ומתחרט ומדחה הרע שבמחשבתו לגמרי נק' תשובה ויראת חטא ויעלה לרצון לפני ה' באותה שעה באשר הוא שם כי כל לבבות דורש ה' לשעתו ורחמנא לבא בעי כו'. והכת הב' אותן שעדיין לא נשקעו בעומק תאות שרירות לבם ובקל יטה לבו לבלתי יומשך כלל לדבר רע ולבו ברשותו תמיד זהו שיש בו יראת חטא באמת לפי שלא נשרש בו עדיין קלות ופריקות עול ולבו נכנע בקל ליפחד לעשות ולחשוב כל רע ולא ירצה להתמשך בדבר השנאוי ותעב בעיני ה' גם שאין בו יראת אלקים בקבלת עול מלכות שמים באמת מ"מ יצא מכלל פריקת עול ונק' סור מרע וירא חטא והוא קרוב לתשובה שלימה שנק' תשובה עילאה שהוא השב אל ה' באמת בכל לבו ונפשו ממש שזהו יראת ה' היא חכמה בחי' כח מ"מ שבנפשו כו' כנ"ל וזהו כל שיראת חטא קודמת כו' כנ"ל ואע"פ שימצאו הרבה בכת זו שלעתיים יש בהן פריקות עול כמו בהוללות וליצנות וכה"ג במדות רעות שבין איש לרעהו בקנאה ושנאה וכעס וגיאאות והתנשאות ואכזריות וכה"ג אין זה שייך לענין פר"ע דהרהורים רעים וחטאים כלל שזהו רק מפני שטבעו הוא רע לבריות וכה"ג בהוללות וליצנות ודברים בטלים מצד טבעו במרה הלבנה אבל לא מצד איוה מרד ופר"ע באלקים חיים רק שע"י הוללות כו' יבוא ממילא לפר"ע כמ"ש לא יתיצבו הוללתי כו'. וכן בדברים בטלים שברבויים תפר ירא' אלקים כמדבר בהרחבת פיו ולשונו תהלך בארץ שזהו רק מצד מיעוט הרגש' עול מלכות שמים בלבו ואין יראת אלקים על פניו וגם מצד ריבוי הדבור יפתח בחי' ההעלם שברע הגנוז מאד בנפשו שנק' עומק רע כידוע וזהו לעומת סט' דקדוש' שהוא מצד הדבור בד"ת כידוע וד"ל. (וע"כ מצד רבוי הדב"ט יבוא סיבת המחשבה זרה בתפלה גם שאין רצונו וחשקו בהם כלל וכן מצד ריבוי המ"ז יבא סיבת רבוי הדב"ט דהכל א' כמ"ש במ"א). והכת הג' אותן שמצד יראת אלקים שבקרבם בקבלת עומ"ש בתפלה ותורה ביגיעת הנפש עד שנכנס בלבם בעומק. מזה נשאר רושם קבוע בלב כל היום גם בלכתו בשוק ובטרדתו בעסקים לא יחשך אורו ימנע מהטות לבו ומחשבתו לשום דבר רע וזהו הנק' ירא

אלקים וכמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא כו' כי זה כל האדם וכמ"ש ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה כו' וכן מעשה הטוב גם בשמחה של מצוה אינו בא רק מצד יראת אלקים אע"פ שעובד מאהבה כמ"ש אשרי איש ירא כו' במצותיו חפץ מאד. ומיראת אלקים זאת יבא ליראת ה' שהיא החכמה בחי' ביטול בפנימית הלב ומוח מקרב ולב עמוק מצד גילוי אור ה' בנפשו בבחי' כח מ"ה שבנפשו כידוע וזהו אם אין יראה אין חכמה כנ"ל אבל מירא' חטא שקודמת עי"ו חכמתו מתקיימת לנצח כנ"ל וד"ל. והכת הדי' אותן שאינן מוצא' יר"ת (?) לא ברור הר"ת הקודמים אולי- לפי התוכן- יר"ש) בעצמם לפי ערך יראת אלקים שבקרבם ע"י עבודת בתפלה ותורה ומע"ט וזה בא מב' סיבות הא' מצד מיעוט היגיעה בלב ומוח מידי יום ויום בקביעות בתפלה ותורה שלא נשרש עדיין יראת ה' ויראת אלקים בעומק הלב כ"כ רק בדרך מעבר בלב דהיינו בדמיון מוטעה בעצמו - בל"א גינארט בייא זיך). והב' גם שיגיעו מגיע בקרב לבו ומוחו בהשרשה טובה ועמוקה (בל"א גאנץ טיף אין הארצין אריין כו') אך מסיבת טרדת עומק לבו ודעתו בפרנסה ועסקי הזמן שמבלבלים ועוקרים מעט מעט השרשה זאת עד שישאר כמו ריקם מכל יראת אלקים ויראת ה' הנ"ל ויפול בלבו עוד יותר עד שנעשה כדומם כו' כידוע בכלל ליודעים. וזהו סיבת הנפילה לרוב ההמון כגדול קטן שע"ז אמ' יחוגו וינעו כו' וכל חכמתם תבלע כו'. וע"ז הוסד יסוד ענין תיקון חצות שהשכינה בגלות כו' שבפרט היינו בכל ניצוץ האלקי שמובלע ומוסתר ונחש?? אורו ע"י עומק בלבול העסקים שבאין מתוך דוחק ולחץ מכל צד עד שניווזו ממקומו ומדרגתו בירידה אחר ירידה בפנימיות הלב ובחיצוני' שנק' יראת אלקים ויראת ה' כנ"ל וד"ל. והנה העצה היעוצה לזה הוא שלא יהיה לבו ודעתו נסוג אחור כלל גם בעסקו במו"מ באופן שלא יפול בסבת זה כלל. ואין זה רק באופן שהיה על ה' מבטחו בעסקו במו"מ ולא יחשב עצמו שמידו יבא לו הברכה והריוח. ויש להקדים לזה ענין כללי בשרש ענין הפרנסה המבואר במ"א ע"פ אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. ויש להבין עיקר ענין הפרש בין עושר לכבוד דלכאורה שתי אלו ענין א' הוא דבעושר יש כבוד וגדולה ממילא ולמה חלקם לשתיים כו'. אך הנה ארז"ל מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה כו' וע"ד הפשוט עצה זאת נכונה היא עפ"י דרכי הטבע והוא בהיות שהכסף מועט ואינו מספיק עפ"י הטבע כלל שריוח בו כ"כ כדי הצריך לפרנסתו לסך מסויים כמו ממעות סך מאה ירויה עד אלף ויותר. אך כאשר ירבה בסחורה ירויה בכל סחורה וסחורה כמה פעמים בשנה ברוב המסחור כאשר משתדל בו בריבוי העסקים עד שיגיע לקיבוץ הסך הנצרך לו לפרנסתו. ואמנם יש כאן ב' דברים א' הריבוי בסחורה לקנות' הרבה ביותר מכפי מעותיו בכפלי כפלים וברבוי עסקים פרטיים וברוב הטרחה והשתדלות יתירה עד כמה וכמה פעמים יחזור וישוב כו' והב' בהתחכמו' עצם המסחור שיקנה בזול ולמכור ביוקר ובמיעוט ההוצא' ובמעט מזומן ורוב הקפה ויסולק במועדו עד שבאמצעית כל הב' עניני' הנ"ל בכי טוב ירויה הרבה שלא לפי הקרן כלל וכלל כידוע. ועצה זו גם שהיא טובה ומתקנת ותצלח ביותר עפ"י הטבע אך לא בכל עתה תצלח שהרי אנו רואים הרבה עושין כן בהשתדלות ויגעה רבה ורוב העסק להרבות בסחורה ואינם מרויחים כלום ולא עוד אלא שיוכלו לבא להפסד גדול עד הקרן ועד בכלל היינו להיות בעי"ה גדול לנושים

רבים שלקח מהם בהקפה כו' והוא מצע מיעוט ההצלחה מאד במסחור שלו ורוב המסחור עושה רוב ההפסד יותר. וא"כ לכאורה עצה זאת מזקת עד הנפש והיה יותר טוב לו לעשות להיפך למעט בסחורה מאד ולא לקנות ביותר מכפי שיש לו ולא יפסיד כ"כ ואם הריוח יהיה מועט זה יותר טוב מרוב ההפסד וכו'. אך הנה באמת יש ב' דרכים בעסק הפרנסה א' בריבוי הסחורה דוקא כנ"ל ותצלית דוקא בזה האופן כי חיי פרנסתו ומוזנותיו הקצובין לו מאת ה' הן ומפרנס לכל כו' במדה ושיעור הצריך לו בכל עניניו הרי הוא נמשך ומתלבש ברוב הסחורה דוקא ובהשתדלות רבה בכל מיני מסחור ביותר מכפי ערך מדתו וקרנו כו' וזולת זה האופן לא יצליח להרויח כפי פרנסתו כלל. והדרך הב' הוא ב' היפך מאופן זה והוא שמוזנותיו הקצובין לו מר"ה מאת ה' הן ומפרנס כו' בא, (פעם ראשונה שיש כזה סימון האם זה סתם טעות??) בהתלבשות במיעוט העסק דוקא והיינו שלא ירבה בסחורה כלל רק כפי קרנו יקנה ויתברך מדי יום במעט הסחורה מעט מעט וכל אשר היה מקבץ ברוב הסחורה ימצא במעט עסק הזה ממש בשוה ואפשר יצליח יותר עפ"י סיבות שונות מן הצד שלא עפ"י דרכי הטבע כלל. וזהו עיקר ענין הברכה שהברכה הרי היא באה במעשה ידי בלתי מוגבלת כלל כמו ויזרע יצחק כו' וימצא מאה כו' וכן עד"ז בפרי תבואות במסחור כמו בדגן ותירוש וכל סחורה שמוליך ומביא ממקום למקום שמן המעט יעשה ריוח הרבה ה"ז כמו מן זריעת הקב שיעשה כמה כורים כו' וזהו וברכך ה' בכל אשר תעשה שהמעשה מועטת והברכה בה מרובה שזה הבא מכת עליון שלמעלה מן הטבע. ואמנם אין זה נק' עושר אלא ברכה שהעושר לא נק' אלא הבא מרוב הסחורה דוקא רק ברכת ה' היא תעשיר שממילא יבוא לכלל עושר רב מצד רוב הברכה וכמו וה' ברך את אברהם כו' שהיה הברכה מרובה ביותר במעשה ידי עד שהיה לו כסף וזהב לרוב ובהמה רבה וכו' וכן ביצחק ויעקב דכתיב ויפרוץ האיש כו'. ואמנם גם העושר מאת ה' הוא בא בודאי אך שבא בהתלבשות ברוב הסחורה דוקא וזהו שאמר מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה דוקא כי בריבוי הסחורה שם מוכן כלי ההצלחה לענין רוב העושר אם מאת ה' יבא ויצא דבר מלכות שיתעשר פ' בעסקיו והוא דוקא עפ"י הטבע ברוב השתלדות בכל מיני מסחור לרוב כנ"ל. ואם אנו רואים שיש מתעשר במיעוט המסחור היינו בהצלחה גדולה במסחור מועט שלא לפי ערך כלל זה יוצא מן הכלל ואמנם יוכל להיות שלא ברוב הסחורה ימצא עושר רב כעושר דיוסף שכל אשר עושה ה' מצליח בידו בבלתי מוגבל כו'. ודרך כלל הן ב' מיני ברכה והצלחה א' ברוב העסק ברוב הסחורה דוקא כמו שא' ירבה בסחורה והב' במיעוט העסק ורוב ההצלחה וברכה ביותר כנ"ל והיינו ב' מיני שפע פרנסה שנמשך מלמעלה. א' הבא ומתלבש בדרכי הטבע ביותר והוא ברוב הסחור' שיצליח ע"י רוב המסחור דוקא ולא בזולת זה כנ"ל. והב' הבא מלמעלה למטה שלא בהתלבשות בדרכי הטבע כ"כ רק במעט עסק יהיה מה שיהיה יתברך ויצליח בו בלי שיעור כו' וד"ל. והנה ב' דרכים הנ"ל באופן שפע הפרנסה והברכה נמשך בכמה מיני אופנים שונים לכל אחד ואחד בשינויים גדולים מדי שנה ושנה כידוע וזהו שאמרו שאין אדם יודע במה משתכר כו' עד שכל יום ויום אדם נידון על חיי פרנסתו אע"פ שמוזנותיו כבר קצובין לו מר"ה כידוע. אך לענין אופן הילוך השפע באיזה דרך בכלל מב' דרכים הנ"ל משתנה מזמן לזמן עפ"י מעשיו

ודרכיו באופן חיי נשמתו בתורה ועבודה כו' כמו בדרך דוגמא אם מעשיו מרובין מחכמתו הרי יותר מקבל עול תו"מ מכפי מדתו בחכמה כח מה שבנפשו ולבו באוי"ר כו' אז פורקין ממנו עול ד"א לפי ערך זה היינו שיומשך לו שפע מזונו בברכה מרובה במיעוט העסק והיגיעה ובמעט מסחור כנ"ל שכל הנותן עליו עול תורה כו' ובהיפוך מי שפורק ממנו עול תורה ועושה מלאכתו קבע ותורתו עראי כו' ואין מעשיו בתו"מ ועבודה שבלב לפי ערך חכמתו ויראתו כלל וכלל כו' אזי נותנים עליו עול ד"א היינו שצריך להרבות בסחורה ומצליח באופן זה דוקא שמתייגע בכל כח עבודתו ובהתחכמות יתירה ברוב מיני תחבולות וגם בריבוי העסקים שבזה ימצא כדי חיי דוקא ולא זולת זה שכאשר ירפה בעבודה ומסחור רב ולא יתחכם בתחבולות כ"כ לא ירויח כלום זהו עול ד"א כידוע. והוא בא לפי ערך מיעוט עול תורה ויראה בעבודה שבלב ומוח בתפלה ותו"מ כו' וזהו הנשקל במד' ושיעור לכל א' כפי מעשיו בכל ר"ה ור"ה ומתחלף ומשתנה מזמן לזמן כנ"ל כמו גם במי שראוי לברכה במעט יבא לכלל היגיעה ועבודה רבה אע"פ שמעשיו מרובין מחכמתו כו' מצד שממעט בגמ"ח ובצדקה ובפיקות מעשה הטובות לרעהו ומכ"ש כאשר יעשה עול במו"מ ויגזול לרעהו ולא יתאמץ לשלם מעות אחרים שבעסקיו במועדו שאיך יבא הברכה במה שאינו שנו כו'. ועוד יבוא זה מצד שממשיך זה ע"ע במה שירצה להתעשר בהון רב ויהיה אין להעשיר כו' וזהו שאמר מה יעשה אדם ויתעשר דוקא הרוצה בזה כו' ירבה בסחורה ממילא יבא לכלל זה שצריך להרבות כו'. וכן להיפך יבא שפע וברכה למי שאינו ראוי לה מצד מיעוט מעשיו בתו"מ כו' אם על ה' ישליך יתנו ולא יחפוץ להתעשר כו' ויאמין בה' שיומין לו ברכה במעט כמו במרובה כו' ועושה צדקה וגמ"ח ויפקח בטובת רעהו כמו בשלו כו' זהו הגורם להמשיך עליו ברכה ביתר מכפי המדה שניתן לו ברה"ע עפ"י הדין וכו' וד"ל. ובכל זה יתורץ הני תרי קראי דסתרי אהדדי כידוע והוא מה שכתוב החכמה תחי' בעליה וכתוב כי לא לחכמים לחם לפי שיש ב' דרכים באופן שפע הפרנסה כנ"ל שהם ב' הפכים ממש שזה שראוי לברכה בלי עסק ויגיעה כ"כ גם חכמתו תעמוד לו עד שתחיה בעליה שימצא שכל טוב במיעוט עסקיו להיות בה כדי פרנסתו בריות וזהו החכמה תחיה בעליה פי' גם בעליה דחכמה שלו שהוא בחי' מזל העליון מה שמצליח אור שפעו להביא ברכה אל ביתו הוא ע"י החכמה (והוא מפני שמעשיו מרובין מחכמתו דוקא בחיי נשמתו דנעוץ תחלתן בסופן דוקא וד"ל) ומ"ש כי לא לחכמים לחם היינו במי שאינו ראוי לברכה כ"א ברוב העסק ולא יועיל לו חכמתו ובתחבולות רק ברוב העסק ביגיע כפיו לבד בלא שכל וחכמה כלל ואדרבה כל מה שיוסיף התחכמות יפסיד וכמ"ש יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך יגיע כפיך לבד אבל צריך להתייגע הרבה ברוב הסחורה והעסק וזהו כי לא לחכמים בלי עסק רב לחם כו' וד"ל. ויש חכמה שתחיה בעליה במיעוט העסק כנ"ל הטעם וד"ל. (ויש לפרש להיפוך דבמי שראוי לברכה בלי עסק רב זהו מה שכתוב כי לא לחכמים לחם שלא יועיל לו שום חכמה כלל והחכמה תפסיד כו' ומה שכתוב החכמה תחיה כו' הוא במי שפרנסתו תלוי' בעסק רב שצריך לזה תחבולות חכמה ותועיל לו חכמתו דוקא שזהו עול ד"א שנותנין עליו מפני מיעוט עול תורה כנ"ל וד"ל).

קנה

הנה ידוע דבראשית הוא בבחי' החכמה דאצי' שנק' ראשית כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' והוא חכמה דתורה שנאמר בה ה' קנני ראשית דרכו שבשביל התורה ברא כו'.

סה"מ בראשית ע' א

קנט

אם אין יראה אין חכמה כו' מדבר בבחי' או"ח מלמטה למעלה דיראה קודמת לחכ' וכמ"ש ראשית חכ' יראת ה' שהוא ראשית וקודם לחכ' כו' והוא יר"ת דבינה בהשגת אלקות שעיי"ז דוקא יבא לבחי' ח"ע מטעם הנ"ל וד"ל.

סה"מ בראשית ע' כט

קס

הפרש שבין תורה למצוה' הנה לפעמים מצינו ששורש המצות גבוה ונעלה במעלה ומדריגה משורש התורה לפי שהמצות הן בבחי' המעשה בפו"מ דווקא דנעוץ תחלתן בסופן דווקא סומ"ע במח"ת כידוע, וכמ"ש דלא המדרש עיקר אלא המעשה וכמ"ש סוף דבר כו' וכמ"ש ומעשה ידינו כוננה עלינו וראי' לזה דגם במצות ת"ת אמרו הלומד ואינו עושה נוח לו כו' כאומר אין לי אלא תורה בלא מע"ט אפי' תורה אין לו והרי אמר ראשית חכ' יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם ולא נאמר ללומדיהם, וגם אעפ"י שנמנו וגמרו דתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה זיל בתר טעמא מפני שמביא לידי מעשה א"כ המעשה עיקר כידוע ומבואר במ"ע וד"ל.

סה"מ במדבר ח"ה א'תרעד

קסא

יידוע בסדר המדריג' במאמר ר' פנחס בן יאיר דפרישות מביאה לידי טהרה וטהרה מביאה [לידי] קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וענוה לידי יראת חטא כו', וצ"ל דהלא יראת חטא היא מלתא זוטרתא ונק' ראשית והתחלה לבד בעבודת ה' כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' ואיך א' שאחר כל מדריג' הגבוהות שעלה מזו לזו עד קדושה וענוה אזי יבוא לידי יראת חטא כו' (ועוד מ"ש דענוה מביאה ליראה הלא עקב ענוה יראת ה' מה שעשתה ענוה עקב לסולית' עשתה יראה עטר"ה לראשה כו' משמע הענוה גדולה מכולן גם מיר"ח שקודם לחכ' כו'). ועוד הרי א' סוף דבר הכל נשמע את אלוקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם הרי היראה נק' סוף דבר וכתוב ראשית חכמה יראת ה' אלא לפי שסוף דבר דיראה נעוץ בתחילתן שהוא הקדושה וענוה כו'.

סה"מ במדבר ח"ה א'תרצז

קסב

והוא כמו שארז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת פי' יראת חטאו שהוא בחי' פנימי' ועצמיות דבחי' ביטול נקודת הרצון הפשוט שקדם לכח מ"ה שבנפשו שמחמתו חכמתו מתקיימת וכמ"ש ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה כו' וכת"י ראשית חכ' יראת ה' שהוא בחי' יראת ה' שלא יוכל לחטוא כלל דהיינו שלא [יוכל] לעבור אפי' על איסור קל של ד"ס כי אימתא דמרי' על פניו להיות סומ"ר בתכלית עד שעריבים עליו ד"ס יותר מיינה ש"ת כמ"ש במ"א ע"פ לבך יהגה אימה אי' סופר כו' שד"ס שרשן יותר גבוה מספר וסיפור דתושב"כ כו' שהוא בא [רק] מצד אימה יתירה שמחמת ביטול העצמות ממש דבחי' יתירה הנ"ל ע"כ מתרחק לנגוע אפי' בהיתר פן יבא לדבר איסור דנעוץ תחב"ס כו' [דוקא] וד"ל (וזהו זהירות ביאדי זרירות וזרירות לפרישות ופרישות [מביא לידי] טהרה וטהרה לקדושה וקדושה לענוה וענוה ליראת חטא הרי יראת חטא גדולה מכולם מטעם הנ"ל וכמו שארז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו כו' אע"ג דלגבי משה שהוא מבחי' חכ' מילתא זוטרתא היא [זהו] מלמעלה למטה כו').

סה"ה דברים ח"ב ע' תצא

קסג

וכמ"ש במ"א שו"ש א"ה עט"ב כו' לפי שנתב"ס דוקא ועיקר השלימות יותר בירידי' עוד לסוף מעשה דוקא כמ"ש (קהלת יב, יג) סוף דבר כו' האלקי' ירא כו' וכת"י (תהלי' קיא, י) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם (ברכות יז, א) ולא ללומדיה' כי לא המדרש עיקר אלא המעשה שהוא בירור האחרון יותר כשבא לידי מעשה בפו"מ בסו"מ וע"ט לברר ולתקן לעה"ד טו"ר לז' מדות דק"נ שמקבלים מפסולת המדות דקדושה שנפלו בשב"כ כידוע.

(יא) וזהו שא' על חכ' דתורה או ראה ויספרה בספ"ר וספור דהיינו יחוד פנימי דחו"ב כנ"ל הכינה וגם חקרה במו"ד באותיות דתושב"כ ותשב"ע"פ. אך אין שלימות בירור זה אלא בסוף מעשה דוקא וז"ש ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכ' וסומ"ר בינה וד"ל. (וכנ"ל דעיקר שלימות דחכ' בראש בראי' עין השכל בחז' הלב כמו ולבי ראה כו' וכמו שיר פשוט ושיר כפול כו' שבהבל קול השיר בפה והיינו למוציאיהם בפה וזהו קול דבור דד"ת וכנגינות וטעמים שנק' שיר פשוט וכפול בפנימי' דחו"ב וכשיר הלויים (אבל קול תורה הוא קולו של משה שבפנימי' אבא כמ"ש במ"א) ושיר המלאכים בחיצוניות דבינה כשיר משולש ומרובע בהתכללות דאו"ר (כמ"ש בפי' בראשית ע"פ ושם אחיו יובל כו') וכן קול תפלה (כמשי"ת).

(יב) וכך יובן כל זה בענין העבודה שבלב ומוח בכינה ורעותא דלבא בתפלה לכל טועם טעם ועונג האלקי בהשגת אלקות ביה"ע ויה"ת בסובב וממלא וכה"ג בכל פרטי ההתבוננות דע"ס דאצילות במאציל כו' בעיון טוב לעמוד על אמיתי' היחוד עליון איך הוא כו' עפ"י הבנת השכל בטוב טעם ודעת לקרב אל

השכל במשלי' מחיות הנפש בגוף או מאותיות הדבור והמח' וכל כחות הנפש כרצון וחכ' ומדות וכה"ג כידוע שמחמת רוב ההסבר דוקא עד שנתפס בכלי מוחו היטב יתענג בנפשו יותר ויוליד בגילוי התפעלות ההתלהבות והדביקות באלקות ברשפי אש התשוקה מורגשת בלב בשר דוקא כמו צמאה לך נפשי כו' לבי ובשרי ירננו אל אל חי וכה"ג שזהו נק' דו"ר שכליים שהן חו"ג דבינה המגול' במדות בלב כו' אע"פ ששם יש אחיזה למדות דנה"ט ששרשם מק"נ בתערובות פסולת כמו להיות בהרגשת עצמו בהתפעלות זו בגסות והתנשאו' הלב או ליפול באהבות זרות אחר זמן מה (כמשי"ת) כי אין לבבו נאמן בנקודת האמת להיות רק לה' לבדו מצד שמרחוק ה' נראה לו בהשגת שכל ובהרגשת לב בשר כו' משא"כ בפנימי' דבינה בעומק המושג למעלה מן ההשגה ובפנימית דחכ' בביטול עצמי כראי' מקרוב שגם באוי"ר הכלול' שם הן בתכלית הבירור שאין שם אחיזה לפסולת דמדות הרעות דנה"ט כלל כנ"ל עכ"ז לאחר הבירור דנה"ט בחו"ב שבמדו' דקדוש' בתכלית מכל סיג ופסולת ושום תערובות זר לא ימצא גם במוח ולב הגשמי ונק' בר לבב כו' כמו בהאר' דחו"ב בהבל לב החיצון דוקא בלבי ובשרי ירננו שהוא קול תפלה ופסד"ז וכה"ג בעומק דחו"ב כנ"ל או יש שלימות יותר בזה הרבה יותר מבחי' הביטול העצמי דחו"ב בחו"ג המכוסים דשם וכ"ש בסוף מעשה בביעור הרע וע"ט בפ"מ באוי"ר למעשה דוקא כל היום אחר התפלה יש בזה הבירור האחרון שלימות יותר כנ"ל במ"ש ויאמר לאדם דוקא הן כו' וכמאמר תכלית חכ' תשובה ומע"ט כו' שהוא תכלית השלימות דמקור הראשון דנש"י שביחוד פנימי דאו"א כידוע לפי שנתב"ס דוקא וזהו ירידת הנשמה בגוף לצורך עלי' יותר משרשה באור זרוע לצ"ע כידוע וד"ל.

תו"ח בראשית מט א"ב

קסד

אד הנה ארו"ל אם אין יראה אין חכמה ואם אין חכ' אין יראה משמע שניהם א' ממש כמ"ש ראשית חכ' יראת ה' הרי היראה קודמת לחכ' וכתוב הן יראת ה' היא חכ' שקדמה דאם אין חכ' כו'. והענין הוא כידוע שיש ב' מדרגות בחכמה ח"ע וח"ת, וכמ"כ ב' מדרגות ביראה יר"ע ויר"ת, ובב' מדרגות א' אם אין יר"ע אין ח"ע ואם אין ח"ע אין יר"ע הכל א', וכן ביר"ת וח"ת אם אין יר"ת אין ח"ת ואם אין ח"ת אין יר"ת כו' (ולא יקשה באיזה יקדים דאם אין יראה איך יגיע לחכ' כו' הענין דבאיזה שיקדים אם ביראה כבר קנה חכ' לפי שאם אין חכ' אין יראה וכן אם אין יראה כו' דהא בהא תליא והכל א').

תו"ח שמות רכד, ד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

קסה

ןן"ש רז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כי בחי' חכמה נק' י' כנודע, והענין כי חכמה היא ראשית ההשתלשלות כדכתיב ראשית חכמה (תלים קי"א י') והתלבשות אוא"ס באבי"ע הוא ע"י החכמה וכמ"ש בלק"א (פ"ב) ע"פ כולם בחכ' עשית (תלים ק"ד כ"ד), והנה מחכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות העולמות אבל החכמה עצמה מאין תמצא שלא כדרך הדרגת ההשתלשלות כי אור א"ס ב"ה מתנשא רבבות מדרגות אין קץ למעלה מבחי' חכמה עילאה, וכידוע בפ"י המאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל שעצמות אור א"ס ב"ה פשוט בתכלית הפשיטות ואינו מגדר בחי' י"ס חכמה ובינה כלל וכמ"ש במ"א, ולזאת להיות התהוות בחי' חכמה הוא ע"י צמצום גדול ועצום וז"ש מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) שהתהוותה בבחי' דילוג המדריגה בחי' יש מאין ולא בחי' השתלשלות עילה ועלול יש מיש שאילו הי' כן לא הי' יכול להיות התהוות בחי' חכמה מאחר שאורו ית' פשוט בתכלית כמו שהוא פשוט ואינו מערך בחי' חכמה שהיא מהות מוגבל ונגדר עכ"פ לומר כי הוא כח מיוחד פרטי, ולכן נקראת החכמה יו"ד על היות התהוותה מאא"ס ב"ה ע"י צמצום עצום עד שמאיר רק כנקודה בעלמא כמו היו"ד עד"מ ומחכמה ואילך מתפשטת ההארה בבחי' השתלשלות עו"ע.

דרך מצותיך ב, א

קסו

אך הענין כי העונג למעלה מהשכל ושורה במקור השכל אך ראשית גילוי העונג הוא בשכל והנה כשמחדש השכלה מחודשת להיות כי זה רגע שנולדה מכח התענוג ומקור השכל לכך יהי' בה העונג מאד משא"כ כשמתיישן. וכמ"כ למעלה בחי' עונג העליון הוא למעלה מהחכמה שהוא נמשך ממקורו עצמות המאציל כמ"ש כי עמך מקור חיים (תלים ל"ו י') והוא מקור התענוגים אך שהוא מבחי' מל' דא"ס בלבד בחי' תחתונה שבמאציל שנעשית עתיק לאצילות כי עצמות המאציל ב"ה מרומם ונשגב גם מבחי' מקור התענוגים רק בחי' מלכות והוא בחי' שמו נעשה עתיק לאצילות ולכן הוא בחי' א"ס ומקור החיים והארה מצומצמת שו"ס גבורה דע"י מתלבשת במו"ס מקור החכמה ומשם בחכמה דאצ"י שבחכמה הוא גילוי תענוג עליון מכל הספ"י כי ראשית חכ' כתיב (תלים קי"א י') ומחכמה נמשך ג"כ להיות התלבשות התענוג בבינה ע"י ל"ב שבילין ונתיבו' ומבינה נמשך לזו"נ ע"י נ' שערים וזו"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (בראשית ב' י') שהיא בחי' מלכות, והוה ענין ל"ב ויאמר אלקים שבפ' בראשית שהם ל"ב צמצומים שעל ידן נמשך התענוג עליון בחכמה ומחכמה למטה כנ"ל.

דרך מצותיך צב, ב

קסז

והנה בבחי' גילוי והתפשטות החיות שממנו ית' שבחי' גילוי זה נק' אור א"ס כנ"ל, הנה שינך לומר שבחי' זו הוא מקור כל התענוגים והוא שרש ומקור לכל ההתהוות כי החכ' נק' עדן והיינו לפי שהחכמה היא ראשית ההשתלשלות כמ"ש ראשית חכמה לכך בה ראשית גילוי התענוג לכך נק' עדן וכנראה בעליל שבהשכיל על דבר חכמה יתענג מרוב כל ומחכמה ואילך משתלשל בחי' התענוג דרך עו"ע עד למטה מטה ומקור דמקור כל התענוגים הוא בחי' גילוי הראשון שממנו ית' הנק' אור א"ס כו' ובבחי' זו הנק' אור א"ס הוא שהי' הצמצום.

דרך מצותיך קלו, א

קסח

בחי' הטוב היינו בלי שום רע וכמ"ש כה"ג בזהר בראשית דף ח' ע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם שכל טוב דא אילנא דחיי דאיהי טוב בלא רע כלל, וזהו ע"ד לית שמאלא בהאי עתיקא, וכמשארו"ל ספ"ג דפסחים ע"פ ביום ההוא יהיה הוי' אחד לא כהעוה"ז העוה"ב בעוה"ז על בשורות טובות הוא אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמועות הרעות כו' אבל לע"ל כולו הטוב המטיב, לפי שלע"ל יהי' גילוי אור הכתר דלית שמאלא כו'.

אוה"ת בראשית ע' 1394

קסט

בשעה שאמר לו הקב"ה על גחונך תלך ירדו מ"ה וקצצו ידיו ורגליו . . ובזח"מ פ' וישלח שהמונע עצמו מלהיות סומך ללומדי תורה שבשביל כן אותן תמכין העליונים נצח והוד שהם עמודין וסמכין דעלמא מתחלשין וגורמין שיחזקו ויאמצו לההוא דלית ליה שוקין ורגלין כו'. וע' בזהר בראשית ד"ח ע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם, עושיהם הם תמכין והם ממשיכים שכל טוב שהוא עין החיים. ויש לפרש כי הנחש מחמת שע"י אכלו מעה"ד נקצצו ידיו ורגליו, א"כ התמכין וסמכין דקדושה ממשיכים עין החיים שהוא שכל טוב.

אוה"ת בראשית ע' תקעח

קע

הצדקה מלבד שהיא אור המשכת חיים העליוני מבחי' עה"ח עוד זאת כי הנה העני המקבל הוא בחי' אילנא דמותא כנ"ל בענין עני חשוב כו' וכשנמשך בו גילוי החיים ע"י צדקה זו הנה פעולתה שגם בחי' עה"ד מתברר ליכלל ולהיות מתייחד עה"ח עם עה"ד, וזהו פ"י כן צדקה פ"י שגם למטה בבחי' עה"ד יתברר להיות כמו עה"ח, וזהו ענין המבואר בזהר בהקדמ' ד"ח רע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם, שכל טוב דא אילנא דחיי והמשכה זו הוא לכל עושיהם דוקא שהוא מעשה הצדקה,

ועמ"ש במ"א בפ"י אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כ"א בזאת יתהלל כו' עד וצדקה בארץ, והענין כי ע"י הצדקה גורמים ג"כ המשכת הח"ע למטה כמ"ש סד"ה ויעש דוד שם כו', והנה כח המשכת הח"ע למטה זהו נמשך מלמעלה מעלה וזהו"ע שכל טוב כו', ובוזה יובן מ"ש פיה פתחה בחכ' ותורת חסד על לשונה ע' בזהר פ' תולדות דקמ"ה סע"א, וזהו ג"כ ענין עשה ווים לעמודים אשר העמודים הם בחי' הצדקה תמכין דאורי"י ולכן הקוים שהם בחי' קול התורה הם לעמודים דוקא כמ"ש לכל עושיהם.

אוה"ת בראשית ע' 1654

קעא

ועפ"י ז י"ל המגיד מראשית אחרית הוא יתן שם טוב ושארית כי ראשית היינו כמ"ש יראת ה' ראשית דעת ראשית חכמה יראת ה' פי' הראשית של החכמה, כי התורה נק' נובלות חכמה, אבל ראשית חכמה זהו פנימית החכמה שהוא ח"ס כמ"ש בלק"ת פ' הברכה בביאור ע"פ תורה צוה ושם הוא יראת ה' כמש"ל אות ב', שיראה עילאה שרשה מגבו' דעתיק שבמו"ס, וזהו מגיד לשון המשכה כמו דנגיד ונפיק מראשית חכמה לבחי' אחרית שהוא מלכות שרש יראה תתאה להיות המשכת היראה למטה, וזהו יפתח ה' לך את אוצרו הטוב פותח את ידיך יודיך ועי"ז הוא יתן שם טוב ושארית היינו בחי' שארית יעקב אשר בקרב עמים רבים שפורן כו' שיתעלו להיות לבחי' פרזונו פרוזות תשב ושארית אותיות ראשית וגם פי' מגיד מראשית אחרית להיות שהוא בחי' גבוה ששם הוא הידיעה מה שצופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת.

אוה"ת שמות ע' תרפג

קעב

וזהו ארוממך הוי', הוי' בחכמה, וארוממך ה' היינו תוס' אור הכתר בחכ' וכמ"ש ע"פ הראני את מראיך ראי' חכ' והראני שימושך מהכתר בחכ' והיינו ע"י המצות כו' ועמ"ש בד"ה תורה צוה, וזהו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם המשכת החיות מאוא"ס כי עמך מק"ח בבחי' אדה"ע . . . וזהו וצדקה תרומם גוי וירם קרן בצדקה תכונני בחי' רגלים ונסב"ת ורגלים תמכין ועמ"ש ע"פ במשענותם זבולון קודם ליששכר, וזהו שכל טוב לכל עושיהם דוקא פי' שכל טוב י"ל למעלה מבחי' נובלות חכ' וכענין כשמן הטוב שבפנימי"י י"ג ת"ד.

אוה"ת שמות ע' א'שצ

קעג

ועוד יובן ענין נו"ה ע"פ מ"ש בוח"א פ' בראשית ד"ח ע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם, שכל טוב, דא אילנא דחיי דאיהו שכל טוב בלא רע כלל, ובמא"א את שין סעיף מם שכל טוב נק' הת"ת כי הוא טוב בלי רע ושכל מצד חו"ב כו' עכ"ל

ויש לפרש כי מחו"ג יש יניקת החיצונים משא"כ יעקב ת"ת היה מטתו שלימה כי מקו האמצעי אין להם יניקה, ועמ"ש בהגהות לד"ה בחדש השלישי בענין שנק' נחלה בלי מצרים, ומ"ש ע"פ ונתתם לי אות אמת, גם יש לפרש שכל טוב זהו מהחזוה דו"א ולמעלה ששם אין שורש יניקה לעה"ד טו"ר כו', והוא למעלה מהפרסא כו' ואפ"ל עוד שכל טוב היינו עצמיות ח"ע שלמעלה מבחי' שערות ונובלות עיין ביאור תורה צוה לנו משה, וזהו הנמשך לכל עושיהם דוקא, שהם נו"ה בחי' המעשה, וכמ"ש במ"א בענין כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, ונק' שרשיו מרובין, בחי' שרש של אילנא דחיי הוא בחי' ועל יובל ישלח שרשיו יובל שער החמישים כתר, ועמ"ש ע"פ הבאים ישרש, ואזי יציין ופרח ישראל לי ראש, בחי' חכמה שכל טוב, ועמ"ש מענין המעשה בד"ה יביאו לבוש מל' ור"פ בראשית בד"ה השמים כסאי גבי והארץ הדום רגלי, ובלק"ת פ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא, והרמ"ז פ"י שכל טוב בחי' והחכמה תחיה, לכל עושיהם אלין תמכא אורייתא כו' אלין דתמכין לון, אית בהו עשייה, ע' בזהר פ' בהר בענין שמיעה לתתא במ' עשייה לעילא בבינה, ולכן הקדימו נעשה לנשמע, וע' בזהר וירא ע"פ ויעש ה' לשרה ועמ"ש מענין שני כוסות א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, וע' באג"ה בד"ה ויעש דוד שם, ובלק"ת פ' חקת בד"ה עלי באר בענין במשענותם, ובוהר מצורע דנ"ג ע"פ ותומכיה מאושר א"ת מאושר אלא מראשו כו' ועמ"ש ססעי' י"ו, ולכן בחי' שכל טוב נמשך לכל עושיהם דוקא נו"ה הנק' מעייני הישועה, וה"ע המים שבכיוור וכנו, הנמשך מבחי' אפיקי מים, ועמ"ש סד"ה מזוזה מימין איך ע"י המעשה נמשך אור התורה.

קיצור. ענין שכל טוב, ת"ת בריח התיכון, או והחכמה תחיה, נמשך לכל עושיהם דוקא ע"ד שמעשיו מרובין מחכמתו, בחי' ועל יובל ישלח שרשיו, ובענין הקדימו נעשה לנשמע וזהו מי הכיור, וע' סד"ה מזוזה מימין.

אוה"ת שמות ע' א'תתקלח

קעד

והנה בש"א ש"ג דכ"ח סע"ב וע"ג פ"י שהכיוור וכנו שהם נו"ה הוא ג"כ כענין שני עמודים יכין ובעוז, והיינו ע"ד מ"ש בוח"א בראשית ד"ח ע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם, שכל טוב דא אילנא דחיי דאיהו שכל טוב בלא רע כלל, ופ"י הרמ"ז שהוא ענין והחכמה תחיה, לכל עושיהם אלין תמכי אורייתא כו' אלין דתמכין לו אית בהון עשייה ועמ"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם, ובד"ה או ישיר ישראל עלי באר בענין במחוקק במשענותם, ועיין בפ' מצורע דנ"ג ע"פ ותומכיה מאושר א"ת מאושר אלא מראשו כו'. והמכוון י"ל ע"ד שנתבאר בד"ה השמים כסאי בענין והארץ הדום רגלי שע"י המעשה וקיום המצות נעשו מוחו ולבו זכים אלף פעמים כו' ועד"ז נאמר במשה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו שעל ידם דוקא נמשך בו אלף אורות כו' ע"ש. גם ע"ד שנתבאר בסד"ה מזוזה מימין כו' שהתורה אור וקיום האור ע"י אויר הוא ההעלאה שע"י המצות כו' ע"ש וזהו שכל טוב לכל עושיהם, כי התורה נק' נובלות חכמה שלמעלה, אכן שכל טוב זהו עצמיות חכמה שלמעלה בחי' מו"ס

וזהו הנמשך לכל עושיהם דוקא כי כח המעשה יפה שעי"ז דוקא נמשך מסוכ"ע וכמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות, וזהו ענין שני העמודים יכין ובוועו, כי צדקה הוא נק' יכין בצדקה תכונני, וז"ל המ"א את יוד סמ"ב יכין נק' הנצח עמוד הימני עכ"ל, ועמ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים ובד"ה למנצח על השמינית והי"ג הביא מהזח"ג אמור דף צ' ע"ב ובפ' אחרי דכ"ח ע"א ועיין בע"ה בדרוש עולם העשייה עכ"ד. ובענין בוועו כ' במא"א את ב' סמ"ח בוועו נק' הוד אחד משני העמודים יכין ובוועו וצ"ע שבמדרש דרשו בוועו על השמש גם בוועו נק' יסוד, ע"ש שבו עז ותוקף, עד עאל בימא עכ"ל והי"ג הביא מוח"ג אמור ד"צ הנ"ל ובפ' תצא דר"פ ע"ב ויחודא דאח עם ד' בצדיק ובוועו והאי איזהו בוועו בו עז עכ"ל ויש להעיר ממ"ש ע"פ ועוז מלך כו' ויתן עוז למלכו, וזהו ה' עוזי ומגיני בו בטח לבי כו' תלים כ"ח, ובמדרש תלים שם אמר רבי סימון משל למלך כו' כיון שהטריחו נתנה להם שנאמר ה' עוז לעמו יתן ע"ז והובא בילקוט, דהיינו שכדי להיות המשכת ח"ע למטה זהו ע"י אתעדל"ת כענין שכל טוב לכל עושיהם דוקא וזהו ענין כיון שהטריחו נתנה להם כו'.

(ד) וזהו ג"כ ענין הכיור וכנו שהם נו"ה בחי' לכל עושיהם, שבהם ועל ידם דוקא נמשך התגלות מים קדושים בחינת שכל טוב, והוא כענין תכונני כנ"ל. (וע' מענין כיור וכנו בפרדס בעה"כ פי' ג"כ שהם נו"ה) והוקשה לו למה הם מנחשת, ויש לתרץ זה ע"פ מ"ש ע"פ המאמר פ' פקודי דרל"ג בענין והנה איש מראהו כמראה הנחשת, כי להיות בירור ק"ג זהו ענין נחשת, ולכן ה' הכיור נחשת ע' נועם אלימלך היינו העלאת הברורים דק"ג שנכללו למעלה כו', ועיקר מעשה המצות הוא בירור ק"ג, ועמ"ש ע"פ תמוקי יריכך כו' בד"ה מה יפו פעמיך, גם בענין שנחשת יש בו תוקף ולכן נאמר ומצחך נחושה, וכן בקדושה ענין והנצח קשה עורף ונצח ומצח ענין אחד הוא כו'. והנה מהכיור היו מביאים ג"כ ניסוך המים לפעמים כדאיאת במשנה ספ"ד דסוכה, ועל ניסוך המים נאמר ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה, וזהו ענין שכל טוב כו' ועמ"ש מענין ניסוך המים בד"ה ושאתם מים. והנה עיקר בחי' נו"ה נמשכים מהכתר כמבואר בביאור דאלה מסעי וע"פ הגרה בעוז מתניה, והעיקר לעורר בחי' הכתר זהו ע"י קבלת עול מלכות שמים בכל מאדך, ולכן ארו"ל שמתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ יקבל עליו עול מצות, וכנו' באריכות בד"ה ראיתי והנה מגורת זהב, וזהו שהכיור נעשה דוקא ממראות הצובאות, והיינו כמ"ש הראיני את מראיך שהוא בחי' בכל מאדך ועי"ז דוקא כי קולך ערב הוא התורה ומראך נאווה הם המצות, וזהו פי' תשובה ומעשים טובים, שכדי להיות המעשים טובים ומאירים זהו ע"י תשובה כו' יעו"ש באריכות בביאור ע"פ יונת, ולכן הכיור נעשה ממראות הצובאות דהיינו בכל מאדך שנק' מראיך אור חוזר כו' מזה נמשך אח"כ הכיור וכנו בחי' מעשים טובים שבהם התגלות מים קדושים שכל טוב לכל עושיהם כו', שע"י בכל מאדך מעוררים אור א"ס ונמשכים מים קדושים מיסוד דא"א כו' והתגלותם בנו"ה בחי' אפיקי מים כו'.

קעה

וזהו ענין שכל טוב לכל עושיהם עושיהם דוקא כי בעשי' דוקא נמשך הגילוי ולא ביצירה ואפ"ל שזה ענין הקדמות נעשה לנשמע כו', עושה והדר לשמוע.

אוה"ת ויקרא ע' תרצג

קעו

והנה מחוטב עציך עד שואב מימך זהו מדריגה אחרונה שבישראל בחי' העשירית . . ויש לפרש שואב מימך הם בעלי עסקים המפרנסים ת"ח תמכין דאורייתא והם בחי' הודאה כי יודוך ה' כל מעשיך . . וזהו לרוקע הארץ על המים שע"י ונפשי כעפר לכל תהי' יוכל להגיע לשאוב מהמקור כמו על דרך משל שהעפר מקור המעיין כך ארץ קדמה, וזהו ושאתם דוקא מבחי' שואב מימך יוכל להמשיך ג"כ כמורך ואדרבה שכל טוב לכל עושיהם דווקא.

אוה"ת דברים ע' יב

קעז

ועיין זח"א בראשית דף ח ע"א ע"פ שכל טוב לכל עושיהם שכל טוב דא אילנא דחיי שהוא טוב בלי רע כלל והיינו ע"י מצות מעשיות וזהו לכל עושיהם ועיקרם בארץ ואפ"ל שע"י הארץ מתברר עה"ד טו"ר ונפרד הטוב מהרע ומתאחד בעץ החיים וע"כ נק' ארץ טובה כו'.

אוה"ת דברים ע' קכז

קעח

וזהו ענין המעשה שגדול מהתלמוד שהתלמוד רק הארת החכ' אבל עצם כח החכמה ולא הארתו נמשך ע"י המעשה וזהו להנחיל אוהבי יש קנה חכמה קנה בינה ממש עצם החו"ב ולא רק הארה וכו', וע' בסידור בכוונת תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט ג"ע שלכן עדיף קול השופר מפסוקי מלכיות שבתנ"ך כי זהו מעשה ועי"ז נמשך הולדת המוחין דו"ג ממש שהם אדם וחוה שיהי' בהם עצם המוחין אבל ע"י פסוקי תנ"ך נמשך רק הארת המוחין כמו המשכת המוחין החכמה בהדיבור ואינן ערך לעצם המוחין דו"ג כו' זהו המכוון דשם אף שאינו מובן, וז"ש שכל טוב לכל עושיהם שכל טוב דוקא היינו עצמיות החו"ב ולא רק הארה זהו פ"י שכל טוב לכל והוא נמשך לכל עושיהם דהיינו ע"י המעשה כו' וזהו אור זרוע לצדיק כמשל הזריעה של הגרעין שבו נתגשם כח הפרי מזה בא הצמיחה כן ע"י שנתגשם האור במעשה המצוה ע"י צדיק יסוד עולם עי"ז בא הצמיחה שיהיה גילוי עצמות חו"ב להנחיל אוהבי כו'.

אוה"ת דברים ע' רעא

קעט

זח"ג ר"פ אחרי נ"ו ב', שזה הי' בני אהרן שדלגו המ' שהיא יראה ע"כ נאמר אח"כ בזאת יבא אהרן בזאת דווקא שהיא המ', וע"ש בהרמ"ז שהאריך בענין ראשית חכמה יראת ה', ראשית חכמה הוא קוץ העליון של היו"ד כו' ועו"ש דבר נפלא בפי' יראת הוי", שאפילו ז"א הנק' שם הוי' הוא ירא מבחי' האור המלובש בתוכו כו' מחכמה עילאה שבו שורה אור א"ס ב"ה כו'.

אוה"ת דברים ע' תקסג

קפ

זזהן שארו"ל כל שמעשיו מרובים מחכמתו עליו נאמר והיה כעץ שתול כו' כי הנה כתיב שכל טוב לכל עושיהם ופי' בזח"א דף ה' רע"א שכל טוב דא אינא דחיי דאיהו טוב בלא רע והיינו למעלה מעה"ד טו"ר והוא נמשך לכל עושיהם דוקא כי סוף מעשה במחשבה תחלה, ובמא"א אות שין סעיף מס כ' שכל טוב נק' תפארת ונק' שרשיו מרובין שהשרשים הם היסודות כו' והיינו שרש ז"א מושרש ביסודות או"א ששם הוא עץ החיים ופי' מעשיו מרובין מחכמתו היינו הלומד ע"מ לעשות כו' א"נ מעשיו מרובין ע"ד נו"ה שרשן מהכתר שלמעלה מהחכמה.

אוה"ת דברים ע' תתרכח

קפא

והנה אותיות איתן משמשות לעתיד שלע"ל יתגלה גילוי אור א"ס למטה ע"י התורה ומצות וכן ע"י מקרא משנה קורא וממשיך בחי' אתה הוי' לבדך (הג"ה, ועיין באגה"ק סי' ל"ז שזהו ענין הנה ישכיל עבדי כו' בישעי' סי' נ"ב י"ג היינו כמ"ש משכיל לאיתן, וזהו ענין שכל טוב לכל עושיהם עושיהם דוקא כי בעשייה דוקא נמשך הגילוי ולא ביצירה.

אוה"ת נביאים ז"א ע' שן

קפב

ורשב"י ביקש לתקן בחי' ההוד היינו ע"י פנימי' התורה ששרשו מבחי' תנה הודך כו' וכשיתקן בחי' ההוד בשלימות ע"י הודאה וביטול וע"י במחוקק במשענותם שהם נו"ה תמכין דאורייתא שעז"נ ותומכיה מאושר הם בחי' מעשה המצות שכל טוב לכל עושיהם דוקא והארץ הדום רגלי גם ע"י וכל בניך למודי הוי' אזי יבא משיח אשר נאמר בו הוד והדר תשועה עליו.

אוה"ת כתובים ע' תתקע

קפג

כנודע בענין אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה שיש ב' בחי' יראה הא' יראה תתאה הב' יראה עילאה שלמעלה מהחכמה וע"י נאמר ראשית

חכמה יראת ה' שבחי' יראה זו הוא ראשית ומקור של החכמה, והיינו יראה הנמשכת מבחי' סוכ"ע סתימין שהוא למעלה מחכמה והשגה אלא ע"ד מזלייהו חזי ומזה חרדה גדולה נפלה עליהם כו'.

אוה"ת שה"ש ע' קכה

קפג

ד"ה והריחו ביראת ה' יבאר שעם היות שאמרנו לעיל שריח רק הארה, וא"כ מהו המעלה והריחו כו'. והענין כי אף שהטפה נמשכה מעצמיות עכ"ז באה בהגשמה. וז"ע התורה הנגלית לנו אבל פנימי' התורה לא נתגלה והיא מקור ח"ע פנימי' אבא מה שזווג הנשיקין רק הארה בעלמא ממנו, אכן לע"ל יתגלה פנימי' התורה שהיא עצמיות ח"ע ולא ע"י הגשמה כמ"ש בבה"ז בראשית כ"ז ע"פ המאמר אעשה לו עזר, וזהו ע"ד אור הגנוז שיתגלה משא"כ עכשיו הטפה נמשך בבחי' השתל' אמ"ר כו'. ועל בחי' זו נאמר והריחו ביראת כו', כי יראת ה' ראשית חכמה היינו שהיא מגבו' דעתיק שבמו"ס, ותהלתי מ' דרדל"א אחטם לך החוטם גילוי הריח.

אוה"ת דרושי חתונה ע' רלה

קפד

וזהו ענין הנה ישכיל עבדי כו' להמשיך מבחי' משכיל דלעילא ממש בבי"ע, ולכן גם העשיה יהי' אז במדרגת בחי' העליונה דאצי' ואצי' יתעלה יותר כו', וז"ש ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם פי' שכל טוב היינו בחי' משכיל לעילא שנמשך לכל עושיהם ע"י מעשה המצות שעז"נ ישכיל עבדי כו' כי עבד היינו קיום המצות כ"א בזאת כו' השכל וידוע אותי ממש.

ביאורי הזהר בראשית ע' קכד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

קפה

וארז"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה, שלום בפמליא של מעלה הוא בחי' חיבור מות ולב שורש בחי' אהוי"ר, כי היראה נמשכת מבחי' חכמה שבמוח כמ"ש ראשית חכמה יראת ה'.

ד"ה וישב יעקב תרל"א

קפו

וכנודע מענין אם אין חכמה אין יראה והוא כי חכמה הוא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול לאוא"ס ב"ה דכולא קמי' כל"ה, ואהבה נמשכת מבחי' הבינה שהיא בחי' השגה והבנה שמוה נמשך בחי' אה"ר וכנודע די"ה דשם הוי' הוא בחי' דו"ר

שכלי"י עילאין כו' והנה כתיב ראשית חכמה פי' מה שהחכ' נק' ראשית לפי שהחכ' היא בחי' ראשית הגילוי מאוא"ס ב"ה ובודע כי להיות הגילוי א"א להיות כ"א ע"י הצמצום לכן החכמה היא בחי' יו"ד שהיא נקודא תדא והוא אות שחור שאין בו לובן כלל שזהו מצד הבטול והצמצום יחד כו'.

המשך מים רבים תרל"ו אות ק

קפז

נמצא מעלת המעשה על הדבור למטה שהדיבור הוא עדיין דבר שאין בו ממש, אבל המעשה הוא דבר שיש בו ממש, ועד"ז יובן למעלה שגם הדבור עליו יש בו כח להיות מאין ליש, כי דבורו של הקב"ה חשיב מעשה, מ"מ נק' מאין רק הארה כו', אבל עשייה דלעילא הוא דבר שיש בו ממש, וז"ע המעשה שגדול מתלמוד שהתלמוד הוא רק הארת החכ' לבד, אבל עצם כח החכ' ולא הארתו לבד נמשך ע"י המעשה וזהו להנחיל אוהבי יש קנה חכ' קנה בינה ממש היינו עצם החו"ב ולא רק הארה. וע' בסידור בכוונת תקיעת שופר ע"פ כוונת הבעש"ט ז"ל שלכן עדיף קול השופר מפסוקי מל' שבתנ"ך, כי שופר הוא מעשה ועי"ז נמשך טיפת מאבא באימא שהיא השופר, והטיפה היא מעצמיות אבא ועי"ז נמשך הולדת המוחין דזו"ג ממש שהם אדם וחוה שיהי' בהם עצם המוחין, אבל ע"י פסוקי תנ"ך נמשך רק הארת המוחין כמו המשכת החכ' בהדבור ואינו ערך לעצם המוחין דזו"ג, זהו המכוון דשם, וז"ש שכל טוב והוא נמשך לכל עושיהם דהיינו ע"י המעשה דוקא.

סה"מ תרל"ו ע' רצה

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

קפח

ןז"ש אל יתהלל חכם בחכמתו בחי' ח"ע דאצי' כ"א בזאת דוקא זאת היא בחי' מל' שעל ידה נמשך הגילוי לבי"ע ובוה דוקא יתהלל המתהלל שזה עיקר הכוונה (וענין יתהלל המתהלל הוא מל' בהלו נרו בחי' גילוי אור כו') וכאן נמשך גילוי אור עליון יותר וזהו השכל וידוע אותי כו' השכל הוא למע' מחכ' וכתוב שכל טוב לכל עושיהם במצות מעשיות דוקא מצות המלך שמצד המל' כו' כנ"ל שע"י מצות מעשיו דוקא עי"ז השכל וידוע אותי כי באלה הפצתי בחי' חפץ פנימיות הרצון ותענוג העצמי הוא במצות מעשיות להיות הגילוי אור למטה דוקא.

סה"מ תרס"ה ע' פ

קפט

וכמו שע"י התהוות בחי' החכמה נודע שיש בחי' קדם היינו מה שקדם לבחי' ראשית חכמה כו', וכמ"ש במ"א בענין ברוך הוא דקאי על ח"ס שנק' הוא

ע"ש שנודע מציאותו ולא מהותו דבחי' חכ' הגלוי' נודע מהותה להיות בבחי' גילוי' כו' אבל ח"ס לא נודע מהותה לפי שאינו בבחי' גילוי', אבל מ"מ נודע מציאותו עכ"פ לפי שזהו בבחי' המשכה בעצמותו להיות מקור לבחי' חכמה הגלוי' לזאת כשנתהווה בחי' חכמה הגלוי' אנו יודעים ומרגישים שיש מקור לזה שמשם נמשך והיינו שנודע מציאותו.

סה"מ תרס"ו ע' שדמ

קצ

והענין י"ל עפמ"ש במ"א דפסוק בראשית מדבר בהתהוות האצ"י דבראשית הוא בחי' חכ' וכמ"ש ראשית חכ' כו', ואו' בראשית ב' ראשית הוא בחי' ח"ע וח"ת והיינו כמו שבחי' מל' כלולה בחכ' כו', אלקי' בחי' בינה ושמ"א הן זו"ן כו' וכמ"ש במ"א, וא"כ י"ל דהתהוות יום ראשון הוא התהוות בחי' האצ"י שאינם בבחי' מציאות וכידוע דאצ"י נק' עולם האחדות כו', ומפרשי המדר"ר כ' דביום הראשון הי' מע"ב בבחי' היולי כו', וא"כ זהו כמ"ש הרמב"ן בפי' והארץ היתה תהו שהוא חומר הראשון שפשוט מכל צורה עדיין כו', ובע"ח שמ"א פ"ג בפי' הפסוק מאפס ותהו נחשבו כי הא"ס נק' אפס כי אין בו שום תפיסא כו'.

המשך תער"ב ח"ב ע' תתקצו ואילך

קצא

דתושב"כ הוא שמאיר בה האור דח"ע וכמ"ש ה' קנני ראשית דרכו והוא בחי' החכ' שנק' ראשית וכמ"ש ראשית חכ' כו', ואורייתא מחכ' נפקת כו' והיינו שמאיר בה אור החכ' בחי' חכמה ברורה כו', ולכן נק' התורה עץ חיים וכמ"ש עץ חיים היא כו' שאין בה שום תערובות כלל כו', ונאמרה בקיצור ורמז בבחי' נקודה לבד שכן הוא בחי' החכ' שהיא נקודה העצמית נקודת האמת כמו שהיא בעצם בלי שום נטי' כו'

המשך תער"ב ח"ג ע' אישנז

קצב

ובשרשו הוא בחי' קדם מדרי' אני אחרון דקדם הוא למעלה מראשית, וראשי' הוא בחי' חכ' וכמ"ש ראשית חכ', וקדם הוא למעלה מבחי' ראשית חכ' והו"ע עקודי' ובשרשו הוא מדריגת עצם האור.

סה"מ תרס"ג ח"ב ע' רסג

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

קצג

ארז"ל (קידושין לא, א) אסור לילך בקומה זקופה דמכה"מ ופרש"י משמע משתרבב ויורד למטה וההולך בקומה זקופה כאלו דוחק, דכן הוא דההולך בקומה זקופה כאלו דוחק רגלי השכינה, ועוד זאת דקומה זקופה מורה על המציאות וישות, ולע"ל שהי' תכלית העילוי של כל הגילויים היותר נעלים הנה אז דוקא ילכו בקומה זקופה שהיא מרוחקת גם בזה"ג. והנה ההפלאה מברא אגדה זו שהוא ע"ד עקב ענוה יראת הוי' שמה שעשתה הענוה עקב עשתה החכמה ראש וכמ"ש ראשית חכמה יראת הוי', ולכן אמרו (פסחים סו, ב) המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת, דלבד זה שאינו ירא אלא שגם החכ' מסתלקת ממנו, דיראה היא ראשית החכ' ועיקרה וכמ"ש הן יראת ה' היא חכ', והוא ע"ד דאי' בזהר החכם עיניו בראשו, וכי באן אתר עיני דבר נש, והלא בכל אדם העינים הם בראש ולמה דוקא החכם עיניו בראשו, אלא החכם עיניו בראשו במאן דשריא על רישו'.

סה"מ תרפ"ה ע' שכז

קצד

בס"ד, י"ט כסלו פ"ט בסעודה.

מרגלא בפומי' דרבא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים כו' שנא' ראשית חכמה יראת הוי' שכל טוב לכל עושיהם, ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם (ברכות די"ו ע"א). והנה חכמה היא תורה, ופרש"י תכלית חכמה, עיקרה של תורה שיהא עמה תשובה ומעש"ט. ולכאורה אינו מובן הרי תורה עיקרה ידיעה והשגה שהו"ע החכ', ולזאת מצות לימוד התורה שלומד על בוריו בטעם וסברא שכלית, ולכן הנה יודעי התורה נק' בשם תלמידי חכמים שהם מקבלים מן החכמה, ותשובה ומעש"ט הלא אינם תלומדים בהבנה והשגה שכלית כלל, וכמו שאנו רואים במוחש דכמה אנשים פשוטים שאינם בעלי ידיעה והשכלה כלל, והם גבוהים במעלת המדות טובות, והם אלה שלבכם זך, ובעלי לב בשר, שמתעוררים בתשובה ודמעתם על לחים, שבוכים במר נפשם בתשובה וחרטה גמורה על כל דבר לא טוב, וכמו שאנו רואים במוחש דאמירת תהלים שלהם הוא בהרגש פנימי ובלב נשבר, נשבר ונדכא ממש, ואף גם אם לא ידע מאי קאמר, הרי נפשו ישפוך לפני הוי' בהתעוררות עצומה, שהוא יודע שהוא איש פשוט ומשו"ז הוא שפל בעיני עצמו, והיינו שידוע ערכו שאינו בעל השכלה והבנה בידיעת התורה, לכן הוא בטל אל יודעי תורה, ועם זה הוא יודע שתוכן לבות הוי' וקרוב הוי' לכל קוראיו לזאת הנה לפני הוי' השומע תפלת כל פה, ישפוך את נפשו ולפניו יגיד צרתו בתחנונים ובבקשה מקירות לבו, וארו"ל (סוטה ד"ה ע"א) א"ר חזקי' אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר (שהוא רך ולא כאבן שהוא קשה, רש"י), וכן בקיום המצות ה"ה מקיימי מצות הוי' ביראת שמים, ומתנהגים בהנהגה טובה וישרה בנתינת צדקה בממונם וגופם בטרחה גדולה בשביל

לומדי תורה, וא"כ הרי חכ' ותשובה ומעש"ט ב' ענינים, דחכמה הוא הנק' בל' העולם קלוג, ותשובה ומעש"ט הוא הנק' בל' העולם פרום, והם ב' ענינים מובדלים זמ"ו, דמשכן החכמה הוא במוח שבראש, ומשכן המדות הם בלב, ולכן הרי יכול להיות שיהי' חכם בחכמת התורה ואינו עוסק בהתעסקות בתשובה ומעש"ט ויכול להיות עוסק ביראת שמים, והיינו שמהדר במצוה ומתעסק בזיכוך ובירור מדותיו להיות לבו טוב לבריות כו' ואינו חכם בחכמת התורה, ואיך אומר דתכלית החכמה עיקרה של תורה הוא תשובה ומעש"ט. ובאמת הנה במעלה הרי חכ' גבוה במעלה ממעשה, דחכמה היא ראשית העי"ס דאצי' ומעשה היא בחי' סוכ"ד דאצי', וגם בכחות הנפש הרי כח החכ' הוא ראשית כל הכחות וכח המעשה הוא כח היותר אחרון בכחות הנפש, ואיך הוא זה דהתכלית והעלי' של הכח היותר עליון הוא דוקא ע"י כח היותר תחתון. וביותר אינו מובן דחכ' בלא מעשה אין לה קיום, וכמאמר כל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת ומעשה בלא חכמה כמו אנשים פשוטים הנ"ל הרי יש לו קיום.

קיצור. תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, יבאר דתשובה ומעש"ט אינו תלוי בהבנה שכלית וישנם אנשים פשוטים גבוהים במעלת המדות טובות ויראי אלקים באמירת תהלים בתום לבב, ועוסקים בצדקה בממונם וגופם, וחכ' גבוה במעלה ממעשה ואיך יהי' העילוי של הכח היותר נעלה ע"י כח היותר תחתון.

(ב) אך הענין הוא, דהנה אי' בזה לית מח' תפיסא בך כלל, אבל נתפס איהו ברעו"ד, ופי' לית מח' תב"כ קאי על בחי' פנימי', ועצמי' אוא"ס דאינו שייך שם תפיסא והשגה כלל, דתפיסא שע"י השגה הוא רק בבחי' אוא"ס השייך לעולמות, והיינו בההארה אלקית המתלבשת בעולמות להחיותם, שבד"כ הוא בהאוא"ס השייך לעולמות, אבל בבחי' עצמות אוא"ס אינו שייך תפיסא ע"י השגה. דהנה ידוע שיש ב' מיני השגה, השגת החיוב והשגת השלילה, השגת החיוב הוא שמשגי עצם הדבר שמשגי, והיינו עי"ז שמבין את ההשכלה בטוב נעשית ההשגה השגה מושגת בהבנה ברורה איך ומה הוא, והשגת השלילה הוא מה שעצם הדבר א"א להשיג, כ"א מה שאפשר לו לשלול מזה הענינים שבדבר המושג, והיינו דשם אינם שייכים ענינים אלו, דענין השלילה הרי אין זה שדוחה את הדבר בלי טעם וסברא, אלא שהשלילה גופא הוא בטעם וסברא שכלית, והיינו דהשגת החיוב שייך בד"כ בההארה אלקית המתלבשת בעולמות, להיות שזהו רק הארה לבד ומתצמצם ומתלבש בעולמות שייך בזה ענין ההשגה לידע את הדבר איך ומה הוא, וכמו מבשרי אחזה אלקה, דאי' בתדב"א האדם הוא עולם קטן והעולם הוא גוף גדול, וארו"ל מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, אבל באוא"ס שלמעלה מהתלבשות בעולמות אינו שייך ענין השגה ממש כ"א השגת השלילה מה שביכלתו לשלול שהענינים שבההארה שמושג אינו שייך לומר באוא"ס שמופלא מעולמות, והו"ע השגת ההפלאה שמשגי איך שהאוא"ס מופלא מעולמות, וע"י השלילה דעיניו הוא ההשגה בהפשטה יכול להיות השגת ההפלאה, דהנה ב' דרכים יש בהשכלה, הא' בדרך הלבשה שמביא כמה משלים וכמה דוגמאות ומהם מסתעפים כמה ענינים שהם דומים זל"ז, והגם דבגופי ההלכות הם חלוקים זמ"ז, ולכן הנה לפעמים מה שהפרט הזה

בהלכה זו יהי' לחומרא יהי' הפרט הזה בהלכה השני' לקולא, אבל הסברא שכלית שבהם אחת היא, וכמו ענין ר"מ לשיטתי' כו', דהשיטה היא סברא שכלית אחת ובאה בכמה הלכות שהם חלוקים בענינם כמו טרפות הריאה י"ן נסך ורבית וכדומה, דבכל הלבשה והלבשה הרי נתוסף שכלים חדשים, והב' בדרך הפשטה והוא לתורות ההבדל שבין השכלה א' לשני' והחילוק שביניהם, והנה כשם שבהלבשה הרי יש בזה סדר והדרגה מה ששכל א' מחייב ומשתוה להשני, הנה כמו"כ בהפשטה הוא ג"כ בא בסדר והדרגה, וההפרש ביניהם הוא שבהלבשה הוא מוריד את הנקודה שכלית למטה יותר, ובהפשטה הנה הוא מתקרב יותר אל הנקודה, ולזאת הנה על ידה ה"ה משיג איכות ואופן ההפלאה, מאחר ששולל הענינים שבהארה מהאוא"ס המופלא הרי משיג עי"ז איכות ההפלאה דאוא"ס עד שיכול להיות קצת הכרה בעצם הדבר המופלא. דכ"ז שייך בהאוא"ס השייך לעולמות, אבל בבחי' עצמות אוא"ס שאינו שייך לעולמות כלל אינו שייך שם ענין השגת השלילה ג"כ, דהשגת השלילה שייך רק בהאוא"ס השייך לעולמות, לפי שיש לו שייכות אל ההארה המתלבשת בעולמות, והיינו בבחי' אור הסובב בכלל שהוא מקור בחי' ממכ"ע, לפיכך שייך לשלול משם פרטי הענינים שבהארה, אבל בעצמות אוא"ס שאינו שייך אל ההארה כלל אינו שייך לשלול משם הענינים שבהארה, מאחר שאינו בערך כלל, ועם היות שבודאי מושללים הם ענינים אלו מבחי' עצמות אוא"ס, אבל אינו שייך לומר דעי' שלילה זו ידע אופן ההפלאה מאחר שאינו בערך כלל, דמדבר שהוא בערך רק שהוא מופלא הרי יכול לידע אופן ההפלאה, אבל בדבר שאינו בערך כלל, אז עס איז גאר ניט דאס, איך ידע וישיג משלילה זאת אופן ההפלאה דעצמות אוא"ס, וכ"ש שא"א להיות קצת הכרה במהות הדבר, ונמצא דשום השגה אפילו השגת השלילה שזהו המדריגה היותר נעלית שבהשגה אינו שייך באוא"ס.

קיצור. יבאר דהשגת החיוב הוא בעצם הדבר המושג, והשגת השלילה הוא רק בזה דכל הענינים שישנם בחיוב אינם שייכים בשלילה, ולהיות כי שלילה היא ג"כ השגה ע"כ יכול להיות השגת ההפלאה, ויבאר ב' אופנים בדרכי ההשכלה, א' בדרך הלבשה, ב' בדרך הפשטה, דכ"ז הוא באוא"ס השייך אל העולמות, אבל עצמות אוא"ס לית מחשבה תב"כ.

ג) והנה בינה הוא בחי' יש, דחכמה ובינה הם אין ויש, ולזאת הנה לא מיבעי דהשגה דבחי' בינה שהוא יש אינה תופסת את העצמות, אלא דגם חכמה שהיא בחי' אין הרי ג"כ אינה תופסת בהעצמות ב"ה, דחכמה היא ג"כ ידיעה שכלית, שהרי נקראת נקודת ההשכלה, הרי שהיא שכל גלוי, וכל ההשגה דבינה היא בנקודת ההשכלה דחכמה, ועם היות שאינה השגה ממש אבל מ"מ הוא השכלי דהשגה, והנה עם היות שבאמת הרי נראה ונרגש דהשכלי דחכמה בעצם הרי אינו ענין של השגה, אלא דעצם השכלי דחכמה הוא ענין של הנחת הנפש, א לייג אין נפש, ואס לייגט זיך אז עס איז אזוי, והיינו דאין זה מה שהוא משיג בהשגתו בהענין שהוא כן, כ"א הוא מה שמונח אצלו, עס לייגט ועך בא אים אפ אז עס איז אזוי, והגם דהנחה זו אינה הנחה דראי' דחכ', היינו וואס ער זעט בכת חכמתו אז עס איז אזוי, והוא רק הנחה

שכלית, אבל מ"מ הרי השכלי עצמו הוא בדרך הנחה ולא בדרך השגה, דער שכל לייגט זעך בא אים אפ בדרך הנחת הנפש, ולא בדרך השגה, והיינו דהשכלי שבוה ששייך אל ההשגה הוא החיצוניות לבד, ועצם הענין הוא בדרך הנחה, ועם היות שזהו שכלי אבל השכל עצמו הוא בדרך הנחה מיט א אפלייג, ולא בדרך השכלה מיט א פארשטאנד, דההפרש הוא דבהשכלה הבאה בדרך השגה הענג שבוה הוא ענג ההשכלה, וההשכלה שבדרך הנחה הרי הענג שבוה הוא טעם וענג הנפש, ולכן בהשכלה שבאה בדרך השגה הרי יכול להיות כי טעמי השכל יכולים לשנות את ההשכלה ולהטותה, וכמו עד"מ מי שמשכיל איזה השכלה עמוקה ומגלה אותה בטעמה ונימוקה בטוב טעם ודעת רחבה בנועם שכלי, ומ"מ הנה כאשר עוד חכם גדול מקשה לו בהענין ההוא ומביא רא' לדבריו בטעמי ההסברה הרי אז יטה החכם הראשון מהשכלתו הראשונה מפני נעימת הענג שכלי וטיב הסברתו ועומק חכמתו של החכם השני, משא"כ כאשר ההשכלה באה בדרך הנחת הנפש, הנה הגם שיש בזה טוב טעם שכלי ג"כ, הנה השכל והטעם אינם פועלים הטי' בעצם ההשכלה, ולכן כאשר יבא חכם גדול ויקשהו בהענין אשר ע"י הקושיות ההם יכולים להיות סתירות בהשכלי של השכלתו, מ"מ הנה מצד עצם הנחת נפשו בהענין הרי כ"ז לא יפעול בו שום הטי' כלל, לפי שכללות ההשכלה היא באה בדרך הנחה ולא בדרך השגה, ולזאת כל הסתירות יכולים להיות בהשכלי (בהחיצוני) של ההשכלה היא ולא בעצם נקודתה של ההשכלה, דהנקודה היא אמת ואינה מקבלת שום סתירה, ואינה אלא רק מה שהשכלי מעלים על הנקודה, ורא' לדבר, דהנה אנו רואים במוחש דכאשר האדם מייגע עצמו ביגיעה עצומה ומטריח את שכלו בטרחה גדולה בשכל עמוק מאד שאינו מבינו, ואח"כ נופל לו שהענין הוא כך וכך, עס ווערט אים ליכטיג, הרי אנו רואים דכאשר עצם נקודת ההשכלה מאירה לו אז מתיישב אצלו הענין וגם בהתישבות טובה, ואח"כ כאשר מתחיל להביא הענין לידי השגה בפרטי הענין, הרי אין מתישב אצלו הענין, ער האפט זיך אז ער ווייס ניט דעם ענין. וטעם וסבת הדבר הוא לפי שכשהאיר אצלו הנקודה שכלית ה' זה בדרך הנחה שכלית, ולא השכלי לבד, כ"א הנחה שכלית, וה' נרגש בזה עצמות המושכל, ומצד עצם המושכל נתיישב אצלו הענין, ואח"כ כשמתחיל להשיג הענין הרי מתעלם העצמות, ומאיר רק החיצוני' שהוא השכלי לבד, ובהשכלי הרי אין הענין מתיישב עדיין, ולכן הרי העצה אז הוא שיקשר עצמו עוד הפעם אל עומק ופנימי' הענין כמו שהי' אצלו בהנחה שכלית דוקא, צו טראגן זיך צו דעם לייג פון שכל, והיינו להרגיש בעומק יותר את ההנחה שכלית, דאז הנה ההנחה נותנת כח בהשכלי, וגדולה מזו ידענו דאפילו רא' דחכ' שהיא למעלה מהשגה לגמרי ה"ה ג"כ מוספת כח בהשכלה, אשר מזה גופא מובן דהנחה שכלית וגם אפילו רא' דחכ' ה"ה ידיעה שכלית.

קיצור. בינה הוא יש וחכ' אין, וחכ' ג"כ אינו תופס את העצמות, והוא לפי דחכ' הוא ג"כ ידיעה שכלית, והגם שיש מקום לומר דעצם השכלי דחכ' הוא רק הנחה שכלית, והגם דהנחה זו אינה הנחה דרא' דחכ' אלא הנחה שכלית, אבל השכלי הוא רק בדרך הנחה ולא בדרך השגה, ולזאת השכלה הבאה בדרך הנחה לא תשתנה, והבאה בדרך השגה יכולה להשתנות כי שכל מעלים על הנקודה.

ד) וזהו לית מחשבה תפיסא כך כלל, דבך הוא פנימי ועצמי' אוא"ס ב"ה אינו שייך תפיסא ע"י השגה, דלא מבעי להשגת השלילה אף שהיא המדריגה היותר עליונה בהשגה דבינה בחי' פנימי' בינה אינו תופס בהעצמות ב"ה, אלא דגם מחשבה שהיא חש"ב מ"ה דחכמה, דחכ' בכלל הוא בחי' אין, וחש"ב הוא התנחה שכלית ומ"ה הוא בחי' ראי' דחכ' הרי ג"כ אינו תופס בהעצמות ב"ה, דעם היות דראי' דחכ' הוא למעלה מהשגה לגמרי, ומ"מ הרי נתוסף עי"ז ידיעה שכלית ג"כ בנביעה גדולה ביותר, וכמאמר דאינו דומה שמיעה לראי', דשמיעה הוא השגת הענין וראי' הוא ענין אחר לגמרי, דבמוחש אנו רואים דכאשר משיג הענין אפילו בהפשטה ומ"מ בדבור רחב ומסודר הוא יכול להסביר את ההפלאה, והיינו לפי שמוצא אותיות שהם כלים המכילים את ההשכלה היא, משא"כ בראי' דחכ' הנה כל כמה שידבר בזה ויסבירונו הנה עוד אין הדבר מבואר לגמרי, ער האט גאר ניש בכח בריינגען דאס בדבור, והיינו דאותיות הדבור אינם יכולים להכיל את האור, וכהא דאי' בפע"ח דהאריו"ל ראה בשינת צהרים דשבת בפ' בלעם ובלק דאם הי' צריך לדבר בזה הי' מדבר ס' או פ' שנה, הרי שהראי' היא למעלה מהשגה לגמרי, ומ"מ אין זה תופס בהעצמות ב"ה, והנה לא זו בלבד שאינו נתפס בהשגת הנשמות למטה אלא גם בעולמות עליונים ובעולמות שלמעלה מאצי' אינו נתפס כלל, דגם בבחי' חכמה עילאה דאצי' ולמעלה מאצי' אינו נתפס בחי' עצמות אוא"ס. וזהו לית מחשבה תב"כ, דגם בחי' מחשבה וחכמה הקדומה אינו תופס בבחי' עצמות, אבל נתפס איהו ברעותא דליבא, דבחי' ומדרי' זו דמחשבה אינו תופס בה"ה נתפס ברעו"ד, דרעו"ד דוקא תופס בבחי' עצמות אוא"ס ב"ה. והענין בזה הוא, דהנה ידוע דבכללות ענין האהבה יש ב' מדרי', בחי' אה' פנימי' ואהבה חיצונית, אהב' חיצונית היא האהבה שנלקחה מן הדעת וההשגה והיינו ע"י השגה והתבוננות באלקות שמוזה נולדה האהבה, ויש בזה כמה אופני התבוננות, אם שמתבונן בבחי' גדולת הוי', דהיינו בחי' התפשטות גדולתו בעולמות איך שמהוה ומחי' ריבוי עולמות ונבראים מאד, וכמ"ש מה רבו מעשיך הוי' ומה גדלו מעשיך הוי' שיש גדולי נבראים וריבוי נבראים מאד עד אין קץ ושיעור כלל, שבזה נראה וניכר גדולת הוי', וכמא' הגדולה זו מע"ב וכת"י גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו, אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, שע"י עיר אלקינו, עולם הדבור המהווה עולמות ניכר גדולת הוי' וכדאי' במד"ת ע"פ השמים מספרים כבוד א-ל משל לגבור שנכנס למדינה ולא היו יודעים גבורתו, הי' שם פקה אחד אמר מאבנא דהוא מתגושש בה אתון ידעין גבורתו כך השמים מספרים כבוד א-ל כו', ובהתבוננות זאת בהתפשטות גדולתו נעשה התפעלות הנפש על אלקות ונעשה בבחי' רצוא, ובפרט כשמתבונן איך שכ"ז הוא במאמר ורוח פיו לבד, וכמו ברוך שאמר והי' העולם, דבאמירה א' נבראו כל העולמות, או שמתבונן בעצם הענין שבכל דבר יש כח אלקי המהווה אותו ומחי' אותו, כי אין דבר עושה א"ע ואינו חי מעצמו, וכמ"ש במ"א פרטי הענין הזה, וע"י העמקת הדעת נעשה יקר אצלו האור והחיות האלקי וממילא מתעורר שכל חפצו ורצונו יהי' באלקות. וכ"ז הוא ההתבוננות בההארה האלקית המתלבשת בעולמות, וכאשר מתבונן בהאוא"ס שלמעלה מעולמות איך שמופלא מעולמות, דכללות האור והחיות האלקי המתלבש בעולמות אפילו בעולמות

העליונים הוא הארה לבד, אבל עצמות אוא"ס הוא מופלא ומובדל מעולמות, ומשיג בזה איכות ואופן ההפלאה, ועי"ז בא לידי אה"ר שיחפוץ בעצמות אוא"ס וכמו מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שלא ירצה בכל הגילויים כ"א תכלית חפצו ורצונו הוא בבחי' עצמות אוא"ס.

קיצור. ולכן לית מחשבה תב"כ, חשב הנחה שכלית, מה ראי' דחכמה אינו תופס בהעצמות, ונתפס ברעו"ד, ויבאר ב' מדריגות התבוננות בדרך השגה ודרך הפלאה בב' מיני אהבה, הא' בהארה שמהוה ומחי' עולמות והב' להכלל בעצמותו דמי לי בשמים.

ה) והנה כללות ב' התבוננות אלו, הא' ההתבוננות בהארה האלקית המתלבשת בעולמות להחיותן והב' ההתבוננות בהאוא"ס ב"ה שמופלא מן העולמות, הרי שניהם הוא בתפלה, דתפלה היא סולם ההתקשרות ע"י המדרי' שבה, פסוד"ז וברכות ק"ש, דבפסוד"ז ההתבוננות הוא בגדולת ה' בענין בריאת והתהוות העולמות ואיך שבמאמר אחד נבראו כל העולמות, ובברכות ק"ש בענין קדוש איך שאוא"ס קדוש ומובדל ומופלא מעולמות, ובק"ש העיקר הוא ההתבוננות בעצמות אוא"ס, דהנה עצמות אוא"ס ב"ה סיבת כל הסיבות ושלילת כל החיוב והשלילות, שהם ב' ענינים הפכים בעצם ענינם, דסבת כל הסבות הוא דכל ההתהוות של העולמות והנבראים וכל פרטי עניניהם הרי הכל הוא מעצמות אוא"ס ב"ה, ושלילת כל החיוב והשלילות הוא שהכל ישנו והכל אינו וכחאד אינו, ולכן הנה שם שמים שגור בפי כל, וכמאמר גילייבט דער אייבערשטער, מיט דעם אייבערשטינס הילף, דער אייבערשטער זאל רחמנות האבין, דער אייבערשטער ועט העלפין, ועם זה הנה גם הנאצלים הראשונים אינם משיגים את העצמות וכדאי' באדרא האי עתיקא אשתכח בג' רישין, ורדל"א הוא הראש שבג' רישין, ופי' האריז"ל ודע דההוא רישא דלאו רישא אשר שם חביון עוז העצמות הוא עצמו אינו משיג מה שיש בו, וזהו פי' דלא ידע ולא איתידע מה דהוה ברישא דא כביכול כאדם שאינו משיג מהות הנשמה שבו. ומ"מ הרי יש גם עניני השגה וכת' שמע ישראל כו', דשמע הוא ל' הבנה וההבנה הוא בתי' שמע עצמו, דשמע הוא שם ע', והיינו כמו שבחי' מלכות עולה בז'ת דבינה שהו"ע ע' רבתי, כמו שכל ספי' מהו' מדות כל אחת כלולה מעשר, דהנה הביטול דיתו"ע איך שכולא קמי' כל"ח כי המוחין הן למעלה מעולמות, דהנה אלפים שנה קדמה תורה לעולם, דעולם הם מדות ואלפים שנה הב' אלפים היינו הב' אלפין אאלפך חכמה ואאלפך בינה שהם למעלה מהעולמות, ולכן במדרי' זו היחוד הוא בבחי' יחו"ע דכולא קמי' כל"ח, דזהו הפרש בין שמע שוהו עליית המל' בז'ת דבינה לבשכמל"ו שהוא בבחי' מל' עצמה דבספי' המל' הביטול הוא בבחי' יחו"ת להיות כי המל' הוא מקור על עולמות וא"א לומר בזה שאין העולמות תופסים מקום כלל דא"כ מה מהווים, אלא שהן בבחי' ביטול היש לבד, אבל לגבי אוא"ס שלמע' מעולמות הרי העולמות אינם תופסים מקום כלל, היינו שאינם בבחי' מציאות כלל, וכידוע דהאוא"ס שלמעלה מהעולמות ה"ה ג"כ מאיר על העולמות (וכמ"ש במ"א דעל בחי' ומדרי' זו אין הצמצום מסתיר כלל) וממילא העולמות בטלים במציאות לגמרי, אבל

לגבי ההארה שנעשה מקור לעולמות הן בבחי' מציאות אלא שבטלים בבחינת ביטול היש, וזה שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, דאחד הוא בחי' יחו"ע להכלל ביחודו ית', דהכל הוא אלקות ממש, והרגש זה, דער דערהער, הוא רק בישראל, דישראל הוא יש ששים רבוא אותיות לתורה, וכל א' מישראל יש לו אות בתורה, והיינו דכאשר מניח א"ע, אז ער לייגט זיך אוועק אל קדושת האותיות שבתורה, אז ה"ה מגיע להביטול דיהו"ע, ובשכמל"ו הוא בחי' יחו"ת, והיינו איך שבכל דבר יש אור וחיות אלקי והעיקר הוא האלקות, וע"י כל זה נעשה ואהבת את הוי'.

קיצור. וכללות ב' התבוננות אלו הם בתפלה בפסוד"ז, וברכת ק"ש, ובק"ש הוא ההתבוננות בעצמות אוא"ס, שלילה וחיוב כאחד, ומ"מ הרי יש בזה עניני השגה ג"כ, שמע ישראל, עליית המל' בו"ת דבינה, ובשכמל"ו הוא המל' מקור העולמות, אחד יחו"ע וברוך שם יחו"ת דהכל הוא אלקות והרגש זה בישראל הוא ע"י חיבת התורה.

ו) והנה כללות ב' בחי' אהבה הנ"ל, הן האהבה הבאה ע"י ההתבוננות בגדולת אוא"ס ב"ה והן האהבה הבאה ע"י ההתבוננות בהפלאת אוא"ס ב"ה, הנה בכללותם הן בחי' חיצוני' הלב עדיין, והוא בחי' אהבה חיצוני' מפני שבאה מן השגה והתבוננות ואינו נתפס בזה בחי' העצמות דא"ס כ"א בחי' מציאות לבד, אבל אהבה פנימית הוא בחי' פנימי' הלב שלא תבא מהתבוננות השכל כ"א היא באה מלמעלה מן השכל והיא הנק' רעו"ד שבה ועל ידה יש בחי' תפיסא גם בבחי' עצמות, וכמו שדקדק באמרו דוקא לית מח' תפיסא ב", מח' דוקא, אבל ברעו"ד נתפס בחי' העצמות. והענין, דהנה פנימי' הלב היינו ההתקשרות בבחי' עצמי' שבא מבחי' יחידה שבנפש דוקא, וכמו עד"מ התקשרות הבן עם האב שאינו ע"פ טו"ד כלל, אלא רק מצד שנמשכה נפש הבן מן האב מבחי' עצמותו ממש ונחשב כמוהו ממש כענין ברא כרעא דאבוה, וממילא ההתקשרות היא בעצמות האב דוקא, ואינו דומה לאהבת אוהב ואהוב הגם שיכול להיות בזה ג"כ תוקף האהבה ותוקף ההתקשרות (מיט א אוועק לייג), הנה יש בזה איזה סבות אל האהבה וההתקשרות, אם מפני שמטיב עמו או מצד העילוי והמעלה שבו שהוא איש מעולה ומשו"ז הוא אוהב אותו ומקושר אליו, הרי צ"ל בזה איזה התבוננות והשגת השכל איך שהוא איש הטוב ואיך שמטיב בחסדו עמו או שיבין בשכלו את הטוב והעילוי במה שהוא מעולה, וכאשר יבין אופן העילוי ה"ה נעשה מקושר אליו ומסור אליו (ער ווערט צו אים איבער גיגעבין), אבל זהו דוקא כאשר מבין העילוי שלו, משא"כ בלעדי זאת לא יהי' מקושר ומסור אליו, וממילא האהבה וההתקשרות שלו מגיע רק בהגילוי של האהוב ולא בעצמותו ממש, מאחר שזאת היא סבת האהבה מצד טוב מדותיו או טוב שכלו או העילוי שלו הרי ממילא ההתקשרות הוא ג"כ רק בזאת לבד, ולא בהעצמות שלו ממש, משא"כ אהבת האב אל הבן אינו מצד הטוב שבו ולא מצד העילוי ולא מצד ההשפעה שמשפיע לו כ"א מצד שהוא עצם א' עמו, ולזאת א"צ ע"ז שום התבוננות, שהרי אין שום טעם וסבה אל האהבה וההתקשרות שיצטרך להתבונן בזה ושע"ז תהי' האהבה כ"א הוא מצד העצם, וממילא ההתקשרות הוא בהעצמי' ממש לא בהגילוי לבד, מאחר שאין הגילויים סבת האהבה

כ"א העצמות דוקא, והאהבה וההתקשרות הזאת היא בתמידות בהבן, רק לפעמים היא בהעלם וצריכים לעוררה מההעלם אל הגילוי, והיינו כאשר משים אל לבו שהוא אביו הנה בזה גופא מתעוררת האהבה, או לפעמים מתעורר ע"י הריחוק כאשר הם מרוחקים זמ"ז מתעוררת עי"ז האהבה, אבל א"צ לזה התבוננות פרטי לפי שהאהבה היא מצד העצמות דוקא, ולכן אנו רואים אשר דוקא הבן יש בו היכולת לעורר את עצמות האב מה שאין זה ביכולת אדם אחר לעורר כ"כ, וכמו כאשר הבן צועק אבא ניזוז האב בכל עצם מהותו ממש מה שלא הי' ניזוז באופן כזה מצעקת אחר שאינו בנו שניזוז ג"כ עי"ז מ"מ אינו ניזוז בכל עצמותו ממש כמו מצעקת הבן, והיינו לפי שצעקת הבן שהוא מעצם עצמותו ממש ה"ה נוגע בזה (ער רירט אן) בעצמות האב, והוא מצד ההתקשרות שלהם בבחי' העצמות שלהם ממש, וכמו"כ יובן בההתקשרות האמיתי דנש"י באלקות שנק' בנים כמ"ש בנים אתם לד' אלקיכם וכתיב בני בכורי ישראל, שהן בבחי' התקשרות עצמית לאלקות שיש כמו טבע עצמי בנפש האלקי' לידבק במקור הוצבה שאין שום טעם וסבה אל האהבה וההתקשרות הזאת כ"א מצד שהן כעצם אחד, וההתקשרות הזאת היא תמידית בנפש ורק צריכים לעוררה לפעמים, והיינו ע"י שנזכר ומשים אל לבו איך שאתה אבינו כו' או שבאה לגילוי ע"י הריחוק וכמו מן המיצר קראתי כו', וכמו ויאנחו בני" מן העבודה ויועקו, והצעקה מה שצועק אל ה' הוא משום כי אתה אבינו, והיינו שאז נרגש בו (ווערט אין אים דער הערט) זאת דכי אתה אבינו, ומתעורר בחי' ההתקשרות העצמית, ובחי' ההתקשרות הזאת ה"ה תופס בבחי' העצמות ממש, וכמו הבן שמעורר עצמות האב כנ"ל, כמו"כ נש"י בהתקשרות עצמית שלהם ה"ה תופסים בבחי' העצמות מה שלית מחשבה תפיסא ב"י כלל, כי בחי' מח' והשגה תופס בבחינת גילויים לבד לא בבחי' העצמות, כ"א בחי' רעו"ד להיותו אחוז וקשור בבחי' העצמי ע"כ בזה דוקא נתפס בחי' העצמות, ולכן הנה התכלית והעיקר דחכמה הוא תשובה ומעשים טובים להיות בזה נתפס העצמות ב"ה.

קיצור. וכללות ב' בחי' אהבה הוא רק חיצוניות הלב, ואהבה פנימית הוא שלמעלה מהשכל והוא ההתקשרות פנימי ועצמי, וכמו התקשרות האב והבן שהיא התקשרות עצמי מה שאינו דומה להתקשרות האהוב והאהוב שבא בסבת דבר מה, משא"כ באב ובן שהוא עצמי, ולכן צעקת הבן דוקא מעורר את רחמי האב, והו"ע כי אבינו אתה, ולזאת רעו"ד תופס את העצמות.

סה"מ תרפ"ט ע' 104

קצה

ואחתום בפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: איך וועל זאגן א ווארט פון די רביים בשם הוד כ"ק רבנו הזקן וואס ער האט געהערט פון זיין רבין דעם מגיד בשם רבו הבעש"ט נ"ע: בראשית ברא, ראשית איז חכמה ראשית חכמה יראת ה' דער אור וחיות פון חכמה וואס איז מאיר אין שבת בראשית ווערט נמשך על כללות השנה וואס אלע טעג פון כל השנה זיינען מקבל פון שבת בראשית!.

אג"ק כ"ק אד"ש מה"מ ח"ג ע' רא

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קצו

ומזה באים גם להתחלת וסיום תושבע"פ: ההתחלה - במסכת ברכות (כמו תושב"כ שמתחילה באות ב"ת ר"ת ברכה), ובמסכת ברכות גופא - "מאמתי קורין את שמע" שפתח בקריאת שמע שענינה יחודו של הקב"ה, משום "ראשית חכמה יראת הוי"ו", "ראשית" דייקא (כמו תושב"כ שהפתיחה היא ב"בראשית"), ו"ראשית חכמה" שהיא "יראת הוי"ו", ועד לשלימות היראה, יראה עילאה.

סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 420

קצז

התחלת תושבע"פ הוא "מאמתי קורין את שמע כו'", וידוע הפירוש בזה מר"א המלאל (כשלמד עם אדה"ז), ש"מאמתי" הוא מלשון "אימה ויראה". וכדאיתא גם - שהתחלת הש"ס ב"מאימתי קורין את שמע" הוא ע"ד מ"ש "ראשית חכמה יראת הוי"ו", היינו שה"ראשית" הוא עם "יראה", ולא סתם "יראה" אלא "יראת הוי"ו", יראה עילאה (שלמעלה משם אלקים השיך לעולם) לכתחילה אריבערו!

סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 432

קצח

והנה ידוע דחכמה דאצילות היא ראשית הגילוי כמ"ש ראשית חכמה, שבה הוא עיקר התגלות א"ס ב"ה, וכמבואר בתניא בהגהה שהתלבשות אוא"ס בע"ס דאצילות היא ע"י התלבשותו תחילה בספירת החכמה משום שא"ס ב"ה הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדריגת החכמה. דמדריגת החכמה ענינה ביטול, ואין אור אין סוף שורה אלא במקום שבטל לגמרי, וזו היא מדריגת החכמה. וכידוע גם שאחד הפירושים במאמר התיקונים איהו חתיהוה תד הוא חתיהוה קאי על המוחין, ובפרט ספירת החכמה, שהם כמו חתיהוה, אור בלי כלים. והיינו, שהרגשתו היא שאין הוא אלא גילוי כדי שעל ידו יהי הענין דבראתיו יצרתיו אף עשיתיו, ומלבד זאת אינו מרגיש דבר, רק שהוא לבדו הוא ואין זולתו.

ד"ה ליהודים היתה אורה פורים תשי"ב

קצט

ראשית חכמה יראת ה', שהקדים ראשית לחכמה (ולא כתיב החכמה ראשיתה יראת ה'), כי הכוונה כאן היא לבחי' ראשית ותכלית שמצ"ע היא למעלה מענין החכמה. ואלו אמר החכמה תכליתה כו' וכן החכמה ראשיתה כו' הי' משמע שזהו חלק מענין החכמה, ולכן אמר ראשית חכמה כו' תכלית חכמה כו', כי הכוונה כאן

לכחי הביטול שלמעלה מענין החכמה. ובחי' ביטול זה הו"ע רעותא דליבא, גילוי היחידה שבנפש, יחידה ליחדך, שהו"ע האהבה עצמית דישראל להקב"ה.

ד"ה מרגלא ש"פ וישלח תש"מ

ך

וזהו ג"כ פירוש המשך דברי הבעש"ט בתורתו הנ"ל - "ספירת הכתר היא ראשית וספירת החכמה היא ראשית. ראשית ספירת הכתר היא העלם, וראשית ספירת החכמה היא גילוי":

העולם - שרשו בכתר, שהוא למעלה מחכמה (שהיא מקור התורה); אלא שבעולם ענין זה (ספירת הכתר) הוא בהעלם, משא"כ בתורה - ספירת החכמה היא בגילוי, ולכן גם הגילוי דספירת הכתר בעולם - הוא ע"י התורה דוקא.

ועפ"ז יובן ג"כ המשך דברי הבעש"ט שם - "ראשית חכמה יראת הוי"ו" (שלכאורה פסוק זה אינו קשור להמבואר לפנ"ז או לאח"ז):

בכדי שהתורה (שענינה חכמה) תגלה את ענינו הפנימי של העולם - הרי זה ע"י ענין היראה דוקא, "ראשית חכמה יראת הוי"ו".

והטעם לזה - כיון שמצד היראה נעשה "סור מרע ועשה טוב", ועי"ז נעשה אח"כ (כהמשך הכתוב) "בקש שלום ורדפהו", שענין השלום הוא (כפירוש הבעש"ט) שלום בין רוחניות וגשמיות, וכיון שרוחניות אינה יכולה להסכים לעשות שלום עם גשמיות, הרי בהכרח לומר שהפירוש הוא שהגשמיות עושה שלום עם הרוחניות.

וע"י ענין השלום נמשך גם ענין הברכה - שהרי שלום הוא "כלי מחזיק ברכה", כמארו"ל "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום".

שיחת ש"פ בראשית תשי"ד

רא

וכידוע דער טעם פון ר' ישעי' מטרנאני פארוואס ברכות קומט בתחלה סדר זרעים, (הגם אז ס'איז ניט קיין חלק פון סדר זרעים), ווארום ראשית חכמה יראת ה', איז במילא פאר מ'לערנט חכמה - תורת ה', דארף זיין די הקדמה פון "יראת ה'" - קר"ש ותפלה, וואס דאס רעדט זיך אין מס' ברכות, איז במילא מובן אז מס' ברכות איז א הקדמה צו ש"ס.

שיחות קודש תשל"ד ח"א ע' 188

רב

ועד"ז בתושבע"פ שהתחלתה מאמתי קורין את שמע בערבית, ולכא' אי"מ הרי ישנה מסכת אבות, ששם מבואר את ההשתלשלות של תושבע"פ, שהכל ניתן למשה מסיני, וא"כ מסכתא זו היתה צ"ל התחלת תושבע"פ, ואפי' ע"פ הביאור שמבאר הטעם שהתחלת תושבע"פ היא מאמתי וכו', היות שכתוב ראשית חכמה יראת ה',

שהענין של יראת ה' זהו קריאת שמע, שענינה קבלת עול מלכות שמים, והיות שראשית חכמה יראת ה', לכן מתחיל מאימתי קורין את שמע, אבל מ"מ אי"מ הרי ענין זה גופא שראשית חכמה יראת ה' הוא כבר ענין בתורה, ולכאור' ע"פ שכל בהקדמה לכל עניני התורה, צ"ל שמשא קבל תורה מסיני

שיחות קודש תשל"ה ח"א ע' 13

רג

פירוש המגיד ש"מאימתי" הוא מלשון אימה - מתאים לפירושו של ר' ישעי' טראני בטעם התחלת הש"ס בענין דק"ש [אע"פ שהענין דק"ש (ומסכת ברכות בכללותה) אינו שייך לסדר "ורעים" דוקא, ואם יש לו שייכות לאיזה סדר - שייך הוא יותר לסדר "מועד", עניני זמנים, ברכות ותפלות כו'], וז"ל: "ראשית חכמה יראת ה', על כן ה' סדר רבותינו הקדושים להתחיל סדר המשנה ביהודו של הקב"ה כו", שזהו הענין דק"ש - "הוי' אחד", "אמליכתי למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים" (ח' - ו' רקיעים וארץ, וד' - ד' רוחות העולם).

וכאמור, ענין זה מהוה יסוד לכללות הענין דלימוד התורה - "ראשית חכמה יראת ה'", שכן, נוסף על ענין היראה שלאחרי החכמה, ובלשון הכתוב: "ויצוונו ה' את כל החוקים האלה ליראה את ה'", אשר, עלי' אמרו "אם אין חכמה אין יראה", ישנה גם דרגת היראה שבאה בתור הקדמה לחכמה, "ראשית חכמה יראת ה'", עלי' אמרו "אם אין יראה אין חכמה".

ונמצא, שהדגשת ענין היראה בק"ש גופא, "מאימתי קורין את שמע", מלשון אימה ויראה - מוסיפה עוד יותר בענין ד"ראשית חכמה יראת ה'", ובמילא, ניתוסף גם בענין החכמה, לימוד התורה.

ונקודת הענין - שהגישה ללימוד התורה צריכה להיות לאחרי הקדמת ענין היראה, "ראשית חכמה יראת ה'", שזהו כללות הענין דהקדמת עבודת התפלה לפני לימוד התורה מידי יום ביומו.

התוועדות תשמ"ח ח"א ע' 684

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

רד

והנה ל' על ל' הוא מספר תת"ק, וכשחקוק בהן י' ברום כ', נשאר המשקוף ש', וב' המזוזות שמהצדין מימין ומשאל כ"א ר'. והמקום החקוק י' ברום כ' הוא ב' שלישית ת"ת שמהם כתר רחל. ומספר האמות שבהם הוא ר', הר' הזה הוא כתר רחל, בחי' ראש דברך אמת, ראשית חכמה יראת ה', והוא ג"כ בחי' ביי"ת שמספרו ב"פ אור כמ"ש בע"ח שער לידת המוחין פ"ב ע"ש.

תורת לוי יצחק ע' קמט

ספר זה נדפס לזכות
כל המתעסקים והמסייעים בעריכת
והדפסת ספר זה

מתנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לכבוד י"א ניסן, תחילת שנת ה-1110

מנחם מענדל בן רות	סימון בן חי' צבי'
יחזקאל בן מרים	מאיר שלמה בן חוה
יוסף יצחק בן אסתר	מנחם מענדל שלמה בן רחל
אליעזר יוסף חי בן אסנת	מנחם מענדל בן איילה
לוי יצחק בן פעשע הדסה	לוי יצחק בן שיינע מלכה
מתיתיהו יהודה הלוי בן גאולה	אברהם בן זלאטה
אביתר צדוק הכהן בן עופרה	ברוך בן נחמה
יוסף יצחק בן ברכה	מנחם מענדל בן נחמה
ישראל נח בן מאשה	אלעזר אברהם בן רבקה שושנה
מנחם מענדל בן חנה חי' פרידה דבורה	שלמה רידן נצח בן רחל
אברהם ישעי' בן סלוח	דוד מנחם מענדל בן גילה
זלמן שמעון בן דבורה	יוסף יצחק בן שרה פרומה
	יוסף יצחק בן חנה פרומה

יה"ר שיוכו להוסיף בפעולות לנחת רוח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ולזירוז התגלותו תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

מרת חנה ציונה בת אסתר שתחי'
ר' רחמים בן חנה ציונה שיחי'
מרת רחל בת איילה שתחי'
מנחם מענדל שלמה בן רחל שיחי'
חיה מוסיא בת ברכה שתחי'
שלום דובער בן חיה מוסיא שיחי'
דבורה לאה בת חיה מוסיא שתחי'
שיינא בת חיה מוסיא שתחי'
מנוחה בת חיה מוסיא שתחי'
שניאור זלמן בן חיה מוסיא שתחי'
חיים הלל בן רחל שיחי'
צפרה חנה לבנה בת מכננתי שתחי'
מנחם מענדל בן חיה צפרה חנה לבנה שיחי'
יוסף צמח בן חיה צפרה חנה לבנה שיחי'
ישראל גבריאאל נח בן חיה צפרה חנה לבנה שיחי'
חיה שרה בת חיה צפרה חנה לבנה שיחי'
שלמה ניסן בן חיה צפרה חנה לבנה שיחי'
שטערנא שרה בת רחל שתחי'
מנחם מענדל בן יוכבד שיחי'
שמואל יוסף יצחק בן שטערנא שרה שיחי'
משה דוד בן שטערנא שרה שיחי'
אברהם אלכסנדר בן שטערנא שרה שיחי'
שניאור זלמן בן רחל שיחי'
שטערנא שרה בן רוזה שתחי'
חיה מושקא בת שטערנא שרה שתחי'
מנחם מענדל בן שטערנא שרה שתחי'
רבקה בת רחל שתחי'
פנחס בן לבנה שיחי'
דובער יעקב בן רבקה שיחי'
יוסף יצחק פרדז' בן רבקה שיחי'
יהודה לייב בן רבקה שיחי'
חי' מושקא בת רחל שתחי'
מנחם מענדל בן סופה שתחי'
אסתר הדסה בת רחל שתחי'
דבורה לאה בת רחל שתחי'
חיים בצלאל בן אסתר שיחי'
רפאל מענדל אשר בן דבורה לאה שיחי'
משה בן רחל שיחי'
ישראל נצח בן רחל שיחי'
שיינא ברכה בת רחל שתחי'

לע"נ

מרת שרה טובא בת יבלחט"א ר' שבתאי שיחי'

הוקדש ע"י

ולזכות בני משפחתה

בעלה ר' דובער שי'

בנה ר' מרדכי יוסף שי'

וזוגתו מרת חיה תחי'

וילדיהם:

מתתיהו אריה ליב,

יצחק אלחנן,

מארישא מרים,

שרה טובא,

חנה יהודית

שיחיו

לייט

לע"נ
מרת איילה בת רחל ע"ה
נפטרה ביום ב' דראש השנה ה'תשע"ב

מוקדש לזכותה
על ידי בני משפחתה שיחיו
לחיים טובים וארוכים ולבריאות איתנה
שיגרמו רוב נחת
לב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

* * *

לזכות
חי' מוסיא בת ברכה
לרגל יום הולדתה
כ"ה אדר
לשנת העלחה
בגשמיות וברוחניות וכל טוב סלה

לע"נ

הרה"ת ר' יעקב זלמן חיים
בהרה"ח ר' אברהם מרדכי לוי יצחק ז"ל
סעמיועלס
נפ' ועש"ק כ"ג כסלו ה'תשמ"ו

נדפס ע"י הרה"ת ר' שמואל מאיר שיחי'
וזוגתו מרת נחמה שתחי' ומשפחתם שיחיו
סעמיועלס

לע"נ

הרה"ת ר' שמעון בהרה"ח ר' רחמים ז"ל
נפ' ה' אייר ה'תשס"ד
והקיצו ורגנו שובני עפר, והוא בתוכס תיבף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מוקדש על ידי יוצאי חלציו שיחיו
יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
הילד חייל בצבאות ה'
מנחם מענדל שי'

לרגל יום הולדתו - י"א ניסן תשס"ג
יה"ר שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן
ושיגרום רוב נחת להוריו שיחיו ולכל
משפחתו
לב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ולזכות אחיותיו החיילת בצבאות ה'
נחמה דינה, חנה, וחיה מושקא שתחי'

נדפס ע"י הוריהם
ר' לוי יצחק וזוגתו מרת מירב שבית
שיחיו הלל

לזכות

ר' מיכאל נחמי'ה בן חוה אסתר

וזוגתו רחל יפה בת מינדל שיחיו

לזכות חי' רחל בת שפרינצא שנאל שתחי'

ולזכות אורי אהרן יואל בן מינדל

וזוג' בתיה רות בת שרה שיחיו

וילדיהם: שטערנא שרה ושמואל שיחיו

לזכות שושנה חסי'ה בת מינדל לזיווג הגון

לזכות דוד יעקב בן מינדל לרפו"ש בגו"ר ולזיווג הגון

לזכות יוסף יצחק בן רייזל פרומה לברכה והצלחה בגו"ר

לזכות צבי בן חי' רחל לרפו"ש וקרובה

לזכות אפרים יונה בן פאולי רות

וזוגתו רייזל רוחמה בת חיה רחל שיחיו

לע"נ הרה"ח הוו"ח הרה"ת
הרב ר' ישראל שמעון שו"ב ע"ה
בן הרה"ח ר' שניאור זלמן ע"ה

נפטר יום חמישי, אדר"ח אדר ה'תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת האשה החשובה הצנועה
וחסידה מנשים באוהל תבורך
מרת חי' שרה בת הרה"ח ר' משה מאניע ע"ה

נפטרה יום ו', ז' מנחם-אב
ערב שבת קודש פרשת חזון ה'תשס"א
והובאה למנוחות באותו יום לאחר חצות

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת בניהם ובני משפחתם שיחיו

קלמנסון

ספר זה נדפס
לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א
לרגל שנת המאה ועשר

* * *

ולע"נ
ר' משה ב"ר שלום ע"ה
נלב"ע כ"ג אייר ה'תשנ"ב
נדפס ע"י יוצאי חלציו

והקיצו ודננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לעילוי נשמת
ר' משה ע"ה
בן מרווארי ואליהו ע"ה
יששכר

נלב"ע א' טבת ה'תשס"ד
"והקיצו ורננו שוכני עפר" לחיי עולם והוא בתוכם
לאלתר לגאולה האמיתית והשלימה כיד המלך העוטה אור כשלמה
לזכות אורה בת נעמי תחי' בתוך כלל ישראל
ולזכות פנינה בת אורה תחי' בתוך כלל ישראל

* * *

לעילוי נשמת

מרת רחל בת הרה"ח הרה"ת אבישי ואסתר ע"ה
אשת הרה"ח הרה"ת שמואל ע"ה צדק-שניאורסון
ולע"נ
בתה מרת יוכבד בת הרה"ח הרה"ת שמואל ורחל ע"ה
אשת יבדלחט"א הרה"ת הרה"ח ר' אהרן שיחיו חן
שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בקווינס, נ.י.

נלקחו לבית עולמם
יום ועש"ק פ' תשא י"ט אדר ה'תשס"ז

ספר זה נדפס
לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א
לרגל שנת המאה ועשר

* * *

ולע"נ

הרה"ת הרה"ח הרב הגאון ר' זלמן לייב ב"ר יצחק ע"ה

וזוגתו מרת רייזל ב"ר חיים בנימין ע"ה

ובנם בכורם הילד ישראל נח ב"ר זלמן לייב ע"ה

עסטולין

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י יוצאי חלציו

ר' נפתלי הערץ ומשפחתו שיחיו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס
לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א
לרגל שנת המאה ועשר

* * *

לזכות ר' אלימלך בן חנה
וזוגתו מרת שיינא מושקא בת חיענא

לחיווק ההתקשרות
ולהצלחה בכל עניניהם בגשמיות וברוחניות
ויזכו לרוות רוב נחת חסידותי מיוצאי חלציהם:

חיענא בת שיינא מושקא
ובעלה שלום דובער בן רייזל רבקה
ובנם מאיר אלעיזר בן חיענא
שמוקלער
להצלחה רבה ומולפגה בגו"ר

יוסף יצחק בן שיינא מושקא
ברכה בת שיינא מושקא
מנחם מענדל בן שיינא מושקא
שטערנא שדה בת שיינא מושקא
פייגא רבקה בת שיינא מושקא
שיחיו

טיפענברון

לע"נ

ר' ישראל פייוול ע"ה

ב"ר אריה לייב הכהן

נלב"ע ח"י כסלו ה'תש"ע

נדפס ע"י בני משפחתו

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

* * *

לע"נ

ר' מנחם ב"ר מרדכי ע"ה

נלב"ע ט"ז אייר ה'תשס"ט

נדפס ע"י בני משפחתו

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל מאה ועשר שנה להולדתו

יה"ר שיראה הרבה נחת

משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל

ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו

וישמיענו תורה חדשה מפיו

בגאולה האמיתית והשלימה

תיבף ומיד ממ"ש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

